

NYÍRBÁTORI MAGYAR – ANGOL KÉT TANÍTÁSI NYELVŰ ÁLTALÁNOS ISKOLA

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Hatályos: 2024. szeptember 05. napjától

Készítette:

Nyírbátor, 2024. 09. 05.

Csapóné Gyetván Andrea

igazgató

Ellenőrizte:

Mátészalka, 2024.

Vilmosné Horváth Ildikó

szakmai vezető

Jóváhagyta:

Mátészalka, 2024.

Törös Katalin

tankerületi igazgató

Tartalom

AZ ISKOLA BEMUTATÁSA.....	5
AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA	6
A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	6
Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai alapelvei	8
Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai céljai.....	10
Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai feladatai.....	14
Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eljárásai	16
Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eszközei.....	18
A pedagógus teljesítményértékelése	29
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	33
A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	36
A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos pedagógiai feladatok	38
A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	44
A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje...	46
A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók nevelése, oktatása.....	52
A kiemelten tehetséges tanulók nevelése	54
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló	58
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	67
A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái	69
A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei.....	72
Iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai.....	73
Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	75
AZ INTÉZMÉNY HELYI TANTERVE	77
Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok.....	82
Az iskolai többlet és speciális feladatok fedezetére, a fenntartó által engedélyezett óraszám:	87
A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát ..	89
Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	89
Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	90
Mindennapos testnevelés, mindennapos testmozgás megszervezése	94

A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	94
A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei	95
A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a helyi tanterv a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő programot	103
Magasabb évfolyamba lépés feltételei	172
Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	174
Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok.....	175
meghatározása	175
A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei.....	175
A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	180
Képesség kibontakoztató és az integrációs felkészítés	181
Boldogiskola program.....	184
Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei.....	185
Az intézmény környezeti nevelési hitvallása	194
Ökoiskola program	204
A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket	206
Projektoktatás.....	208
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYSÉGE MÓDOSÍTÁSA, NYILVÁNOSSÁGA	210
EFOP-3.1.5-16-2016-00001	248

A Pedagógiai Program a Nyírbátori Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola alapidokumentuma, az intézményben folyó szakmai, pedagógiai munka meghatározója.

A pedagógiai program meghatározza az iskolában folyó nevelés-oktatás rendszerét: az intézmény tevékenységét, cél- és feladatrendszerét, követelményeit, fejlesztési elképzeléseit.

A Pedagógiai Programra vonatkozó jogszabályi előírások

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény pedagógiai programra vonatkozó rendelkezései
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 110/2012 . (VI. 4.) Korm. Rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 2013. évi CCXXXII. Törvény a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 18/2024. (IV. 4.) BM rendelet a pedagógusok teljesítményértékeléséről szóló rendelet

AZ ISKOLA BEMUTATÁSA

A Nyírbátori Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Fenntartója a Mátészalkai Tankerületi Központ.

Intézményünket az elmúlt években többször is átszervezték. A legutóbbi átszervezés időpontja 2017. szeptember 1. Az átszervezés eredményeként már csak egy feladatellátási hellyel működik. Intézményünk székhelyét a mostani feladatellátási helyünket, 2010. április 01.-ei átadással teljes mértékben felújították és bővítették. Az intézményben barátságos és korszerűen felszerelt tantermek várják a diákokat. Most 43 tanteremmel rendelkezünk, melyben 9 tanterem szaktantermi rendszerben működik. Tantermeink nagy részében található interaktív tábla, melynek karbantartása, illetve a projektorok izzóinak cseréje megoldott. Ezek többsége a legújabb infokommunikációs eszközökkel ellátott.(tv, számítógép. DVD –lejátszó, interaktív tábla, internet hozzáférés). Az előadó termek a fizika, a kémia, biológia, földrajz, humán, ének-zene tantárgyak szakszerű oktatását szolgálják. Három jól felszerelt számítástechnikai teremben ismerkedhetnek a tanulók az informatika tudományával. Három darab egyenként 21 főre felszerelt informatikai terem áll az oktatás rendelkezésére. Tantermeinkben elérhető a wifi hálózat, mely segíti az informatikai eszközök használatát. A fenntartó, illetve a korábbi működtető támogatásával megvalósítottuk, hogy minden pedagógusunk elérheti az intézményi hálózatot vagy saját használatú hordozható eszközök segítségével, vagy az intézmény tantestületi szobájában, illetve a könyvtárban elhelyezett számítógépek segítségével. Emellett szertárak és csoportszobák állnak rendelkezésünkre melyek lehetővé teszik eszközeink tárolását.

A tágas ebédlőben kulturált körülmények között étkezhethetnek a diákok.

A térség egyik legkorszerűbb tornacsarnokával és sportudvarával rendelkezik az iskola. A sportcsarnokban egyszerre 3-4 osztály testnevelésórája is megtartható. A sportudvar része egy rekortán borítású kézilabda pálya, egy műfüves focipálya és egy 150 m-es rekortán futópálya is. A különböző Uniós pályázatok keretein belül napelem cellák és hőszivattyúk telepítésére került sor, melyek nagy mértékben segítik az energiatakarékos működtetést.

Az intézmény megítélése az elért eredmények külső és belső mérések a tanulmányi, sport és művészeti versenyeken nyújtott teljesítmények alapján működésünk óta igen jó. A tanulók felvételi nélkül kerülnek be az intézmény első évfolyamára, de a kéttanítási nyelvű osztály tanulóinak (magyar-angol) kiválasztásánál, képességfelmérést alkalmazunk, mely segíti a pedagógust és a szülőt abban, hogy később elkerülhető legyen a kudarcélmény.

Intézményünkben nagy hangsúlyt fektetünk a tehetséggondozásra és a lassabban haladó tanulók felzárkóztatására is.

Rendszeresen vesznek részt tanítványaink körzeti, megyei, országos szintű versenyeken, melyeken

kitűnő eredményeket érnek el. Minden évben a végzős nyolcadikos tanuló jelentős része megírja a központi felvételi feladatsort. Az eredményeket kiértékeljük és tanítványaink messze az országos átlag feletti eredményeket érnek el. A végzős két tanítási nyelvű osztály tanulóinak 2/3-ad része rendelkezik 8. osztály végére középfokú nyelvvizsgával.

Sokat teszünk azért, hogy a tanulói teljesítmények a képességek szintjének megfelelőek legyenek tanítványainknál. Fejlesztő, felzárkóztató foglalkozással segítjük őket a fejlődésben. A tanulói lemorzsolódás elleni küzdelmünk legfontosabb területe, a hiányzások számának csökkenése. Ennek legfőbb oka a tanulói összetételben keresendő.

Intézményünkben egy gyógypedagógus és egy fejlesztő pedagógus végzi el azokat a feladatokat melyek az SNI-s tanulók fejlesztéséhez, illetve a BTMN-es tanulók fejlesztéséhez szükségesek. Ezek a diákok egyéni és vagy kiscsoportos fejlesztésben részesülnek.

AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA

A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA NEVELÉSFILÓZÓFIAI ELVEI:

Az általános iskola alapértékeket közvetít a tanulók felé, alapkészségeket fejleszt, tudást közvetít és kulcskompetenciákat fejleszt, mellyel felkészíti a tanulókat a továbbtanulásra, a folyamatos önképzésre, a változtatás képességére, saját életének irányítására, az élethosszig tartó tanulásra.

A nevelésben következőket értérendet képvisel:

- A nemzeti identitás tudatának kialakítása, megtartása,
- Pozitív szokások kialakítása,
- A tanulói személyiség alakításának fejlesztése
- Az ismeret, tudás, készségfejlesztés magas szintjének, megalapozott értékrendjének kialakítása.
- A tanulói morál, etika alakítása, fejlesztése,
- Az esztétikai, kommunikációs, kognitív és kreatív képességek fejlesztése,
- A hagyományok, ünnepek megismerése, átörökítése, élővé tétele,
- A kulturált szórakozás és a hasznos szabadidő eltöltés igényének megalapozása,
- Az egyéni képességek fejlesztése a tehetséggondozó és felzárkóztató programok

segítségével,

- A környezettudatos szemlélet kialakítása folyamatosan az életkori sajátosságok figyelembe vételével,
- A tanuláshoz való pozitív viszony kialakítása, az önálló tanulás képességének fejlesztése,
- Az önismeret, önnevelés, önfejlesztés képességének kialakítása,
- Az egyéni képességek: - együttműködési képesség, akarat, segítőkészség, empátia,
- demokratikus és humanista normarendszer folyamatos kialakítása,
- Felelősségérzet tudatosítása a természeti, társadalmi, emberi környezet alakításában,
- Az eltérő szociokulturális hátrányból érkezők esélyegyenlőségének segítése,
- hátrányainak kompenzálása,
- A másság elfogadásának képessége alakuljon ki a tanulóknál,
- A tehetséges és fejlesztésre szoruló tanulók egyéni igényeinek, problémáinak megértése, elfogadása, segítése.
- Emberi, közösségi alapértékek megtartása.

„ Gondolj minden gyermekre úgy, mint egy csodára.

Tiszteld a gyerekeket, becsüld őket, ne tekintsd őket magától értetődőnek”

(Hamvas Béla)

Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai alapelvei

Pedagógiai alapelvünk, hogy:

- iskolánk nevelő – oktató munkájában a demokratizmus, a humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködésének kibontakoztatása, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei hatják át a tanítási-tanulási folyamatokat;
- alapvető jelentőséget tulajdonítunk a kulcskompetenciák kialakításának, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumok és tanulási képességek kiművelésének;
- kiemelt figyelmet fordítunk az **emberiség előtt álló közös problémákra** és a különböző
- **kultúrák iránti nyitottságra;**
- pedagógiánk elfogadott alapelve: **a komplexitás elve**, azaz annak állandó figyelembevételé, hogy a nevelés során biológiai, fiziológiai, pszichológiai és társadalmi törvényszerűségek hatásával kell számolnunk;
- a nevelés **két alapvető tényezője**: a pedagógus és a növendék egyenrangú félként vesz részt a folyamatban, közöttük aktív kölcsönhatás van;
- **a nevelő vezető, irányító, kezdeményező szerepe** érvényesül a pedagógiai légkör kialakításában, a tanulók aktivitásának kibontakoztatásában, tevékenységük megszervezésében, személyiségük fejlesztésében;
- a **közösségek biztosítanak terepet** a növendékek önállóságának, öntevékenységének, önkormányzó képességének kibontakoztatásához;
- az intézmény valamennyi dolgozója és tanulója kölcsönösen tiszteletben tartja **egymás emberi méltóságát;**
- minden intézményi tevékenységünket - az oktatás és nevelés terén egyaránt - **a gyermekek okos szeretete** hatja át;
- iskolánk a fiatalokat felkészíti az **önálló ismeretszerzésre és önművelésre**, ennek feltétele a **tanulási képességek és szilárd alapkészségek** kialakítása;
- a tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában **a tevékenység-központú tanítási gyakorlatot honosítjuk meg**, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére;

- segítjük szociális érzékenységüket, kialakítjuk az együttműködés képességét,
- **alkotó pedagógiai klímát** teremtünk az eredményes munka érdekében;
- minden tanulónak biztosítjuk az egyéni adottságai, képessége és tehetsége szerint az
- **önmegvalósítás lehetőségét;**
- az egyéni szükségletek szerint megfelelő feltételeket nyújtunk gyermekeinknek a **tanulási esélyegyenlőség megteremtéséhez;**
- **kiemelt szerepet fordítunk az SNI tanulók integrált oktatására, fejlesztésére**
- minden támogatást megadunk ahhoz, hogy tanítványaink elsajátítsák **az élethosszig tartó tanulás alapjait**, valamint a folyamatot megkönnyítő képességeket, készségeket és kompetenciákat: a **szövegértési – szövegalkotási, matematikai – logikai, szociális, életviteli és környezeti, az életpálya-építési, idegen nyelvi, valamint az infokommunikációs technológiákat.**
- a **kompetencia alapú oktatás során az ismereteket – készségeket és attitűdöket kölcsönhatásban fejlesztjük;**
- hatékony felzárkóztató munkával támogatást adunk a **szociokulturális hátrányok leküzdéséhez;**
- iskolánk segíti a világban való eligazodást az **idegen nyelvek oktatásával;**
- az általános társadalmi modernizációt követve **lépést tartunk az informatikai forradalommal;**
- az egyéni adottságokat figyelembe véve kialakítjuk tanítványainkban a **teljesítményorientált** beállítódást, az önálló tanulás képességét;
- a nevelési - oktatási folyamatokban **következetes „emberléptékű” követelményeket támasztunk;**
- megalapozzuk a **konstruktív életvezetés, az egyéni életpálya-építés és egészséges életmód** készségét; ezt segíti az Életpálya építés kompetencia terület bevezetése;
- reális önismeret és életszemlélet kialakításával segítjük a megfelelő **továbbtanulási irány** **illetve pálya kiválasztását** az „Életpálya építés” kompetencia bevezetésével;
- a **kommunikációs - és viselkedéskultúra elsajátításával** kialakítjuk a **tárgyi és személyes világukban való eligazodás** képességét;
- a **természettudomány szerepének megismertetésével** az áltudományos, tudományellenes megnyilvánulások felismerésére való képességét kialakítjuk;
- alapvető értéknek tekintjük a **szűkebb és tágabb hazához való kötődés** érzését,
- **környezetünk megismerésének és megóvásának** igényét;
- a NAT valamennyi műveltségi területe szolgálja a **kulcskompetenciák fejlesztését**

- az idegen nyelv (angol) eszközszerű alkalmazásának elsajátítása a magyar – angol
- két tanítási nyelvű osztályban
- az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák megjelennek a tantervekben, tanmenetekben, tankönyvekben;
- kiemelten kezeljük a mindennapi élethelyzetekhez szükséges készségeket, képességeket támogató tanulási folyamatot, tanítási módszereket (pl. projektek megvalósítása, kooperatív technikák alkalmazása, IKT-s eszközök alkalmazásának bevezetése, **interaktív tananyagok alkalmazása az oktatói munka során**
- kiemelt fejlesztési feladatunk a tudatos állampolgári léttel összefüggő társadalomismereti tartalmak közvetítése a tanulók felé;
- alapvető gazdasági, vállalkozási ismeretek birtokába jussanak el tanítványaink;
- **a minőségi oktatás támogatásával (tehetséggondozás) – a kultúra segítségével**
- **elősegítjük az esélyegyenlőség megvalósulását az iskolában**
- Legyen jobb a gyerekeknek! – kiemelt fejlesztési terület a testi-lelki egészség;
- **a képesség-kibontakoztató felkészítés a személyiségfejlesztés, a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez**, a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási. továbbtanulási esélyének növeléséhez.
- **Egyéni képességfejlesztő program alkalmazásával – segítjük a tanulók – lemorzsolódás-mentes továbbhaladását.**
- Pedagógiai tevékenységünk célja mindazoknak az intellektuális és emberi – erkölcsi értékeknek a kialakítása tanítványainkban, amelyek birtokában úgy tudják egyéni boldogulásukat megteremteni, hogy az egyben a szűkebb és tágabb közösségük javát is szolgálja.

Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai céljai

Az iskola célja, hogy a családdal együttműködve:

- cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket.

Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy tanulóink:

–a haza felelős polgárává váljanak;

- kifejlődjék bennük a hazafiság érzelmvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert;
- megtalálják helyüket a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
- törekedjenek a tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
- legyenek képesek felelős döntések meghozatalára a maguk és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
- váljanak képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- ismerjenek meg és értsék meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsák értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

A nevelés-oktatás 8 évfolyama egységes folyamat, amely két képzési szakaszra oszlik.

Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:

- 1–4. évfolyam;
- 5–8. évfolyam;

Célok az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszára (1 – 4. évfolyam):

- az iskolába lépő kisgyermekben óvja és **fejlessze a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot;**
- **vezesse át a gyermeket** az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az intézményi tanulás tevékenységeibe;
- **tegye fogékonnyá** a tanulót saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a társadalom értékei iránt;
- az intézmény **adjon teret** a gyermek játék- és mozgás iránti vágyának;
- az intézmény **segítse** a gyermek természetes fejlődését, érését;
- az intézmény vegye figyelembe - ebben az életkorban különösen jelentős - egyéni különbségek kezelését
- a tanuló merje kifejezni és felvállalni érzelmeit;
- az intézmény a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában **elemi ismereteket közvetítsen, alapvető képességeket és alapkészségeket, kulcskompetenciákat fejlesszen;**
- társas kapcsolataikat hassa át az egymás iránti tisztelet, fogadják el a szabályokat és megállapodásokat, alkalmazzák a kulturált együttélés normáit, tudjanak együttműködni másokkal;

- szeressék és óvják természeti környezetüket;
- az **olvasás iránti kedv** felkeltése, fenntartása;
- mélyrehatóan alapozzuk meg az **alapkészségek elsajátítását**; - olvasás, írás, természetismeret, matematika - területén
- alapozzuk meg az idegen nyelvi kultúrát (angol – magyar két tanítási nyelvű osztály)

Célok a nevelés-oktatás második szakaszára (5 – 8. évfolyam):

- folytassa az első szakasz nevelő-oktató munkáját, a képességek, készségek fejlesztését;
- a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában vegye figyelembe, hogy ez az egységes rendszert képező szakasz két, pedagógiaileg elkülöníthető periódusra tagolódik;
- vegye figyelembe, hogy a 10 -12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz;
- vegye figyelembe, hogy 12 – 14 éves kortól (serdülőkor kezdete) a tanulók ismeretszerzési folyamatában előtérbe kerül az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás;
- **a kötelező iskolázás szakaszai:** a bevezető, kezdő, alapozó, a fejlesztő, az általános műveltséget megszilárdító, az általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasz, amelyeknek a folyamaton belül a NAT által pontosan körülhatárolt funkcióját érvényesítjük;
- **az alapkészségek kimunkálása** (írás, értő olvasás, számolás, beszéd) **és differenciált fejlesztése**;
- a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket - érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően **készítse fel a továbbtanulásra**;
- a tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a társadalomba való majdani beilleszkedésre;
- alapozza meg a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására;
- magas színvonalú és sokrétű ismeretátadással **fejlessze a tanulók önálló problémamegoldó képességét, készségét és a kreativitását**;
- a tanítási – tanulási folyamat **strukturált tudást közvetítsen**: az ismeretek megszerzésének, a megértés, az alkalmazás és magasabb műveleti szintű alkalmazás képességének kialakításával;
- tudatosítsa a gyermekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető erkölcsi **értékeket**, erősítse meg a **humánus magatartásmintákat, pozitív szokásokat**, és a gyermek **jellemét** formálva szolgálja a személyiség kiteljesedését;
- segítse diákjait abban a folyamatban, amelyben **művelt emberré, szabad és gazdag**

személyiséggé, felelős polgárrá, tisztességes és emberséges, alkotásra és boldogságra képes emberekké válhassanak;

- a nyelvtanulás során tudjanak idegen nyelven (angol – német) kommunikálni, táguljon világképük, személyiségük fejlődjön
- **elégedett, magabiztos, optimista és felelősséget vállaló** embereket akarunk nevelni;
- az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járuljon **hozzá a tanulók önismeretének elmélyítéséhez;**
- a **személyiségfejlesztés céljait szolgálja** a tevékenységre nevelés (tanulás, munka, közéleti- és szabadidős tevékenységek), a képességek fejlesztése (értelmi, érzelmi, akarati és testi, a nyelvi-kommunikációs, a matematikai, a természettudományos; a történeti, társadalmi, politikai, az esztétikai, a szomatikus és a technikai nevelés területei) és a szükségletek alakítása képezze;
- fejlessze a tanulóknak azokat a képességeket, készségeket, amelyek **a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz** szükségesek;
- a tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségekben való élet során **fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját;**
- a nevelési folyamat gyakorlati módon igazolja a **megbízhatóság, becsületesség,**
- **szavahihetőség értékét;**
- **jellemezze munkánkat egyfelől a következetes követelés és igényesség, másrészt a tanulók jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása, a velük szemben megnyilvánuló pedagógiai tapintat, bizalom, megértés, türelem, igazságosság;**
- **a pedagógiai munka középpontjában tehát a egyénre szabott fejlesztés álljon - Egyéni** képességfejlesztő program alkalmazása;
- a tárgyi tudás mellé a gyermekek szerezzék meg mindazokat az együttműködési, **kommunikációs képességeket is,** amelyek segítségével tudását önmaga és a mások számára hasznosítani tudja;
- a gyermekekben alakuljon ki a reális önértékelés képessége, **a teljesítmény- és sikerorientált beállítódás,** az egészséges önbizalom és a kockázatvállalás bátorsága;
- ismerjék meg az állampolgári jogokat, alakuljon ki a tudatos állampolgárságra való igény a tanulóinkban;
- a „**tanulás tanulása**” és az **önálló ismeretszerzés** képességének kialakítása minden
- gyermek számára elérhetővé váljon,
- az **informatika alkalmazása, a digitális írástudás elterjesztése (IKT felhasználása,**

alkalmazása) és az idegen nyelvek tanulása iránti igény fejlesztése is járuljon hozzá az alpműveltség kialakításához;

- alakítsa ki az egyéni életélés kultúráját, a konstruktív életvezetés képességét;
- ismerje és alkalmazza a **közösségi együttélés pozitív magatartásformáit**;
- legyen képes az **asszertív (egészségesen önérvényesítő) viselkedésre**, ugyanakkor
- **tanúsítson önuralmat, toleranciát másokkal szemben**;
- **személyiségében legyen: humánus, erkölcsös, fegyelmezett, kötelességtudó, nyitott, kreatív**;
- **alakítsa ki a saját hatékony tanulási stratégiáját, célszerűen alkalmazza a tanulási módszereket**;
- a tehetséggondozó programmal – a minőségi oktatást segítjük – a kultúra eszközeivel;
- a sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges tanulói képességek megalapozása, fejlesztése;
- A nevelőtestület módszertani kultúrájának fejlesztése, önálló intézményi innováció **megvalósítása.**

Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai feladatai

Feladatunk:

- a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadása, megőrzése,
- az egyetemes kultúra közvetítése, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítése,
- a Kárpát -medence, különösen a környező országokban élő magyarság életének megismerése, az Európához tartozás erősítése,
- a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése,
- teljesítmény növelésére sarkalljuk tanítványainkat , hogy *az elsajátított tudás értékálló és a kor igényeinek megfelelő* legyen.

Feladatok a nevelés-oktatás első szakaszára (1 – 4. évfolyam):

- a pedagógiai munka középpontjában **a egyénre szóló fejlesztés** törekvése álljon;
- a kompetencia alapú oktatás kiterjesztése;
- élet közeli tanulási környezet kialakítása

- **az IKT alkalmazása az oktatásban**
- a tanulási stratégiák alkalmazásában a sokszínűsége törekvés tevékenységrendszerének biztosítása
- **a tanítás** nem más, mint **a tanulók tanulásának szervezése**: tervezése, irányítása, szabályozása és értékelése, ezért, a tanulásszervezés meghatározó szempontja **a tanulók aktivitásának optimális kibontakoztatása** legyen;
- alapozzuk meg **a tanuláshoz való pozitív viszonyt** (attitűd);
- a tanulói kíváncsiságra, érdeklődésre épített **motivációval** fejlessze a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartás képességét, és mozdítsa elő érzelmvilágának gazdagodását;
- alapozza meg **a tanulási szokásokat és módszereket**;
- **támogassa az egyéni képességek kibontakozását, a tehetséggondozást, a hátrányos helyzetű tanulók minőségi oktatásához való hozzáférést, esélyét**,
- az oktatási folyamatban alkalmazza az együttműködő (kooperatív) tanulás technikáit, formáit;
- a tanulásszervezés egyik fő elve és teendője a tanulóhoz optimálisan alkalmazkodó **differenciálás** a feladatok kijelölésében, azok megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;
- működjön közre **a tanulási nehézségekkel való megküzdés** folyamatában;
- törődjön azoknak **a hátrányoknak a csökkentésével**, amelyek a gyermekek szociális-kulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak;
- tudatosítsa a gyermekekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető értékeket;
- erősítse meg a **konstruktív magatartásformákat**, szokásokat;
- a gyermek **jellemét formálva szolgálja a személyiség érését**;
- **A játékosság, a szimuláció gazdag eszköztárának biztosítása a nevelő – oktató munkában.**

Feladatok a nevelés-oktatás második szakaszára (5 – 8. évfolyam):

- fejlessze a tanulóknál azokat a képességeket, készségeket, amelyek **a természeti, társadalmi és emberi környezettel való harmonikus, építő kapcsolatokhoz szükségesek**;
- az aktív tanulási tevékenységek (kooperatív tanulási technikák) közben **fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját, toleranciáját**;
- olyan helyzeteket teremteni, amelyekben a tanuló gyakorlati módon igazolhatja megbízhatóságának, becsületességének, szavahihetőségének értékét;

- tudatosítani a tanulóknak a **közösség demokratikus működésének értékét és jellemzőit**;
- tisztázni **az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát**, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban;
- **a demokratikus normarendszer kiterjesztése** a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra;
- **vállalja identitását**, a nemzeti, a nemzetiségi azonosságtudatot, képviselje az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt;
- erősítse az **Európához való tartozás tudatát**, és egyetemes értelemben is késztesse más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére;
- fordítson figyelmet **az emberiség közös problémáinak** bemutatására, tudjon „globálisan gondolkodni és lokálisan cselekedni”;
- **felelősen alakítsa saját természeti, társadalmi és emberi környezetét**;
- a test és a lélek harmonikus fejlesztése;
- a szocializáció folyamatainak elősegítése;
- az elemi műveltség alapjainak lerakása, elmélyítése;
- a tanulási stratégiák és módszerek elsajátítása;
- **a tehetség azonosítása és fejlesztése**;
- a tanulók **kapjanak folyamatos visszajelzést** a tanulmányi teljesítményükről és magatartásuk minőségéről;
- adaptív tanulásszervezéssel hasznosítsuk a számítógépet, s az **infokommunikációs** technikákat;
- alakuljon ki a folyamatos tanulásra, önképzésre, átképzésre való igény, mely az élethosszig tartó tanulás alapja.

Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eljárásai

- fokozatosan **átvezetjük a gyermeket** az óvoda játékközpontú cselekvéseiből **az intézményi tanulás tevékenységeibe**;
- **mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat - és problémamegoldáshoz**, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- az ismeretek elsajátításának folyamatában az **induktív és deduktív út konstruktív alkalmazásával** törekszünk a konvergens és divergens gondolkodás képességének fejlesztésére;

- a **mozgásigény kielégítésével**, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztése;
- az egészséges életvitel kialakításához **az egészségtan** gyakorlati jellegű oktatásával
- kívánunk hozzájárulni;
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását **a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával** kívánjuk megvalósítani;
- az **önismeret** alakításával, a **fejlesztő értékelés** és **önértékelés** képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: **az életkori jellemzők figyelembevétele**; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- **az egész napos oktatási forma egységes keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát**, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kikapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét;
- **a képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezhető integrált felkészítésként is**, ha a közösségfejlesztés és a személyiségfejlesztés a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és az e körbe nem tartozó tanulók közös felkészítése keretében valósul meg;
- **a kreativitás fejlesztése**; az **írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés**; **a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése**, személyre szóló, **fejlesztő értékelésük**;
- a személyiség erkölcsi arculatának **értelmi és érzelmi alapozásával**; helyes
- **magatartásformák megismertetésével** és gyakoroltatásával;
- a **kortárs kapcsolatok** megerősítésével; elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő **praktikus ismeretek** nyújtásával;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat **és az alapvető képességek, készségek elsajátításával**; a **mentális képességek** célirányos fejlesztésével; **az önálló tanulás és az önművelés alapozásával**;
- az ismeretek tapasztalati megalapozása, a felfedezés lehetősége, a kreativitás fejlesztése, a differenciált fejlesztés, a művészeti, a gyakorlati és a közismereti készségek fejlesztésének egyensúlya;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő **kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat**; **projekteket, projektnapokat, témahetet, témanapokat, moduloktatást**

- növeljük a tanulók aktív részvételét igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték stb.). az intézmény épít a tanulók kíváncsiságára és a rendszerezett ismeretek iránti igényükre;
- **heurisztikus tanulási helyzeteket** és rendszerező ismeretszerzési élményeket egyaránt kínálunk tanulóinknak, az így szervezett tanulási folyamat juttatja közel őket a **megismerés, a tudás öröméhez, erősíti meg önbizalmukat és növeli teljesítményük értékét;**
- az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával; az erkölcsi **meggyőződés és az erkölcsi cselekvés** kívánatos összhangjának felismertetésével; az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával **a szocializációs folyamatokat segíti** elő;
- a tanulók megszerzett tudásukat **valóságos feladatok, problémák megoldásában, konfliktusok kezelésében** is alkalmazzák, döntésképességüket szervezett gyakorlatokban és spontán élethelyzetekben is érvényesítik;
- az iskolában folyó nevelő – oktató munka mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerében meghatározott rend szerint **funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket;**
- **alkalmazzuk a tanuló-megismerési technikákat, módszereket és eszközöket;**
- **különös figyelmet fordítunk a tehetséggondozásra;**
- **az elemi szocializáció eredményeire építve beavatjuk tanulóinkat a politikai szocializáció folyamatába;**
- a tanítási órák keretében megvalósuló tevékenységközpontú tanulói módszerek az alapkészségek fejlődését szolgálja,

Az iskolánkban folyó nevelő - oktató munka pedagógiai eszközei

- minden gyermek számára biztosítunk képességeinek, érdeklődésének illetve távolabbi céljainak **megfelelő programokat** (projektek, témahetek, modulok, intézményi innováció), **tevékenységi formákat;**
- a tanulási stratégiák megválasztásában és a taneszközök használatában kitüntetett szempont **az életkori jellemzők figyelembe vétele;**
- **személyes példamutatással** neveljük gyermekeinket toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartása;
- a mentális képességek céltudatos fejlesztésével; **az önálló tanulás és az önművelés**

- alapozásával, gyakoroltatásával;
- az intézményi tanulás folyamatában a gyakorlatközpontúság, az életvitelhez szükséges, alkalmazható tudás gyarapítása, **a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése** érvényesül;
- **kiemelt szerepet szánunk gyakorlatunkban az egyéni képességfejlesztésnek;**
- **mérési, értékelési rendszer alkalmazása a készség- és képességfejlesztés céljából**
- (kritikus kognitív készségek fejlesztése,)
- **az IKT eszközök alkalmazása az oktató munka során, használatának elsajátítása;**
- **megismerjük és alkalmazzuk a kompetencia fejlesztésére kidolgozott tanulói és tanári eszköztrendszert, az SDT kínálta lehetőségeket, a TÁMOP 3.1.4, TÁMOP 3.3.7 pályázathoz kapcsolódó programcsomagokat , modulokat; interaktív tananyagokat;**
- a diagnosztikus és formatív mérések mérőeszközeit intézményi szinten készítjük el, illetve választjuk ki, a szummatív tesztek elkészítéséhez megyei illetve országos standardizált **mérőeszközöket alkalmazunk;**
- nevelési célzatú (nyílt és zárt) csoportfoglalkozásokat tartunk a nevelési problémák megbeszélésére, kezelésére;
- az SNI tanulók sérülés specifikus fejlesztésének, egyéni haladásának biztosítása;
- **a nevelési-oktatási eljárások pedagógiai eszközeit a kooperatív technikákkal ötvözzük:**
- ***A: a meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei:*** az oktatás valamennyi módszere, meggyőzés, minta, példa, példakép, példakövetés, eszménykép, bírálat, önbírálat, beszélgetés, felvilágosítás, tudatosítás, előadás, vita, beszámoló;
- ***B: a tevékenység megszervezésének módszerei:*** csoportképzés, kooperatív feladatmegoldás, projektek, témahetek, projekt és témanapok, követelés, megbízás, (ön)ellenőrzés, (ön)értékelés, játékos módszerek, gyakorlás;
- **a kultúra közvetítésével erősítjük a tanulói tehetséggondozást – biztosítva az esélyegyenlőséget;**
- **tevékenységközpontú oktatási formák alkalmazása (páros és csoportfoglalkozás, projekt módszer, témahét alkalmazása;**

C: a magatartásra ható módszerek:

a.) ösztönző módszerek: ígéret, helyeslés, biztatás, elismerés, dicséret; szóbeli dicséret nyilvános formái:

- osztályfőnöki órán, osztályközösség, iskolaközösség előtt, intézményi összejöveteleken (tanévzáró ünnepély, ballagás...);

írásbeli dicséret formái: - osztályfőnöki dicséret (ellenőrzőbe, osztálynaplóba), - igazgatói dicséret (ellenőrzőbe, osztálynaplóba), oklevél, kitüntetés, alapítványi fenntartói, országos szintű elismerések; - osztályozás; - jutalmazás). (A jutalmazás és büntetés elveit és intézményi gyakorlatát önálló fejezetben tárgyaljuk.

A jutalmazás formái lehetnek: szóbeli dicséret, írásbeli dicséret, oklevél, kitüntetés, jutalom (könyv, különféle tárgyi jutalmak: labdák, sportfelszerelések, számítástechnikai eszközök, kirándulás, táborozás, tanulmányút, ösztöndíj alapítványi díjak)

b.) kényszerítő módszerek: *felszólítás, követelés, parancs, büntetés, párhuzamos osztályba való áthelyezés, áthelyezés másik iskolába (kivételes esetben!), tanuló kizárása az iskolából (csak tankötelezettség korhatárán túl!)*

c.) gátlást kiváltó módszerek (ezek a módszerek a nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célozzák, a negatív viselkedés kialakulását próbálják megakadályozni): *felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, intés, fenyegetés, tilalom, átterelés, elmarasztalás;*

A nevelési módszerek különböző formáit, változatait is eszközöknek nevezik.

Ezek a következők lehetnek:

- **nyelvi (verbális) eszközök** (az információközlés azon módja, amikor közleményeinket a nyelv segítségével továbbítjuk): beszéd, beszélgetés (a nevelés egyik nagyon fontos eszköze, amelyben mindkét fél aktívan részt vesz; tartalmát tekintve lehet: szabad beszélgetés vagy irányított beszélgetés, szervezettség alapján lehet: spontán vagy tervezett, formája alapján: egyéni vagy csoportos), interjú;
- **nem nyelvi (non verbális) eszközök** (az információközlés azon módja, amikor közleményeinket nyelven kívüli eszközökkel fejezzük ki; a nem nyelvi eszközök kísérhetik (beszélgetést kísérő gesztikulálás), nyomatékosíthatják (dicsérő szavakat kísérő mosoly) vagy helyettesíthetik (fenyegető mutatóujj korhalást) közleményeiket: arckifejezés (mimika), szemmozgás, tekintet, testközelség, térközsabályozás, testhelyzet, testtartás, mozdulatok (gesztusok), kulturális jelzések,
- **szociális technikák** (ezeket a technikákat a tanulók a felnőttektől tanulják el, kezdetben a családban (gyermekkorai beidegződés) majd az intézményi közösségben), ezért nagyon fontos, hogy a diákok milyen mintát kapnak otthon és az iskolában,
- **technikák az ön- és emberismeret fejlesztéséhez** (ezek olyan eszközök, technikák, amelyeknek lényeges eleme, hogy a világra vonatkozó ismeretek mellett, azokkal szinkronban fejlesszük a

tanulók belső, pszichés világát, társas kapcsolatait, egyedi tulajdonságait, készségeit: fejlesztő interjú, fejlesztő beszélgetés,

- **szociális készségfejlesztő technikák** (a tanulók problémamegoldó és konfliktuskezelő készségeinek fejlesztése, illetve a meglévők erősítése): minta- és modellnyújtás, megerősítés (buzdítás, dicséret, jutalmazás), szerepjáték, dramatizáló tevékenység.

Fejlesztési területek-nevelési célok

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás, cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is. Összhangban kell lennie a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel.

A nevelési célok megvalósulása a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

Az erkölcsi nevelés

- A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése,
 - A cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése,
 - Igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése,
 - Az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése,
 - Az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra való felkészítés,
- A tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira a helyes megoldáskeresés,
- A kötelesség tudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítő készség, a tisztelet, a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás megtanulása,

- A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől, képzelőtehetség, intellektuális érdeklődésük felkeltése.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

- A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait, az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeit, nehézségeit és ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákat.
- Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát.
- Ismeretek, egyéni és közösségi tevékenységek elsajátítása, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.
- Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése,
- Ismerjék meg Európa történelmét, sokszínű kultúráját,

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között.

Ezt a magatartást jellemezze:

- a törvénytisztelet,
- az együttélés szabályainak betartása,
- az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete,
- az erőszakmentesség,
- a méltányosság.

Az iskola megteremti a lehetőségét annak, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és biztosítja a honvédelmi nevelést.

Fejlődjön ki a tanulóknak a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra, amelyet a közügyekben való részvétel megkíván.

A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- Az önismeret fejlesztése, mint a társas kapcsolati kultúra alapja – a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség.

A tanuló kedvező szellemi fejlődésének, készségeinek, tudásának és kompetenciáinak kifejtése.

- A tanulók képessé váljanak az érzelmeiknek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, a kölcsönös elfogadásra.
- A tanuló énképének kialakítása, hogy a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani.
- A megalapozott önismeret kialakításával a tanulóknál fejlődjön ki a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához szükséges képesség.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretet kapcsolata-inak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A környezet változásai, az érték-rendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére.

A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata:

- a harmonikus családi minták közvetítése,
- a családi közösségek megbecsülésére nevelés,
- felkészítés a családi életre,
- a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésére nevelés,
- a szexuális kultúra kérdései.

A testi és lelki egészségre nevelés

- Az egészséges életmódra, a testi-lelki egészségre nevelés,
- A helyes táplálkozásra, a mozgás megszerettetésére, a stressz kezelés módszereinek alkalmazására nevelés,
- A lelki egyensúly megóvására, társas viselkedések szabályozására, a konfliktusok kezelésére nevelés,

A családdal együttműködve a tanulók felkészítése az önállóságra, a betegség megelőzésére, a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében,

- A káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésére nevelés, motiválással, példamutatással.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

- A hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása a tanulóknban, saját élményű tanuláson keresztül.
- A segítő magatartás képességeinek fejlesztése, az együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és –megvalósítás.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

- A tanulók az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják.
- A tanulók számára a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá.
- A környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására nevelés.
- A tanulók megismerjék a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő,
- Kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

- A tanulók életkorához igazodva átfogó képet kell nyújtani a munka világáról.
- Tevékenységeken keresztül kell biztosítani arra, hogy a diákok kipróbálhassák képességeiket, elmélyülhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthassák a nekik megfelelő foglalkozást és pályát,
- Képesse váljanak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.
- Fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

- A tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa, a fogyasztás területén,
- Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát,
- Lássák a rövid és hosszú távú céljaik, az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát,

- A köznevelési intézmény biztosítsa a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés

- A tanulók nevelése az új és a hagyományos médiumok nyelvének nevelésére,
- A médiatudatosságra nevelés, a kritikai beállítódás kialakítása, a médiumoktól befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására,
- A tanulók megismertetése a média működésével és hatásmechanizmusával,
- A média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal,
- A valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával,
- A különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása:

Minden pedagógus teendője:

- Felkeltse az érdeklődést a tanulóban az iránt, amit tanít,
- Útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban.
- Annak megtanítása, hogy hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere;
- Hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások;
- Hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok;
- Melyek az egyénre szabott tanulási módszerek;
Miként működhetnek együtt a tanulók csoportban;
- Hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek.
- Olyan tudás kialakítása, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével.
- A tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek:

- A tanulónak a tanulási tevékenységekben történő hangsúlyos részvétele;
- Olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását;

- A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítsék a tanulót az ismeretek megszerzésében, a kompetenciák fejlesztésében
- Ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket.

Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.

A minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.

Az egyéni rétegmunka, az adaptált szövegváltozatok felhasználása, amelyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

Mindezek megvalósításához a pedagógus feladata:

A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési közvetett és közvetlen eszközökkel segítse, a tanuló igényeit, szükségleteit figyelembe véve.

A pedagógus tegye lehetővé az iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert).

A pedagógus működjön együtt más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében az egyéni haladási ütemet biztosítsa, a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazza.

Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történjen.

Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével.

Képesség-kibontakoztatás támogatása

A tanulói teljesítmény értékelésének egyik célja, segítse a tanuló és a szülő objektív tájékoztatását, hozzájáruljon, hogy a pedagógus folyamatosan meggyőződjön a tanulási folyamat hatékonyságáról, lehetőséget biztosítson a pedagógiai munka nyomon követésére, az újratervezésére, a célok újra definiálására és továbbiak meghatározására, amennyiben ezt a tanulók fejlődése megkívánja.

Az értékelési folyamatokat megalapozó tervező munka figyelembe veszi a tanuló előzetes tudását, aktuális fejlettségi szintjét, egyéni fejlődési lehetőségeit, életkori sajátosságait, az értékelés személyiségfejlődésére gyakorolt hatását és a pedagógiai célokat.

Diagnosztikus mérés : egy tanítási óra, tanulási egység, téma vagy program megkezdése előtt végzett adatgyűjtés.

A diagnosztikus értékelés kiterjedhet:

a tanulók meglévő tartalmi tudására,
aktuális készség- és képességfejlődési szintjére,
hozzaállására,
viszonyulására.

Az értékelés során figyelembe kell venni :

a tanuló életkori sajátosságait,
a tanulás korábbi és aktuális környezeti tényezőiről rendelkezésre álló információkat,
a pedagógiai célokat.

Az eredmények visszajelzésével a pedagógus útmutatást tud adni a tanulónak a tanulást várhatóan leghatékonyabban segítő tanulási módokról.

A tanulási folyamat rendszeres értékelése és visszajelzése teszi lehetővé a tanuló fejlődésének folyamatos nyomon követését.

A kiinduló állapot értékelése és a fejlesztő, segítő támogató értékelés önfejlesztésre és kitartásra ösztönzi a tanulót fejlődésének, valamint tudásának gyakori, interaktív módon történő visszajelzésével.

Célja:

- a tanuló erősségeinek és hiányosságainak felmérése,
- az éppen kihívást jelentő célok meghatározása,
- a nevelési-oktatási gyakorlatnak a célok eléréséhez történő igazítása.
- Az összegző értékelés célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje milyen mértékben felel meg a célként kitűzött tanulási eredményeknek.

Az összegző értékelés minősítő jellegű, de lehet részletes szöveges értékelés is, amely rendelkezik a fejlesztő, tanulástámogató értékelés jellemzőivel. Az első évfolyam végén a tanuló összegző értékelése szöveges formában történik.

Az iskolakezdést követő első félévet minden szempontból bevezető, fejlesztő szakasznak szükséges tekinteni, ezért a pedagógus ebben az időszakban a szöveges formában megfogalmazott fejlesztő, tanulást segítő értékeléseket elsősorban szakmailag megalapozott megfigyeléseire építheti.

A szöveges értékelés lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló és a szülő részére a tantárgyi előrehaladásról és a kompetenciák fejlődéséről a pedagógus a tapasztalatain és a követő méréseken alapuló, részletes tájékoztatást nyújtson.

Az értékelés az 1. évfolyamot követően az iskola pedagógiai programjában rögzített módon, a jogszabályoknak megfelelően történik.

Kulcskompetenciák, a kompetenciaalapú oktatás pedagógiai feltételrendszerének kialakítása

A kulcskompetenciákon azokat az ismereteket, készségeket és az ezek alapját alkotó képességeket és attitűdöket értjük, amelyek birtokában a tanulók gyorsan alkalmazkodhatnak a modern világ felgyorsult változásaihoz, a változások irányát és tartalmát cselekvően lesznek képesek befolyásolni.

A különböző kompetenciaterületekben megjelenő ismeretek, készségek, és ezek háttérében a meghatározó képességek és attitűdök számos tanulási helyzetben és összefüggésben alkalmazhatók különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására, ezért több műveltségterülethez is köthetők.

Számos olyan fejlesztési területet említhető, amely valamennyi műveltségterületen a kialakítandó kompetencia részét képezi: ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, a kockázatértékelés, a

döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.

A tanulási területeken átívelő általános kompetenciák, azokat jellemzői egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A pedagógus teljesítményértékelése

4 § (1) Az értékelő vezető évente a teljesítményértékelési időszakra vonatkozóan értékeli az értékelendő személy teljesítményét.

(2) A teljesítményt

a) személyre szabott éves teljesítménycélok, valamint

b) a feladatellátás egyes összetevőit megjelenítő egységes értékelési szempontok alapján kell értékelni.

(3) Az értékelést

a) vezetői megbízással nem rendelkező, pedagógus munkakörben foglalkoztatott értékelendő személy esetében az 1. számú táblázat,

b) a pedagógus szakképesítéssel vagy szakképzettséggel rendelkező nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott értékelendő személy esetében a 2. számú táblázat,

c) vezetői megbízással rendelkező értékelendő személy esetében a 3. számú táblázat szerinti értékelési szempontok (a továbbiakban: értékelési szempont) alapján kell lefolytatni.

(4) A személyre szabott éves teljesítménycélok és értékelési szempontok meghatározásának, teljesülésük nyomon követésének és mérésének részletes módszertanát és szakmai szabályait a köznevelésért felelős miniszter a teljesítményértékelési időszak kezdetét megelőző július 31-ig a Púétv. 1. § (9) bekezdése szerinti hivatal által működtetett honlapon (a továbbiakban: honlap) teszi közzé. A szempontok a honlapról nem távolíthatók el, archiválásukra a digitális archiválás szabályait kell alkalmazni. Az egyedi intézményi értékelési szempontot a teljesítményértékelési időszak kezdetét megelőző augusztus 25-ig az értékelő vezető határozza meg, az adott tanévre vagy nevelési évre szólóan. A közzétett módszertan és szakmai szabályok, valamint az egyedi intézményi értékelési szempontok a teljesítményértékelési időszakban nem módosíthatók.

- (5) A teljesítmény értékelésére összesen 100 pont adható, amely
- a) vezető megbízással nem rendelkező értékelendő személy esetén
 - aa) a három, személyre szabott teljesítménycél megvalósulása esetén háromszor 8, összesen legfeljebb 24 pont,
 - ab) a hét értékelési szempont – az 1. és 2. számú táblázatban feltüntetett pontszámokkal történő – értékelése alapján, összesen legfeljebb 76 pont,
 - b) a vezetői megbízással rendelkező értékelendő személy esetében
 - ba) a négy, személyre szabott teljesítménycél megvalósulása esetén négyszer 10, összesen legfeljebb 40 pont,
 - bb) a hét értékelési szempont – a 3. mellékletben feltüntetett pontszámokkal történő – értékelése alapján, összesen legfeljebb 60 pont összege.
- (6) Az értékelendő személy esetében az értékelés eredménye szerint
- a) kiemelkedő teljesítményszintű az az értékelendő személy, akinek pontszáma az elérhető pontszám 80%-a vagy afeletti,
 - b) átlagos teljesítményszintű az az értékelendő személy, akinek pontszáma az elérhető pontszám 50%-a vagy afeletti, és 80%-a alatti,
 - c) fejlesztendő teljesítményszintű az az értékelendő személy, akinek pontszáma az elérhető pontszám 50%-a alatti.
5. § (1) Az értékelő vezető az értékelendő személlyel egyeztetve elsősorban június 30-ig, de legfeljebb
- a) vezetői megbízással rendelkező értékelendő személy esetén augusztus 31-ig,
 - b) más értékelendő személy esetén szeptember 30-ig közösen, az értékelendő személy véleményének mérlegelésével határozza meg a személyes teljesítménycélokat, és ezeket rögzíti a teljesítményértékelési elektronikus rendszerben, azzal, hogy a személyes teljesítménycélok módosítására a meghatározásra vonatkozó eljárás szerint, a munkaköri feladatok jelentős mértékű változását követő 30 napon belül, legkésőbb a naptári év februárjának utolsó munkanapjáig van lehetőség.
- (2) Ha a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony az (1) bekezdés a) és b) pontjában foglalt időpontot követően jön létre, a teljesítménycélokat a jogviszony kezdetének időpontjától számított 60 napon belül kell meghatározni, kivéve a hat hónapnál rövidebb határozott időre létesült jogviszonyt. Ha a határozott idő meghosszabbítására vagy a jogviszony határozatlan idejűvé módosítására kerül sor, a teljesítménycélokat ezzel egyidejűleg, a teljesítményértékelési időszak hátralévő részére szólóan meg kell határozni, kivéve, ha a teljesítményértékelési időszakból a (4) bekezdés szerinti időpontig kevesebb, mint 90 nap van hátra.
- (3) A teljesítménycélok meghatározásába az értékelő vezető a közreműködőket is bevonhatja.
- (4) Az értékelendő személy teljesítményének értékelését június 30-ig, óvodában augusztus 15-ig kell elvégezni, amely során az értékelő vezető
- a) az értékeléshez szükséges adatok összegyűjtése és áttekintése alapján előzetes értékelési javaslatot készít, amelyet közöl az értékelendő személlyel,

- b) értékelő beszélgetést folytat az értékelendő személlyel, és ez alapján véglegesíti a pontszámot,
- c) a teljesítményértékelést követően a teljesítményszintek szerint besorolja az értékelendő személyeket, és dönt az illetmény-eltérítésről.

(5) Az értékelendő személy az előzetes értékelési javaslat ismeretében önértékelést készíthet, amelyre az értékelő beszélgetés során ki kell térni. Ha az értékelendő személy a teljesítményértékelésével kapcsolatban észrevételt tesz, az észrevételeit a teljesítményértékelésnek tartalmaznia kell.

(6) Az értékelő megbeszélésen részt vesz

- a) az értékelő vezető,
- b) az értékelendő személy,
- c) az értékelő vezető által felkért közreműködő, valamint

d) ha a c) pontban foglaltak alapján közreműködőként nem kérték fel, akkor az értékelendő személy kérésére annak a munkaközösségnek a vezetője, amelyben az értékelendő személy részt vesz.

(7) A közreműködő javaslatot tehet egy vagy több értékelési szempont vagy a teljes értékelés pontszámára az értékelő vezető számára, aki a javaslatot mérlegeli.

(8) Az értékelő vezető a teljesítményértékelés keretében kikérheti az értékelendő személy tekintetében a szülők, tanulók véleményét is, és a teljesítményértékelés során – a személyre szabott éves teljesítménycélok és értékelési szempontok meghatározásának, teljesülésük nyomon követésének és mérésének részletes módszertanában és szakmai szabályaiban meghatározottak szerint – a szülői, tanulói véleményeket is figyelembe veszi.

(9) Az értékelő vezető a teljesítményértékelés lefolytatását követően, az önértékelést is mérlegelve, megállapítja az értékelendő személy teljesítményszintjét, és erről őt tájékoztatja. Ennek érdekében

- a) a vezetői megbízással rendelkező,
- b) a pedagógus munkakörben foglalkoztatott, valamint
- c) a pedagógus szakképesítéssel vagy szakképzettséggel rendelkező nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott értékelendő személyek teljesítményét külön-külön kell összevetni egymással.

(10) A véglegesített pontszámot és a teljesítményszintet az értékelt személlyel való közlését követően rögzíteni kell a teljesítményértékelési elektronikus rendszerben. A véglegesített értékelést az értékelt személynek elektronikus dokumentumként, a teljesítményértékelési elektronikus rendszerben kell kézbesíteni.

6. § Nem lehet teljesítményértékelést lefolytatni, ha

- a) az értékelhető időszak nem éri el a 90 napot, vagy
- b) az értékelendő személy Gyakornok fokozatba van besorolva.

7. § A 4. § (6) bekezdés c) pontja szerinti teljesítményt nyújtó értékelt személy esetében az értékelő vezető rögzíti a teljesítményértékelési elektronikus rendszerben a fejlesztendő terület megnevezését, valamint az értékelt személlyel közösen meghatározott fejlesztési eszközt.

9. § (1) A 4. § (1) bekezdése alapján az értékelő vezető első alkalommal a 2024/2025. nevelési-tanítási

év teljesítményértékelési időszakára vonatkozóan értékeli az értékelendő személyt.

1. számú táblázat

A vezetői megbízással nem rendelkező értékelendő személy teljesítményértékelésének szempontjai és az adható pontszámok

	A	B	C
1	Szempon sorszáma	Szempon megnevezése	Adható pontszám
2	1	Pedagógiai munka minősége, eredményessége	28
3	2	Feladatvállalás mennyiségi mutatói	12
4	3	Munkavégzés megbízhatósága, határidők betartása	8
5	4	Kommunikáció, együttműködés	6
6	5	Tehetséggondozás, felzárkóztatás	8
7	6	Motiváció, elkötelezettség, etikus magatartás	6
8	7	Egyedi intézményi értékelési szempont	8
9	8	Három, személyre szabott teljesítménycél	24
10		Összesen	100

2. számú táblázat

A pedagógus szakképesítéssel vagy szakképzettséggel rendelkező nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott értékelendő személy teljesítményértékelésének szempontjai és az adható pontszámok

	A	B	C
1	Szempon sorszáma	Szempon megnevezése	Adható pontszám
2	1	Pedagógiai munka támogatásának minősége, eredményessége	20
3	2	Feladatvállalás mennyiségi mutatói	12
4	3	Munkavégzés megbízhatósága, határidők betartása	10
5	4	Kommunikáció, együttműködés	8
6	5	Szakmai felelősségvállalás, elkötelezettség	10
7	6	Munkakörhöz kötődő támogató, etikus magatartás	8
8	7	Egyedi intézményi értékelési szempont	8
9	8	Három, személyre szabott teljesítménycél	24
10		Összesen	100

3. számú táblázat

Igazgató, főigazgató, igazgatóhelyettes, tagintézmény-igazgató, intézményegység-vezető, tagintézményigazgató-helyettes, intézményegységvezető-helyettes teljesítményértékelési szempontjai és az adható pontszámok

	A	B	C
1	Szempont sorszáma	Szempont megnevezése	Adható pontszám
2	1	Intézményi feladatellátás eredményessége	10
3	2	Erőforrásokkal való gazdálkodás	10
4	3	Stratégiai szemlélet	10
5	4	Vezetői kommunikáció és irányítás	10
6	5	Külső kapcsolatok	10
7	6	Motiváció, elkötelezettség, etikus magatartás	5
8	7	Fenntartó által meghatározott, az adott intézmény sajátos helyzetét tükröző értékelési szempont	5
9	8	Négy, személyre szabott teljesítménycél	40
10		Összesen	100

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az intézményi munka elsődleges társadalmi funkciója, hogy segítségével feltáruljanak a gyermek adottságai, kifejlődhessenek az adottságaiknak megfelelő képességek, kialakulhasson érdeklődésük. Célul, feladatul határozza meg, hogy minden tanulóját hozzásegítsen a tőle telhető legjobb teljesítmény eléréséhez.

Iskolánk számára fontos tényezőcsoportok a fejlődésben lévő gyerekek aktuálisan érvényesülő, de távlatokban is ható **szükségei és érdekei**. Ezek közül a leglényegesebb **a személyiség legfőbb összetevőinek pedagógiai fejlesztése**.

A személyiség fejlődésének előfeltétele a különböző pszichikus komponensek (motívumok, ismeretek, készségek) készleteinek gyarapodása a **spontán szocializáció, a szándékos tanítás és tanulás által**.

Nevelési célként a személyiség átfogó komponensrendszerét jelöljük meg, az elsajátításukat segítő tartalmakat, a pedagógiai és tanulói tevékenységekkel szembeni elvárásokat fogalmazzuk meg.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink

- **Az értelem kiművelése** (kognitív kompetenciák, érzelmképesség)
- **Segítő életmódra, az együttműködésre nevelés** (szociális kompetencia)
- **Egészséges és kulturált életmódra nevelés** (személyes kompetencia)
- **A szakmai képzés alapozása** (speciális kompetenciák, alkotóképesség)
- Az SNI tanulók személyiségének komplex fejlesztése

- **A minőségi oktatás biztosítása – minden gyermek számára (HH/ HHH)**

Iskolánk a kultúra teljes rendszerére építve, tevékenységek és ismeretek révén fejleszti a tanulók **egyéni szükségleteit**, ugyanakkor elősegíti a **magasabb rendű szükségleteik** kialakulását.

Kiemelt feladataink

- A szellemi, fizikai és közéleti munka szükséglete
- Különböző szintű közösségek (intézményi osztály) érdekeinek védelme, óvása
- A közösségek, valamint egyes tagjaik tiszteletének megbecsülése, megsegítése
- A közösség életét, munkáját aktívan segítő, fegyelmezett magatartás
- Önefejlesztő tevékenység
- Együttműködési képesség
- A tanulók egyéni tanulási útvonalának kialakítása, fejlesztése
- A tanulás iránti motiváció felkeltése
- A tantárgyak közti merev határrendszer csökkentésével a komplex személyiségfejlesztés megvalósítása
- Intellektuális - művelődési szükséglet (Múzeumpedagógia)
- Az egészséges életmód iránti szükséglet – testi, lelki egészség fejlesztése – tanítási órákon
- **és tehetséggondozó szakkörök segítségével**
- A kultúra, művészetek, sport, befogadó képességének kialakítása a tanulóinkban – **a tehetséggondozó szakkörök segítségével**

Az értelem kiművelése

A személyiségfejlesztés elsődleges feladata a kognitív tevékenységrendszer fejlesztése

A tanulási motívumok fejlesztése

- A megismerési vágy fejlesztése (kiemelt feladat az érdeklődés tágítása, pozitív élmények)
- A felfedezési vágy fejlesztése
- A játékszeretet és alkotásvágy fejlesztése
- A tanulási teljesítményvágy optimálása
- A tanulási életprogram fejlődésének segítése

A kognitív képességek fejlesztése

- Kognitív rutinok, műveletek
- Megismerés
- Kommunikáció
- Gondolkodás
- Tanulás

Segítő életmódra nevelés

A segítő életmódra nevelés a **szociális értékrendek** megismerésének, a **pozitív értékrend** elfogadásának és az **e szerinti viselkedés, magatartás** elsajátításának, a szociális képességek kiépülésének, **kreativitásuk növekedésének** elősegítését jelenti.

Feladat

- Az egyéni szociális értékrend fejlesztése (szociális hajlamok, szociális meggyőződés)
- A szociális képességrendszer fejlesztése
- A kooperációban rejlő értékek megismerése
- A társadalmi szint megismerése
- Állampolgári tudatosság kialakítása

Kiemelt feladat

Az érzelem formálása, pozitív érzelmi légkör kifejlesztése és fenntartása az osztályokban, a tantestületben, az iskolában, amelyben a pedagógusok és tanulók biztonságban, jól érzik magukat és a tanulók érzelmi karaktere, személyisége, optimálisan fejlődhet.

A szociális érdekérvényesítés fejlesztése

Egészséges és kulturált életmódra nevelés

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés a személyes kompetencia fejlesztését, eredményességének és igényességének növelését jelenti.

A személyes motívumok és képességek fejlesztése

- Önkiszolgálás
- Önvédelem
- Szuverenitás
- Önértékelés, önreflexió

Az egyéni tudat fejlesztésének segítése

- Általános személyes világtudat
- A világgép formálása
- A legalapvetőbb ismeretek nélkül nem jöhet létre a tanulóknál az átfogó rendezett világtudat (természettudat, társadalmi tudat, kognitív tudat)
- Én tudat, reális énképük kialakulása

A szakmai képzés alapozása

- Az alkotóképesség fejlesztése (tág értelemben, tapasztalati és értelmező)
- Tehetséggondozás – a kultúra segítségével – az esélyegyenlőség biztosításának szellemében.

A nevelőmunka, a tanítás - tanulás folyamatában a gyerekek számára iskolánk számos olyan szükséglet-kiegészítő tevékenységet szervez, mely motiválja, fokozza teljesítményüket, kitágítja érdeklődésüket.

Felhasználjuk napi pedagógiai munkánk során az IKT nyújtotta lehetőségeket.

A képességfejlesztés az a terület, ahol az intézmény eredményeket érhet el, ha össze tudja kapcsolni a gyerekek nagyfokú motiváltságával, a gyermeket tiszteletben tartó magatartási kultúrát tapintatosan alakító nevelési kultúrával.

Így tudjuk a kettős feladatot megoldani, a hátránykompenzálást és a tehetséggondozást. Segítjük, hogy a tanítás-tanulás folyamatában alakuljon ki a tanulással összefüggő egyéni tevékenység, pozitív kép a gyerekekben, jöjjenek létre azok a képességek, amelyekkel az új típusú környezetben el tudnak igazodni, új ismereteket tudnak szerezni.

A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az egészségfejlesztés iskola feladatai

„Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely lehetőséget teremt, és képessé teszi az embereket arra,

„hogy egyre fokozódó kontrollt szerezzenek saját egészségi állapotuk felett, és ez által képessé váljanak annak javítására, alakítására.” (Egészségfejlesztési Charta).

Az egészség a mindennapi élet erőforrása, mint fogalom, a társadalmi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi képességeket hangsúlyozza.

Az egészségnevelés nemzeti programjában a legelső legfontosabb területen az ifjúság körében fogalmazódtak meg a cél, hogy az egészséges életmód, a betegségtől mentes életszakasz hossza növekedjen és javuljon az életminőség. A család mellett az **iskola válják az egészségfejlesztés kiemelkedő színterévé.**

„Egy hatékony iskolai egészségnevelési program az egyik legköltséghatékonyabb beruházás, amit egy nép (állam) csak megtehet annak érdekében, hogy párhuzamosan fejlessze az oktatást és az egészséget.,, (WHO)

Iskolánk a rendelkezésre álló eszközök és módszerek felhasználásával elősegíti a tanulók és a tantestület egészségének védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk:

- az egészséges táplálkozásnak,
- a testedzésnek,
- a szabadidő hasznos eltöltésének,
- a dohányzás visszaszorításának,
- alkohol, drogprevenciónak,
- teret adunk a lelki egészségfejlesztést és tanácsadást programoknak.

Az iskolai élet mindennapi tevékenységéhez szorosan kapcsolható az egészségfejlesztési feladatok megvalósítása.

A megvalósulás, megvalósítás szinterei:

- tanítási órák (tantárgyhoz kapcsolódóan, életkori sajátosságok figyelembevételével)
- tanórán kívüli tevékenységek
- szakkörök
- témnapok, témahetek, projektek
- tömegsport, szabadidős foglalkozások

- Erdei iskola, Nyári táborok, stb.

Olyan nevelési-oktatási gyakorlatot folytatunk, amely többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot, támogatja az egyéni előrelépést.

Intézményünk egészségnevelési programja a Helyi tantervi részben található.

A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos pedagógiai feladatok

- A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az **egyén és a társadalom közötti kapcsolatot** kialakítja, megteremti.
- Erősíti az összetartozás és együttműködés érzését.
- A fejlesztés során a közösség aktív tagjai érzelmileg kapcsolódnak egymáshoz, **a közös cél, a normák összetartják.**
- A pedagógusok és a gyerekek egy közösségben élnek, közös normáik vannak, amelyeket mindenkinek be kell tartani. A kapcsolat alapja az egymás iránti **bizalom, tisztelet.**
- Az intézmény életében **a legfontosabb szerep az osztályfőnöké.**
- Az osztályfőnök a személyességet (mint pedagógus személyiség) és a közösségformálást felvállalja. Egyéni, közösségi nevelése a gyermekek társad. kapcsolatainak fejlesztése, a közösség ösztönző hatásának felhasználása a nevelőmunka egyik fontos feladata.

Iskolánkban a közösségfejlesztés történik:

- A tanítás - tanulás folyamatában
- Tanórán kívüli foglalkozások keretében
- Tehetséggondozó szakkörökön
- A gyermekközösség szervezésében létrejött rendezvényeken, versenyeken
- Az intézményi szintű közéleti tevékenységekben
- Más közösségekhez való kapcsolatban
- A társadalom – mint a legnagyobb közösség megismerése

A fejlesztés intézményszintű, osztályszintű feladatokat jelent elsősorban, melyhez biztosítjuk:

- **a tevékenységrendszer**

- **a közösség szerkezetének fejlesztését** (munka, kapcsolat, egymás, és önmagunk tudatos nevelése, a tanulóközösségekben betöltött vezető szerep biztosítása)
- **az együttműködés készségének és szokásainak alakulását**

A közösségfejlesztő nevelőmunkánk során **kialakítjuk a közösségi irányultság alapjait, a közösség iránti igényt és a közösségi együttéléshez szükséges alapvető képességeket és szokásokat**, amelyeket a tanulók magukkal visznek más közösségekbe, amelyben további fejlődésük játszódik.

A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok:

- Alakítsuk ki a tanulóknak az **érdeklődést az őket körülvevő világ iránt**. Bővüljenek ismereteik a határon túli magyarság életéről.
- Legyenek tájékozottak afelől, hogy milyen kapcsolatok vannak hazánk és a szomszédos országokban élő magyarok között.
- Alakuljon ki a tanulóknak **pozitív viszony a közös európai értékekhez**.
- Becsüljék az európai fejlődés során létrehozott értékeket, más népek kultúráját. Erre szolgál a határon túli iskolákkal való együttműködés. A szerzett ismeretek segítségével tudjanak eligazodni lakóhelyük gazdasági, társadalmi életében, aktív tagjai legyenek környezetüknek.
- A közösségi létforma nem képzelhető el **belső és külső hagyomány** nélkül.
- **Ismerjék szűkebb környezetüket, lakóhelyüket** és tudjanak ott tájékozódni.
- ***A tanulók legyenek érdeklődők és nyitottak az európai kultúra, életmód, szokások, hagyományok iránt.***
- ***Ápolják a magyar és szűkebb pátriájuk hagyományait, szokásait.***
- Ismerjék meg a lakóhelyük muzeális értékeit, hagyományait, a környező országok népeinek életét. Legyenek tisztában az európai egység jelentőségével, szerepével.
- Ismerjék, ápolják saját városuk történetét, értékeit, hagyományait: Legyenek büszkék szűkebb és tágabb környezetük híres történelmi személyiségeire.

Közvetlenül is vegyenek részt a nemzetközi kapcsolatok ápolásában. Lehetőség szerint diákcsera programokban, találkozók, nyelvtanulás, sí tábor, énekkari fellépések, testvér iskolai kapcsolat formájában.

A tanulók tanulják meg óvni, védeni környezetüket, gyarapítani környezeti értékeinket azért, hogy a felnövekvő nemzedék legyen képes a környezeti válság elmélyülésének

megakadályozására. Segítse elő az élő természet fennmaradását. A környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló **környezetkímélő magatartás** egyéni és közösségi szinten egyaránt legyen a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.

Kapcsolódjanak be **közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.** Életmódjukban a **természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésének törekvése váljon meghatározóvá.**

Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

Célunk, szerezzenek a tanulók ismereteket a **társas együttélés szabályairól**, a közösen végzett munka örömről. Alakuljon ki bennük az **együttműködés készsége**. A konfliktusokat a közösségi erkölcs talaján oldják meg.

Tudják, nemcsak önmagukért, társaikért is felelősek.

A diákönkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai:

A diákönkormányzati munka során olyan, **közösségfejlesztési folyamatot biztosítunk**, amelyben a tanulók:

- egy közösség aktív és alkotó tagjává válhatnak,
- képesek önálló véleményt formálni, a véleményt megfelelően közölni, kifejezni
- döntéseket hozni, feladatot vállalni
- nyitottak egymásra, a világra
- elfogadják a másságot
- az empátia, az egymásra figyelés, együttműködés, tolerancia és alkalmazkodó készség kialakítása jellemző rájuk
- a közösséget felkészítjük az SNI tanulók elfogadására és integrált nevelésére

A kritikai hajlam ismeretekkel, képességekkel alapozza a véleménynyilvánítást, fejleszti a tanulók önállóságát.

Iskolánk "rendszerabályai" ösztönzik őket véleményük elmondására, beleszólhatnak saját életük alakításába, biztonságban vannak.

Lehetőségük van a közösség fórumain véleményt mondani, a helyes álláspontot kialakítani. Évente Diákközgyűlést, havi rendszerességgel DÖK megbeszélést tartunk.

Közérzetüket befolyásolja az őket körülvevő kortárs csoport, az osztály légköre, abban elfoglalt

helyük, az ott szerzett személyes tapasztalataik.

A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai:

Figyeljenek **egymás és önmaguk tudatos nevelésére**. Gazdagítsák társas kapcsolataikat, a társak helyes megítélését, a kommunikációs képességük kibontakozását.

Az **együttlét, a közös élmények** számának növelésére az osztályfőnök fordítson nagy gondot.

Segítsük a tanulókat **a jelenben való eligazodásban, saját terveik megvalósításában**.

Az iskolában **elért eredményeket erősítsük tanítványainkban**. Figyeljünk szubjektív kapcsolataikra is. Egy-egy szabály az együttélés gördülékenysége érdekében változtatható. Az együttműködés által lehetőséget adunk az egyénnek arra, hogy beilleszkedjen a csoport életébe.

A kommunikációs kultúra részben műveltség, a tudás alapja, részben az egyén szocializációjának, a társadalmi érintkezésnek, az egyéni és közösségiérdek érvényesítésének, egymás megértésének, elfogadásának, megbecsülésének döntő tényezője.

Középpontban az önálló ismeretszerzés, véleményformálás és kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének, megvédésének a képességei állnak. Mindezek elsősorban az anyanyelv minél teljesebb értékű ismeretét kívánják.

A közösen végzett tevékenységek, együttes élmények megalapozzák a gyermekek érzelmi, morális fejlődését.

A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

A tanuló, a szülő és a pedagógus az iskolai **nevelő-oktató munkafolyamatának** három egymásra utalt, azonos érdekű szereplője.

A gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház, a tanulói és a pedagógus közösség folyamatos együttműködése.

Eredményes munka csak közös erőfeszítéssel, együttes tevékenységgel, rendszeres kapcsolattartással érhető el.

Az együttműködés alkalmazkodási képességet, empátiát, bizalmat, fegyelmet és sok türelmet kíván mindhárom féltől.

Az együttműködés fontos feltétele, hogy a partnerek ismerjék az iskola nevelési programját, az itt folyó nevelő-oktató munka alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait és tudjanak azzal azonosulni.

A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

- kötelező tanítási órák,
- nem kötelező iskolai órák,
- szakköri foglalkozások,
- énekkari órák,
- közös kirándulások,
- klubdélutánok,
- közösen végzett hasznos munkák,
- sportversenyek, vetélkedők,
- diák fórumok,
- személyes megbeszélések,

Osztályközösségek

Az azonos évfolyamra járó tanulók osztályközösségeket alkotnak. Az osztály tanulói maguk közül az osztály képviselőjére, a közösségi munka megszervezésére képviselőt választanak a diákönkormányzat vezetőségébe.

A szülők közösségét érintő együttműködési formák:

Az együttműködés **szintjei:**

1. Megismerés, megértés
2. Elfogadás
3. Együttműködés - megoldási módok keresése

Elv a **kölcsönösség:**

- Informálódás
- Vélemény elmondásának joga, lehetősége
- Együttműködő, partneri kapcsolat
- A szülők, partnerek jelenlétének erősítése az új tanulásszervezési eljárások (projektek, témahetek, nyílt napok stb.), és iskolai rendezvények során

- A szülők, partnerek számára a nyilvánosság biztosítása (iskola weblapja, hirdető tábla, a helyi média adta lehetőségek, egyéb iskolai dokumentumok felhasználásával)

A kapcsolattartás sokrétű és változatos.

Osztályszinten történő kapcsolattartás

A szülők tájékoztatásának formái:

- szóbeli tájékoztatás, szülői értekezlet, fogadóóra, nyílt tanítási napok
- rendszeres és folyamatos tájékoztatás a tanuló előmeneteléről, magatartásáról
- írásbeli tájékoztatás (kiadványok, iskola weblapja tájékoztató füzetek, intézményi dokumentumok)
- közös tevékenységek lehetőségei az intézmény programjához igazodva (iskolai rendezvények, ünnepek, projektek, témahetek, kirándulások stb.)

Célja, hogy a szülők rendszeres kapcsolatot tartsanak az iskolával, a gyermekükkel foglalkozó pedagógusokkal.

Szülői értekezletek

- Az osztályok szülői közössége számára a szülői értekezletet az osztályfőnök tartja évente 3 alkalommal.
- Az új osztályközösségek szeptemberi szülői értekezletén az osztályfőnök irányításával bemutatkoznak az osztályban tanító pedagógusok.
- A szülői értekezleten a szülők megválasztják a háromtagú szülői szervezetet.
- Az intézményegységek szülői szervezetének tagjai, akik az osztályok képviselői maguk közül szintén 2 főt választanak. Ez a két fő képviseli a szülőket az intézményi szintű szülői szervezetben.
- Az intézmény pedagógusai fogadóórát tartanak a szülők részére a nyilvántartási rendszer alapján.
- Az osztályfőnökök indokolt esetben családlátogatásokat végeznek, hogy megismerjék a családok körülményeit, családszociológiai jellemzőit, életmódját, értékvilágát, a családban meghonosodott nevelési légkört.

Az intézményegységek a szülők számára Nyílt napokat szerveznek.(Évente 2 alkalommal).

Intézményszinten történő kapcsolattartás

Összevont szülői értekezletet tartunk a 8. osztályos tanulók szüleinek az igazgató az osztályfőnök és a pályaválasztási felelős részvételével évente egy alkalommal.

Az intézményi Szülői Szervezet (ISzSz) elnöke, elnöksége a szülői értekezleten kívül is **rendszeres kapcsolatot tart az intézményvezetéssel**. Az ISzSz elnöke részt vesz az intézményi ünnepeken, rendezvényeken, összehangolja a szülők intézménnyel kapcsolatos tevékenységét, a szülők, gyermekek programjait közvetíti a szülők javaslatait, kéréseit az iskola vezetése felé.

Működési területek bővülése, a továbbfejlesztés lehetőségei

- Szülői vélemények, gyermeki vélemények rendszerezése az intézmény szolgáltatásával
- kapcsolatosan
- A pedagógusok az intézményvezetés véleményének egyeztetése a szülők nevelési attitűdjével kapcsolatosan.
- Pályázati lehetőségek felkutatása, alapítványi támogatás,
- Szponzori és egyéb támogatási akciók felkutatása és lebonyolítása
- Az elvárható minőségi mutatók kidolgozása a szülői nevelésben, a pedagógusok munkájában, az intézmény működésében, a nevelésben érdekelték kapcsolatában
- Javaslattétel a minőségi elismerési feltételekre
- Az intézmény rendezvényei lebonyolításához gyakorlati segítség nyújtása
- Az iskolai weblap – folyamatos frissítése az aktualitások figyelembe vételével

A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg.

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,

- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, felvételi, osztályozó vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- kapcsolattartás a szülőkkel, szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az osztályfőnököt – az osztályfőnöki munkaközösség vezetőjével konzultálva – az igazgató bízta meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során
- maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az
- osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.

- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé
- terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására
- mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok
- megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Különleges bánásmódot igénylő tanulók sajátos nevelési igényű tanulók

A 2011. évi CXCV. törvény 4. § 25. pontja szerint:

„sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:

- az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,”

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok,

kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulóakra is érvényesek.

A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ELLÁTÁSA

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását tesz szükségessé.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- a) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú rehabilitációs, rehabilitációs célokat és feladatokat határoz meg, melyeket az intézményünk dokumentumai tartalmaznak.
- b) A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységünk szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoporthoz igényeiktől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.
- c) A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett megjelenítjük a tehetséggondozás feladatainak.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- a) A sajátos nevelési igényből fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
- e) Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
- f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- c) A sajátos nevelési igényű tanuló
 - ca) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - cb) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - cc) érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
 - cd) korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket megjelenítjük:

- a) a pedagógiai programunkban,
- b) a helyi tantervünkben,
- c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
- d) az egyéni fejlesztési tervekben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;

2. a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

Hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára a:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagokat;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezetet, speciális bútorokat; fejlesztő helyiségeket;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk).

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget.

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedését, önmagukhoz mért fejlődését, a többi tanulóval való együtt haladását tekintjük.

Jellemző intézményünkre, hogy;

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.

- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése megtörténik a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül, és a sérülésspecifikus módszertani eljárásokat alkalmazzuk.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlatok működtetése, a pedagógusok által alkalmazott differenciált tananyagok, feladatlapok felhasználása.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok alkalmazása, akik
 - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;
 - egyéni fejlesztési tervet készítenek a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépítik, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján megváltoztatják eljárásaikat, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak;
 - a rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoznak létre, melyben érvényesül a differenciálás, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek alkalmazása, a differenciált értékelés;
 - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
 - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

- a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- b) javaslatot tesz a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükségletekhez igazodó módszerváltásokra;
- f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztentstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –
 - terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
 - alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztályterem belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
 - segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
 - segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

Az alkalmazott tevékenységi formák a sajátos nevelési igényű tanulók lemaradásának enyhítésére:

- az egyéni fejlesztés, fejlesztőfoglalkozások
- felzárkóztatás- tehetséggondozás
- pályaorientációs tevékenység
- egész napos oktatás, felsőben tanulószobai foglalkozáson való részvételi lehetőség biztosítása
- kapcsolattartás a szakértői bizottsággal,
- a szakértői véleményben meghatározott szakemberek biztosítása
- speciális tankönyvek és taneszközök biztosítása
- szoros kapcsolat a szülői házzal
- a tanulók képességeihez igazított tanulásszervezési eljárások alkalmazása

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók nevelése, oktatása

E fogalommal jelölik mindazon gyerekeket, akik nem alkalmazkodnak az iskolai szabályokhoz, vétének ellenük, illetve kivonják magukat hatásuk alól, magatartásukkal zavarják a tanárt és társaikat.

Ide tartoznak azok is, akiknek magatartási stílusa közli negatív beállítódásukat az őket körülvevő társas/iskolai környezettel szemben

Nagyon fontos a beilleszkedési, magatartási problémákkal küszködő tanulók fejlesztése, mert a problematikus tanuló saját fejlődésének és közössége fejlesztésének is gátjává válhat.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek leggyakoribb ismertetőjelei:

- a gyermek nem felel meg a vele szemben támasztott nevelési és oktatási követelményeknek,
- passzív vagy aktív módon ellenáll a nevelői hatásoknak,

- nehezen tud alkalmazkodni és a közösségbe beilleszkedni,
- testi és pszichés tünetei vannak,
- személyiségzavarokkal küzd (idegesség, figyelmetlenség, alvási és beszédzavarok, hibás automatizmusok – tickelés, pislogás, grimaszolás, étvágytalanság, hisztérikus görcsök stb.).

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók nem képesek egyéni bánásmód nélkül teljesíteni az iskola követelményeit. Mivel a nehezen nevelhetőséget kiváltó okok sokfélék, nagyon összetettek a problémák, megoldásához széleskörű összefogásra, több személy és intézmény összehangolt együttműködésére van szükség. A tennivalók zöme két alapvető fogalom köré csoportosítható:

Prevenció: ami azt szolgálja, hogy a várható problémák kialakulása előtt az arra illetékes személyek, szervek közbe lépjenek és megakadályozzák a gyermekek személyiségfejlődésének bármiféle torzulását.

Korrekciónak: ez tartozik főleg az iskola feladatai közé. Ez már a meglévő problémák szakszerű, azaz pszichológiai, pedagógiai hozzáértéssel történő kezelése a személyiség pozitív irányú átépítése.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységek:

- az iskola szoros kapcsolatot kell tartani az óvodával, pedagógiai szakszolgálatokkal és gyermekjóléti szolgálattal,
- fontos:
 - a helyzetfelismerés és helyzetértékelés,
 - a magatartási zavar feltárása,
 - a kapcsolatteremtés és folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel illetve gondviselőkkel,
 - az egyéni fejlesztési terv kidolgozása, megszervezése és lebonyolítása,
- a tanítási órán differenciált foglalkozás kialakítása, a képességek szerinti csoportbontás,
- együtt kell működni:
 - a gyerekekkel foglalkozó szakembereknek,
 - az osztályban tanító pedagógusoknak és a gyermekvédelmi felelősnek,
- törekedni kell arra, hogy:
 - a tanuló minél több sikerélményhez jusson a tanórákon és a tanórán kívüli tevékenységek során,

- olyan speciális osztályfőnöki órák is legyenek, ahol személyiségfejlesztő tréningeken keresztül fejlődhet a gyermek önértékelési és önismereti képessége,
- felzárkóztató, fejlesztő foglalkozások legyenek,
- minél könnyebb legyen a felső és az alsó tagozat között az átmenet.

A kompetencia alapú oktatás implementációja segíti e tanulók esélyegyenlőségének biztosítását, illetve megvalósulását.

Tevékenységformák:

- Differenciált tanulásszervezés
- Kooperatív technikák alkalmazása
- Projekt-módszer elterjesztése
- Tevékenységközpontú pedagógiák
- Individuális tanulás előtérbe helyezése
- Az alapozó időszak elnyújtása
- Fejlesztő értékelés bevezetése
- A tapasztalatszerzés lehetőségeinek kitágítása IKT eszközhasználattal.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók számára szervezett fejlesztő pedagógiai ellátás keretében a tanuló tantárgyi felzárkóztatását a nevelő-oktató munka szakszának, illetve a tantárgynak megfelelő szakképzettségű pedagógus, készségfejlesztését pedig fejlesztő pedagógus végzi.

A kiemelten tehetséges tanulók nevelése

A tehetség az egyik legnagyobb emberi érték, melyet óvnunk és gyarapítanunk kell. Ha az ember egy területen sikeres tud lenni, és megtalálja a számára leggyümölcsözőbb hivatást, az hozzájárul egész személyisége boldogságához. A tehetséggondozás feladata ennek a területnek a felismerése a tanulóknál, és optimális fejlődésük biztosítása.

Iskolánk a minőség elvét tudatosan vállaló intézmény. Tantárgyi rendszere bővült, pedagógiai tevékenysége, eszközrendszere megújult, körzeti szerepköre megerősödött, a minőségi munka, a strukturális változások előrelépést jelentenek oktató-nevelő munkánkban.

Nevelőtestületünk kiemelt feladatának tekinti a képességek kibontakoztatását, a tehetségek gondozását. A szakmai és eszközi feltételrendszer a rendelkezésre áll.

Feladatunk, hogy felismerjük a tehetségeket és adottságaiknak megfelelő tehetséggondozó programot találjunk. Ezen tevékenységek megvalósításának szinterei részben a tanítási órák, részben a tanórán kívüli tevékenységek.

Helyi programjaink rendezvényeink, a képességcsoportokban való oktatás, a differenciált tanulásszervezés, az alkalmazott módszerek a szakkörök, művészeti csoportok, sportkörök, a DSE a tehetséggondozást szolgálják.

Kiemelt szerepet kap az idegen nyelv a matematika és a testnevelés oktatása, a kor kihívásainak megfelelően az informatika magasabb szintű tanítása, a kulcskompetencia-fejlesztés és tehetséggondozás, a fejlesztő tevékenység, új oktatásszervezési módok alkalmazása.

Szakkörök

A Munkaterv részletesen tartalmazza az intézményiben, szervezett szakkörök, sportkörök listáját. A tehetséggondozás az intézmény kiemelt feladata, ezért magas óraszámot biztosít a szakkörökre. **A minőségi oktatást – a tehetséggondozást a kultúra segítségével is erősítjük., ezért törekszünk a pályázati lehetőségek maximális kihasználására.**

Tanulás - tanítási tevékenységek

Tervszerű, tudatos munkával megtanítjuk tanítványainkat a helyes időbeosztásra, a tanulás módszereire. A fejlődési sajátosságainak megfelelően elősegítjük és követelményként támasztjuk, hogy tanítványaink egyre tökéletesebb tanulási technikákat alakítsanak ki.

A megfelelő terhelés, optimális fejlődés érdekében a tanítási órákon növeljük a tanulói munkáltatás arányát, a differenciált foglalkozásokat, az egyénre szabott tanulásirányítással.

A tanulásra való motiválást kisiskolás korban, főleg érzelmi, később intellektuális alapon igyekszünk növelni.

Szilárd alapokat teremtünk ahhoz, hogy tanítványaink váljanak nyitottá, fogékonyá az értékek befogadására és kreatívvá a szerzett képességek alkalmazásában.

A tankönyv a tudás megszerzésének kalauza, általa tanulható, hogy a sokféle információ, tudás hol érhető el, segíti az információk rendszerezését, motiválja a tanulókat. A tanulás új

útjainak megtanítása (SDT, IKT, INTERNET, Könyvtár).

Kiemelt feladataink

Tanulás terén:

- Teljesítménymotiváció a tanulás tudatos tevékenységgé alakításával.
- A tantárgyakhoz való viszony motiváló képességének fejlesztése (tisztes versengés)
- A helyes tanulási szokások kialakítása, sikerélmény biztosítása, életszerűség.
- A tanulás értékének tudatosítása, önálló ismeretszerzés készségének fejlesztése, az ezzel járó sajátos munkakultúra kialakítása.
- Kompetencia alapú oktatás alkalmazása pedagógiai munkánkban.
- **Az Infokommunikációs oktatási Technológia felhasználása a tehetséggondozásban.**
- A folyamatos tanulás, önképzés iránti igény kialakítása.

Értelmi képességek terén:

- racionális gondolkodás kialakítása,
- megfelelő motiváció felkeltése
- szövegértés, szövegfeldolgozás képességének fejlesztése,
- döntés, ellenőrzés képessége,
- problémamegoldó gondolkodás,
- önkorrekción, önértékelés, munkafegyelem, folyamatos munkára szoktatás,
- információk szerzésének és felhasználásának készsége, szótárak, lexikonok használata,
- könyvtárhasználat,
- számítógép működésének, kezelésének elsajátíttatása,
- **oktatóprogramok, interaktív tábla – interaktív tananyagok használata, Internet,**
- egyéni kutató - információgyűjtő tevékenység fontossága,
- nyelvi beszédképesség fejlesztése, kommunikáció,
- a beszédértés képességének fejlesztése, a kapott információk megfelelő felhasználása,
- a tanulás megtanítása.
- **tehetséggondozás segítségével – a tanulói kreativitás fejlesztése**

Tanórán kívüli szabadidős tevékenységek:

Iskolánk a tanórai foglalkozások mellett a tanulók érdeklődési igénye, szükséglete szerint tanórán kívüli foglalkozásokat szervez.

Ezek a tevékenységek kapcsolódnak az intézmény oktatási-nevelési folyamatához, amelyben a pedagógusok, szülők is részt vesznek, a kiválasztáshoz önállóságot biztosítunk tanulóinknak.

Tanulás - művelődés lehetőségei:

- Szakkörök - tehetséggondozás, pályázat, vetélkedők, kiállítások, bemutatók, tárlatok,
- Múzeumi órák, programok
- Tanulmányi versenyek - tehetség felismerés kipróbálás lehetősége
- Sportfoglalkozások – Sportkörök: labdarúgás, kézilabda, atlétika - egészséges életmód, utánpótlás nevelés
- Tanulmányi kirándulások – a szülők anyagi támogatásával és közreműködésükkel - az osztályfőnök, szaktanár szakmai segítségével.
- Diákkörök - az önfejlesztés, kreativitás kibontakozásának lehetőségei
- Intézményi könyvtár - ismeretszerzés, kulturális élet központja
- Kulturális bemutatók.
- Művészeti tevékenység – Alapfokú Művészetoktatásban való részvétel
- Filharmóniai előadások (Alapfokú Művészetoktatás szervezésében)
- Kulturális Központ rendezvényei, színházi előadásai,

A tehetség kibontakoztatáshoz, tehetséggondozáshoz társul egy másik fogalom a verseny, versenyeztetés. Lehetőség a megmérettetésre, továbbá a versenyen szerzett tapasztalatok, eredmények segítik a tanulók önértékelésének fejlődését, és további ösztönző erőt jelent a későbbi erőpróbákra való felkészülésben.

Tanulóink részt vesznek:

Tantárgyakhoz kötődő tanulmányi versenyeken, melynek formái:

- intézményi
- települési, körzeti, megyei, regionális
- országos meghirdetésű és felfutású versenyek.

Sporthoz kapcsolódó versenyeken:

- Sportágak, csoportversenyek, helyi, régiós, megyei, országos szinten. Területei: labdarúgás, kézilabda, atlétika
- Kistérségi Labdarúgó kupa megszervezése – azokon való részvétel
- Hagyományos labdarúgó – Kézilabda kupák, Emlékversenyek meghirdetése, azokban való megmérettetés
- Játékos Sportvetélkedők

A különböző alapítványok, egyesületek, iskolák által meghirdetett versenyek mellett, intézményünk is több tantárgyból szervez tanulmányi versenyt, ill. helyet biztosít megyei, regionális és országos versenyek lebonyolításához.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló

Az, hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül-e az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság állapítja meg.

A jogszabály értelmében: Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez

szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű a tanuló, aki esetében a fenti szabályozásban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

a) a nevelésbe vett gyermek,

b) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Szociálisan hátrányos helyzetűek azok a tanulók, akiket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak adottságaikhoz mért fejlődésükben. Feladatunk segíteni minden hátrányos helyzetű, különösen a szociális hátrányban lévő tanulók képességeinek kibontakoztatásában.

Elsődleges feladat a hátrányok feltérképezése annak érdekében, hogy

- a tanulók egyes képességeinek kibontakozását milyen tényezők gátolják leginkább
- mihez viszonyítva, milyen mértékben vannak lemaradva
- milyen módon segíthet az iskola a hátrány enyhítésében /tevékenységformák meghatározása /

Az alkalmazott tevékenységi formák a szociális hátrányok enyhítésére:

- az egyéni fejlesztés, (felzárkóztatás- tehetséggondozás)
- fejlesztőfoglalkozás,
- előkészítő foglalkozás,
- pályaorientációs tevékenység
- felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről, pályázatokról szülői értekezleten,
- fogadóórákon,
- mentorálás (Útravaló)
- motiválás arra, hogy a gyermek részt vegyen tanulószobai foglalkozáson
- kapcsolatfelvétel szolgáltató intézményekkel, áthelyező bizottságokkal

Az alkalmazott módszerek a szociális hátrányok enyhítésére:

- korszerű tanítási módszerek alkalmazása
- közösségi megbízások adása
- motiválást segítő tanulásszervezés alkalmazása
- kooperatív vagy egyéb tevékenységközpontú módszerek alkalmazása az oktatásunkban

- tanulási módszerek
- projekt módszer
- témahét
- Múzeumpedagógiai
- az IKT által nyújtott lehetőségek felhasználása az oktatási munkánk során

A délutáni foglalkozások, szakkörök segítenek a tanulók érdeklődésének fenntartásában. A tanulmányi versenyek további motivációt jelentenek a tanulási folyamatban. A lassabban haladó tanulók részére felzárkóztató jellegű foglalkozások szervezése, korrepetálások tartása, a konkrét tantárgyi haladásban való segítség fontos feladat. A tanulási kudarcban elveszett önbecsülésük újraépítését segítjük.

Egész napos iskolai oktatás, napközi, illetve tanulószobai foglalkozások megszervezése

Az egész napos nevelést és oktatást a kötelező tanórai foglalkozások, a nem kötelező tanórai foglalkozások, a napközis foglalkozások, a mindennapos testedzés foglalkozási időkeretében kell megszervezni oly módon, hogy a délelőtti és a délutáni tanítási időszakban biztosítva legyen a tanulók részére az új ismeretek, tananyagok, követelmények elsajátítása, a következő napokra történő felkészülés, továbbá a mindennapos testedzés:

A tanulóknak a napközis foglalkozást a szülők igényeinek megfelelően szervezzük.

A csoportok kialakítása az azonos évfolyamon járó tanulók köréből történik. A napközis foglalkozást igénybe vevő tanulók részére az órarendtől függően a törvényben előírt időkereten túl a felügyeletet is biztosítjuk.

Az osztályfőnökök, a napközis nevelők segítenek abban, hogy a szülők kellő információt kapjanak az intézményi napközis foglalkozásokról.

A tanulószoba, a napközis elvek figyelembe vételével működik – napi 3 órában, (felzárkóztatás, szakkörök).

A tehetséggondozás mellett a gyermekek nagyfokú motiváltságával oldjuk meg az iskolában a hátránykompenzálást, **a felzárkóztatást, fejlesztést.**

Felső tagozatban elsősorban anyanyelvből és matematikából szervezünk egyéni fejlesztést a lemaradó tanulóknak évfolyamonként.

A középiskolára előkészítő foglalkozások a 7-8. évfolyam tanulóinak segítenek a felzárkóztatásban magyar nyelv és irodalomból, ill. matematikából.

Az egészséges életmódra irányuló tevékenységek

Ezek a tevékenységek az egészséges testi-lelki, szociális fejlődést biztosítják, az egészséges életvitel kialakítását segíti:

- testi, szellemi edzettség, mindennapi mozgás
- intézményi versenysport – területei: labdarúgás, kézilabda, atlétika
- önkiszolgálással kapcsolatos feladatok elsajátíttatása
- egészséges táplálkozás, természetjárás megszerettetése
- káros szokások megelőzése
- családi életre nevelés képességének megalapozása
- egészség témahét
- egészségnevelési modul beépítése

Az intézmény dolgozóinak, pedagógusainak személyes jó példája, iskolánk igényes tárgyi környezete segíti a tanulók pozitív beállítódásának, magatartási szokásainak kialakulását.

- A tevékenységek szinterei: szaktárgyi-, osztályfőnöki órák, előadások, beszélgetések,
- versenyek, táborok,

A környezeti nevelés feladatainak megoldása során neveljük tanulóinkat a természeti és társadalmi környezet megismerésére, a természet szeretetére, környezetük védelmére.

Tanulóink gondoskodnak osztálytermük esztétikus dekorálásáról.

Kiemelt feladat a tanulók kulturált magatartásformájának megalapozása, fejlesztése.

Közlekedési nevelés

Felgyorsult életünk és a közlekedési kultúra romlásának köszönhetően egyre gyakrabban hallhatunk közlekedési balesetokról. A közlekedési szabályok ismerete és az egyén viselkedési kultúrája az alapja a biztonságos közlekedésnek. A helyes és biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása az életbiztonságunkat növeli. Kicsi gyermekkortól a családok alakíthatják ki leginkább az erre való igényt, de az iskolának is komoly a felelőssége ebben.

Az iskolában a közlekedési nevelés két alapvető szintere:

Elméleti oktatás

- 1-4.évfolyamon a környezet, technika és tervezés órák tananyagában jelenik meg.

Gyakorlati alkalmazás

- Iskolán kívüli programok, kirándulások alkalmával tudatosítjuk és alkalmazzuk a helyes közlekedés szabályait.

Drog és bűnmegelőzés- kiemelt témája az osztályfőnöki óráknak

- Intézményi Drog prevenciós program

Pályaorientációs tevékenység

A pályaorientációra nevelés az egész intézmény valamennyi tanárának közös feladata, kerettantervi program, valamint az integrációs tevékenység kiemelt területe is. Nemcsak tanácsadás, hanem olyan pedagógiai tevékenység, amelyet a pedagógus tanítványaival és azok szüleivel együtt valósít meg.

Szintén e cél megvalósítását szolgálja az „Életpálya építés” kompetencia beépítése az oktatásba.

Feladatok:

- A pályaválasztási érettség előkészítése és kialakítása
- A pályaválasztási döntés előkészítése
- A választott pályára való felkészítés a hivatástudat alakítása
- Segítségnyújtás a pályaszocializációhoz
- Az esetleges pályakorrekcióra való felkészítés

A pályaorientációt felső tagozatban 5. osztálytól kezdjük el, általános és tantárgyankénti feladatokkal.

A tevékenységet 4 évre tervezzük. A pályaválasztás elősegítésében fontos szerepet játszik a család.

- Évente Pályaválasztási szülői fórumot szervezünk a 7-8. évfolyamos tanulók és szüleik számára.

Lázár Ervin program

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának kezdeményezése, hogy a 2019/2020-as tanévtől minden általános iskolás diák eljuthasson kulturális intézményekbe. A program célja, hogy a tanulók 1-8. évfolyamon egyaránt tanórán kívüli programok keretei között játszva, szórakozva ismerkedjenek meg a klasszikus egyetemes, európai és magyar, örökérvényű értékekkel. A Lázár Ervin Program lehetőséget teremt diákjaink számára, hogy évente egyszer ingyenesen eljuthassanak, színházi-, tánc-, vagy cirkuszi előadásra, őshonos állatok bemutató helyeire. A program legfontosabb célkitűzése, a felnövő generációk kultúra fogyasztóvá történő nevelése, és a tanórai kereteken

túlmutató innovatív információszerzés, ezáltal a tanulói személyiség- formálás kiterjesztése.

Felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleten, fogadóórákon, családlátogatásokon.

A szülőket elsősorban a gyermekek számára igényelhető pályázati lehetőségekről, támogatásokról tájékoztatjuk. Ilyenek a rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatások, melyeket a helyi önkormányzat nyújt a jövedelem és vagyoni helyzetűtől függően.

Tájékoztatás a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára nyújtott kedvezményeikről és lehetőségeikről.

Helyi, regionális, országos támogatások megszerzésének ösztönzése

A gyermekek számára nyújtható támogatásokat többnyire az alapítványok tartalmazzák. Felhívjuk a szülők és tanulók figyelmét azokra a folyóiratokra, amelyek pályázatok formájában tartalmazzák az igényelhető támogatásokat, illetve az Internet Pályázatfigyelőjére, ahol tárgymutató szerint meg lehet nézni az egyes alapítványok nyújtotta lehetőségeket.

Például Arany János Tehetséggondozó Program, Útravaló Ösztöndíj.

Kapcsolatfelvétel a Kistérségi Pedagógiai Szakszolgálattal, és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei 2. Sz. Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal

- A városban működő Nyírbátor és Vonzáskörzet Többcélú Kistérségi Társulás Szociális és Pedagógia Szolgáltató Központ munkatársaival vagyunk kapcsolatban. A problémás tanulók esetében tőlük kérünk segítséget.
- A logopédus a beszédhibás gyermekekkel foglalkozik, a pszichológus a tanuló személyiség problémáit segít megoldani, a fejlesztő pedagógus a tanulásban elmaradott, magatartási zavarral küzdő gyermekek felzárkóztatását segíti, gyógytestnevelő nyújt segítséget a rászoruló tanulóknak.
- Az osztálytanítók és a nevelési tanácsadó munkatársai havonta tapasztalatot cserélnek, megjelölik a további teendőket. Problémás esetekben a tanulókat a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottsághoz irányítják, ahol a vizsgálatok eredményeként döntenek a tanulók áthelyezéséről a megfelelő intézménytípusba.

A gyermek és ifjúságvédeleми feladatok ellátása

- A tanulók egyénre szabott fejlesztése

- Az SNI tanulók integrált oktatása, egyéni fejlesztése
- A hátrányos helyzetű tanulók egyéni megsegítése
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációs felkészítése, az IPR rendszer működtetése
- Veszélyeztetett tanulók – figyelemmel követése
- Állami gondoskodásban élők kiemelt megsegítése
- Mentorálás – Kapcsolattartás - Pályázatok

Orvosolni kell:

- a hátrányos megkülönböztetést,
- a zaklatást,
- a megalázást,
- a megfélemlítést,
- a jogellenes elkülönítés következményeit.

Célja, a gyerekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése, csökkentése.

Az intézmény **általános gyermekvédelmi feladatot** lát el a Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatot ellátó pedagógus kijelölésével, napközi otthon működtetésével, az intézmény orvosi ellátással, a gyermekek étkeztetésével, a különböző tanórai felügyeletekkel.

Speciális gyermekvédelmi feladatai során felfigyel a tanulókat veszélyeztető hatásokra. Felderíti és nyilvántartásba veszi a veszélyeztetett gyerekeket. Elősegíti kiemelkedésüket a károsító környezetből. Kapcsolatot tart a hivatásos gyermekvédelmi szervekkel és intézményekkel (Polgármesteri Hivatal Gyámhivatal, Nyírbátor és Vonzáskörzet Többcélú **Kistérségi Társulás Szociális és Pedagógiai Szolgáltató Központ**(Nyírbátor, Báthori u.20.)**Gyermekjóléti Szolgálat** (Édesanyák u. 3.)

A feladat megvalósításában első helyen az **osztályfőnök** áll.

Feladata:

- Koordinálja és segíti az osztályában tanító pedagógusok gyermekvédelmi munkáját.
- Nyilvántartásba véteti a veszélyeztetett gyerekeket, a gyermekvédelmi feladatot ellátó pedagógussal megbeszélve
- Jelzéssel él a Gyermekjóléti Szolgálat felé
- Együttműködik a szülőkkel a nevelési problémák megoldásában

- Különös gonddal foglalkozik a nehezen nevelhető, magatartási problémákkal küzdő tanítványaival
- **A törvényeknek, rendeleteknek megfelelően** intézkedik a tanulói mulasztások ügyében.
- **Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős függetlenített státuszban dolgozik.**
- Tevékenységét a - munkaköri leírása - éves munkaterve alapján végzi.

Kiemelt feladata: a tanulói prevenció

Az igazgató által átruházott feladatként – képviseli az intézmény egyes esetekben – esetmegbeszélésen, bíróságon stb.

A gyermekvédelmi feladatot ellátó pedagógus feladata:

- Mindazoknak a feladatoknak az intézményi koordinálása, amelyek az osztályfőnökökre hárulnak a gyermekek védelmével kapcsolatban.
- Javaslatot tesz a szociális munkacsoportnak - a tényleges rászorultság alapján a juttatások odaítélésére.
- Irányítja a speciális gyermekvédelmi munkát.
- Segítséget nyújt az osztályfőnököknek
- Ismeri a problémás családok gondjait, kapcsolatot tart az állami szervekkel, szülőkkel, esetenként családlátogatást végez.
- Nyilvántartja a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket, tanulókat.
- Esetmegbeszéléseket folytat
- Gyermekvédelmi és egészségügyi vizsgálatok éves ütemtervének elkészítésében közreműködik az érintett partner-szervezetekkel.
- Továbbképzéseken vesz részt
- A munkájához kapcsolódó pályázatokon való részvétel
- Titoktartási kötelezettség betartása.

A gyermekek védelmének rendszere

- **A prevenció szintje:**

A veszélyeztetettség megelőzése, családban történő nevelés segítése, pénzbeli, természetbeni ellátások, gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése.

A nevelési-oktatási intézmények kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Szolgálat felé (felszólítás a rendszeres iskolába járásra, jelzőlap rendszer, kapcsolatfelvétel, folyamatos kapcsolattartás)

A tanulói veszélyeztetettség okai

Környezeti okok

- anyagi nehézségek, családi konfliktusok, szociális helyzet, szegénység,
- munkanélküliség, alkoholizmus,
- csonka család.

A gyermekek személyiségéből eredő okok

- értelmi elmaradottság,
- fokozott agresszivitás.

Egészségügyi, szociális okok

- testi fogyatékoság,
- születési rendellenesség,
- kirekesztettség.

A veszélyeztetettség elhárítására hozható intézkedések

Intézményi lehetőségek

- családlátogatás, tanácsadás,
- nevelési tanácsadásra utalás,
- iskolapszichológus segítségnyújtása,
- védő-, óvóintézkedés ellenőrzése,
- ideggondozásra javaslat,

Nyírbátor és Vonzáskörzet Többcélú Kistérségi Társulás Szociális és Pedagógia Szolgáltató Központ 2. Sz. Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szociális támogatás.

Iskolán kívüli lehetőségek

- gyámügyi hivatalhoz,
- gyermekjóléti szolgálathoz irányítás,
- javaslat állami gondozásba vételre.

Az intézmény speciális támogatásai

- taneszköz, tankönyvtámogatás, segély,
- szociális hátrány enyhítése,
- kedvezményes étkezés,
- tanári segítség a problémás, tehetséges gyerekek támogatására,
- intézményi felzárkóztató szakkörök szervezése,
- mentorálás,
- kulturális rendezvényre való eljuttatás,
- **egyéni képességfejlesztő programokban való részvétel.**

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A diákönkormányzat jogkörei

Az intézmény legfontosabb döntéseinek meghozására – a jogszabályban meghatározott esetekben – a nevelőtestület jogosult. Az egyéb döntések meghozása az igazgató jogköre. Azokban az ügyekben, amelyek az iskola tanulóinak jelentős részét érintik, a döntési folyamatban lehetőséget biztosítunk a diákság számára véleményének kifejtésére, a döntési folyamat befolyásolására. A döntési folyamat részét képező értekezletre a diákságot közvetlenül érintő témakörben meghívjuk a diákönkormányzat képviselőit.

A tanulók, diákkörök a tanulók érdekeinek képviselőiként diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára **az igazgató bíz meg ötéves időtartamra.**

Az iskolai diákönkormányzat jogosítványait az iskola osztályközösségében megválasztott osztálytitkárokból (osztályonként 2 fő) álló diákönkormányzat vezetősége, illetve annak választott tisztségviselői (titkár és titkárhelyettes) érvényesítik.

A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- a házirend elfogadása előtt.
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,

- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
- az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben ki kell kérni,
- az ételek összeállítása, tartalma

A diákönkormányzat a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt

- saját működéséről,
- a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
- hatáskörei gyakorlásáról,
- egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
- az iskolai diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről, valamint
- amennyiben az intézményben működik, a nevelési-oktatási intézményen belül működő tájékoztatási rendszer szerkesztősége tanulói vezetőjének, felelős szerkesztőjének, munkatársainak megbízásáról.

A diákönkormányzat SZMSZ-ét a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá. Az SZMSZ jóváhagyása csak akkor tagadható meg, ha az jogszabálysértő vagy ellentétes az iskola SZMSZ-ével, házirendjével.

Az SZMSZ jóváhagyásáról a nevelőtestületnek a jóváhagyásra történő betérjesztést követő harminc napon belül nyilatkoznia kell.

Az SZMSZ-t vagy annak módosítását jóváhagyottnak kell tekinteni, ha a nevelőtestület harminc napon belül nem nyilatkozik.

Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni, és az előterjesztést, valamint a meghívót – ha jogszabály másképp nem rendelkezik – a tárgyalás határnapját legalább tizenöt nappal megelőzően meg kell küldeni a diákönkormányzat részére.

A diákönkormányzat feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem akadályozza az iskola működését.

A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

A tanulók: A környezeti hátrányokat a jó tanulási feltételek megteremtésével ellensúlyozza a nevelőtestület. Igényességgel és a tanulók tiszteletével szervezi a nevelő-oktató munkát.

Minden gyerek az iskolaközösség teljes jogú tagja, egyaránt élhet az iskolai demokrácia közvetlen és közvetett eszközeivel.

A közvetlen demokrácia alapját a szólás joga képezi.

- A tanulók az iskolai élet minden kérdésében javaslatot tehetnek, megfogalmazhatják kérdéseiket, elmondhatják megjegyzéseiket. Véleményüket az iskola tiszteletben tartja, toleránsan fogadja, azokra választ ad.
- Az igazgatót és a tanárokat munkaidőben - a tanórákon kívüli időszakban - bármikor megkereshetik mondanivalójukkal.
- Az osztályfőnöki órán elhangzó felvetéseiket az osztályfőnök továbbítja az illetékeseknek, a kapott információkat közli a tanulókkal.

A gyermekközösségi fórumokon elhangzott észrevételekre az intézmény vezetősége nyílt fórumon reagál, amennyiben a téma személyiségi jogokat nem sért.

A tanuló-önkormányzati tisztségre mindenki választható; az osztályok által megbízott tisztségviselőket közvetlenül választják, a választásban mindenki részt vehet.

Az iskola egyes tevékenység-irányításával kapcsolatos észrevételeikkel és javaslataikkal közvetlenül az egyes tevékenységeket irányító tanácsokhoz fordulhatnak az osztályközösségek.

A közvetett demokrácia gyakorlásának a fóruma a tanulói önkormányzat.

A diákönkormányzat működési rendjében érvényesítse mindazokat az értékeket és viselkedési technikákat, amelyeket az iskola értékrendszerében kívánatosnak tart.

Működése egyaránt kiterjed a rend-fegyelem megtartására, az információáramlás szervezésére, a különböző tanulók közötti versenyek lebonyolítására, az egyes tevékenységi irányok működésében való részvételre.

Felvállalja egyes iskolai rendezvények önálló megszervezését (mikulás nap, karácsonyi ünnepség, farsang, gyereknap).

A pedagógusok közössége: Az iskolai pedagógiai gyakorlata a nevelőtestület aktivitására épít, a

kötelező tanórán túli feladatok öntevékeny vállalás útján teljesülnek.

A kialakult munkaközösség vezetője felelős irányítói a szaktárgyaiknak és a fejlesztési elképzeléseknek.

- Biztosítják a szaktanárok közötti koordinációt és információáramlást.
- Elősegítik az egységes követelménytámasztást, fejlesztik a pedagógusok munkakultúráját, szervezik a pedagógusok helyi továbbképzését.
- Támogatják az innovációs kezdeményezéseket, az öntevékenység kibontakozását.

A nevelők közötti tanórán kívüli munkamegosztás konkrét feladatok meghatározására épül. A testületen belül a szakmai kérdések a lehetséges alternatívák számbavételével, közmegegyezés révén dőlnek el.

Az iskola fontos feladatának tekinti az emberi tényezők kedvező alakítását. Csak a nyugodt légkörben dolgozó, helyzetével megelégedett pedagógus képes maradéktalanul a minőségi munkavégzésre koncentrálni.

A színvonalas nevelő-oktató munka legfőbb tartalékának az emberi tényezőket tartjuk. Fontosnak tartjuk a tanári önmegvalósítási szándékok ösztönzését, törekszünk elkerülni az erőn felüli teljesítménykényszert, a tartós stressz-hatásokat. Munkaszervezetünket a gyakorlati szükségszerűségnek, a pedagógusok érdeklődésének és képességeinek figyelembevételével alakítjuk.

Az iskola elvárásai a pedagógusokkal szemben:

Sikerorientáltság, biztos szakmai tudás, a végzett munkával megszerzett tekintély, példamutatás és empátia, kapcsolat az iskolai közösségekkel és más iskolán kívüli nevelési közösségekkel, együttműködési készség és összehangolt munkavégzés.

A szülők szerepe: A gyerekek nevelésére figyelmet fordító szülők érdeklődést mutatnak az iskola szolgáltatásai és rendezvényei iránt. A problémás tanuló szüleivel a kapcsolatsegítő, viszonyuk elfogadható.

A kapcsolat sokrétű és változatos.

- Az iskola évente 3 szülői értekezletet tart. Az osztályok igényei szerint ezen kívül is tarthatnak szülői összejövetelt.

- Az iskola működését a szülői közösség segíti, amelynek tagjait az osztályok delegálják (osztályonként 2-2 fő). A munkaközösségi tagokat évente erősítik meg. A közösség segíti az iskolai rendezvények megszervezését, gyakorolja törvényes jogait, közvetíti a szülők helyi szükségleteit.
- Az osztályfőnökökkel szembeni iskolai elvárás, hogy minden új osztályt kapó pedagógus az első tanévben látogassa meg a családot, vagy fogadóórán ismerkedjen meg a családdal és gyermeknevelési törekvéseivel.
- Az iskola a tanulók átlagon felüli képességeinek bemutatására kulturális bemutatót, előadást szervez a szülők és az érdeklődők részére.
- Ösztönzi, hogy minél többen vegyenek részt az iskolai ünnepeken, az iskolai rendezvényeken.
- Az iskola a szülők számára is nyitott. Különböző szolgáltatás igénybevételi lehetőségével szolgálja a lakossági érdekeket (sportolási lehetőség, különböző rendezvényekre terem biztosítása).

Kapcsolattartás az iskola külső partnereivel: Tudatában van az iskola, hogy társadalmi kapcsolatainak a minősége jelentősen javíthatja a nevelés ösztársadalmi hatékonyságát. Ezért minden olyan nevelési erővel együttműködik, akik - az alkotmányos jogokat tiszteletben tartva - a tanulók képviselőjét felvállalják.

Külső kapcsolataink:

1. Pedagógiai Szakszolgálat

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

2. Család és Gyermekjóléti szolgálat

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

3. Önkormányzat

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

4. Szociális Szolgálat

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

5. Báthori István Múzeum

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

6. Egyházi felekezetek

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

7. Nyírbátori Zeneiskola

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

8. Nyírbátori Kerekerdő Óvoda

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

9. Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

10. Helyi Középiskolák

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

11. Nyírbátori Kulturális Központ

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

12. Oktatási Hivatal

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

13. Gyámügyi Hivatal

Kapcsolattartás formája: elektronikus, személyes

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti és évfolyamonkénti követelményét a melléklet tartalmazza, vagy a tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti és évfolyamonkénti követelménye megegyezik a tantárgyi követelményekkel.

Mellékletben szerepel a tanulmányok alatti vizsgák rendje is.

Vizsgatárgyak részei:

- Magyar nyelv és írásbeli + szóbeli vizsga
- Irodalom írásbeli + szóbeli vizsga
- Történelem írásbeli + szóbeli vizsga
- Idegen nyelv szóbeli vizsga
- Matematika írásbeli + szóbeli vizsga
- Fizika írásbeli + szóbeli vizsga
- Földrajz írásbeli + szóbeli vizsga
- Biológia írásbeli + szóbeli vizsga
- Kémia írásbeli + szóbeli vizsga
- Környezetismeret írásbeli + szóbeli vizsga
- Természettudomány írásbeli + szóbeli vizsga
- Digitális kultúra szóbeli vizsga
- Testnevelés gyakorlati vizsga
- Ének-zene szóbeli vizsga
- Vizuális kultúra szóbeli
- Technika és tervezés szóbeli vizsga
- Etika/hit- és erkölcstan írásbeli + szóbeli vizsga
- Hon- és népismeret írásbeli + szóbeli vizsga
- Dráma és színház szóbeli vizsga
- Állampolgári ismeretek szóbeli vizsga

Iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltéssel szabályai

A tanuló átvétele:

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. Magasabb évfolyamra, más iskolából jelentkező tanulót a tanítási év során bármikor átveszünk, ebben az intézmény igazgatója dönt.

Ebben az esetben a tanulónak be kell mutatnia:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt,
- az elvégzett iskolai évfolyamokat tanúsító bizonyítványokat.

Az iskola igazgatója az átvételről tanulói jogviszonyt létesítő, vagy a kérelmet elutasító döntést hoz. Az iskola igazgatója köteles értesíteni az átvételi kérelem elbírálásáról a szülőt a döntést megalapozó indokolással, a fellebbezésre vonatkozó tájékoztatással, továbbá átvétel esetén az előző iskola igazgatóját is.

A második-nyolcadik évfolyamba jelentkező tanulóknak – az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított szintmérőt kell tennie ha a korábbi tanulmányai miatt ez szükséges. Erről az iskola igazgatója hozhat döntést.

- Azokból a tantárgyakból, amelyet a tanuló az előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján – nem tanult, különbözeti vizsgát kell tennie a tanulónak. Ekkor a felkészülést a szülőnek kell biztosítani.
- A különbözeti vizsga anyagának összeállításáért és a vizsga lebonyolításáért a szaktárgyi pedagógus a felelős.
- A különbözeti vizsga letételének határideje a jogviszony létesítésétől számított harmadik hónap után lehetséges, az iskola igazgatója által kijelölt időpontban.
- Az iskola segíti a tanulót a különbözeti vizsgára való felkészülésre, felzárkóztató foglalkozáson való részvétel biztosításával.
- A tanuló átvételének tényét a beírási naplóba, a törzskönyvbe, az osztálynaplóba és a bizonyítványba jelezzük.

A tanulói jogviszonyt létesítő tanuló adatait az intézmény vezetője a jogviszony létesítést követő 5 napon belül megküldi a KIR-nek.

A két tanítási nyelvű osztályba tanuló átvétele csak abban az esetben történik meg, ha a tanuló szintfelmérőjének eredménye alapján megállapítható, hogy tudásszintje elegendő a két tanítási nyelvű iskolai oktatásban való részvételhez.

A szintfelmérő és a különbözeti vizsga időpontjáról a szülőt a tanuló átvétele során tájékoztatni kell.

Amennyiben a tanuló a különbözeti vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból 2 hónapon belül megismételheti.

Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, vagy a tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegélynyújtás szerepe a betegség/sérülés kimenetelét tekintve kulcsfontosságú. Ennek javítására a gyermekkorban elkezdett elsősegélynyújtással foglalkozó programok és ismeretek átadása, megismertetése alkalmasak és hatásosak lehetnek.

Az elsősegélynyújtási ismeretek átadásával a legfőbb cél: a baleset vagy hirtelen egészségkárosodás közvetlen következményeinek elhárítása és az állapot további romlásának kivédése, illetve az ismeretek birtokában a szaksegítség megérkezéséig a korszerű segítségnyújtás.

Az *elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása* tanítási órákon belül (osztályfőnöki, biológia, fizika, kémia és testnevelés óra) témaheteken, csoportfoglalkozásokon, erdei iskolában történik. Az osztályfőnökök, szaktanárok mellett a cél megvalósításában részt vesz az iskolaorvos és az iskolavédőnő is.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

- a tanulók ismerjék meg korszerű elsősegély elsajátításának jelentőségét, saját ténykedésük lehetséges életmentő értékét
- sajátítsák el az életmentésre és elsősegélynyújtásra irányuló készséget, hozzáállást
- a tanulók ismerjék meg a balesetveszélyek forrásait
- ismerjék meg az elsősegélynyújtás általános szabályait
- legyenek tisztába a segítségkérés formáival, fontosságával
- ismerjék, hogy milyen információk átadására van szükség segítségkérésnél
- tudják, hogy egyes sérüléstípusoknál mi a helyes magatartás, cselekvési sorrend
- legyenek képesek az azonnali beavatkozások elvégzésére

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

- 1) elméleti ismeretszerzés a tanítási órákon
- 2) az elmélet mélyítése, gyakorlati feladatok megismerése, végzése a szakkörökön
- 3) "éles helyzetben" való kipróbálás az "Egészség témahét" keretein belül szervezett

bemutatókon, szakemberek segítségével

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása életkori sajátosságokat figyelembe véve történik.

AZ INTÉZMÉNY HELYI TANTERVE

Az intézmény **helyi tanterve**, a **NAT-ra**, és a központilag kiadott **kerettantervre épülve kiegészül a helyi specialitásokkal**.

Nemzeti Alaptanterv

A Nat– rögzíti „az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot, meghatározza az elsajátítandó műveltség tartalmát, valamint kötelező rendelkezéseket állapít meg az oktatásszervezés körében, így különösen a tanulók heti és napi terhelésének korlátozására”.

A Nat – az iskolák szakmai önállóságának teret engedve– lefekteti a köznevelés szemléleti, elvi és tartalmi alapjait, azaz meghatározza az alpműveltség kötelezően közvetítendő tartalmait az iskola számára.

A Nat által meghatározott **nevelési célok**, közös értékeket megjelenítve áthatják a pedagógiai folyamat egészét, és összhangban a **kulcskompetenciák** alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel – **egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket**.

A nevelés-oktatás 12 évfolyama egységes folyamat, amely három képzési szakaszra oszlik.

A Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok az egyes képzési szakaszokhoz kapcsolódnak.

Ezek a következők:

az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:

- 1–4. évfolyam;

- 5–8. évfolyam;

Az *óvodai nevelés* szakasza az iskolaérettség eléréséig tart. Fejlesztési feladatrendszerét a kisgyermekkorban irányadó *Óvodai nevelés országos alapprogramja* határozza meg. A Nat épít az Óvodai nevelés országos alapprogramjára.

Az *alsó tagozat* (1–4. évfolyam) első két évében a szabályozás lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését.

A 3–4. évfolyamon erőteljesebbé válnak, a negyedik évfolyam végére meghatározóak a meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A Nat az első négy évfolyamot tekinti az első önálló képzési szakasznak.

A *felső tagozat* (5–8. évfolyam) a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása.

A 7–8. évfolyam alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése.

A Nat a második négy évfolyamot tekinti a második önálló képzési szakasznak.

A tanulók napi és heti terhelése a módosított Nat alapján

A **tanuló napi terhelése nem lehet több:**

- 1-4-évfolyamon: **napi 6 tanítási óránál**
- 5-8.évfolyamon és nyelvi előkészítő évfolyamon **napi 7 tanítási óránál**

A **tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege egy tanítási héten:**

- 1-3.évfolyamon: **24 óra**

- 4. évfolyamon: **25 óra**
- 5-6. évfolyamon: **28 óra**
- 7-8. évfolyamon: **30 óra**

A napi és a heti terhelésbe nem kell figyelembe venni:

- az **egyházi köznevelési intézményben szervezett hitéleti oktatásra vonatkozó tantárgy,**
- a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözete terhére megszervezett **egyéb foglalkozások,**
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 7. § (6) bekezdése **szerinti sportiskolában a mindennapos testnevelési órákat meghaladó többlet testnevelési óra,** valamint a **mindennapos testnevelés keretében szervezett iskolai sportköri** foglalkozások,
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. § (5)–(8) bekezdése alapján szervezett foglalkozások a nemzeti köznevelésről szóló törvény 6. melléklet E oszlopában foglaltak alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás óraszámait.

A két tanítási nyelvű osztályok

A két tanítási nyelvű iskolák helyi tantervük elkészítésénél, illetve elfogadásánál figyelembe veszik a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet 1. számú mellékleteként kiadott kerettantervben, valamint az e rendelet 1. számú mellékleteként kiadott Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvében, továbbá az e rendelet 2. számú mellékletében a két tanítási nyelvű iskolai oktatáshoz kiadott óratervben és az e rendelet 3. számú mellékletében a két tanítási nyelvű iskolai oktatáshoz kiadott kerettantervben foglaltakat.

A két tanítási nyelvű iskola helyi tanterve elkészítésekor a kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló időkeretet a két tanítási nyelvű iskolai oktatáshoz kiadott óratervben meghatározottak szerint kiegészíti a közoktatásról szóló törvény 52. §-a (7) bekezdésében szabályozott időkeret terhére. Az iskola erről a felvételi tájékoztatóban, illetve beiratkozás előtt – a kerettantervről szóló rendelet 7. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint – köteles tájékoztatni a szülőket és a jelentkezőket.

A két tanítási nyelvű iskolai oktatásban a pedagógusmunkakörben foglalkoztatottak között kell, hogy legyen legalább egy olyan pedagógus, akinek a célnyelv az anyanyelve.

A két tanítási nyelvű iskolai oktatásban a célnyelvet és a célnyelven tanított tantárgyakat – a helyi tantervben meghatározottak szerint – osztálybontásban szervezik.

1. A két tanítási nyelvű iskolai oktatásban a tanítás egyidejűleg két nyelven, magyarul és idegen nyelven (célnyelven) folyik.

2. A célnyelven tanított tantárgyak megválasztása az iskola jogköre. Elsősorban azokat a tantárgyakat válasszák, amelyek legjobban megfelelnek a tanulók életkori sajátosságainak.

3. A célnyelven tanított tantárgyakat, a tannyelvek idő- és tartalmi megoszlását az iskola a Két tanítási nyelvű iskolák kerettanterve alapján határozza meg helyi tantervében.

A két tanítási nyelvű iskolai nevelés-oktatás célja és feladata:

1. A két tanítási nyelvű iskolai oktatás célja, hogy az anyanyelvi és idegen nyelvi tudást egyidejűleg és kiegyensúlyozottan fejlessze, a tanulókat megtanítsa az idegen nyelven való tanulásra, az idegen nyelvű információk feldolgozására. A tanulók alkalmassá váljanak arra, hogy tanulmányaikat akár magyarul, akár idegen nyelven folytassák, illetve szakmájukat mind a két nyelven gyakorolják.

2. A tanulók magas szintű idegennyelv-tudás és idegennyelv-tanulási képesség birtokába jussanak, tehetségük kibontakozhasson. Követelmény tehát, hogy legyenek képesek az idegen nyelven való gondolkodásra, az idegen nyelv használatára az információszerzésben, -közlésben és -alkalmazásban. A tanulók értsék meg az idegennyelv-tudás állandó gondozásának szükségességét, a mind kiegyensúlyozottabb kétnyelvűség elérése és megtartása érdekében.

A két tanítási nyelvű iskolai oktatás formái

1. A két tanítási nyelvű oktatás az első–kilencedik évfolyamon kezdhető meg és felmenő rendszerben folyhat.

2. A tanuló az iskolában – ha az irányelv eltérően nem rendelkezik – évfolyamonként legalább három tantárgyat célnyelven tanul.

3. A magyar nyelv és irodalom kivételével valamennyi tantárgy tanítható célnyelven.

4. A célnyelvi órák és a célnyelvű órák belső aránya változtatható, és az évfolyamok között mozgatható.

A két tanítási nyelvű oktatás célkitűzései és feladatai

– Tudatosítsuk, hogy a tanulók anyanyelvükön kívül más nyelven is kommunikálhatnak, idegen nyelven is kifejezhetik magukat.

– Alakítsuk ki a nyelvtanulás iránti pozitív hozzáállásukat.

– Ösztönözzük a tanulókat az idegen nyelven való kommunikációra, s ehhez teremtünk olyan légkört, amelyben önbizalmuk fokozatosan fejlődik.

– Fejlesszük kiemelten beszéd- és hallásértési készségüket életkoruknak és gondolkodási szintjüknek megfelelően.

– Érjük el, hogy tanulóink életkoruknak és egyéniségüknek megfelelően sajátítsák el az idegen nyelv tanulásának célravezető módszereit.

– Emeljük készségi szintre az idegen nyelv jellegzetes hangjainak képzését, mondatdallamának, ritmusának és hangsúlyozásának helyes használatát.

– Célunk, hogy életkori sajátosságuknak megfelelő témákban tudjanak írásban és szóban megnyilvánulni, véleményt nyilvánítani. Tudjanak beszélgetést kezdeményezni, folytatni, és az idegen nyelvet a hétköznapi kommunikációs helyzetekben használni.

– Bővítsük a világról alkotott elképzelésüket, alakítsuk ki bennük az Európához tartozás érzését. Ismertessük velük azt a tényt, hogy ma már Európában alapkövetelmény egy idegen nyelv kommunikációképes ismerete.

– Adjunk betekintést a célországok kultúrájába és civilizációjába, hogy ezek értékeinek megismerésével és megbecsülésével, azokat a saját kultúrájukkal összehasonlítva a magyar kultúrát is tágabb összefüggéseiben lássák. Alakítsuk ki bennük más népek és etnikumok, társadalmi csoportok elfogadását, tolerálását, és hívjuk fel figyelmüket a hasonlóságokra és különbségekre.

– Hangsúlyozzuk, hogy egy idegen nyelv tudása alapja lehet egy újabb elsajátításának, és eszköze

más ismeretek szerzésének.

- Jelentsen számukra örömet az idegen nyelvű kommunikáció, információszerzés, olvasás.
- Fejlesszük önbizalmukat az idegen nyelvű kommunikáció terén, s ehhez biztosítsunk számukra olyan lehetőségeket, hogy a célnyelvet szóban (televízió, diákcseré) és írásban (olvasás, levelezés) használhassák és ezeken keresztül személyiségükben is gazdagodjanak.
- Célunk, hogy a tanulók a más műveltségi területeken szerzett készségeket és ismereteket alkalmazzák idegen nyelven, valamint az idegen nyelvi órákon szerzett ismereteiket más tantárgyak tanulása során.
- Fejlesszük kreativitásukat projektek készítése által is.
- A projekt a tanuló munkája, amelyet vizuális vagy auditív eszközök felhasználásával önállóan, párban vagy csoportban készít, s ebben kifejezésre juttatja egyéni elképzeléseit, kreativitását. A projekt lehet tabló, hangfelvétel, videofelvétel, kollázs, kérdőív és ennek feldolgozása, a tanuló által írt vers, prózai alkotás, feladatsor, rejtvény stb.
- Juttassuk a tanulókat a nyolcadik osztály végére középszintű nyelvtudáshoz.

Általános fejlesztési követelmények

- Szerezzen ismereteket a világról, a célnyelvi országokról, azok intézményeiről, az ott élő emberekről, ezeket hasonlítsa össze Magyarországgal, és vonjon le következtetéseket.
- Ismerje meg a fent említett országok közösségeinek kultúráját, társadalmi szokásait, viselkedési formáit a mindennapi életben és az emberi kapcsolatokban.
- Alakuljon ki interkulturális tudatossága, személyes tapasztalat alapján is.
- Jusson interkulturális ismeretek birtokába (kezdeményező-készség, kapcsolatépítés, -tartás, konfliktuskezelés).
- Fejlődjön személyisége sokirányúan a nyelvtanulás során (nyitottság, előítéletektől való szabadulás, önbizalom, kommunikációs igény, helyes értékrend, vállalkozó szellem, ambíció, érzelmi gazdagodás, önismeret).
- Fejlődjenek készségei az idegen nyelv tanulása során (figyelem, memória, feladatmegoldás, együttműködés, önálló tanulás, önismeret).
- Ismerje meg az idegen nyelv tanulásának különféle stratégiáit, tanulási technikáit, és válassza ki a számára legcélravezetőbbet.
- Emelkedjen egyre magasabb szintre kommunikációs készsége:
 - = nyelvi összetevők: lexikai, fonológiai, morfológiai, szintaktikai ismeretek
 - = szociolingvisztikai összetevők: társadalmi konvenciók a nyelvben
 - = pragmatikai összetevők: ismeretek és készségek, amelyek a nyelvi és nem nyelvi elemek használati értékére vonatkoznak.
- Vegyen részt projektek tervezésében, készítésében és bemutatásában.

Általános minimum követelmények a 4. évfolyam végére

A nyelvhasználat szintje (megegyezik az Európai Tanács által kiadott ajánlás A 1 szintjével).

Tartalom - rendelkezik a legalapvetőbb szókinccsel, melyek személyes élményekhez kapcsolódnak, és a mindennapi konkrét szituációkra vonatkoznak.

Nyelvhelyesség - alapvető, egyszerű, begyakorolt mondatmodelleket, nyelvtani szerkezeteket tud használni.

Folyamatosság - tartva, hogy megkeresse a megfelelő kifejezéseket, kiejtse a kevésbé ismert szavakat, és visszakapcsolódjon a kommunikációba.

Interakció - képes személyes jellegű kérdéseket feltenni, és azokra válaszolni, amennyiben a másik

személy lassan és világosan beszél és segítőkész. A kommunikációban gyakori az ismétlés, az újrafogalmazás és a javítás.

Koherencia

Szavakat, kifejezéseket és egyszerű mondatokat összekapcsol.

Általános minimum követelmények a 8. évfolyam végére

A nyelvhasználat szintje (megegyezik az Európai Tanács által kiadott ajánlás B1 szintjével).

Tartalom

Elégséges nyelvismerettel és elegendő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kifejezze magát olyan témákban mint a család, hobbi, érdeklődési kör, munka, utazás és mindennapi események, de megszólalásaiban még lehet bizonytalan.

Nyelvhelyesség

Meglehetősen pontossággal, rutinosan alkalmazza a gyakran használt kifejezéseket és mondat szerkezeteket kiszámítható helyzetekben.

Folyamatosság

Egyszerű folyamatos szöveget tud alkotni ismert vagy érdeklődési körébe tartozó témákban. Még tarthat rövidebb szüneteket, hogy megtalálja a megfelelő szavakat, kifejezéseket, nyelvi fordulatokat, és kijavítsa magát.

Interakció

Képes kezdeményezni, fenntartani és befejezni egyszerű beszélgetést olyan témákban, amelyek számára ismerősek vagy érdeklődési körébe beletartoznak. Képes elismételni olyan információkat, melyek segítik a kölcsönös megértést.

Koherencia

Össze tudja kapcsolni gondolatait, leírja a különböző eseményeket, vázlatosan meg tudja indokolni álláspontját, terveit.

Általános fejlesztési követelmények a 8. évfolyam végére

Beszédképesség

Kezdeményezzen a tanuló idegen nyelven beszélgetést, vagy kapcsolódjon be abba.

Összefüggő mondatokkal mondja el tapasztalatait, élményeit. Beszéljen álmairól, céljairól, reményeiről, és számoljon be eseményekről.

Magyarázza vagy indokolja véleményét, érzelmeit, szándékait.

Legyen képes idegen nyelven és idegen nyelvi környezetben is, mindennapi és váratlan helyzetekben megfelelően reagálni.

Beszédértési készség

Értse meg a lényeges pontokat, számára szükséges információkat különféle helyzetekben az elhangzott beszédből és média által közvetített műsorokból.

Olvasásértési készség

Értsen meg általános, tanulmányaihoz szükséges és érdeklődésének megfelelő összefüggő szöveget, hivatalos és személyes közleményt.

Legyen képes egyszerűbb eredeti, illetve autentikus, szövegek befogadására (mese, vers, irodalmi szövegrészlet, novella, újságcikk, hirdetés stb.).

Nyelvi képességeinek fejlődésével legyen igénye a rendszeres olvasásra idegen nyelven is.

Írásbeli készség

Legyen képes egyszerű, összefüggő szöveget írni hétköznapi és személyes életét érintő témákban. A formai sajátosságok figyelembevételével írjon egyszerű levelet.

Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok Alsó tagozatban választott kerettantervek

Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam
Matematika 1–4. évfolyam
Etika/hit- és erkölcstan 1–4. évfolyam
Környezetismeret 3–4. évfolyam
Első élő idegen nyelv 4. évfolyam
Ének-zene 1–4. évfolyam
Vizuális kultúra 1–4. évfolyam
Technika és tervezés 1–4. évfolyam
Digitális kultúra 3–4. évfolyam
Testnevelés 1–4. évfolyam
Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához
Lovaskultúra

Tantárgyi kerettantervek a mellékletben.

Felső tagozatban választott kerettantervek

Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára

Magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyam
Matematika 5–8. évfolyam
Történelem 5–8. évfolyam
Állampolgári ismeretek 8. évfolyam
Hon- és népismeret 5–8. évfolyam
Etika/hit- és erkölcstan 5–8. évfolyam
Természettudomány 5–6. évfolyam
Kémia 7–8. évfolyam
Fizika 7–8. évfolyam
Biológia 7–8. évfolyam
Földrajz 7–8. évfolyam
Első élő idegen nyelv 5–8. évfolyam
Ének-zene 5–8. évfolyam
Vizuális kultúra 5–8. évfolyam
Dráma és színház 7–8. évfolyam
Technika és tervezés 5–7. évfolyam

Digitális kultúra 5–8. évfolyam
 Testnevelés 5–8. évfolyam
 Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához
 Lovaskultúra

A helyi tanterv óraszámai

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok az 1–4. évfolyamon

Óraterv a kerettantervekhez- 1-4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	5+2	5+2
Matematika	4+1	4+1	4	4
Etika/ hit és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Idegen nyelv (német)				2
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra			1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Kötelező alapóraszám	22	22	22	18
Maximális órakeret	24	24	24	25

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Tantárgyak	1.évf.	2.évf.	3.évf.	4.évf.
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	5+2	5+2
Matematika	4+1	4+1		
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok 5–8. évfolyamon

Óraterv a kerettantervekhez- 5-8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4+1	3	3+1
Matematika	4+1	4	3+1	3+1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Hon és népismeret		0+1		
Etika/ hit és erkölcsstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1	2
Fizika			1	2

Biológia			2	1
Földrajz			2	1
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház			0+1	
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	27	26	28	28
Maximális órakeret	28	28	30	30

Az intézményi órakeret a törvényekben biztosított óraszámokból, és a helyi specialitásokhoz engedélyezett, a fenntartó által biztosított óraszámokból áll.

Tantárgyak	5. évf.	6.évf.	7.évf.	8.évf.
Magyar nyelv és irodalom		4+1	3	3+1
Matematika	4+1	4	3+1	3+1
Dráma és színház			0+1	
Hon és népismeret		0+1		
Szabadon tervezhető órakeret	1	2	2	2

A szabadon tervezhető órakeret felhasználásáról a tantestület döntött.

Az óraszámok felhasználásának területei:

- **egyres tantárgyak kerettantervi óraszámának megemlése**
- **tantárgyak tanítása a kerettanterv ajánlásától eltérő évfolyamon**

Tantárgyak kerettantervi óraszámának megemlése

Azoknál a tantárgyaknál, ahol a szabadon tervezhető órakeretből a kerettantervi óraszámot heti 1, illetve 2 órával megemléstük, a plusz órákból adódó időkeretet az egyes tematikai egységek között osztottuk szét, gyakorlásra, a tananyag elmélyítésére, az alkalmazható tudás megszerzése, illetve a képességek fejlesztése céljából.

Két tanítási nyelvű osztályok óraszámai

2020/2021-től				
Óraterv a kerettantervekhez- 1-4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5+1
Matematika	4	4	4	4
Etika/ hit és erkölcsan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Idegen nyelv (angol)	2+2	2+2	2+2	2+2+1
Ének-zene célNyelven	2	2	2	2

Vizuális kultúra célnyelven	2	2	2	1
Technika és tervezés célnyelven	1	1	1	1
Digitális kultúra			1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Kötelező alapóraszám	22	22	22	16
Az nkt. 7.§ (6) bekezdése szerint plusz óraszám**	2	2	2	2
Szabadon tervezhető	2	2	2	2
Maximális órakeret	26	26	26	27
<p>**A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 7.§ (6) bekezdése szerinti sportiskola a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet 8.§ (4) bekezdése alapján: „A két tanítási nyelvű iskolai oktatásban, vagy ha az iskola a nemzeti köznevelésről szóló törvény 7. § (6) bekezdése szerint sportiskola feladatait látja el, továbbá ha az iskola emelt szintű oktatást szervez, a tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege a (3) bekezdésben egy tanítási hétre meghatározott időkerethez képest legfeljebb kétféle tanítási órával emelkedhet.”</p>				
Szabadon tervezhető órák.felh.	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Idegen nyelv (angol)	2	2	2	1
Magyar nyelv és irodalom				1
2020/2021-től				
Óraterv a kerettantervekhez- 5-8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	3+
Matematika	4	4	3	3+1
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Hon és népismeret		1		
Etika/ hit és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		
Kémia			1	2
Fizika			1	2
Biológia			2	1
Földrajz			1	
Földrajz célnyelven			1	1
Idegen nyelv (angol)	3+2	3+2	3+2	3+2
Ének-zene célnyelven	2	1		
Ének-zene			1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház			1	
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra célnyelven	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
Országismeret	1	1	1	1

Az nkt. 7.§ (6) bekezdése szerint plusz óraszám**	2	2	2	2
Kötelező alapóraszám	27	26	28	28
Szabadon tervezhető	1	2	2	2
Maximális órakeret	30	30	32	32
<p>**A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 7.§ (6) bekezdése szerinti sportiskola a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet 8.§ (4) bekezdése alapján: „A két tanítási nyelvű iskolai oktatásban, vagy ha az iskola a nemzeti köznevelésről szóló törvény 7. § (6) bekezdése szerint sportiskola feladatait látja el, továbbá ha az iskola emelt szintű oktatást szervez, a tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege a (3) bekezdésben egy tanítási hétre meghatározott időkerethez képest legfeljebb kettő tanítási órával emelkedhet.”</p>				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Matematika				1
Idegen nyelv (angol)		1	1	
Országismeret	1	1	1	1

ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK HELYI TANTERVI ÓRASZÁMAI A 2020/2021.TANÉVTŐL FELMENŐ RENDSZERBEN BEVEZETVE

A Nat által ajánlott enyhén értelmi fogyatékos tanulók kerettanterve óraszámjai

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+1	7+1
Matematika	4+1	4+1	3+1	4+1
Etika/hit- és erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

TANTÁRGYAK	5. ÉVFOLYAM	6. ÉVFOLYAM	7. ÉVFOLYAM	8. ÉVFOLYAM
	HETI ÓRASZÁM		HETI ÓRASZÁM	
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	4+1	4+1	4+1	4+1
IDEGEN NYELV	-	-	2	2
MATEMATIKA	4+1	4+1	4+1	4+1
ETIKA/HIT- ÉS ERKÖLCSTAN	1	1	1	1
TÖRTÉNELEM	2	2	2	1

HON- ÉS NÉPISMERET	1	-	-	-
TERMÉSZETTUDOMÁNY	2	3	5	5
ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK	-	-	-	1
ÉNEK-ZENE	2	2	1	1
VIZUÁLIS KULTÚRA	2	2	1	1
DIGITÁLIS KULTÚRA	1	1	1	1
TECHNIKA ÉS TERVEZÉS	1	1	1	1
TESTNEVELÉS	5	5	5	5
OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA (KÖZÖSSÉGI NEVELÉS)	1	1	1	1
SZABADON TERVEZHETŐ ÓRAKERET	2	2	2	2
HETI ÓRAKERET	28	28	30	30

Szabadon tervezhető óraszámok felhasználása:

- 1.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 2.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 3.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 4.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 5.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 6.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 7.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1
- 8.évf. Magyar nyelv és irodalom +1, Matematika +1

Az iskolai többlet és speciális feladatok fedezetére, a fenntartó által engedélyezett óraszám:

A két tanítási nyelvű osztályokban az angol nyelv, és az angol nyelven oktatott tantárgyak csoportbontásaira felhasznált órák száma:

A két tanítási nyelvű osztályokban az angol nyelv óráit, és az angol nyelven tanult tantárgyak óráit csoportbontásban tanítjuk, így ezek a bontott órák többletóraként jelentkeznek.

Évf.	Oszt. Száma	Angol nyelvű órák száma	Angol nyelven oktatott órák száma:	Összesen
1.	1	4	5	9
2.	1	4	5	9
3.	1	4	5	9
4.	1	5	4	9
5.	1	5	4	9
6.	1	5	3	8
7.	1	5	3	8
8.	1	5	3	8

Intézményünk tanulói összetétele, a hátrányos helyzetű tanulók nagy száma miatt, fenntartó engedéllyel rendelkezünk az alábbi feladatok ellátásához szükséges többletjuttatásokkal:

- iskolapszichológusi feladatok ellátása (1 álláshely)
- gyógypedagógusi feladatok ellátása (1 álláshely)
- fejlesztő pedagógusi feladatok (1 álláshely)

Lovaskultúra-oktatás

A 2020/21-es tanév szeptemberétől a mindennapos testnevelés tanórák keretében heti egy alkalommal lovaskultúra oktatás részesülnek tanulóink 1-4. évfolyamon. Az oktatást képzett lovaskultúra-oktatók és lovas edzők segítségével tervezzük a Nyírbátori Lovardában.

Kerettanterve a mellékletben megtalálható.

Szivacskezilabda

A 2020/21-es tanév szeptemberétől szakköri formában heti két alkalommal tervezzük a szivacskezilabda oktatását 1-2. évfolyamon és 3-4. évfolyamon.

Kerettanterve a mellékletben található.

Egész napos iskolai oktatási forma 1-4.évfolyam

Egész napos iskolai nevelés és oktatás esetében a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve kell megszervezni 16.00 óráig.

Az egész napos iskolai nevelés-oktatás keretében kell biztosítani:

- a segítségnyújtást a házi feladatok elkészítéséhez,
- a tananyag megértéshez és elsajátításához kapcsolódó többlet pedagógiai támogatást azon tanulók részére, akik bármely okból kifolyólag egyéni tanulási nehézséggel, a tananyag értelmezési problémájával küzdenek,
- a felzárkóztatással és a tehetséggondozással kapcsolatos feladatok ellátását.

A kötelező tanórákon túli foglalkozások teret adnak a művészeti nevelésnek, a testmozgásnak az iskola szakköreinek és egyéb foglalkozásoknak.

Az osztályok órarendje 16.00 óráig kötött, mivel délután is vannak tanórák, ezért a tanulók délután csak kivételes esetekben vihetők el az iskolából. Az iskolatáskát és a felszereléseket a tanulók csak pénteken viszik haza.

Szabadidős tevékenységek: séta, manuális foglalkozás, játék, kulturális tevékenység.

A tehetséggondozás és felzárkóztatás az önálló foglalkozással egy időben, csoportbontásban zajlik.

Az egész napos iskolai nevelés-oktatás keretében biztosítjuk:

- a tananyag megértéséhez és elsajátításához kapcsolódó többlet pedagógiai támogatást azon tanulók részére, akik bármely okból kifolyólag egyéni tanulási nehézséggel, a tananyag értelmezési problémájával küzdenek
- a felzárkóztatással és a tehetséggondozással kapcsolatos feladatok ellátását.

ÁLTALÁNOS TANÍTÁSI NYELVŰ OSZTÁLY ÓRATERVE

	I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam	IV. évfolyam
--	--------------------	---------------------	----------------------	---------------------

Tanítási órák	24	24	24	25
Napközis foglalkozás	16	16	16	15
Önálló	3,5	2,5	2	3
Képességfejlesztő	5	5	5	4
Ebéd, levegőzés	1,5	1,5	1,5	1,5
Játék	5	5	4,5	4
Játékos testmozgás	0,5	0,5	1,5	1
Heti értékelés	0,5	1,5	1,5	1,5
Összesen	40	40	40	40

A MAGYAR-ANGOL KÉT TANÍTÁSI NYELVŰ OSZTÁLY ÓRATERVE				
	I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam	IV. évfolyam
Tanítási órák	26	26	26	27
Napközis foglalkozás	14	14	14	13
Önálló	4	4	3	3
Képességfejlesztő	4	4	4	4
Játék	4	4	4	4
Ebéd	0,5	0,5	0,5	0,5
Levegőzés, játék	1	1	1	1
Heti értékelés	0,5	0,5	1,5	0,5
Összesen	40	40	40	40

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanóra a két tanítási nyelvű oktatásban a heti 2 órában nyelvoktatásra fordított időkeret.

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

- A tankönyvrendeléssel kapcsolatos feladatokat külön Tankönyvrendelési szabályzat tartalmazza.
- Intézményünk **e fejezetre vonatkozó** a hatályos jogszabályok betartásával, a szakmai munkaközösségek véleményének kikérésével, a tantárgyat oktató pedagógus javaslata alapján **választja meg az alkalmazott tankönyveket**, tanulmányi segédleteket, taneszközöket.
- Pedagógusaink nem választhatnak olyan tankönyvet, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak.

- Tanítási év közben a meglévő tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg, ha abból a szülőre fizetési kötelezettség hárul.
- A tankönyvrendelés elkészítését az iskolában működő szakmai munkaközösségek koordinálják.

A tankönyvrendelés összeállításánál az alábbi elveket érvényesítjük:

1. A tankönyvet az Oktatási Hivatal által összeállított és közzétett hivatalos tankönyvjegyzékről rendelünk.
2. A tankönyvrendelésbe a pedagógus csak olyan tankönyv felvételét javasolhatja, amely megfelel az alkalmazott tantervnek, és amelyet a tantárgy tanulása során a tanulók rendszeresen használnak;
3. A pedagógiai munka egysége és az iskolán belüli átjárhatóság biztosítása érdekében azon tanulók számára, akik az adott tantárgyat az adott évfolyamon azonos tanterv szerint tanulják, egységesen ugyanazt a tankönyvet kell megrendelni.

A munkaközösségek döntésüknél figyelembe veszik:

- a tartalmat, minőséget
- a NAT-tal, helyi tantervünkkel való összhangot
- a gyermekek általi jól használhatóságot
- a tantárgy követelményrendszerének folyamatát és struktúráját
- az esztétikus kivitelezést
- a tankönyvpiac esetleges változását
- az alanyi jogon járó tankönyvkeret összege az adott évfolyamon

Amennyiben a választott tankönyv nem fedi le 100%-ban a helyi tanterv által előírt tananyagot, meg kell jelölni azt a forrást és módot, amelyből, és ahogyan a hiányzó tananyagot megtanítják

A következő tanévben szükséges taneszközökről a májusi szülői értekezleten tájékoztatjuk a szülőket.

Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az 1-2. évfolyam kiemelt feladata az alapozás.

Ennek érdekében:

- fokozatosan átvezetjük a gyermekeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe ,
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez,
- a feladat és problémamegoldáshoz ,
- az iskolai szokásrendet kialakítjuk,
- megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait ,
- a gyermekek érdeklődését felkeltjük a tanulás, tudás iránt, kihasználva az életkorukból eredő természetes kíváncsiságukat ,
- elsajátíttatjuk a biztos olvasási, írási és számolási alapokat.

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket igyekszünk csökkenteni, nagy hangsúlyt helyezve a hátrányos helyzetű szociális körülmények között élő gyerekek képességfejlesztése a játékos tanulás pedagógiai eszközeivel.

Ezekon az évfolyamokon igénybe vesszük a fejlesztőpedagógusok segítségét, önálló órákról kivéve a gyerekeket az osztályközösségből, speciális fejlesztő feladatokkal zárkoztatjuk fel őket társaikhoz.

Fontos, hogy elemi ismereteket közölve, az alapok elsajátítását figyelemmel kísérve, sikerélményekkel, játékos tanulási módszerekkel motiváljuk tanítványainkat az ismeretszerzés nehezen induló útján, kialakítva bennük a figyelem, fegyelem és kötelességérzet igényét és képességét.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.

Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

A személyiségfejlődés folyamatában kiemelt szerepe van a tanulásnak. Fontos olyan szemlélet kialakítása, amelyben megbecsülést kap a tanulás.

A gyerekek érdeklődésére, kíváncsiságára építünk, motiválttá téve tanulóinkat, felkeltve tudásvágyukat, megmutatva nekik a tanulás, az egyéni ismeretszerzés területeit, formáit, lehetőségeit.

Fejlesztjük:

- Tanulási képességeiket és szokásaikat
- Életkori sajátosságuknak megfelelő önálló gondolkodásukat
- Az anyanyelv biztos használatát szóban és írásban
- Önálló tanulásra és ismeretszerzésre való képességüket
- Kitartásukat
- Helyes magatartásformák gyakoroltásával együttműködésre való képességüket és a másokra való odafigyelést
- Mozgásigényük kielégítésével az egészséges életmódra való igényüket
- Személyre szóló, fejlesztő értékeléssel fokozzuk teljesítményüket, tanulási kedvüket

Ezekon az évfolyamokon fokozatosan bevezetjük a csoportfoglalkozásokat, hiszen a gyerekek fejlettsége, önálló munkája már képessé teszi őket a csoportban elvégzendő feladatok teljesítésére, és ez a közösségi munka nagyon sok fejlesztési, nevelési lehetőséget teremt, amit ebben a fejlődési szakaszban lehet a legjobban kihasználni.

A csoportmunka és az egyéni feladatmegoldás során nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni teljesítmények növelésére. A versenyeken való részvétellel, egyéni értékelésekkel felkészítjük tanulóinkat a sikerélmény és a kudarc feldolgozására.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.
- Az alsó és felső tagozat közötti átmenet nehézségeinek csökkentése
- A felső tagozat megváltozott tanulmányi rendje, új szaktanárok megismerése mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;

- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat;

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra.

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás feladatai:

- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz,
- Fejlesztjük a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- Az egészséges életvitel kialakítása
- Az ismeretek tapasztalati megalapozása
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.
- nagyobb önállóság az egyéni munkavégzés terén
- az önálló írásbeli és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
- önértékelés kialakítása
- a tanulási stratégiák kialakítása az életkori sajátosságok figyelembe vételével
- önálló tanulás képességének fejlesztése

Tanulási környezet kialakítása

- A tanulásra használt helyiségeket, osztálytermeket lehetőség szerint úgy biztosítjuk, hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához a berendezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek. A tanterem berendezése illeszkedjen az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtünk tanulóink számára.
- Biztosítjuk, hogy a tanulóink a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket, internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók értékelését az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva végezzük, a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével valósítjuk meg.

- A pedagógusaink a tevékenységközpontú tanulás-szervezési formákat alkalmazzák, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű és tanulási környezet megteremtéséhez;
- A tanulóval szemben támasztott elvárásaink egyértelműek, a tanulóink ismerik a mérési stratégiákat mert már tanulási folyamat elején ismertetjük az velük;
- Törekszünk olyan iskolai légkör megteremtésére, ahol a tanulóink szívesen tanulnak, a bizalom fenntartása biztosított;
- A több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul, feladatunk a közös céljaink szem előtt tartása.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Alapelvek:

- a tanulók közti különbözőségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érzés, az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
- Olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek nemcsak a tanulóól várnak illeszkedést, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.
- A tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte megtervezését végezzük.

Biztosítjuk ;

- a tanulás egyéni lehetőségeit ,
- a személyre szabott nevelés-oktatás során megszerezhető tanulási tapasztalatokat,
- enyhítjük a hátrányok hatásait igyekszünk kiküszöbölni azokat.

Kiemelten fontosnak tarjuk a családi és településszerkezeti hátrányokból eredő, az eltérő kulturális és nyelvi elsajátítási lehetőségekhez köthető, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókhöz illeszkedő fejlesztő tevékenység.

Hátránykompenzálás:

Minden gyermek, tanuló fejlődésében lényeges szerepet játszik a pedagógus fejlesztő tevékenysége, amely különösen igaz a kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok-okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztésének területén.

A pedagógusaink munkáját fejlesztőpedagógusok ((más??)támogatják ,akiknek szerepe a különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztására épülő, egymást segítő szakmai tevékenység. A közös felelősségvállalásnak lényeges szerepe van a nevelés sikerességében, amely nem csak az együttnevelést megvalósító iskolában tanító pedagógus kizárólagos felelőssége.

A pedagógus a tanulást-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például gyógypedagógus, gyógytestnevelő, iskolapszichológus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszer szakembere) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló folyamatos

bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül.

A hátránykompenzáció biztosítása érdekében (SNI, BTMN, HH, HHH) a tanulók szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat (eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök, a gyógypedagógus módszertani iránymutatásainak beépítése, egyéni fejlesztési terv készítése és rendszeres ellenőrzése) alkalmazunk.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációja és hatékony együttnevelése során pedagógusaink rendelkeznek a megfelelő szemléletmóddal és kompetenciákkal.

Pedagógusaink ismerik a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek sokféleségét és alkalmazzák azokat.

Mindennapos testnevelés, mindennapos testmozgás megszervezése

Az Nkt.27.§ (11) bekezdése figyelembevételével iskolánkban a mindennapos testnevelést öt hagyományos testnevelés óra megtartásával szervezzük meg minden évfolyamon.

Biztosítjuk az iskolai Diáksportkör működésének feltételeit.

A könnyített testnevelés és a gyógytestnevelés szervezése

A tanuló az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés órára kell beosztani. A könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órát, lehetőség szerint, a többi tanulóval együtt, azonos csoportban kell szervezni.

Az orvosi szűrővizsgálatot május 15-éig kell elvégezni, kivétel, ha a vizsgálat oka később következik be.

Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét.

A könnyített testnevelés órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelés óra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon.

A gyógytestnevelés órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében.

Ha a tanuló a szakorvosi javaslat alapján a testnevelés órán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelés órákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára a szakorvos tesz javaslatot.

Fel kell menteni a tanulót a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés órán való részvételét sem.

Amennyiben a tanuló csak gyógytestnevelés órán vesz részt, értékelését a gyógy-testnevelő, gyógytestnevelés és testnevelés órán is részt vesz, értékelését a testnevelő és a gyógy-testnevelő együtt végzi.

A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

A választható tantárgyi órák esetében diákjainknak és szüleiknek, lehetőséget adunk, hogy megjelöljék, hogy szeretnének-e részt venni a választható foglalkozáson.

Ezt a szülői szándékot, minden év június 15.-ig, a következő tanév indítás szervezésekor írásban, szülői nyilatkozat formájában kell az osztályfőnököknek beszerezni, vagy az osztály szülői szervezetének döntése alapján, osztályszinten egyhangúan meghozni. Amennyiben a tantárgyfelosztás ezt lehetővé teszi, biztosítjuk.

A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy az értékelés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében a választott tanítási órát úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet alapján a tanulói részvétel szempontjából a tanítási óra lehet kötelező, kötelezően választandó és szabadon választható tanítási óra.

A helyi tanterv határozza meg, hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken egy adott osztály valamennyi tanulója köteles részt venni, valamint hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámában részt kell vennie.

Az intézmény pedagógiai programjában szereplő helyi tanterv tartalmazza a szabadon tervezhető órakeretet.

Iskolánk vonatkozásában kötelezően választható tantárgyként jelentkeznek:

A hon- és népismeret tantárgy a 6. évfolyamon heti 1 órában kerül megszervezésre a szabadon felhasználható órakeret terhére.

A dráma és színház tantárgy 7. évfolyamon kerül megszervezésre heti 1 órában a szabadon felhasználható órakeret terhére.

Etika/hit-és erkölcsstan tantárgy esetében a tanuló szülője/törvényes képviselője május 20-áig jelentheti be a tantárgy megválasztásával kapcsolatos döntését.

Iskolánkban választható a két tanítási nyelvű oktatás, melynek keretein belül: 1. - 4. évfolyamon a vizuális kultúra heti 2 órában, technika és tervezés heti 1 órában, ének-zene heti 2 órában tantárgyakat angol nyelven oktatjuk.

5. évfolyamon ének-zene tantárgyat heti 2 órában, digitális kultúra tantárgyat heti 1 órában angol nyelven oktatjuk.

6. évfolyamon ének-zene tantárgyat heti 1 órában, digitális kultúra tantárgyat heti 1 órában angol nyelven oktatjuk.

7. évfolyamon földrajz tantárgyat heti 2 órában, digitális kultúra tantárgyat heti 1 órában angol nyelven oktatjuk.

8. évfolyamon földrajz tantárgyat heti 1 órában, digitális kultúra tantárgyat heti 1 órában angol nyelven oktatjuk.

Iskolánkban pedagógusválasztásra nincs lehetőség, ha egy-egy tanulói, illetve szülői közösségekben felmerül ennek igénye, arra az intézményvezetéssel egyeztetve, a tantárgyfelosztás terhelhetősége alapján, a lehetőségek figyelembevételével kerülhet sor.

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő

ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Az értékelés

Az ellenőrzés és értékelés a tanítás-tanulás folyamatában alapvető alkotóelem. Alapja a tanuló folyamatos megfigyelése.

Alapelvek:

- Az ellenőrzés és értékelés legyen mindenkor folyamatos, ösztönző, fejlesztő, személyre szóló.
- Pedagógiaileg kifogástalan, nem lehet a fegyelmezés, büntetés eszköze,
- Legyen folyamatos, rendszeres, tervszerű és aktuális, kiszámítható, nem kampányszerű,
- Sokoldalú, vegye figyelembe a tanuló valamennyi pedagógiai szempontból fontos tevékenységét, életkori sajátosságait, a tantárgy jellegét, a tanuló önmagához viszonyított fejlődését,
- Módszertanilag változatos,
- Konkrét, objektív és igazságos, szükség esetén méltányos,
- Lehetőség szerint kollektív: vegye figyelembe az osztályközösség véleményét.
- Vegye figyelembe a tanuló képességeit, a teljesítményben bekövetkező fejlődési tendenciát, a tantervi követelményeket.
- A tanulók és a szülők ismerjék az ellenőrzés célját és mikéntjét. A szülőket a gyermek előmeneteléről folyamatosan tájékoztatni kell.
- Az ellenőrzés és értékelés legyen mindig tárgyilagos, reális, nyílt és őszinte a tanulók és szülők előtt egyaránt.
- A tanuló joga, hogy kifejtse véleményét az ellenőrzés és értékelés folyamatában.
- Az értékelés ne legyen megtorló, fegyelmező jellegű.
- A szóbeli és írásbeli értékelés legyen arányban, és alkalmazzuk az egyéni és csoportos értékeléseket is.
- Az írásbeli ellenőrzések eredményét a szaktanár legkésőbb két héten belül hozza a tanuló tudomására.
- Az érdemjegyek adását mindig kísérje szóbeli vagy írásbeli indoklás, értékelés.
- Ismeretanyag elsajátítás mellett értékeljük a tanulók okkereső, és problémamegoldó gondolkodását is.
- Az értékelés félelemmentes légkörben történjen.

Ahhoz, hogy alapelveink megvalósulhassanak a tanév elején az egyes tantárgyak követelményeit világosan meg kell fogalmaznunk és a tanulók tudomására hoznunk. Az egyes tantárgyak egységes követelményrendszerét minden nevelő köteles betartani.

Célok

Minden tanuló saját lehetőségeinek optimumáig jusson el értelmi, erkölcsi és testi fejlődésben egyaránt.

Ennek érdekében céljaink:

- a tanulók tudásszintjének meghatározása,
- meggyőződés a tananyag elsajátításának mértékéről és a továbbhaladás lehetőségéről,
- megerősítés, a hibák feltárása, azok elkerülése és kijavítása,
- minősítés,

- motiválás,
- folyamatos fejlesztés,
- tanulási és gondolkodási képességek fejlesztése,
- információs és kommunikációs képességek fejlesztése, - **az IKT eszköztárával is**
- szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése,
- testi és lelki egészség fejlesztése,
- kötelességtudásra nevelés,
- énkép és az önismeret fejlesztése,
- önálló tanulás képességének kialakítása,
- tanulói kompetenciák fejlesztése,
- a sajátos nevelési igény szerint történő fejlesztés,
- egységesség intézményi szinten.

Szemponatok:

- a tanuló tárgyi tudása,
- a megszerzett ismeretek alkalmazása,
- viszonyítás a tanuló korábbi teljesítményéhez,
- az egyéni teljesítmény viszonyítása az adott feladathoz, annak nehézségi fokához,
- tanulói kompetenciák fejlettségének szintje
- munkafegyelem, logikus gondolkodás,
- tantárgyhoz, tevékenységhez való viszony,
- önálló ismeretszerzés,
- együttműködés a társakkal,
- a sajátos nevelési igény figyelembe vétele,
- gyűjtőmunka,
- házi feladat,
- szorgalmi feladat,
- készségtárgyaknál az egyéni adottságokhoz viszonyított teljesítmény, elért fejlődés,
- versenyeken való részvétel.

Az ellenőrzés, értékelés formái:

Az értékelés konkrét formáját, anyagát a pedagógus választja ki, törekednie kell azonban a helyes arányok kialakítására. Fontos alapelv, hogy a pedagógusnak a tanév elején ismertetni kell a tanulókkal az általa alkalmazott értékelési formákat, az elvárásait, szempontjait.

Célszerű kezdetben közösen gyakorolni az értékelést, ezzel is ösztönözni a tanulók helyes önértékelését.

Az értékelésről az egyes munkaközösségek – évente legalább egyszer – egyeztető megbeszélést tartanak.

A munkaközösség-vezető rendszeresen ellenőrzi a pedagógusok értékelő tevékenységét, tapasztalataira beszámolójában kitér.

Az értékelés fajtái:

- *Diagnosztikus:* minden évfolyamon minden tantárgyból (kivéve a belépő tantárgyak) teljesítmény vizsgálatot végzünk, azzal a céllal, hogy megismerjük a tanulás kiinduló szintjét. Ezen értékelés során, tudáselemenként vizsgáljuk, hogy a korábban tanultakból mire építhetünk, milyen hiányosságokat kell pótolnunk, hogyan szervezzük meg az ismétlést, illetve a felzárkóztatást.
- *Formatív:* félév végén végezzük ezt az értékelést, a helyi vagy a mérőközpont által összeállított mérőlapok segítségével. Így mód nyílik a tanulási hibák és nehézségek differenciált feltárására, s ez alapján javításra és pótlásra.

- **Összegző:** tanév végén végezzük ezt az értékelést, ez része az év végi minősítő értékelésnek. Megmutatja azt is, hogy az oktató munkánkat milyen eredménnyel végeztük. A vizsgálatot a tantárgyat tanító pedagógus végzi „saját mérőlapja” (központi mérőlap) felhasználásával, kivéve a 4. évfolyam vége, ekkor a felső tagozatos szaktanárokkal közösen mérnek matematikából és magyarból.

Szöveges értékelés:

Személyes, szóbeli értékelés

- a tanítási órákon, ahol a tanár folyamatosan megerősít, korrigál, segít, tanácsot ad,
- tanórán kívül, szóbeli megerősítő értékelés
- projekt, témahét, modul, intézményi innováció- szóbeli megerősítő fejlesztő értékelés
- kooperatív, differenciált tanulásszervezés- szóbeli, fejlesztő értékelés
- a szaktanárok által az évközi érdemjegyek és osztályzatok megállapításakor,
- a sajátos nevelési igényű tanulók egyéni fejlesztési terv alapján történő értékelése,
- fogadóórán,
- szülői értekezleteken az osztályfőnök által,
- az integrációban résztvevő tanulók évi három értékelése,
- BTM tanulók egyéni fejlesztési terv alapján történő értékelése,
- Az Egyéni képességfejlesztő programban résztvevő tanulók – egyéni fejlesztési terv alapján történő értékelései
- az osztályfőnök által a naplók és ellenőrzők havi felülvizsgálatakor,
- az intézmény által szervezett programok értékelésekor (kirándulás, színházlátogatás, intézményi műsorok stb. kapcsán)
- a tantestület előtt szélsőséges esetekben,
- az igazgató vagy igazgatóhelyettesek által (kiemelkedő eredmények, illetve fegyelmi vétségek kapcsán).
- Az IKT szett részeként beszerzett Szavazószett – alkalmazása a tanulók ellenőrzésében, értékelésében.

A tanulók munkáját -az első évfolyam és a második évfolyam első féléve kivételével- tanév közben érdemjeggyel értékeljük.

Írásbeli értékelés

Szöveges értékelés írásban

- Első évfolyamon félévkor és tanév végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítést adunk.

•

A szöveges minősítés: - kiválóan teljesített
 - jól teljesített
 - megfelelően teljesített
 - felzárkóztatásra szorul

- **Második évfolyam tanév végén, harmadik és negyedik évfolyamon félévkor és tanév végén osztályzattal történik a tanulók minősítése.**

Osztályzatok:

- Azérdemjegyek:5(jeles)
 4 (jó)
 3(közepes)
 2(elégséges)

1 (elégtelen)

- **Kiválóan teljesített:** Órai aktivitása kiváló. Az óra menetét és társait érdeklődő figyelemmel kísérte. Sűrűn megnyilvánult társai előtt, beszélgetésben, játékban. A tantárgy ismeretanyagában kiválóan eligazodott. Egyéni megfogalmazásai értő fogalomhasználatra utalnak, példaalapúak voltak. Tanórai írásos produktumai mintaértékűek, megfogalmazásai igényesek és pontosak voltak. Vállalt kisbeszámoló és/vagy gyűjtőmunka és/vagy projektmunka készítését. Jártas az önértékelésben.
- **Jól teljesített:** Aktívan részt vett az órai munkában, írásbeli feladatait maradéktalanul elvégezte, Az óra menetét és társait érdeklődő figyelemmel kísérte. Megnyilvánult társai előtt, beszélgetésben, játékban. A tantárgy ismeretanyagában jól eligazodott. Egyéni megfogalmazásai értő fogalomhasználatra utalnak, egyes esetekben példaalapúak voltak. Mindig kész az önértékelésre.
- **Megfelelően teljesített:** Részt vett az órai munkában, írásbeli feladatait elvégezte, az óra menetét figyelemmel kísérte. Ritkán, de megnyilvánult társai előtt, beszélgetésben játékban. A tantárgy ismeretanyagában eligazodik. Egyéni megfogalmazásai értő fogalomhasználatra utalnak. Igyekezetet mutat az önértékelésre.
- **Felzárkóztatásra szorul:** A tanuló tevékenysége teljesen passzív és/vagy akadályozó jellegű.

A magyar – angol két tanítási nyelvű osztályban – első évfolyam félévében és tanév végén, második évfolyam félévében szöveges értékelést adunk.

Második évfolyamon: novemberben - első negyedévi, szöveges értékelést adunk, az alsó tagozatos munkaközösség által összeállított szöveges értékelő lapon.

A 2. évfolyam tanév végétől kezdődően tanév közben érdemjeggyel , a tanév végén osztályzattal történik a tanulók tudásának minősítése.

Az érdemjegy mellett alkalmazott értékelési formák:

- Dicséretetek, illetve elmarasztalások beírása az ellenőrző könyvbe,
- A szaktanárok által a tanulók írásbeli munkájára írott vélemény,
- Motivációs kártyák, matricák, piros-fekete pont gyűjtése

Értékelés és minősítés

- A szaktanárok minden tanév első óráján a tantárgy követelményrendszere mellett ismertetik az intézmény, valamint saját értékelési rendszerüket, a hiányzások és mulasztások következményeit, a pótlási és javítási lehetőségeket.

A szaktanárok a tanuló teljesítményét tanév közben a helyi tantervben a tantárgyaknál meghatározott tantárgyi követelmények szerint értékelik, félévkor és tanév végén az előzőekben leírt módon minősítik.

Gyenge eredményt elérő – felzárkóztatásra szoruló tanulók esetében – a félévet megelőzően – **november végén**, a tanév végét megelőzően- **április végén** – jelzi írásban az osztályfőnök vagy a szaktanár a szülő felé – hogy gyermeke teljesítménye elmaradást mutat.

A tudás értékelése

A tudás: azok az információk, készségek, képességek, mozgások, cselekvések, magatartások, attitűdök, érdeklődés, szokás, világkép, amelyekkel a gyermek rendelkezik.

Jeles: Tudása megfelel a NAT és az intézményi dokumentumokban megfogalmazott követelményeknek, azokról önállóan, összefüggésrendszerbe építve ad számot. Befogadási képessége, válaszadása meggyőző. Ismeretei alkalmazásában kreatív.

Jó: Tudása megfelel a NAT és az intézményi dokumentumok által meghatározott követelményszintnek. Önálló megnyilvánulását és az ismeret összefüggésrendszerbe illesztését tanári rávezető kérdéssel vagy egy résztema megjelölésével képes teljesíteni. Befogadási képessége stabil, válaszadása kisebb pontatlanságokat is tartalmazhat.

Közepes: Tudása egy-két lényegi hiányossággal felel meg a NAT-ban és az intézményi dokumentumokban meghatározott követelményeknek. A rávezető kérdésekre adott válaszában vannak lényegi információk, ezekben bizonytalan. Befogadási készsége változó, válaszadása az összefüggésrendszer ismeretének egy-két lényeges hiányára utal.

Elégséges: Tudása arra elegendő, hogy a NAT-ban és az intézményi dokumentumokban meghatározott követelményszintet a továbbfejlődés feltételeként biztosítsa. Ismeretei és a tárgyi összefüggésrendszer hiányosságai lényegesek, a befogadási készsége gyenge, válaszadása érdeklődése hiányára is utal.

Elégtelen: Tudása nem elegendő a tantárgyi rendszer NAT-ban és az intézményi dokumentumokban megfogalmazott követelmények teljesítéséhez. Ismeretei, az összefüggésrendszerben való tájékozottsága alapvetően hiányosak, vagy nincsenek. Befogadási készsége rossz, válaszadásában nincsenek értékeket képviselő adatok.

Integrált tantárgy

A TÁMOP 3.1.4 pályázat keretein belül a bevont osztályokban a Szövegtér- szövegalkotás, mint integrált tantárgy értékelése egy érdemjeggyel történik.

Értékelés (Általános és a két tanítási nyelvű osztályok esetében is)

Az első évfolyamon a tanuló teljesítményét, előmenetelét szövegesen értékeljük a következő hónapokban: november, (első negyedévi) április (harmadik negyedévi).

Erre épül a félévi és év végi szöveges értékelés és minősítés.

Második évfolyamon és a magasabb évfolyamokon az osztályzatos minősítés mellé kiegészítésként adhat a pedagógus szöveges értékelést is.

Az integrációs és képesség- kibontakoztató felkészítésben résztvevő tanulók haladásának értékelése negyedévente, minden tanítási év novemberében, márciusában, júniusában történik.

Az etika/hit-és erkölcsstan oktatás értékelése

Az etika/hit- és erkölcsstan tantárgy, illetve a hittanoktatás választásának lehetőségét, valamint a foglalkozások órarendbe iktatását a törvényi rendelkezéseknek megfelelően biztosítjuk. A hit- és erkölcsstanoktatás felmenő rendszerű bevezetése során szükséges szervezési munkában a hittanoktatásra jogosult egyházakkal, az általuk megbízott hitoktatókkal működünk együtt.

A kötelezően választandó erkölcsstan ill. hit és erkölcsstan tantárgy értékelése a többi tantárgynál használt értékelésnek megfelelően történik.

Mentesítés az értékelés alól

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti:

- az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
- egyes tantárgy tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.

A magatartás és szorgalom értékelésének elvei

A magatartás értékelésének elvei

A tanulók magatartását és szorgalmát félévkor és a tanév végén osztályzattal, illetve szövegesen minősítjük.

- *A magatartás minősítése:* példás, (5) jó, (4) változó, (3) rossz, (2)
- *A szorgalom minősítése:* példás, (5) jó, (4) változó, (3) hanyag, (2)

A magatartás és szorgalom év végi minősítése a tanuló egész tanévi teljesítményét tükrözi.

A magatartás és szorgalom minősítés megállapításának lépései:

- Az osztályfőnök havonta érdemjeggyel értékeli a tanulók magatartását és szorgalmát,
- melynek során figyelembe veszi az osztálytársak véleményét is.
- Az osztályfőnök összegzi a fenti értékeléseket, és javaslatot tesz az osztályozó konferencián a minősítések megállapítására.
- Véleménykülönbségek esetén a konferencia szavazással dönt. Szavazati joggal az osztályban tanító minden pedagógus és az intézmény vezetője (vagy az őt képviselő személy) rendelkezik.
- Szavazategyenlőség esetén az osztályfőnök szavazatát kétszeresen vesszük figyelembe.

A magatartás értékelésének szempontjai

Magatartás	Példás	Jó	Változó	Rossz
Hatása a közösségre, társas emberi kapcsolatai	Segítőkész, jóindulatú,	A rábízott feladatokat kifogástalanul látja el, ó	Ha gyakran hiányos a felszerelése. A	Ha fegyelemzetlenségével
	részt vállal a közösség feladataiból. Ha munkájával, jó kezdeményezéseivel tesz valamit a közösségért. Magatartásával, kulturált viselkedésével példát mutat. Durva szavakat nem használ. Felszerelését mindig elhozza az iskolába. A házirend előírásait betartja. Óvja és védi az iskola felszerelését, környezetét. Nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása.	maga azonban felkérés nélkül nem vállalt feladatot. Iskolai viselkedése általában kifogástalan, a házirendben leírt előírásokat betartja, felszerelését mindig elhozza. Nincs írásbeli intője vagy megrovása.	házi rendben leírtakat nem mindig veszi tudomásul. Magatartásával néhazavarja a tantárgyi órákat, ezért szaktanári, illetve osztályfőnöki figyelmeztetést kapott. Előfordult, hogy társaival vagy a felnőttekkel szemben durva, udvariatlan.	rossz példát mutat társainak. Többször kapott osztályfőnöki intőt, illetve igazgatói megrovása van. Felszerelését rendszeresen otthon felejt. A házirend szabályait rendszeresen megsérti. Társaival és tanáraival szemben durván viselkedik.

Viselkedés-kultúrája, hangneme	Példaértékű, tiszteltető, udvarias diáktársaival és az iskolában dolgozó felnőttekkel	Kisebb viselkedési problémák előfordulnak	Időnként megnyilvánulásaiban udvariatlan, bántó	Durva, agresszív, közönséges, hirtelen, hangoskodó
Fegyelmezettsége	Nagyfokú, önfegyelemre épül	Megfelelő	Gyenge, ingadozó	Súlyosan kifo gáso lható, másokat erősen zavaró
Házirend betartása	Betartja	Néha megszegi	Részben tartja be	Sokat vét ellene
Felelősségérzete	Fejlett, tettekben nyilvánuló	Megfelelő, nem kezdeményez, de elfogadja a kezdeményezést	Ingadozó	Felelőtlen, megbízhatatlan

A szorgalomjegyek megállapításának elvei A szorgalom értékelésének szempontjai

Szorgalom	Példás	Jó	Változó	Hanyag
Tanulmányi munkájának szintje képességeihez	Ha a tanítási órákra való felkészülése képességeihez mérten kifogástalan, tanórákon	Ha az iskolai munkáját teljesíti, vállalt feladatait elvégzi, felszerelését mindig elhozza az	Ha iskolai munkájában csak időnként tanúsít törekvést, kötelességét csak ismételt	Ha képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében.
viszonyítva	aktív. Felszerelését mindig elhozza az iskolába. Szívesen vállal és végez többlet feladatokat is. Munkavégzése pontos, megbízható. Versenyeken önként vesz részt. Taneszközei tiszták, rendesek.	iskolába. Szívesen vállal és végez többlet feladatokat is. Munkavégzése pontos, megbízható. Versenyeken önként vesz részt. Taneszközei tiszták, rendesek.	figyelmeztetést után teljesíti. Gyakran hiányos a felszerelése. A házi feladata gyakran hiányzik vagy hiányos.	Kötelességét gyakran elmulasztja, munkájában megbízhatatlan.
Munkavégzése	Kitartó, pontos, megbízható, önálló	Rendszeres, folyamatosan készül	Rendszertelen, pontatlan, segítségre szoruló	Megbízhatatlan, nem végzi el a feladatait
Kötelességtudata	Fejlett, rendszeresen készül az órákra	Ösztönzésre dolgozik	Feladatait csak többszörife lszó lításra, rendszeretlenül végzi el.	Gyakran mulasztja el kötelességeit
Érdeklődése	Tanítási órán és azon kívül is vállal feladatokat, projekteken, témaheteken, versenyeken, pályázatokon vesz részt	A követelményeknek eleget tesz, de érdeklődése megmarad az intézményi tananyag keretein belül	Hullámzó, esetleges, ritkán vállal feladatokat	Érdektelenség, teljes közömbösség jellemzi

Megjegyzés: A szorgalom minősítésekor figyelembe kell venni:

- a tanulók élethelyzetét, életkörülményeit,
- a képességek szintjét,
- egy vagy több tantárgyi bukás esetén a szorgalom minősítése hanyag.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a helyi tanterv a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő programot

A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik: a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait, amely alapján a pedagógusok egyéni fejlesztési tervet készítenek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése-oktatása

Ebbe a kategóriába tartoznak

- a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai aulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető.

Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfogyatékosággal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;

- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az iskola feladata:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
 - a feladatok megoldásához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
 - a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
 - az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
 - ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;

- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarcűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

- a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analízáló-szintetizáló módszerrel;
- b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
- c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
- d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
- e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
- f) szövegértési stratégiák kialakítása;
- g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
- h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
- i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;
- j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;
- k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
- l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- b) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- c) modalitás-specifikus integráció fejlesztése,
- d) különböző észlelési funkciók fejlesztése.

Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

- a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);
- b) a különböző írásformák tanulói képességekhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;
- b) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;
- c) a mozgáskoordináció fejlesztése;
- d) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;
- e) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;
- f) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;
- g) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;
- h) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségi szintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

- a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;
- b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;
- c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;
- d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;
- b) beszédpercepció fejlesztése;
- c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;
- d) modalitás-specifikus integráció fejlesztése;
- e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat szinterein.

Fő célkitűzések:

- a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- b) matematikai törvények és szabályok készségi szintű ismerete és alkalmazása;
- c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;

- d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
- e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
- f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
- g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellőzés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;
- h) a diszkalkulia redukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;
- b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
- c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
- d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- e) fokozott egyéni bánásmód;
- f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- i) feladat kivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
- c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
- f) koncentráció fejlesztése;
- g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
- d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- b) érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
- c) kommunikáció fejlesztése,
- d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- e) megküzdési képesség fejlesztése,
- f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése :

- az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölcsonös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelésközpontokat végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése az irányelv alapján

Alapkompetenciák

- *A tanulás kompetenciái*
- *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)*
- *A digitális kompetenciák*
- *A matematikai, gondolkodási kompetenciák*
- *A személyes és társas kapcsolati kompetenciák*
- *A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái*
- *Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák*

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompentenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első féléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiekétől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasolt alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ennek érdekében a diagnosizáltság fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

A LÁTÁSI FOGYATÉKOS TANULÓ NEVELÉSE-OKTATÁSA

A látássérülés a látószerv (a szem, a látóideg és/vagy a látásért felelős agykérgi/kéreg alatti területek) sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodóképességét, kihat személyiségének alakulására.

A pedagógiai fejlesztés szempontjából elsődlegesen a látásélesség és a látási funkciók ismerete fontos, de a pedagógusnak tájékozottnak kell lennie

- a látássérülés kórokáról, kialakulásának időpontjáról;
- a szemészeti állapot prognózisjavuló vagy romló tendenciájáról;
- a pedagógiai látásvizsgálat eredményéről;
- a gyermek intellektuális képességeiről;
- a látássérülés személyiségre gyakorolt hatásairól.

Az érében és fejlődésben késést mutató gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége.

A látás hiánya, az aliglátás és a gyengénlátás nemcsak a tanulás terén jelent eltéréseket, hanem nehezítettek a mindennapi élet tevékenységei (a tájékozódás, a közlekedés, az önkiszolgálás stb.) is. Más a tanulási környezet, hangsúlyosabban egyénre szabottak a tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele alapvető.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A látássérült tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: Nat) alkalmazott szakaszolással.

A képzési szakaszok tervezésekor – az ép tanulókhöz hasonlóan – a látássérült tanulók nevelése során is figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. Az eltérő életkori jellemzők miatt a személyiségfejlesztés speciális feladatai a következők.

Az alsó tagozaton:

- az önállóság iránti igény fejlesztése elsősorban az önkiszolgálás, a mozgás és tájékozódás terén;
- az érdeklődés felkeltése a környezet, a látható, hallható, tapintható világ megismerése iránt a speciális segédeszközök használatával;
- az érzékszervek használatának tudatosítása;
- az önbizalom, a pozitív énkép alapozása, a látássérülés megértése és elfogadása;
- kapcsolatépítés az ép látásúakkal, felkészítés az inkluzív közösségbe való beilleszkedésre;
- az egészségvédő viselkedés szokásainak kialakítása, a higiénés tevékenységek elsajátítása, a szem védelme.

A felső tagozaton:

- az önállóság további fejlesztése a tanulási és a mindennapi élet tevékenységeiben;
- a látásteljesítménnyel rendelkező tanulók esetében a látás kihasználását maximálisan segítő speciális optikai segédeszközök használata iránti igény kialakítása;
- az érdeklődés irányítása a látóképesség szempontjából reális pályaválasztási területek felé;
- a céltudatosság, kitartás kialakítása az önálló tanulás és a pályaeorientáció céljából;
- az önfejlesztés igényének kialakítása különösen az ismeretszerzés terén és az egyéni tehetség kibontakoztatásában;
- az önbizalom és az önkritika egyensúlyának megteremtése, reális énkép kialakítása;
- az egészségvédő magatartás szokásainak továbbfejlesztése, az egészséges életmód iránti igény kialakítása;
- az egyéni igényeknek megfelelő közvetlen környezet tudatos át-, illetve kialakításának ismerete.

A többségi iskolában történő együttnevelés

- A látássérült tanuló részt kell vennie olyan egyéni fejlesztésekben, amelyekre állapotából fakadóan szüksége van. Ez egyéni felzárkóztató, tehetséggondozó, rehabilitációs és habilitációs célú külön foglalkozás, amelyet az osztályfőnök, a szaktanárok, a délutános nevelő, a szülő észrevételei és javaslatai alapján – a tanuló órarendjébe illeszthető.

Az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozása és szabályozási szintjei

Tanulási és nevelési célok

A vak és aliglátó tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési területek, nevelési célok az irányadóak. A tanulási és nevelési célok elérését a tanulók látásteljesítménye és intellektuális képességei egyénileg befolyásolják. A célok sérülésspecifikus tartalmakkal egészülnek ki.

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Pályaeorientáció

- Gazdasági és pénzügyi nevelés
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- A fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulás és tanítás alapelvei

Aktív tanulás

Az aktív, lehetőségekhez mért legnagyobb fokú önálló tanulás alapfeltétele a megfelelő fizikai környezet megteremtése, a speciális eszközök biztosítása, valamint a hagyományos taneszközök adaptálása és a tanuláshoz szükséges motiváció és pozitív attitűd kialakítása.

Tanulási környezet

A tanulási környezet fizikai feltételei

A terem megfelelő pontján (egyszerűen megközelíthető tanulópad; ahonnan legjobban hallja a tanári magyarázatot) elhelyezett asztal, a tanuló látási funkcióinak megfelelő megvilágítás, a speciális taneszközök (rajzolófólia, speciális körző, vonalzó stb.), adaptált taneszközök, továbbá a megfelelő képernyőolvasó programmal rendelkező IT-eszközök mind a tanuló optimális tanulását biztosítják. Szem előtt kell tartani, hogy a táblára írt, a képernyőn megjelenő vizuális információk nem jutnak el automatikusan a tanulóhoz, tehát valakinek – a tanárnak, diáktársnak – érthetően, követhető tempóban diktálni kell az ott láthatókat. A látásfogyatékos gyermek órai jegyzetelése történhet Braille-formában, speciális mechanikus írógép használatával.

A tanár engedélyével főként a nagyobbak szívesen használnak diktafont, amiből otthon készítenek írásos jegyzeteket.

Általános alapelvek a vak tanulók tanulóhelyének berendezésénél:

- a tanuló képességeinek megfelelően tájékozódhasson;
- időben gazdaságosan dolgozhasson;
- megfelelő tér, hely álljon rendelkezésére (tároló hely, munkafelület);
- tanulási helyét, munkaasztalát a tanulási igényeit (akusztikus vagy haptikus beállítódását, tájékozódási képességét stb.) figyelembe véve alakítsuk ki;
- a terem berendezését bejelentés nélkül ne változtassák meg;
- a mozgatható tárgyakat használat után tegyék vissza a helyükre.

A tanulási környezet társas feltételei

- A vak, aliglátó tanulók későbbi társadalmi integrációja már az iskolában elkezdődik, így fontos, hogy a látássérültségük miatt ne maradjanak ki intézményi és osztályszinten szervezett programokból, továbbá, hogy részt vegyenek az őket érintő döntési folyamatokban.
- A látássérült tanuló teljesítményét a pedagógusnak reális, egyben támogató visszajelzést adva kell méltányolnia úgy, hogy az erősítse a tanuló önbizalmát is.
- Az iskola minden dolgozójának felelőssége, hogy a látássérült tanuló ne legyen iskolai zaklatás áldozata, de ő se váljon terhéssé tanuló társai, pedagógusai számára.
- Csak a megfelelő iskolai légkör, a nyílt kommunikáció képes biztosítani, hogy a vak, aliglátó tanuló képes legyen tanulási problémáját és személyes nehézségeit jelezni.
- Az osztálytársak részéről a vak, aliglátó tanuló iránti tisztelet és elfogadás sok esetben tanári segítséggel alakul ki. A látássérült tanulónak is tisztelnie kell osztálytársai egyéni különbségekből eredő sokféleségét.

A tanulási környezet megteremtésének pedagógiai irányelvei

- A vak, aliglátó tanuló is aktívan vegyen részt párban vagy csoportban végezhető tanulási formákban.

- A pedagógus feladata és felelőssége, hogy úgy tervezze a tanulási feladatokat és feladatcsoportokat, hogy az a látássérült tanuló képességének (látásteljesítményének) megfelelő legyen.
- A tanuláshoz és az értékeléshez a vak, aliglátó tanuló számára szükséges biztosítani a megfelelő speciális tan- és (informatikai) segédeszközöket.

Egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele

- Figyelembe kell venni, hogy a vak, aliglátó tanuló látássérülése, illetve egyéb csatlakozó sérülése miatt gyorsabban elfáradhat, kevésbé terhelhető lehet, több és hosszabb pihenést igényelhet.

Személyre szabott tanulás és pedagógiai támaszrendszerek

- Megfelelő mennyiségű időt kell biztosítani minden fontos részlet pontos észlelésére.
- Jó, ha az érzékeltetés minél több érzékszerven keresztül történik.
- Kérdésekkel folyamatosan ellenőrizni kell a valós ismereteket.
- A felmerülő hiányosságokat pótolni, illetve javítani kell.
- Törekedni kell a valós élethelyzetekben való érzékeltetésre.

Mérés, értékelés és visszajelzés

Használhatunk teszt formájú felméréseket. Ezt esetenként úgy oldható meg, hogy a feladatokat a tanuló a többiekkel együtt írja, de a tanár szóban is diktálja, így a látássérült tanuló csak a válaszokat írja le. Leggyakrabban az óra végén, a közös ellenőrzés során vagy az órát követően szóban oldják meg a dolgozatokat. A számítógépet készségi szinten használók számára természetesen a digitális forma a legmegfelelőbb ellenőrzési módszer. Az értékeléssel kapcsolatban általános elvnek kell tekintenünk, hogy a látássérült gyermek teljesítményeit ugyanolyan mércével mérjük és értékeljük, mint a társaiét. Amennyiben a tanuló bizonyos feladatok, anyagrészek alól felmentést kap (a vizualitás hiánya miatt), azt előre kell tisztázni vele és a társaival is. A vak, aliglátó tanulók felmérés, vizsga esetén engedményeket vehetnek igénybe (többletidő, adaptált feladatok stb.).

A látássérülés maga nem ok a tantárgyi felmentésre.

Kiemelt kompetenciaterületek

- A tanulás kompetenciái
- Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Megvalósításuk az irányelvben foglaltak alapján történik.

A tanulási területek és a tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak kimeneti tanulási céljai

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen belül az írás-, olvasásrendszert a vak emberek számára a Braille-féle pontírásrendszer alkotja. Elsődleges feladat az írásos közlés és az olvasás Braille-féle alaprendszerének megismertetése, eszközhasználatának kialakítása. Ehhez speciális eljárásokra, módszerekre és eszközökre van szükség, pl. hatrekeszes dobozok, gombás-, szögestábla, pontírógép, továbbá számítógép, okoseszközök, speciális szoftverek.

Matematika

A matematika tanítása során elsődleges

- a számemlékezet fejlesztése, illetve a fejben történő műveletvégzés, a fejszámolás tempójának fokozatos erősítése;
- a négy alapművelet írásban történő végzése helyett az abakusz nevű speciális számolóeszköz használata;
- a logikus gondolkodást fejlesztő és a kombinatorikai feladatok minden témakörön belül nagyobb arányú szerepeltetése;
- egyéb speciális matematikai eszközök használata, pl. adaptált körző, vonalzó, speciális koordinátatábla;
- a Braille matematikai jelek írásának, olvasásának megtanítása.
- A geometriatanítás célja a praktikus ismeretek bővítése. A szerkesztés, mértani modellezés speciális eszközökkel történik (mértani testek, speciális körzők, vonalzók, speciális rajztábla fóliával stb.). Módszertani szempontból a folyamatos tevékenykedtetés kap kiemelt szerepet.

Történelem és állampolgári ismeretek, Természettudomány és földrajz, Erkölc és etika

- E tanulási területek esetében cél, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti és társadalmi környezetben, minél több közvetlen tapasztalatot, állandóan bővíthető ismeretet szerezzenek a természeti és társadalmi valóságról.
- A tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak nyújtsanak sokoldalú lehetőséget a megfigyelőképesség, az emlékezet fejlesztéséhez, az információszerzés korlátozottsága következtében hiányos fogalmak tartalmi gazdagításához, a tapasztalati bázis kiszélesítéséhez. Ezért fontos, hogy sok konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a tanulóknál. Az órán bemutatásra szánt eszközök, tárgyak, kísérleti anyagok csak úgy jelentenek valóságos információt a vak tanuló számára, ha közvetlenül megvizsgálhatja, meghallgathatja, megtapinthatja azokat. Ez az érzékeltetés történhet az órát megelőző percekben, az óra folyamatában vagy akár egyéni korrepetáción is.
- A sérülésspecifikus szemléltetőeszközök segítik a természeti jelenségek megértését.
- A tapintásos ismereteken túl jelentős szerepet kapnak a hangok által közvetített információk, szemléltetések.
- A földrajz és történelem, valamint a természetismereti tantárgyak oktatásánál speciális szemléltetőeszköz a domború térkép, illetve a domború ábra – ám az ezeken történő tájékozódás sok előkészítést, gyakorlást igényel.
- Az állampolgári ismeretek tekintetében meg kell ismertetni a tanulókkal a látássérült személyekre vonatkozó jogszabályokat és érdekvédelmi szerveződéseket.
- Az erkölcstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a vak, aliglátó tanulókat látássérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel!

Idegen nyelv

Az idegen nyelv tudásával elősegíthető az esélyegyenlőség megvalósulása a társadalmi beilleszkedésben. Az oktatás során nagy hangsúlyt kap a hallás utáni tanulás, az adott idegen nyelv pontírásának elsajátítása. A vak tanuló sajátítsa el az önálló tanuláshoz szükséges eszközök használatát is!

Művészetek

E tanulási terület esetében a fejlesztési feladatok módosítására van szükség: a tárgy- és környezetkultúrára koncentráltan, illetve a művészeti alkotásokra vonatkozóan a vizuális érzékelés helyébe a tapintással történő érzékelés lép.

- A dráma és színház tanítása a tanulók térbeni biztonságának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk fejlesztésében kiemelt szerepet kap.
- A vizuális kultúra keretében az alkotás elsősorban a domborúrajz elsajátítását jelenti, ami a síkban speciális módon készített ábrák elemzésével, értelmezésével, létrehozásával a többi szaktárgy (pl. geometria, földrajz, fizika, kémia) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét, kezűgyességét. Speciális eszközei: fólia, rajztábla, vonalhúzó, körzők, sablonok stb. Ugyancsak kiemelt jelentőségű a térbeli ábrázolás alkalmazása (modellek, agyagozás stb.).
- A zenei nevelés keretében a hangjegyek rögzítése a Braille-kotta segítségével történik. A szolmizálás kézjeleit módosított formában lehet alkalmazni.

Technológia

Digitális kultúra

- A digitális kultúra részterületét a hang által közvetítő médiarendszerek dominanciája jellemzi.
- A tanulási terület anyaga kiegészül a gépírással, a speciális képernyőolvasó szoftverekkel ellátott számítógép megismerésével. Ezen eszközök használatával olyan alapismeretek, jártasságok birtokába juttatjuk a vak, aliglátó tanulókat, melyek segítik a látókkal való kapcsolat létesítését, a mindennapi életben adódó írásbeli ügyeik intézését. A képernyőolvasóval vagy Braille-sorral kiegészített számítógépek, elektronikus eszközök kezelésének elsajátítása hasznos a továbbtanulás, az önálló ismeretszerzés szempontjából.
- A könyvtári ismeretek körében ki kell térni a Braille-, valamint az elektronikus könyvtárak használatára is.

Technika és tervezés

- A tanulási terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a vak tanulók mindennapi életvezetéséhez, a teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.
- A vak, aliglátó tanulók pályaeorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.
- A speciálisan a látássérült személyek részére készült vagy adaptált háztartási eszközök (pl. kenyérvágó, folyadékszintjelző, aláírósablon) használatának elsajátítása előkészíti a tanulókat az önálló életvitelre.
- Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzékleti megismeréséhez, az adaptált eszközökkel történő méréshez, az egyéni igényeknek megfelelően.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag stb.).
- Speciális tartalmakkal egészül ki a közlekedési ismeretek, a mindennapos tevékenységek témaköre.

Testnevelés és egészségfejlesztés

- A rendszeres fizikai aktivitás a vak, aliglátó tanulók nevelésében is kiemelt cél. Elsődleges saját testük felépítésének és annak térben való elhelyezkedésének megéreztetése, testtudatuk kialakítása. A tanulási területnek kiemelten kell szolgálnia az intenzív mozgás- és tájékozódásfejlesztést, a mozgásbiztonság kialakítását, a balesetek megelőzését, az

eséstanítást. A tartáshibák megelőzésére, korrigálására beépíthető a gyógytestnevelés tananyaga.

- Meg kell szeretetni és el kell sajátítani a mozgást, oly módon, hogy ez örömet szerezzen a tanulóknak, és életük szerves részét képezze, ezáltal életminőségüket hosszú távon javítsa.
- Tudatosítani, elfogadtatni szükséges a mozgás egészségben betöltött fontos szerepét.
- Ki kell alakítani az akaraterőt, önbizalmat, céltudatosságot, küzdeni tudást, kitartást, becsületességet, a szabályok betartását, a csapatmunka szerepének elsajátítását.
- Fontos, hogy a tanuló ismerkedjen meg a látássérült személyek sportolási lehetőségeivel (csörgőlabda, úszás stb.).
- Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, legyünk figyelmesek az esetlegesen csatlakozó mozgáskorlátozottságára!

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás

A habilitáció, rehabilitáció főbb területei:

- a) az ép érzékszervek használatának intenzív fejlesztése (pl. hallás);
- b) a meglévő látás megőrzése, fejlesztése – látásnevelés –, optikai segédeszközök használata;
- c) beszédhiba-javítás; a nyelvi, kommunikációs készségek fejlesztése;
- d) intenzív mozgásfejlesztés:
 - tapintás, finommozgás, a kézügyesség fejlesztése, a Braille-írás, -olvasás technikájának gyorsítása,
 - a testtartási hibák javítása gyógytornász, szomatopedagógus bevonásával;
- e) életviteli technikák:
 - a közlekedést, tájékozódást segítő ismeretek konkrét élethelyzetekben történő elsajátítása, alkalmazása (tájékozódás- és közlekedéstanár segítségével a fehér bot technikájának elsajátítása); környezetkialakítás,
 - mindennapi tevékenységek (önkiszolgálás, háztartás stb.),
 - a speciális tan- és segédeszközök használatának gyakoroltatása;
- f) a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása.

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulók iskolai fejlesztése

A gyengénlátó és a látásukat praktikusán használó aliglátó tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása lehetséges.

A gyengénlátó, aliglátó tanulóknak a tanuláshoz és a mindennapi életben való boldoguláshoz – látásteljesítményükhöz igazodó mértékben – különleges technikák elsajátítása szükséges: elektronikus olvasógép, speciális optikai segédeszközök, látássérült személyek számítástechnikai segédeszközei, programjai használata, szükség szerint Braille-írás, -olvasás, tájékozódás hosszú fehér bottal stb.

E technikák ismeretanyaga az egyéni fejlesztési terv része.

A megfelelő eszközrendszer biztosítása mellett (teremvilágítás, egyéni megvilágítás, speciális tanulóasztal, tankönyvkiválasztás, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a követelmények mennyiségi és minőségi teljesítése a gyengénlátó tanulók egyéni adottságai szerint várható el. Ennek érdekében több gyakorlási lehetőségre és alkalmanként több időre van szükség.

A gyengénlátó, aliglátó tanulónak is szüksége van azokra az ismeretekre, készségekre, attitűdökre, melyek birtokában alkalmazkodni tud a társadalmi környezet változásaihoz.

Az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozása és szabályozási szintjei

Tanulási és nevelési célok

Testi és lelki egészségre nevelés

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Médiatudatosságra nevelés

A tanulás tanítása, pályaorientáció, gazdasági és pénzügyi nevelés

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulás és tanítás alapelvei

Aktív tanulás

- A pedagógus feladata és felelőssége, hogy a gyengénlátó, aliglátó tanulók vizuális funkcióit is figyelembe vegye tudásuk kialakításakor.
- Az aktív tanulás támogatásához a gyengénlátó, aliglátó tanulók egyéni látásteljesítményének megfelelő speciális segédeszközök használata szükséges.

Tanulási környezet

A tanulási környezet fizikai feltételei

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók számára a megfelelő tanulási környezet fizikai feltételeinek biztosítása alapvető fontosságú. A terem megfelelő pontján elhelyezett speciális tanulópad, a tanuló látási funkcióinak megfelelő megvilágítás, a speciális optikai segédeszközök, a speciális gyengénlátós füzetek, adaptált taneszközök stb., továbbá a megfelelő nagyítóprogrammal rendelkező IT-eszközök mind a tanulók optimális tanulását biztosítják.

A tanulási környezet társas feltételei

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók későbbi társadalmi integrációja már az iskolában elkezdődik, így fontos, hogy látássérülésük miatt ne maradjanak ki intézményi és osztályszinten szervezett programokból, továbbá, hogy részt vegyenek a tanulókat érintő döntési folyamatokban.
- A látássérült tanulók teljesítményét a pedagógusnak reális, egyben támogató visszajelzést adva kell méltányolnia úgy, hogy az erősítse a tanulók önbizalmát is.
- Az iskola minden dolgozójának felelőssége, hogy a látássérült tanulók ne legyenek iskolai zaklatás áldozatai, de ők se váljanak zaklatóvá.
- Csak a megfelelő iskolai légkör, a nyílt kommunikáció képes biztosítani, hogy a gyengénlátó, aliglátó tanulók képesek legyenek tanulási problémájuk és személyes nehézségeik jelzésére.
- Az osztálytársak részéről a gyengénlátó, aliglátó tanulók iránti tisztelet és elfogadás sok esetben tanári segítséggel alakul ki. A látássérült tanulóknak is tisztelniük kell az osztálytársak egyéni különbségekből eredő sokféleségét.

A tanulási környezet megteremtésének pedagógiai irányelvei

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók is aktívan vegyenek részt párban vagy csoportban végezhető tanulási formákban!
- A pedagógus feladata és felelőssége, hogy úgy tervezze a tanulási feladatokat és feladatcsoportokat, hogy az a látássérült tanulók képességeinek (látásteljesítményeinek) megfelelő legyen.
- A tanulóhoz és az értékeléshez a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára szükséges biztosítani a megfelelő speciális tan- és (optikai) segédeszközöket.

Figyelembe kell venni, hogy a gyengénlátó, aliglátó tanulók látássérülésük, illetve egyéb csatlakozó sérülésük miatt gyorsabban elfáradhatnak, esetleg kevésbé terhelhetők, több és hosszabb pihenést igényelhetnek.

Személyre szabott tanulás és differenciált oktatás

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók személyre szabott tanulásához szükséges a pedagógus együttműködése a látássérült tanulók gyógypedagógusával.

Általánosan alkalmazott differenciált tanulásszervezési módok

- Látásteljesítményétől függetlenül a gyengénlátó, aliglátó tanulók is képesek részt venni drámapedagógiai, kooperatív technikán alapuló tanulási-tanítási folyamatban, továbbá csoport- és páros munkában.
- Differenciálás esetén a pedagógus felelőssége, hogy a feladatok ne különítsék el az osztálytól a látássérült tanulókat.
- Alapvető fontosságú a tanulók látássérüléséhez illeszkedő, egyéni fejlődéséhez megválasztott módszertani eljárások alkalmazása a különböző pedagógiai színtereken.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók optimális tanulósa-tanítása a pedagógus és a(z) utazó) gyógypedagógus, továbbá a család és a környezet együttműködése során valósulhat meg.

Mérés, értékelés és visszajelzés

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók esetében az egyéni látásteljesítményből adódó adottságokat (munkatempó, pontosság stb.) nagymértékben figyelembe kell venni.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók fejlődése esetenként csak önmagukhoz viszonyítható.
- Felmérések, értékelések esetén a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára egyéni igény szerint a feladatlapok nagyítása szükséges. Így is lehetséges, hogy bizonyos feladatokat (grafikonok, térképek, képek, grafikák stb.) a tanuló látásteljesítménye miatt nem képes megoldani.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók felmérés, vizsga esetén engedményeket vehetnek igénybe (többletidő, adaptált feladatok stb.).
- A látássérülés maga nem ok a tantárgyi felmentésre.

A Nat, a kerettantervek és a helyi tanterv

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadók. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi tartalmak a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők.

5.2. Kompetenciafejlesztés, kiemelt kompetencterületek

- Alapkompetenciák
- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Megvalósításuk az irányelvben meghatározottak alapján.

A tanulási területek és a tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak kimeneti tanulási céljai

Magyar nyelv és irodalom

- A gyengénlátásból, aliglátásból fakadó sajátos nehézségek miatt az olvasás-írás tananyagának elsajátításához az 1. és a 2. évfolyamon – a rehabilitációs célú tanórák keretének terhére – magasabb óraszám biztosítása javasolt.
- Az ismeretanyag elsajátításához indokolt lehet a rövidebb terjedelmű olvasmányok (kötelező olvasmányok) választása, de a hosszabb művek esetében a hangos/digitális könyvek olvasása is megvalósítható. Az olvasási tempót, a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor szükséges a látásteljesítmény figyelembevétele.
- Az írás tanításánál törekedni kell az áttekinthető, rendezett, olvasható írásképre, amelyet a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméretben és taneszközökkel teljesít.
- Többletidő biztosítása szükséges a helyesírási szótárak, lexikonok, a könyvtárak használatának megtanítására, az egyéni szükséglet szerint alkalmazott olvasókészülék, nagyító használatának begyakorlására.
- Kiemelt feladat a gyengénlátó, aliglátó tanulók segítése a metakommunikáció értelmezésében, önálló alkalmazásában.
- A könyvtárhasználat az iskolai könyvtár használatán túl segíti a tanulókat, hogy megtanuljanak ismeretlen könyvtárban segítséget kérni és ezúton tájékozódni. Lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat és igénybevételét, a látássérült személyeket érintő információkat közlő weboldalakat.
- Kívánatos a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségének biztosítása.

Matematika

- Speciális szemléltetés és segédeszközök biztosítása mellett a gyengénlátó, aliglátó tanuló is ismeri és használja a matematikai jeleket, képleteket, modelleket, geometriai ábrákat, grafikonokat.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók matematikaoktatásának is kiemelt területe a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.
- A tanítás során használt eszközök, módszerek és követelmények meghatározásakor kiemelten figyelembe kell venni az alábbiakat:
 - a szemléltetéshez és a tanulói munkához gyakran speciális (adaptált) eszközöket kell használni (speciális vonalzó, körző stb.);
 - a követő, alkotó képzelet fejlesztéséhez használt diagramok, grafikonok, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek;
 - alacsony látásteljesítmény esetén a diagramok, grafikonok alkalmazása nehézségbe ütközhet, így szükséges a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése haptikus (tapintásos) megismeréssel;
 - a geometria tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése haptikus megismeréssel;
 - a mérés, szerkesztés jelentősen függ a látássérülés mértékétől, ezért a pontosság szempontjából szükséges engedményeket tenni.
- Az értékelés során engedmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikumára terén.
- Látássérülése miatt a tanuló felmentése indokolatlan.

Történelem

- A térben, időben történő tájékozódáshoz szükséges az adaptált történelmi térképek használata, a térképjelek ismerete.
- Az interneten történő információgyűjtés során szükség esetén optikai segédeszköz, speciális képernyőnagyító, olvasó szoftver alkalmazása szükséges.

Állampolgári ismeretek

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók ismerjék meg a látássérült személyekre vonatkozó jogi szabályozást!
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók ismerjék a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteit!

Etika/hit- és erkölcsstan

- Az erkölcsstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a gyengénlátó, aliglátó tanulókat sérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek etikusan a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel!

Környezetismeret; Természettudomány

- A tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.
- Az IKT lehetőségeinek kihasználása, pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megisméltési lehetőséget biztosító videókkal.
- A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egy-egy fizikai, kémiai, biológiai jelenségek, pl. fénytán).
- A tananyagba szükséges beépíteni a gyengénlátással kapcsolatos fizikai és biológiai ismereteket, valamint lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói kísérletekben való aktív részvételre.
- A tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti, társadalmi valóságról.
- A természeti és a technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges.
- A vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet fejlesztése előkészíti az adaptált ábrák, diagramok, grafikonok értelmezését, a térképek használatát.
- Fokozott látásvédelem a kísérletek során. A fizikai és kémiai tantárgy esetén gyakran szükséges a kísérletek adaptálása, gyengénlátó, aliglátó tanulók által követhetővé tétel (láthatóvá tétel, védőszemüvegek használata), önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése.
- A követelmények tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség.
- A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljes körűen, de a gyengénlátó, aliglátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.
- A tartalom feldolgozása során biztosítani kell a gyengénlátó, aliglátó tanulók számára használható térképeket (lényegkiemelő, kontrasztos, esetenként tapintható jelzések stb.).
- Színvak tanulók számára speciális jelzések alkalmazása szükséges a térképeken.
- Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.
- Aliglátó tanulók számára engedmény adható a térképről történő helymeghatározás leolvasásában, a távolságmérés pontosságában.

Idegen nyelv

- Az idegen nyelvek tanulása a gyengénlátó és az aliglátó tanulók számára a látó társadalomba való beilleszkedést és az esélyegyenlőséget is célozza.
- A beilleszkedés és az esélyegyenlőség érdekében kiemelten fontos a mindennapokban előforduló nehezített élethelyzetek gyors megoldását lehetővé tevő (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában) tartalmak beépítése a helyi tantervbe.
- A tanulás-tanítás folyamatát a hallás utáni tanulás hangsúlya jellemzi, ezért a hallási figyelem és az emlékezet fejlesztése szükséges.

- A kevesebb látási információ miatt kiemelt figyelmet kell fordítani az idegen nyelv helyesírásának minél tökéletesebb elsajátítására.
- Az információs és kommunikációs technikák alkalmazási képességének fejlesztése, az elektronikus szótár használatának megtanítása javasolt.

Művészetek

A gyengénlátó, aliglátó tanulók az élet minden területén több nehézséggel küzdenek, mint ép társaik, ezért a készségek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.

Vizuális kultúra

- A vizuális kultúrán belül a síkbeli ábrázolás mellett – elsősorban az aliglátó tanulók esetében – a hangsúly a térbeli plasztikus megjelenítésre (mintázás, makett, agyagozás stb.) helyeződik.
- Fokozottan szükséges az erős kontrasztos hatást elérő, jó minőségű eszközök biztosítása a látássérült gyermek számára a megfelelő vizuális élmény megszerzéséhez.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság terén engedményeket kell tenni.
- A színvak, szintévesztő tanulók rajzeszközeit színmegjelöléssel kell ellátni.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság a látásteljesítmény függvényében követelhető meg.

Ének-zene

- Az ének-zene ismeretanyagában a hallásos tanulás kerül előtérbe. A zenei jelrendszer megismeréséhez egyéni segítségnyújtás, gyakran nagyított kotta szükséges. Aliglátó tanulók értékelésekor a kottaolvasásban a vizuális tájékozódás nehezített volta miatt engedményeket kell tenni.

Digitális kultúra

- A szabályos gépirás tanítása a gyengénlátó, aliglátó tanulók esetében kiemelten fontos annak érdekében, hogy a mindennapi életben adódó írásbeli feladataikat (dolgozat, önéletrajz stb.) esztétikus külalakkal készíthessék el.
- Az aliglátó tanulók számára a képernyő adaptálása vagy speciális képernyőnagyító, olvasó programok alkalmazása szükséges.

Technika és tervezés

- A tanulási terület tartalmába mindazon ismeretek beépülnek, melyek a gyengénlátó tanulók mindennapi életvezetéséhez, mind teljesebb önálló életviteléhez szükségesek, illetve alakítják későbbi pályaválasztásukat.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók pályorientációja szempontjából fontos, hogy hatékony fejlesztést kapjanak a technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához.
- Időtöbblet biztosítására van szükség a különböző anyagok többoldalú érzéketli megismerésére, az adaptált eszközökkel történő mérésre az egyéni igényeknek megfelelően.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a balesetmentes szerszámhasználatra, a látássérült emberek életvitelét segítő speciális eszközök használatára (beszélő mérleg, adaptált tűbefűző, mérőszalag stb.).
- Bizonyos munkatevékenységeknél tekintettel kell lenni a szintévesztő, színvak tanulók különleges igényeire.
- Szükséges a speciális közlekedési ismeretek, a mindennapi tevékenységek elsajátítása.
- Az értékelés során kapjon hangsúlyt a tanuló önmagához mért fejlődése, figyelmet az esetleg csatlakozó egyéb sérülés!

Testnevelés

A gyengénlátó, aliglátó tanulók az állapotuknak megfelelő speciális mozgásnevelésben vesznek részt. A tantárgy a látássérült tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában kiemelt szerepet kap. A testnevelés hozzájárul a látássérült tanulók mozgásbiztonságának növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának fejlődéséhez.

- A rendszeres fizikai aktivitás kiemelt cél. A helyi tanterv a testnevelésnek a Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott fejlesztési feladatai közül tartalmazza a nem ellenjavalltakat, valamint a diagnózis ismeretében ajánlott speciális tartalmakat, beépítve a gyógytestnevelési eljárásokat.
- A speciális tartalmak kialakításánál figyelemmel kell lenni:
 - a mozgásbiztonság kialakítására, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a tájékozódó képesség fejlesztésére,
 - a helyes testtartást segítő gyakorlatokra és a meglévő mozgásszervi betegségek korrekciós gyakorlataira.
- A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegség figyelemvételével.
- Amennyiben lehetőség van rá, meg kell ismertetni a gyengénlátó, aliglátó tanulókat a látássérült személyek sportolási lehetőségeivel, és biztosítani kell az abban való részvételt (pl. atlétika, csörgőlabda, úszás).

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás

Az aliglátó, gyengénlátó tanulók habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozásai általában a következő területeket érintik:

- látásnevelés (a látási funkciók fejlesztése, optikai és elektronikus segédeszközök használata);
- speciális IKT-ismeretek (pl. gépírás, nagyító, beszélő szoftverek, laptophasználata);
- mozgáskorrekció (finommozgás, nagymozgás);
- az olvasási készség fejlesztése;
- tájékozódásra és közlekedésre nevelés (tájékozódás vizuális támpontok alapján, tájékozódás hosszú fehér bottal, közlekedési önállóság);
- tapintó írás-olvasás aliglátó vagy progrediáló (romló diagnózisú) szembetegség esetében (Braille-írás, -olvasás);
- személyiségkorrekció;
- diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia reedukáció;
- logopédiai ellátás;
- gyógytestnevelés;
- mindennapos tevékenységek (önkiszolgálás, egészségmegőrzés, speciális munka- és háztartási eszközök használata);
- a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el.

A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek.

Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódtól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.
- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.

- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.
- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
- v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a

tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.

- e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Tanulási környezet

A tanulási környezet szervezési feltételei

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

- A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.

Az iskola részéről:

- ba) a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
- bb) jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
- bc) speciális eszközök, módszerek és környezet;
- bd) együttműködés a családdal és/vagy a diákokthonnal;
- be) a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
- bf) szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
- bg) az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékoságot kompenzáló alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

A tanulási környezet fizikai feltételei

- Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége).
- Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.
- A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.
- Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és

eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Alkalmazása az Irányelv alapján.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi

és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszempontú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Etika/hit- és erkölctan

Az erkölctan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példák, élményanyagokon keresztül tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása. A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységsszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és

alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyakkal a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapinformációkkal való ellátása.

A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmus-specifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmus-specifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stressz-megelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, mely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismétlése.

Korai diagnózis esetén az autizmus-specifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az alsó tagozat időszakába. Fő célja a rehabilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek/tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;
- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékoság-specifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció/szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.

- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
 - Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
 - Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.
- d) Viselkedésproblémák kezelése
- Viselkedésproblémák megelőzése.
 - Alternatív viselkedések kialakítása.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Átmenet az alsó és felső tagozat között

Az alsó tagozatból a felső tagozatba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

Felső tagozaton a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- a) Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- b) Kortárssegítő program működtetése.
- c) A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- d) Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- e) Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- f) Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- g) A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- h) A képességeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatteremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;
- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;
- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszemponitú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetség gondozás

Az autizmus területén a tehetség gondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődés menet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetség gondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetség gondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Fejlesztendő területek

- *Szociális kommunikáció*
- *Önállóság és autonómia*
- *Adaptív viselkedés támogatása*

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Értékelés, célok, tanulási eredmény

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érsnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmusspecifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A

konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánpótlás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kívánatos, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékos sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltak, átfogóan és tartósan jelentkeznek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a

stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékosághoz sok esetben társul más fogyatékosági típus is:

- hallássérülés,
- látássérülés,
- mozgáskorlátozottság,
- autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja gyógypedagógiai intézmény, iskolai osztály és/vagy a többi tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos iskolai osztályban együttnevelést biztosító befogadó iskola.

A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető (amennyiben nincs az intézménynek saját státuszban lévő gyógypedagógusa):

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben (EGYMI) működő utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatoktól;
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől; valamint
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;
- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését” teszi lehetővé;

- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a továbblépéshez;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolattérkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térrelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

A cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketli tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot. Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni.

A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni.

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

A harmadik nevelési-oktatási szakasz (9–12. évfolyam) feladatai

A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a pályaaorientáció, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása, a szociális képességek fejlesztése. A tanulók eltérő képességprofilja, iskolai életének különbözősége, egyéni fejleszthetőségi prognózisa esetén is kiemelt cél, hogy a tanulók elsajátítsák azokat az ismereteket és készségeket, amelyek az önálló életvitelhez, a munkaerőpiacra történő belépéshez, helytálláshoz és az egész életen át tartó tanulás megalapozásához elengedhetetlenül szükségesek. A nyelvi kommunikáció fejlesztése hangsúlyos feladat, de nem várható el minden enyhe értelmi fogyatékos tanulóól az elvont fogalmi hálókat érintő értelmezési és alkalmazási képességek kialakulása.

A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

- Testi és lelki egészségre nevelés
Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakorlata is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése
A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.
- Médiatudatosságra nevelés
A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval

segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

- A tanulás tanítása, pályaorientáció
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szinten belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).
- A fenntarthatóság, környezettudatosság
Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

Kiemelt kompetencterületek

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Tanulási területek

Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetéről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.
- b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analízáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
- c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.
- d) A grafomotoros készségek fejlesztése.
- e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése:
 - vizuális észlelés – jelfelismerés,
 - akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
 - a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
- f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
- g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.
- h) A szöveggösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.
- i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközszerű használatra.
- j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.
- k) A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókincse bővül;
- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.
- c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.
- e) Cselekvésben jelentkező problémák segítségével, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
- f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
- g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.
- h) A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
- k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelte és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználattal (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

Történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.
- b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.
- d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- e) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

- j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.
- k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

Erkölc és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.
- b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
- c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.

- d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.
- e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
- f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
- i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.
- j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.
- l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.
- m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;
- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;
- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;
- segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;
- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;
- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.
- b) Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.
- c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.
- d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.
- k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;
- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;
- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását;

- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanítása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Érzékszervi megismerések.
- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- Csoportosítások, következtetések.
- Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.
- Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- Analízis, szintézis.
- A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.
- A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.
- A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.
- Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.
- A munkához való helyes viszonyulás, az érzélem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.
- A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;

- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

Testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulónál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkézséget, bátorítson mozgásos feladatokat, gyakorlatok elvégzésére.
- b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömeire.
- c) Fejlessze a mozgásos alapttechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.
- d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.
- e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonzyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.
- f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- g) A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;
- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenciós és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;

- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akarati készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz. A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában. A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhessenek, amely számukra a leghatékonyabb, illetve önmagukhoz képest érik el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

- a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;
- az aktivizálhatóság;
- az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;
- az együttműködési képesség;
- a társas helyzet jellemzői.

Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

Értékelés (tanulási eredmény)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit döntően szöveges fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. A szöveges értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő értékelés pedagógiai célja, hogy a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei a következők:

- az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;
- tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;
- a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;
- emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést.

A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők.

Nagyobb időközönként sor kerül minősítő, szummatív értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez

esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy a szummatív értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus és szummatív értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is.

Az ötfokú érdemjegy (osztályzat) skála alkalmazása – a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából – nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. A tapasztalatok azt támasztják alá, hogy az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges.

A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése. Fontos, hogy a tanuló a mérési-értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszközhasználat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket.

A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során.

A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel.

Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg.

A hallási fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

A hallássérülés gyűjtőfogalom. Hallássérült személyek a nagyothallók, a siketek és a cochleáris implantátumot (továbbiakban: CI) viselők. A cochleáris implantátum a belső fülbe ültetett hallásjavító eszköz. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat.

2. A hallássérült tanulók fejlesztésének alapelvei

A hallássérült gyermekek, tanulók speciális oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja hallássérültek speciális gyógypedagógiai intézménye, többségi általános iskola, vagy más, speciális szolgáltatást nyújtani tudó intézmény. Ebben az esetben a speciális, szakspecifikus ellátást a hallássérült gyermekek és tanulók megsegítésekor a hallássérültek pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus (szurdopedagógus) látja el. A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető:

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményektől (EGYMI);
- a pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől;
- a pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől;
- az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézményektől.

A hallássérült tanuló fejlesztési lehetőségeit személyiségjegyei, intellektusa mellett döntően befolyásolja a hallássérülés bekövetkeztének, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, segédeszközzel való ellátásának, a fejlesztés megkezdésének ideje. A hallássérült gyermekek fejlesztése az általános pedagógiai tevékenységen kívül egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások, eljárások folyamatában valósul meg.

A rendszeresen végzett mérési, speciális pedagógiai vizsgálati, megfigyelési, tapasztalati eredmények figyelembevétele, valamint az audiológus szakorvossal történő folyamatos kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes gyógypedagógiai és egészségügyi habilitációs és rehabilitációs tevékenységnek. A szakszerű pedagógiai munka végzéséhez mindezen ismeretek, valamint elemi technikai tudnivalók (hallókészülék stb. kezelésében tájékozottság) szükségesek a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő-oktató pedagógus számára.

A hallássérült tanulók többségi iskolában történő együttnevelése

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszer minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi iskolában történő együttnevelés a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntését igényli az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével.

Az együttnevelés nem lehet formális, a befogadó iskolának szükséges változtatásokat végrehajtani a valódi befogadás érdekében, így pl. a módszer- és eszközrendszerben (differenciálás, egyéni képességek figyelembevétele stb.), az óraszervezésben, a teljes tantestület szemléletváltozásában. A gyógypedagógus partner a megoldásokban. Az iskola akkor válik valódi befogadóvá (inkluzív iskola), amennyiben a tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez.

A hallássérült gyermekek együttnevelése halló társaikkal többféle formában lehetséges:

- egyéni teljes integráció, amelyben a gyermek az oktatás teljes időtartamában a befogadó csoportban van;
- csoportos teljes integráció, amelyben a hallássérült csoport a befogadó iskola azonos osztályfokán tanul; esetenként a két pedagógus (többségi és gyógypedagógus) közösen vezeti az órákat;
- részleges integráció, amikor a tanuló a tanórák egy részén vesz részt a többi tanulóval együtt, a többi időt gyógypedagógussal, csoportban tölti.

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

- Az adott tantestület pozitív hozzáállása, bevonódása és toleranciája fontos tényező.
- Az adott iskola pedagógiai programjának, illetve tantervének elkészítésekor figyelembe kell venni a hallássérült gyermek speciális fejlesztési igényeit a tananyag, a követelmény, az értékelési mód és a speciális módszertan tekintetében.
- Külön gondot kell fordítani arra, hogy a tanuló minden segítséget megkapjon hallássérüléséből, gyengébb nyelvi kommunikációs kompetenciájából, fogalmi gondolkodásából eredő hátrányának és ezzel összefüggő esetleges tanulási nehézségének leküzdéséhez.
- A többségi pedagógusnak az értékelésnél figyelembe kell vennie a hallássérülés következményeként fellépő kommunikációs nehézségeket, a szókincs esetleges elmaradását, a szóbeli, írásbeli kifejezőképesség gyengébb voltát, az abban előforduló grammatikai hibákat és kiejtési problémákat.
- Ne legyen az értékelés része olyan követelmény, mely a tanuló sérüléséből következően nem teljesíthető halló társaival azonos szinten vagy módon (hosszú memoriter, hangsúlyos, ritmusos versmondás, tollbamondás stb.). Az értékelésnél az egyéni fejlesztési terv követelményeit figyelembe kell venni.

Az együttműködés során a befogadó pedagógusközösség vállalja, hogy:

- segíti a gyermek beilleszkedését a közösségbe;
- konzultációs, hospitálási és osztálytermi együttműködési lehetőséget biztosít a gyógypedagógus számára;
- a jogszabályokban foglaltak érvényesítése során mindent megtesz a hallássérült gyermek sikeres integrációja érdekében;
- megszervezi a törvényben meghatározottak szerint a szükséges egyéni korrekciós órákat.

Az együttműködés során a szurdopedagógus/utazótanár vállalja, hogy:

- tájékoztatás nyújtásával segíti a befogadó pedagógus-, gyermek- és szülői közösségek, valamint az intézmény többi pedagógusának felkészítését a hallássérült gyermek érkezése előtt, majd beilleszkedése során;
- konzultációval segíti a pedagógusok, az oktató/nevelő közösség munkáját a hallássérült gyermek sajátosságainak megértésében;
- hospitál a gyermek osztályában;
- segítséget nyújt a befogadó intézmény pedagógusainak tanórai munkájához;
- nyomon követi a gyermek fejlődését;
- egyéni fejlesztés során fejleszti a gyermek nyelvi és kommunikációs kompetenciáját;
- esetlegesen koordinálja a rehabilitációs munkában részt vevő szakemberek munkáját;

- rendszeresen kapcsolatot tart a szülővel.

Az eredményesség érdekében szükség van a szülők aktív közreműködésére, valamint a szülők és az iskola együttműködésére. Az integráltan tanuló hallássérült gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz, illetve a hallássérülés tényéből következik (pl. audiológiai gondozás). Ennek megszervezéséhez a szakértői javaslat, a fogyatékoság típusa szerint illetékes gyógypedagógiai módszertani intézmények részéről történő folyamatos tanácsadás nyújt segítséget.

A Nemzeti alaptanterv (továbbiakban: Nat) alkalmazása a hallássérült (süket és nagyothalló) gyermekek nevelésében-oktatásában

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása, pályaorientáció
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- A fenntarthatóság, környezettudatosság

Az irányelvben meghatározottak szerint.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- Anyanyelvi kommunikáció
- Idegen nyelvi kommunikáció
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az irányelvben meghatározottak szerint.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Az egyes tanulási területek hangsúlyos, speciális feladatai:

Magyar nyelv és irodalom

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton, hangsúlyosabban köznapi témájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;

- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, a szólások és közmondások, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása);
- e tanulási terület keretében a hallássérült gyermekek számára létrehozott speciális intézményekben önálló tantárgyként a magyar jelel nyelv is megjelenhet.

Az ismeretek elsajátításában a tanulók mindinkább támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra. A hallássérült tanulók komplex nyelvi fejlesztésére van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. A fejlesztés tartalmába – az alsóbb évfolyamokon hangsúlyosabban – integrálódhat a közvetlen környezet társadalmi és természetismereti anyaga. A Nat-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

A tanulási terület speciális fejlesztési részterületei valamennyi évfolyamon:

a) Egyéni társalgás

Ezeknek az óráknak a keretében zajlik az elsősorban köznapi témájú verbális kommunikáció, a nyelvi szerepváltás, a beszédértés (beszédhallás és szájról olvasás), és a gondolatok önálló, minél érthetőbb megfogalmazásának folyamatos fejlesztése. A fejlesztés az egyéni anyanyelvi nevelés keretei között történik, speciális módszerek alkalmazásával.

b) Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, így válik lehetővé a hallásfigyelem fejlesztése. A speciális tevékenykedtetés a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek (beszédhang, beszédritmus, dallam, hangsúly) fejlesztését célozza meg. A dráma és tánc kiemelt szerepet kap a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön- és társismeretük megteremtésében, problémamegoldó képességük, kommunikációjuk fejlesztésében. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásvesztés és a személyes adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszer meghatározása nem indokolt.

Idegen nyelv

A hallássérült tanulók oktatásában az élő idegen nyelv tanítása az intézmény pedagógiai programja, helyi tanterve alapján szervezett keretekben, a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik. Az oktatás folyamatában jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.

A csoportokat a nyelvi fejlettségi szint szerint célszerű szervezni. Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítás módszereinek alkalmazása, a köznapi helyzetekben történő kommunikációfejlesztés. Indokolt esetben lehetőséget kell biztosítani a jelel nyelv választására vagy a magyar anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére, az idegen nyelvi órák keretében, a többi tanuló által tanult nyelv helyett.

Matematika

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros

összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókinccs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.
- A matematikai tartalmakat a tanulók szókinccsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedezettő tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.
- Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhöz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.
- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása, a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

A tanulási terület sérülésspecifikus tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Etika/hit- és erkölcsstan

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát a különböző nézőpontok létezésének ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív

diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A természettudományos és más tantárgyak közötti kapcsolatokat projektmunkákkal, projektnapok/hetek rendezésével lehet erősíteni. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önkifejezés, az információszerzés számtalan lehetősége teremthető meg e tanulási terület tartalmain keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra fejlesztése, a különböző manuális technikák megismertetése és sokoldalú művelése. A személyiség fejlesztésében a dráma és a tánc adta lehetőségek kihasználása fontos az önkifejezés miatt. A tanulók teljesítménye e tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait. A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és a megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

Technika és tervezés, digitális kultúra

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére. Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Az internethasználatot nehezíti azonban szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.). Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához. A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez,

iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményhez juttatása. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Testnevelés

A tanulási terület speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, a testi fejlődési rendellenességeket, a térbeli orientációs zavarokat. Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése, az egészséges életre nevelés, a mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A hallássérült tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai – módosításokkal – megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával. A hallássérült tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb időszámban – teljesítésére egy, illetve két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására. Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön. Az alapozó szakasz időszámban – a korai gondozás és a (speciális) óvodai nevelés eredményeire támaszkodva – a nyelvi kommunikációs készségek kialakítása, fejlesztése dominál. Ekkor a szókincs fejlesztését, a köznapi nyelv elemeinek elsajátítását, a beszédérthetőség fejlesztését, a nyelvi különbségek kezelését, valamint a nyelvi-szociális érintkezési formák kialakítását végezzük. Emellett a gyakori társulási zavarok miatt kiemelt feladat a kultúrtechnikák elsajátításához szükséges részképességek fejlesztése, a tanulási zavar szűrése és prevenciója, a gyermek szükségleteinek megfelelő terápiák lehetőség szerinti alkalmazása.

A gyerekek kisiskolás korukra elsajátítják és megközelítően olyan szinten birtokolják az alapvető kultúrtechnikákat, hogy eszközként használhatják a további tanulmányaik során. Legkésőbb az alsó tagozatos szakasz végére a nagyothalló tanulók nyelvi kommunikációs fejlettsége optimális esetben megközelítheti vagy elérheti az azonos korú halló tanulók fejlettségének alsó szintjét. A felső tagozatos szakaszra már kialakulhatnak tekinthető az egyéni beszédállapot. Erre támaszkodva általában megvalósítható:

- a nyelvi rendszer további finomítása, a nyelvi-kommunikációs szint emelése, az olvasás-írás eszközszintű használata;
- a nyelvi érintkezés formáinak bővítése: szélesebb körű tájékozódás a köznapi nyelvhasználatban, árnyaltabb alkalmazás, a tanulási területek és témák tartalmának megfelelő fogalmak értő használata;
- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák pontos értelmezése, a kommunikációs szándéknak megfelelő nyelvi formák megválasztása.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése;
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulásra való felkészítés;
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

Az alsó tagozatos (1–4. osztály) szakasz végéig átfogó feladat a nyelvi rendszer kiépítése. Megvalósítása elsődlegesen a Magyar nyelv és irodalom tanulási terület fejlesztési feladata. Általános cél, hogy ez a szakasz megalapozza egy olyan direkt kommunikációs szint elérését, amely alkalmas valamennyi tanulási terület ismeretanyagának teljesebb körű elsajátítására (szókincs, nyelvalaki struktúrák stb. vonatkozásában). Alkalmazása, gyakorlása minden területen megvalósítandó fejlesztési feladat, beépíthető a szabadon választott és a rehabilitációs célú tanórák programjaiba. Az 1. osztály végén szükséges a nyelvi kommunikációs fejlettségi szint mérése, mert ekkorra már megjelennek azok a nyelvi készségek, amelyek lehetővé teszik az értékelést.

Jelentősen eltérő fejlődési ütemű tanulók esetében – a szakértői bizottság bevonásával – javaslatot kell tenni a fejlesztés további formájára, módjára, szükség esetén az iskolatípus változtatására. A nyelvi kommunikáció építésének feladatai az általános iskolai oktatás egész időtartama alatt döntően befolyásolják a tanulási területek tartalmainak feldolgozását.

A felső tagozatos (5–8. osztály) szakasz végére a nyelvi készségek olyan szintjére juttatható el a súlyos fokban hallássérült tanulók egy része, ami alkalmassá teszi őket az egyre önállóbb ismeretszerzésre, a szövegalkotó műveletek végzésére, a korszerű műveltség iskolai tartalmának birtoklására. Ennek megfelelően valamennyi tanulási területen megjelenik az anyanyelvi készségek intenzív fejlődése (a szóbeli és írásbeli közlés gyarapodása, a beszéd- és szövegértés készségei, az aktív és passzív szókincs növekedése, a passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsulása). Vannak azonban olyan tanulók is, akiknél a fenti készségek csak alacsonyabb szinten jelennek meg, akiknél az egyre önállóbb ismeretszerzés csak alacsonyabb szinten tapasztalható.

A hallássérült tanulók egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozásai

A feladat jellegéből adódóan az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció döntően individuális jellegű, ezért egyéni vagy kiscsoportos keretben valósul meg.

- A hallás korlátozottsága és annak súlyos következményei döntő befolyással bírnak nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet, a személyiség fejlődésének egészére is. Ezt megelőzendő, alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű hallásnevelés (a meglévő hallásmaradvány aktivizálására alapozva), a technikai lehetőségek felhasználásával. Ehhez elengedhetetlen a vizuális és a hangzó nyelv elérhetővé tétele.
- Az egyéni anyanyelvi nevelés az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú órakeretben kerül megvalósításra. Az iskolai fejlesztés alapozó és alsó tagozatos szakaszában a hallássérült gyermek egyéni adottságaihoz, érdeklődéséhez igazodó központi témájú társalgások szolgálják a nyelv, a beszéd különböző területeinek fejlesztését. Középpontban az alapvető hangzó nyelvi készségek (a szájról olvasásra és a hallásmaradványra támaszkodó beszédértés, a gondolatok önálló kifejezése) erősítése áll. A társalgások keretében kerül sor a beszédérthetőség (tempó, ritmus, hangsúly, artikuláció) folyamatos fejlesztésére is. A felső tagozaton folytatódik a magyar nyelvi kompetencia kibontakoztatása a Magyar nyelv és irodalom tanulási területhez is igazodva.
- A beszéd, nyelv elsajátítási (diszfáziás) és egyéb tanulási zavar tüneteit mutató tanulók komplex korrekciója az iskoláztatás végéig szükséges, elsősorban az egyéni fejlesztés keretében.
- A hallás-ritmus-mozgás nevelés összehangolt fejlesztő tartalma közvetlenül szolgálja a hallássérülés és következményeinek korrekcióját.
- A hangzó nyelvi készségek fejlesztése a rehabilitációs órakereten kívül része valamennyi (nyelvi fejlesztést is megvalósító) tantárgynak.
- Az egészségügyi célú rehabilitáció a hallássérült tanulók esetében elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul. Feltétel: az audiológiai vizsgálatokhoz szükséges tárgyi és személyi feltételek iskolai keretek közötti maradéktalan biztosítása.

- A hallássérült tanulók fokozottabban támaszkodnak a látásukra, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú.
- Kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás, különösen a hallásukat a hangos beszéd kialakulása után elvesztett tanulók esetében – az eredményes iskolai oktatás szempontjából is.

A pszichológiai rehabilitáció, rehabilitáció elsődleges célja, hogy megelőzze, illetve csökkentse azokat a kedvezőtlen folyamatokat, amelyeket a hallássérülés és az azzal összefüggő eltérő nyelvfejlődés a személyiség fejlődésében okozhat.

A pszichológiai rehabilitációval, rehabilitációval összefüggő főbb feladatok:

- a társuló problémák (pl. tanulási zavar, hiperaktivitás, autizmus) korai felismerésének segítése, szakemberekhez irányítás, a megfelelő – minél korábbi – terápiához való hozzájutás támogatása;
- tehetség gondozás: a tehetség felismerésének és kibontakozásának segítése;
- a tanulók ön- és társismeretének fejlesztése;
- belső állapotok, érzelmek felismerésének, azonosításának, helyes kezelésének fejlesztése, az empátias készség fejlesztése;
- a társas helyzetek értelmezésének segítése, a helyzetnek megfelelő kommunikáció, viselkedés kialakítása, többek között a segítségkérés, az önvédelem, önérvényesítés, konfliktuskezelés, alkalmazkodás készségeinek gyakorlása;
- a gyermek, fiatal támogatása a másság megélésében, a sérültség elfogadásának, elfogadtatásának segítése;
- a család támogatása a hallássérüléshez kapcsolódó krízishelyzetekben, a hallássérült gyermek nevelésében;
- a pályaválasztás, a pályaválasztás segítése a hallássérült specifikumok figyelembevételével pályatanácsadás formájában;
- az integráció előkészítése, a gyermek, szülő, befogadó intézmény támogatása, sikertelen integráció esetén a gyermek negatív élményeinek feldolgozása, az önbizalom erősítése;
- az etikai normák ismeretének hiányossága, a fokozott befolyásolhatóság, az áldozattá válás és a bűnelkövetés esetleges veszélyeztetettsége miatt prevenciós foglalkozások szervezése;
- mindezeket túl szükség esetén pszichológiai ellátás – akut krízis, személyiségzavar, magatartászavar, beilleszkedési nehézségek, iskolai vagy családi konfliktusok, egyéb pszichés problémák (szorongás, pszichoszomatikus problémák stb.) előfordulása esetén;
- a tanulók intézményen kívüli pszichológiai ellátása – különösen súlyosabb kommunikációs akadályozottság és kollégiumi bentlakás esetén – lehetetlen, ezért indokolt az intézményen belüli pszichés megsegítésük;
- a nyelvi kommunikáció döntő befolyással bír nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet egészére, a személyiség alakulására is. Ezért alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű szurdologopédiai ellátás és igény szerint mindkét nyelvhez (vizuális és auditív) való hozzáférés biztosítása.

Az egyéni anyanyelvi nevelés keretében történik:

- a nyelvi kommunikáció megindításának támogatása;
- a beszédfejlődés természetes vonulatának bejárása, az érthető, megközelítően természetes ritmusú beszéd kimunkálása;
- a még hiányzó beszédhangok kialakítása, automatizálása, illetve a meglévő hibás hangok korrekciója;
- a szuprasegmentális elemek megfelelő használatának tudatosítása, a helyes beszédprozódia állandó gyakorlása;

- a grammatikai, pragmatikai hiányosságok korrekciója;
- a szókincs folyamatos bővítése, a szavak, kifejezések értelmezése, melyek hiányában a jó beszédprodukciónak elérése lehetetlen;
- a cochleáris implantáció-hallásjavító műtéten átesett gyermekek rehabilitációja, habilitációja, amelynek célja a speciális hallás- és beszédfejlesztés annak érdekében, hogy a környezet hangjainak felismerésétől a beszédhangok differenciálásán keresztül a beszédértés és az érthető beszéd birtokába jussanak. Mindezzel a minél korábbi integráció a cél;
- speciális intézményi oktatás esetén az integrált iskolai és iskolán kívüli életre történő felkészítés biztosítása;
- a képességprofilnak megfelelően kell kidolgozni és megvalósítani az egyéni fejlesztési tervet, melybe lényeges beépíteni a diszfáziás tünetek kezelésére specifikusan kidolgozott eljárás-ként bevált Affolter–Heldstab-féle módszert;
- fontos, hogy a halló társakkal végzett közös tevékenységek, közösen szerzett élmények során a hallássérült gyermekek felismerjék azokat a kapcsolódási pontokat, melyek segítségével egyenértékűnek tekinthetik magukat a halló tanulókkal. Ennek érdekében szükséges, hogy a speciális intézményi keretek között tanuló hallássérült gyermekek a kezdő évfolyamokban érintkezzenek a halló gyermekekkel, megkezdődjön a kapcsolattartás, és beépüljön a hallássérült gyermekek életébe. A későbbiekben, a középső évfolyamokon szükségessé válik a többségi iskolában nevelkedő gyermekekkel, gyermekcsoportokkal való növekvő gyakoriságú együttlét, együtt-tanulás, együtt-sportolás stb., az utolsó két évfolyamon pedig az életpálya tervezése, a pályaválasztás és az ezzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek, tevékenységek végzése.

Kiemelt feladat a tehetséggondozás, melynek keretében megvalósul az átlagnál jobb nyelvi képességekkel rendelkező tanulók anyanyelvi kompetenciáinak kiemelt fejlesztése a következő területeken:

- a szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével;
- a kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban;
- az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata;
- a kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata;
- a nyelvi problémaérzékelés képességének folyamatos fejlesztése;
- a nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.
- a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.
- az anyanyelvi és a kiemelkedő egyéb kompetenciák mind magasabb szintű és szélesebb körű birtoklásának elősegítése minden tanulási területen, amely képessé teszi tehetséges tanulóinkat a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezzel az önálló tanulás képességének gyakorlására.

Differenciálás

A tanulók közti különbséget és az arra való megfelelő reagálást a gyógypedagógiai munkában alapvető fontosságúnak kell tekinteni.

A differenciálás irányulhat a tanulás tartalmára, amikor a különböző tanulók vagy tanulócsoportok különböző témákat dolgoznak fel, majd osztják meg egymással az ismereteket, vagy a tanulás módszereire és az alkalmazott eszközökre is.

Az alkalmazott módszertani alapelvek egyik legfontosabbika a differenciálás. Hallássérült tanulók esetén ez a következő területeken valósulhat meg:

- a tananyag, feladat választásában;
- az alkalmazott nyelvi szintben, az alkalmazott nyelvben (hangzó magyar nyelv, magyar jelnyelv);
- a tananyag feldolgozásának menetében;
- a feldolgozás módjában;
- a segítségnyújtás mértékében, minőségében;
- az értékelésben;
- az alkalmazott kommunikációs módokban;
- a tanulási tempóban.

A beszéd fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

A beszéd fogyatékos tanuló

A magyar és nemzetközi szakirodalmi konszenzus alapján: *Beszéd fogyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszéd feldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat.*

Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái az iskolába lépéskor és az iskoláskorban jellemzően az alábbiak:

Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)
- Beszéd folyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)
- Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Auditív feldolgozási zavarok

Az érintett tanulók a hallható jelek feldolgozásában mutatnak súlyos zavarokat, ez jellemzően a beszéd feldolgozásban, így a beszédértésben is komoly gondot okoz. Felderítésükre nem minden esetben kerül sor iskoláskorig, mivel az auditív információfeldolgozás zavara nem feltétlenül társul a kifejező beszéd zavarával, így a környezet számára kevésbé feltűnő az atipikus fejlődés. Jelentős számban csak a már kialakult tanulási zavar következtében, sokszor csak 2-3. osztályban kerülnek felismerésre az érintett tanulók beszéd feldolgozási zavarai.

Nyelvi zavarok

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók mindannyian küzdenek a *nyelvi kifejezőképesség* különböző nyelvi szinteken megjelenő zavarával (expresszív nyelvi zavarok). Ez a beszéd- és nyelvi kifejezészavar érintheti a nyelv hangrendszerét, a beszédhangejtést, az aktívan használt szókincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a

nyelvhasználatot (pragmatika). A nyelvi kifejezés zavara mellé társulhat a *nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés* különböző nyelvi szinteken és különböző súlyosságban megmutatkozó zavara (receptív nyelvi zavarok) is.

A beszédfigyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A beszédzavarok esetében ritkán társul az alapproblémához specifikus tanulási zavar. A nyelvi zavarok másodlagos következménye iskoláskorban szinte minden esetben különböző súlyosságú specifikus tanulási zavar, más néven verbális tanulási zavar.

A nyelvfejlődési zavar következtében kialakuló tanulási zavarok elsősorban az olvasás-írás tanulása során jelentkeznek, ezen belül a dekódolás (olvasástechnika) és a szövegértés is jelentősen eltérő fejlődést mutathat.

A beszéd- és nyelvi zavarokhoz társuló fejlődési zavarok közül a figyelem- és aktivitászavarok, a szenzoros integrációs zavarok (leírását lásd Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei című fejezetben), a hallássérülés (lásd

Beszédzavarok

A magyar iskolarendszer nagymértékben a verbális tanulási folyamatokra épít. Ezekben a beszédzavarral küzdő tanuló jelentős hátránnyal indul, ezért napi szinten szenved el kudarcot, frusztrációt. Az ilyen tapasztalatok sokasodásával egyenes arányban a lehetőségekhez képest kerülni igyekszik a szóbeli megnyilvánulásokat. A megjelenő beszédfélelem (logofóbia), szorongás fokozódásával „ördögi körbe” kerül. Társas kapcsolataiban egyre visszahúzódóbbá válik. Egyre növekvő frusztrációja miatt különböző pszichés tünetek jelenhetnek meg: agresszió, bohóckodás vagy éppen apatikus viselkedés (mely kamaszkorban akár depresszióig fokozódhat). Így másodlagos viselkedési, magatartási zavarok keletkeznek, melyek gyökere a beszédzavar. Emellett maguk a kommunikációs partnerek is kerülik társaságát, mivel őket is frusztrálja, hogy nem értik a beszédet, vagy a természetes beszédetől idegen jelenségeket észlelnek.

Az osztályban a beszédzavarral küzdő tanuló könnyen perifériára szorulhat, kapcsolatrendszere beszűkülhet. Ezek a tapasztalatok alacsony önértékeléssel párosulva a közösségben céltáblává, bűnbakká tehetik a gyenge kommunikációs és ezáltal gyenge érdekérvényesítési képességgel bíró tanulót.

A nagy emocionális terhelés a tanuló kognitív energiáinak egy részét is felemésztheti, így következményes tanulási zavar is kialakulhat. Különösen olyan esetekben fordul ez elő, ahol a hangzó beszéd jelentős eltérése mellett a beszédértés nehézsége is tapasztalható (pl. rezonanciazavarok).

Az egyes beszédfejlődési vagy szerzett zavarok speciális jellemzői:

- **A hangképzési (fonációs) zavarok** a zöngképzés zavarait jelentik. A hangjakak (hangszalagok) működése zavart, túlságosan összepréselődnek, vagy nem érnek egymáshoz hangadáskor. Ettől függően a hangképzés túl feszes lesz vagy erőtlenné válik. A hang állandóan fátyolos, rekedt, a hangtartás és a levegőbeosztás nehéz, a hang terhelhetősége kicsi. A jelenséget másodlagos tünetek is kísérik. Feltűnő a nyakizomzat vagy az arcizmok hangadás közbeni túlfeszültsége, kidagadása, valamint a kapkodó levegővétel. Az erős izgalmi helyzet vagy a félelem, szorongás fokozza a tüneteket. Az ilyen tanuló általában fizikai és lelki értelemben egyaránt állandó feszültségben él. A problémának lehet funkcionális és organikus oka is, azonban a sokáig fennálló funkcionális zavar a hangjakak (hangszalagok) organikus elváltozását (pl. hangszalagcsomó) okozhatja. A probléma rendszeres szakorvosi (főként foniatriai) és logopédiai ellátást igényel.

A hangképzési zavarral élő tanulók számára az önálló szóbeli megnyilatkozások válnak nehezen kivitelezhetővé, és folytonos pluszfeszültséggel járnak. Ezeket az alkalmakat amennyire lehet, érdemes kerülni, mert a teljesítményszorongás hangadási képtelenségig fokozódhat.

- **A rezonanciazavarok** az orális és nazális rezonancia (a szájüregben és az orrüregben képződő hangzók) beszédbeli arányának kóros megváltozását jelentik. Ez lehet a szájhangzók orrhangzós színezetűvé válása (hipernazalitás) vagy az orrhangzók szájhangzóssá válása (hiponazalitás). A hipernazalitás leggyakoribb oka az ajak- és/vagy szájpadhasadék. Ez a súlyos organikus elváltozás már újszülöttkorban nyilvánvaló, a légzésben, a táplálkozásban, a hangadásban és a beszédben egyaránt súlyos nehézségeket okoz. Az egyébként szájrezonanciával képzett magán- és mássalhangzók erős orrhangzós színezetet kapnak, a zárhangzók – pl. k, g – elvesztik zárkarakterüket, ami önmagában is jelentősen csökkentheti a beszéd érthetőségét. Az elváltozás súlyosságától és kiterjedésétől függően egyes beszédhangzók képzéséhez nincsenek meg a megfelelő anatómiai feltételek, így ezek hiányozhatnak a beszédből, ami tovább rontja az érthetőséget. E mellett a hangadás is préselt, erőltetett lehet, ami pedig társult hangképzési zavart is okozhat. A gyermekek csecsemőkoruktól több ülésben számos helyreállító műtéten esnek át. A műtéti szakasz a kemény szájpad zárásával és a plasztikai helyreállító műtétekkel zárul, melyek még iskoláskorban is tartanak. Így előfordul, hogy a beszéd érthetősége az alsó tagozaton még gondos logopédiai kezelés ellenére sem kielégítő.

A lágy szájpad veleszületett rövidülése is okozhat orrhangzósságot, ezen belül hipernazalitást. Ilyenkor a lágy szájpad nem zárja el az orrgarat felé vezető utat, így a szájhangzók erős nazális színezetet kapnak (legjobban a magánhangzók és a zöngés mássalhangzók színezete, ezáltal érthetősége szenved kárt). Itt is lehet műtéti beavatkozás, ami az ezt követő hatékony logopédiai terápiával jelentősen javíthatja a beszéd érthetőségét.

- **A beszéd folyamatossági (fluencia) zavarok** közül legtöbbször a dadogás válik olyan súlyossá, hogy a tanuló külön többletsegítséget igényel. A dadogó gyermek a beszéd folyamatát minden fázisában különbségeket mutat az átlagos beszélőtől (a légzés, a hangadás, a beszédtempó, az artikuláció és a mimika működésében is). A dadogó beszéd szerveiben megjelenő görcs a dadogás közvetlen oka (függetlenül attól, hogy organikus vagy funkcionális okból jelenik meg). A beszéd folyamatosságának zavara két típusú lehet. A tónusos típusba tartoznak azok a gyerekek, akik a szó első hangjának kiejtésével küszködnek, a klónusosba pedig azok, akik általában az első hangot vagy szótagot ismételtetik. A két forma tünetváltással és egyszerre is jelen lehet. Utóbbi általában a zavar súlyosbodását jelzi. Gyakran jellemző a túl kemény és elnyújtott hangindítás, ami a hangszalagok (hangajkak) tartós túlfeszítése miatt rekedtséget vagy hangképzési zavarokat is okoz. A legtöbb megakadás a zárhangzóknál fordul elő, de lehet, hogy egyes magánhangzók válnak kerülendő hangokká. A beszédfélelem fokozódásával vagy társuló beszédzavarok miatt jellemző lehet a monoton beszéd, a bizonytalan vagy elmosódott artikuláció, ami tovább rontja a beszéd érthetőségét, nehezzé teszi a kommunikációs helyzetben a partner figyelmének fenntartását.

A gondolkodásban globálisan „látjuk” a dolgokat, a beszéd pedig időben lineárisan szervezett folyamat. A dadogók a gondolkodásban (belső beszédben) folyamatosan beszélő tanuló társaikhoz hasonlóan működnek, ám a beszéd folyamatban a megakadásoktól való félelem okán kerülőutakat keresnek. Például gazdag passzív szókincs mellett is gyakran iktatnak a beszédükbe sztereotip módon megjelenő szavakat vagy fordulatokat, esetleg kötőszavakat; ez az automatizmus segíti a folyamatosság fenntartását. A mondatok szerkezetét gyakran egyszerűsítik, szinonimákat keresnek, hogy a „rettegett” hangot, hangokat elkerüljék. Ez a mondat jelentésének torzulását is okozhatja.

- **A beszédmozgászavarok a fejlődési diszpraxia speciális esetei.** A beszéd motoros tervezésének, szervezésének, kivitelezésének olyan zavarai, melyek a beszéd- és más, a kommunikációban szerepet játszó mozgások (pl. mimika) akaratlagos kivitelezését akadályozzák, míg az automatikus mozdulatok (pl. ásítás) megtartottak. Az ilyen típusú beszédmozgászavarok esetén nincs praktikus diagnosztizálható neurológiai eltérés,

valamint az izomtónus-szabályozás vagy a központi idegrendszer sérülése (pl. Cerebrál parézis) sem mutatható ki a háttérben.

Auditív feldolgozási zavarok

Az auditív feldolgozási zavarokkal küzdő tanulók a hallható információk felismerésének, megkülönböztetésének és megértésének zavarát mutatják.

Az auditív észlelés különböző zavarai mellett a hangzó beszéd észlelésében, feldolgozásában, ezért megértésében is zavart mutatnak. Nehézségeik nem perifériás eredetű hallássérülésből vagy intellektuális sérülésből fakadnak.

A tanulási folyamatban a szóbeli közlések, instrukciók, magyarázatok megértése okozza a legnagyobb gondot. A zavar markáns tünete, hogy a tanulók az őket körülvevő auditív, így a verbális ingerekből sem tudják azonosítani a releváns, feldolgozandó információt.

Nyelvi zavarok

Jelentős azon gyermekek száma, akiknek nyelvfejlődési zavarát nem magyarázzák neurológiai, szenzoros, intellektuális vagy társas-érzelmi problémák. Ők is a beszéd fogyatékos SNI-besorolást kapják.

Ebben az esetben a nyelvelsajátítás folyamata már a koragyermekkorban jelentős időbeli és strukturális eltérést mutat.

Nyelvfejlődési zavar esetén a nyelvi kifejezés atipikus volta mindig, míg a nyelvi észlelés, értés zavara csak az esetek egy részében jellemző.

Az eltérő fejlődés tartósan megmarad és a nyelvi hierarchia bármely szintjén megjelenhet:

- a késve induló szókincsfejlődés nem éri be a tipikusan fejlődő társakét még iskoláskorban sem;
- a szókincs szerkezete is eltérő lehet, pl. a főnevek nagyobb, az igék vagy melléknevek, határozószavak kisebb arányban kerülnek be a passzív és/vagy az aktív szókincsbe;
- a kontextusnak megfelelő szó előhívása, aktiválása is gondot okozhat, jellemzőek a szótalálási nehézségek;
- a beszédhangok (fonológiai) feldolgozásában és produkciójában is elmaradás tapasztalható, ami az írott nyelvi zavarok kockázatát vetíti előre;
- a szavak hangalakjának pontos feldolgozása és emlékezeti megőrzése nehéz;
- egy-egy szó hangzósorának jelentős egyszerűsítése nemcsak a beszéd érthetőségét rontja (még iskoláskorban is), hanem nehezíti a szavak emlékezeti tárolását, akadályozza a szótanulást és az előhívást;
- a szókombinációk használata és a mondatalkotás, a spontán beszéd az iskoláskorban is alacsony nyelvtani komplexitású (jellemzően tömondatokat, hiányos mondatokat alkotnak);
- mondataik még a felnőttkorhoz közeledve is nyelvtanilag helytelenek (diszgrammatikusak) lehetnek;
- nem használnak vagy rosszul értelmezik a kötő-, rámutató szavakat, ez főként az összetett alárendelő mondatokat tartalmazó instrukciók, szövegek megértésében okoz gondot.

A nyelvi zavar a beszélt és az írott nyelvben egyaránt megmutatkozik; az óvodáskori nyelvfejlődési zavarra minden esetben verbális tanulási zavar épül. A dekódolás (olvasástechnika), a helyesírás, az értő olvasás, később a szövegalkotás, a fogalmazás is zavart mutat. A tanulók nehézkesen, sok hibával, töredezetten olvasnak, gyakoriak az újrakezdések.

Az olvasástechnika nem automatizálódik, a gyermekek az alsó tagozat végére sem válnak gyakorlott olvasókká. Emiatt az írott szöveg tartalma számukra kevésbé ragadható meg.

A nyelvi feldolgozás az átlagosnál jelentősen több kognitív energiát emészt fel, a tanuló a kognitív-nyelvi feladatokban hamarabb elfárad, mint tipikus nyelvi fejlődésű társai. Ilyenkor teljesítménye hirtelen romlik.

A tanulási zavar súlyosságát a nyelvi fejlődési eltérés mértéke mellett főként az befolyásolja, milyen korán történt annak felismerése és megfelelő kezelése, valamint milyen erős védőfaktort képez a családi háttér.

A tanulási teljesítmény eltérése nyelvfejlődési zavarok esetén nemcsak a magyar nyelv és irodalom tantárgyban jelentkezhet, hanem minden olyan tárgyban is, ahol verbális tanulási folyamatok dominálnak az ismeretszerzésben (pl. történelem, földrajz, biológia). A társuló zavarok nélkül jelentkező nyelvi zavarral küzdő gyermekek általában más – nem

A beszéd fogyatékos (beszéd- és nyelvi fejlődési vagy szerzett zavarral küzdő) tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

Intézményi, szervezeti formák

A beszéd és a nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók nevelését-oktatását elláthatja olyan gyógypedagógiai intézmény, mely beszéd-/nyelvi fejlesztő, illetve diszlexiás vagy „olvasó” tagozatot, osztályokat működtet vagy tipikus beszéd-/nyelvi környezetet biztosító, részben vagy egészében együttnevelést vállaló befogadó iskola. Mindkét ellátási forma végső célja, hogy megfelelő készség-képességstruktúrát, megküzdési stratégiákat és alapismereteket alakítson ki a sikeres társadalmi beilleszkedés és az önálló, élethosszig tartó tanulás érdekében.

A befogadó iskola működése épülhet az osztályfoktól független teljes integrációra, vagy olyan részleges integrációra, melyben az alsó tagozaton külön beszéd- és nyelvi fejlesztő, „olvasó osztály” elnyújtott, sérülésspecifikus alapozást biztosít. Ezt követően a felső tagozaton válik teljessé az integráció.

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló képességfejlődését, személyiségének harmonikus alakulását a megfelelő személyi, tárgyi és módszertani feltételekkel rendelkező befogadó, (inkluzív) szemléletű iskola szolgálja legjobban.

Befogadó attitűd, együttműködési feltételek

- Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.
- Az iskolaközösség (szülők, pedagógusok, kortársak) érzékenyítése előfeltétele a beszéd fogyatékosok integrációjának. Főként a verbális kommunikáció sajátos helyzetét és a sikeres kommunikációs lehetőségeket fontos bemutatni.
- A gyermekek elsődleges beszéd-/nyelvi zavarainak tünetei, másodlagos tanulási/viselkedési zavarai megfelelően adaptált és kommunikációs szempontból akadálymentesített, befogadó-elfogadó légkörű nevelési, tanítási környezetben enyhülnek, nem specifikált rugalmatlan tanulási környezetben súlyosbodnak.
- Az iskolai integráció csak akkor lehet sikeres, ha a szülői ház és az iskola összehangolja a beszéd fogyatékos gyermek számára legmegfelelőbb nevelési-tanítási környezet kialakítását.
- Az intézménybe lépéskor szükséges a szülők és a pedagógusok (főként az osztálytanító vagy osztályfőnök, illetve a logopédus-gyógypedagógus) közös szándéknyilatkozata és megvalósítási terve a rendszeres együttműködésre. Javasolt erről pedagógiai megállapodást is kötni, melyben a tanuló fejlődése érdekében vázolt közös célok és ennek elérésében mindkét fél feladatai egyértelműen rögzítésre kerülnek. A megállapodás alapját az egyéni fejlesztési terv képezi. Annak megvalósulására érdemes legalább évente visszatekinteni.

A logopédus és a többségi pedagógusok szerepe

- A tanulók beszéd- és nyelvi sajátosságait, az ezekből következő fejlesztési, kompenzációs szükségleteiket logopédia szakon/logopédia szakirányon végzett gyógypedagógus ismeri leginkább, ezért a rehabilitációs-rehabilitációs munkában kulcsfontosságú szerepe van.
- A logopédus által biztosítható beszéd-/nyelvi fejlesztő ellátás mindenképpen szükséges, akkor is, ha a tanuló az iskolai pályafutása alatt már csak tanulási zavar diagnózist kap, mely a jelenlegi törvényi szabályozás szerint az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI-kategóriába sorolódik. A tanulási zavar kezelésében ennek ellenére továbbra is az oki háttér, tehát a nyelv- vagy beszédfejlődési zavar a mérvadó.
- A kezelési folyamatba a rehabilitációs, rehabilitációs órák mellett a következményes tanulási- és viselkedészavarok megelőzése és kezelése érdekében más szakos gyógypedagógus, pszichológus vagy mentálhigiénés szakember bevonása is szükségessé válhat. Ez azonban nem váltja ki, csak kiegészíti a szakszerű logopédiai ellátást.
- A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.
- A sikeres integráció alapfeltétele, hogy a rehabilitációs-rehabilitációs munkát végző logopédus az egyéni fejlesztési terv elkészítésében és megvalósításában gördülékenyen működjön együtt az osztálytanítóval és a szaktanárokkal. Segítse a kollégákat a verbális tanulnivaló mennyiségének, összetettségének sérülésspecifikus szempontok mentén való meghatározásában, a beszéd- és nyelvi szempontú akadálymentesítésében, a tanuló képességstruktúrájának, terhelhetőségének leginkább megfelelő feldolgozási és számonkérési mód kialakításában, valamint a feladatokra fordítható idő kijelölésében.

Nevelési-oktatási folyamat

- A befogadó iskola biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló aktívan vehessen részt az osztály- és az iskolaközösség életében, megmutathassa tehetségét, erősségeit.
- A közösség elismeri az SNI tanuló tanulásra és részvételre irányuló erőfeszítéseit, és önmagához képest mérlegelve pozitív, előremutató és motiváló értékelést ad.
- Az iskola kezdő szakaszában a kultúrtechnikák elsajátítása előtt széles alapú készség-képességfejlesztéssel azok kognitív nyelvi előfeltételeinek megteremtését biztosítjuk.
- A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében az írott nyelv szokásosnál lassabb ütemű, kis lépésekben történő, időben is elnyújtott kialakítására van szükség, annak érdekében, hogy az írott nyelvi szimbólumok elsajátításához vezető kettős elvonatkoztatási utat (elvonatkoztatni a beszélő személyétől és a beszéd vokális elemeitől) a beszéd-/nyelvfejlődés zavarával küzdő gyermek is képes legyen követni.
- Az életkornak megfelelően szükséges a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése. Az erősségek és gyengeségek tudatos felismerésével alakítsuk ki a számára legmegfelelőbb megküzdési stratégiákat, a későbbi önálló tanuláshoz vezető úton.
- Változatos, az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.
- A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat. Pl. a különböző művészeti ágak segítségével mozgásos, dramatikus, rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat használhatunk, ahol a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló is a többiekhez hasonló, netán kiemelkedő képességeket mutat.
- A pozitív önkép kialakulását, megélését és a következményes emocionális vagy viselkedészavarok megelőzését szolgálja, ha megkeressük azokat az iskolai, sport-, művészeti vagy egyéb tevékenységeket, melyekben a gyermek sikeres lehet.
- A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésre biztosított időkeretben a nyelvi képességek (fonológiai tudatosság fejlesztése, szókinccs aktivizálása és

bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása), az írott nyelvi képességek (olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség egyaránt) és felső tagozattól az adaptálható tanulási technikák tanítása (pl. pókhálóábra, idővonal, gondolattérkép készítése) egyenlő súllyal szerepel.

- A rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő órákon az általános korrepetáló jellegű feldolgozás helyett szaktárgyi szövegek esetén is a sérülésspecifikusan hatékonyabb nyelvi szempontú feldolgozás a terápiás cél: egy-egy tárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

Kommunikációs-nyelvi akadálymentesítés

- A mindennapi kommunikációs helyzetekben és a tanórai munkában az oldott, biztonságos légkör, a gondolatok kifejtésére biztosított többletidő segíti a beszédfélelem csökkenését és jelentősen növeli a teljesítményt, a beszéd- és nyelvi zavarok esetében egyaránt.
- Az osztályban, tanulócsoporthoz kialakított jó szokások, világos együttélési, együttműködési keretek segítik a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló eligazodását a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók esetében a gondolatok kifejtése, a szükséges feladatok elvégzése szóban vagy írásban tipikus fejlődésű társaikhoz képest akár ötször-ötven-szörös többletidőt is igénybe vehet (az egyéni képességektől és a pszichomotoros tempótól függően). Az órai munka és a házi feladatok szempontjából is szükséges a többletidő ehhez igazodó ütemezése.
- A nyelvfejlődési zavar esetén a legtöbb tananyagot lehetőleg digitális formában bocsássuk a tanuló rendelkezésére, mivel az írott nyelvben való gyenge dekódolási képesség miatt szóbeli feldolgozással vagy a kettő kombinációjával jobban hozzáfér annak tartalmához. Ezzel párhuzamosan a tanulót ösztönözni kell a szabad forrásból is hozzáférhető felolvasó programok használatára. (A használatot a rehabilitációs órakereten belül a gyógy pedagógus alakítsa ki és gyakoroltassa, mielőtt a tanuló a tanórán alkalmazza.)
- A nyelvi zavart mutató tanulók számára szükséges a szóbeli és írásbeli instrukciók, feladatok nyelvi egyszerűsítése. Pontos, egyszerű és konkrét instrukciókra van szükség. Főként az alárendelő összetett mondatokat és a közbevetett tagmondatokat alakítsuk át. Ebben az osztálytanító támaszkodjon a logopédus véleményére.
- Az órai feladatadásban (nem csak a magyar nyelv és irodalom, de a számolás vagy más közismereti tárgyak esetében is) meg kell győződnünk róla, hogy a tanuló helyesen értette-e a feladatot. Csak így biztosítható, hogy szaktárgyi tudásáról, kompetenciáiról reális képet kapjunk, melyet nem fed el a gyenge olvasási, szövegértési képesség.
- A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk. A beszédzavarral küzdők számára ez a megfelelő írásbeli tevékenységekkel vagy a fentebb említett alternatív számonkérési módok egyikével váltható ki. A nyelvi zavarral küzdők számára legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.
- A gyenge helyesírási készség, a lassú és pontatlan íráskivitelezés és a gyenge verbális emlékezeti funkciók indokolják, hogy az íráskészséget alapfokon már használó nyelvi zavarral vagy verbális diszpraxiával küzdő tanuló az órai jegyzeteit lappal, más digitális eszközzel készíthesse, a táblai vázlatokat lefotózhassa és/vagy az órán elhangzott fontos magyarázatokat hangzóanyagként is rögzíthesse. (Az órai lapphasználat és a hangfelvétel felhasználásának kereteit célszerű közös megállapodással kidolgozni.)
- A gördülékeny jegyzetelés miatt célszerű, hogy a nyelvi zavarral vagy diszpraxiával küzdő tanulók online programok vagy gépirástanár közreműködésével megtanulják a folyamatos (tízujjas) gépelést.

- Egyes projektek vagy feladatok elvégzéséhez érdemes a nyelvi zavarral küzdő tanulók és a tipikus nyelvi képességek között tanulópárokat létrehozni. Ez a rendszer mindkét gyermek előnyére válik. Lehetővé teszi, hogy az órán szükséges tempóban jegyzetelni nem képes SNI tanuló mégis hozzájusson az órai vázlathoz, a közös feldolgozás során pedig mindketten mélyebb megértést érhetnek el.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A befogadó nevelés-oktatás minden életkorban az osztálytanító/osztályfőnök, a szaktanárok, a gyógypedagógus és a szülők hatékony együttműködését feltételezi.

A szülők ismerik legjobban a gyermek addigi életútját, problémamegoldó stratégiáit, érzelmi attitűdjét, a gyógypedagógus ismeri legjobban a gyermek képességeit, erősségeit és gyengeségeit, az osztálytanító/osztályfőnök az osztály társas kapcsolatait, szociometriai jellemzőit, a szaktanárok az elsajátítandó törzsanyag nehézségeit és az ahhoz vezető tanulási utakat. Az iskoláskor kezdetétől ható, a négy együttműködő fél által összehangoltan tervezett nevelési-oktatási támogatás kezdetben jó szokásokat alakít ki a tanulóban, később felruhazza a megfelelő tanulási és kompenzációs stratégiákkal, és megtanítja, hogy ezekkel tudatosan bánjon.

Az alapfokú képzés első szakaszának (1–4. osztály) feladatai

Az alsó tagozaton a tanulási folyamat sikeressége döntően a tanító és a gyermek szeretetteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik. Ahol a tanuló oldott légkörben, az idő okozta nyomást a minimálisra csökkentve kellő gyakorlási lehetőséget kap, a tanító pedig a hibázást a tanulási folyamat természetes velejárójaként értelmezi, ott egészséges önértékelés és önbizalom, ugyanakkor igényesség alakul ki a tanulóknál. Ha a tanító a tanterv lényeges elemeit képes kiemelni, és a tanulók egyéni adottságaihoz igazítva szervezi a nevelési-oktatási folyamatot, akkor a sajátos nevelési igényű tanulók is megfelelő lehetőséget kapnak a tanulásra és képességeik kibontakoztatására. Mindezek által megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása is.

A nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad, csak így érhető el, hogy a kultúrtechnikák tanulása és használata biztos alapokra támaszkodjon. Az egyéni adottságokhoz mérten ez a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra – a tipikus fejlődésű tanulókhöz képest jóval később – általában az alsó tagozat végére stabilizálódik.

A beszédzavarral küzdő tanuló esetében minden közösség előtti megnyilatkozás, a nyelvi zavarral küzdő tanuló esetében emellett minden verbális tanulási folyamat külön kihívást, jelentős érzelmi és kognitív megterhelést jelent.

Az alsó tagozatos tanuló életkori sajátosságainak leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg. Az ilyen változatos kihívások hosszabb ideig tartják fenn a tanulók motivációját, figyelmét, ezért a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára is igen előnyösek. Az alsó szakaszban célszerű rövidebb feladatokat tervezni az érintett tanulók számára, és több feladatváltással fenntartani, „frissíteni” figyelmüket.

A frontális, hosszan egy feladatra koncentráló, esetleg hosszú füzetmunkát igénylő órafelépítés a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára olyan megfeszített koncentrációt kíván, hogy ezt lehetőség szerint kerüljük az alsó tagozaton.

Ha mégis előfordul, érdemes az óra közben legalább ötperces „kilélegzést” biztosítani. Pl. kívánatos a terem egy nyugalmasabb sarkában fenntartani egy állandó helyet a rövid pihenő beiktatására vagy

egy rövid udvari, folyosói mozgás lehetőségét megadni a tanulók számára. Jó szolgálatot tehetnek a statikus feladatok közé beiktatott rövid, mozgást is igénylő készségfejlesztő modulok.

A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett az ő tehetséggondozásuk már az alsó tagozaton megkezdődhet, ami a tanuló számára sikerélményt és egyben az önbizalom növekedését is biztosítja.

Ugyanakkor a feladatadásban a matematika terén is ügyelni kell a nyelvi akadálymentesítésre, főként a szöveges feladatok és a magyarázatok terén.

Az alapfokú képzés második szakaszának (5–8. osztály) feladatai

Törekedjünk a kognitív funkciók, kiemelten a deduktív, az induktív és a problémamegoldó gondolkodás és a nyelvi funkciók közös fejlesztésére, ez segíti az elvonatkoztatási folyamatot, a jelenségek mélyebb megértését.

Minden tantárgyban javasolt, hogy a szaktanár a gyógypedagógussal egyeztetve prioritásokat jelöljön ki az egyes témakörökön belül. Ehhez és a tanuló egyéni adottságaihoz illeszkedve válasszák meg a feldolgozás lehetséges útjait. Így néhány év alatt egy-egy tantárgy minden évfolyamán olyan feladatbankot dolgozhatnak ki, mely nemcsak a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő, hanem tipikus fejlődésű társaik számára is élménnyé teszi a tanulást.

Az egy-egy tantárgyban tehetséget mutató és a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára egyaránt előnyös lehet, ha rendszeres időközönként vagy egy-egy témában gyakorló tanulópárokat állítunk fel a felső tagozaton.

A szövegértés-szövegalkotás alapkompétencia fejlesztése a beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanuló számára korántsem zárul le az alapfokú képzés alsó szakaszában.

A nyelvi/írott nyelvi feldolgozás mint eszköztudás fejlesztését a teljes általános iskolai szakaszban folytatni szükséges. Az egyes tantárgyaknak jellemzően saját szaknyelve, ezzel együtt önálló szó/fogalomkészlete és tipikus nyelvi fordulatai vannak. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló külön segítséget igényel a különböző tantárgyakban szükséges szaknyelvi feldolgozáshoz. Nem pusztán korrepetálásra van szüksége az egyes leckék megtanulásakor. Ebben fontos a szaktanár és a gyógypedagógus szoros együttműködése.

Külön figyelmet igényel a szövegalkotás és a helyesírási képesség gondozása. A nyelvfejlődési, ennek következtében törvényszerűen írott nyelvi zavarral küzdő tanulók helyesírása jelentősen elmarad tipikus fejlődésű társaikétól.

Az evidenciaalapú helyesírásban (ahogy mondjuk, úgy írjuk) is hátrányokkal küzdenek, akár még az 5-6. osztályban is. Esetükben általában a szövelemzés elve szerinti helyesírás megszilárdítása is a felső tagozat első felének feladata. Szövegalkotási, fogalmazási képességük is jelentős eltérést mutat. Társuló zavarok (pl. diszpraxia) esetén az írásmozgás és a kézírás alaki megformálása nem teszi lehetővé pl. az önálló tanulásra alkalmas jegyzetek készítését. Így már az 5-6. osztálytól elengedhetetlen a géppel írás, a klaviatúrahasználat és a digitális tananyag-feldolgozás (pl. felolvasó programok) használatának elsajátítása.

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanuló számára a szóbeli feleletek, a nyelvi és írott nyelvi zavarral küzdő gyermek számára a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások egyaránt szorongást keltenek. A nyelvi zavar jellegzetessége, hogy a tanuló nehezen tudja verbális formába önteni az egyébként számára érthető gondolatokat, összefüggéseket is. Fontos tehát olyan alternatív számonkérési módok kidolgozása, melyek alkalmazásával meggyőződhetünk arról, hogy a tanuló hogyan, milyen mélységben érti az adott jelenségeket és összefüggéseket.

Számonkérésként megfelel montázs, képregény, animációs film (az érintett tanulók általában jó képességeket mutatnak a vizuális átlátásban), de akár idővonal, pókhálóábra vagy kérdéssor készítése, esetleg dramatizálás is.

A megfelelő önértékelésre épülő önbizalom nagy erőt ad a beszéd-/nyelvi zavarral küldő tanulónak gyengeségei kompenzálására, tehetsége kibontakoztatására. Így az alapfokú oktatás második szakaszában kezdetünk bele az egyéni tanulási és kompenzációs stratégiák tudatos felépítésébe. Érdemes minél több feldolgozási és mnemotechnikai stratégiát megtanítani és gyakorolni a tanulóval, illetve vele együtt kiválasztani, hogy az egyéni képességeknek és az egyes tantárgyak jellegének milyen tanulási, feldolgozási technikák felelnek meg a legjobban.

Ennek gyakorlását nemcsak a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretben, hanem „élesben”, a szakórákon is biztosítani szükséges. A középfokú tanulmányok megkezdéséig kell kialakítanunk az önálló tanulás minél szélesebb körű lehetőségét. Ide tartoznak a már említett digitális segédeszközök is.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv és irodalom

A beszéd- és nyelvi/írott nyelvi megértés mint ismeretszerzési eszköz fejlesztése, a beszéd és nyelvi/írott nyelvi produkció mint önkifejezési és ismeretközlési eszköz fejlesztése kiemelt feladat a nyelvi és beszédzavarral küzdő tanulók számára. A populációba tartozó tanulók anyanyelvi teljesítményei között jelentős különbségeket tapasztalunk. A tanulási célokat az egyes tanulók egyéni képességeihez, aktuális nyelvi fejlettségi szintjéhez mérten a logopédussal való konzultáció segítségével szükséges megállapítani. Célszerűen hosszabb időintervallumok (pl. kétéves) kijelölésével is élhetünk. Az alábbi leírásban inkább az egyes területek kiemelt feladatait vesszük számba.

A beszéd- és nyelvi fejlesztés terén kiemelt feladatként kezeljük minden nyelvi szint fejlesztését (beszédhangzók, fonémafeldolgozás, szókincs és szóhasználat, szóelőhívás, toldalékhasználat, mondatalkotás és kontextushoz, szituációhoz kötött nyelvhasználat). Ezek arányát az anyanyelvi fejlesztésben a tanuló képességstruktúrájához viszonyítva határozzuk meg.

Az írás-olvasás tanulásának szakasza a beszéd és nyelvi zavarral küzdő tanuló további boldogulása, tanulási kompetenciája szempontjából kulcsfontosságú, egy életre meghatározhatja a tanulás sikerességét. Ezért igen körültekintően alakítsuk az olvasástanulás folyamatát! A beszéd- és nyelvi zavarral küzdő tanulók olvasás-írás tanításának előfeltétele, hogy a tanuló a beszédfeldolgozás során legalább egy-egy szó szótagjait és első hangját biztosan felismerje, leválassza, azonosítsa. Ezt az olvasástanulást megelőző készségfejlesztés során kell kialakítanunk. Az érintett tanulók esetében kizárólag hézagmentes, evidenciaalapú, preventív, proaktív szemléletű hangoztató-elemző, összetevő olvasástanítás lehet sikeres. Ezt szükség szerint késleltetett írástanítással kössük össze. A betűtanításban a négyes asszociáció alkalmazása biztosítja a legszélesebb körű, multiszenzoros tapasztalatszerzést. Az összeolvasás tanítása fokozatosan, hézagmentesen nehezedő kell hogy legyen.

A szövegértés fejlesztésének minden esetben párhuzamosan kell haladnia a dekódolás (olvasástechnika) fejlesztésével. Kezdetben a tanulók autobiografikus emléknymaihoz kapcsolható, egyszerű nyelvi felépítésű, a mindennapi életben jellemző szituációkat bemutató szövegeket érdemes feldolgozni. Ezek sikerélményt hoznak, erősítik az olvasottakkal való érzelmi azonosulást, ezáltal az olvasási motivációt. A szövegértés fejlesztésében fokozatosan, a tipikus nyelvi fejlődésű tanulókhöz képest késleltetve tolódik el a hangsúly az egyre összetettebb gondolkodási műveletek felé (pl. explicit és implicit összefüggések átlátása egy bekezdésen belül és több szövegrész között).

A nyelvtani jelenségek feldolgozását mindig egyszerű példákon, kérdőszó alapján való azonosítással, csoportosítással, sok metanyelvi tapasztalat szerzésével kezdjük el. Ebben kellő gyakorlással a nyelvi fejlődésében súlyos elmaradást mutató tanuló is eredményes lehet, míg a leíró nyelvtani definíciók pontos visszaadása szinte megoldhatatlan számára. A nyelvtani szabályok betartásában és a helyesírás terén a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók jelentős elmaradást mutatnak, esetükben a helyes leírás nem válik automatikus készséggé, mindvégig jelentős szerepe van a tudatos hibajavítás megtanításának. Ez mint metakognitív, kompenzáló tevékenység jól fejleszthető. Nyelvi zavar esetén az általános iskolai szakasz végére konzekvens (mindig csak egy szabályt gyakorló), rendszeres, de rövid gyakorlási periódusok esetén is főként az evidenciaalapú és a szóelemzés elvét figyelembe vevő helyesírás várható el.

Az irodalmi alkotások feldolgozásában a mondanivaló különleges, művészi feldolgozása, gazdag konnotációja és esetleg szokatlan vagy régies nyelvezete, a használt költői, írói eszközök megnehezítik a nyelvi megértést, a jelentéstulajdonítást. A szintaktikai feldolgozás és a verbális emlékezet jelentős gyengesége, valamint a szóelőhívás nehézsége miatt tanítványainknak jelentős kihívást okoz rövid memoriterek megtanulása is. Ezért a feldolgozásra vagy megtanulásra szánt művek kiválasztását körültekintően kell mérlegelni, megtanulásukat pedig mnemotechnikai eljárások használatával ajánlott segíteni. Nyelvi zavar esetén nemcsak a feldolgozott irodalmi művek számát és minőségét fontos differenciáltan kezelnünk, hanem a feldolgozás módszereit és mélységét is. A költői eszközök felismerése, mondanivalójuk megértése hosszú gyakorlást igényel. A képes beszéd megértése és a mondanivaló átvitt értelmezése, a metaforák vagy az idiómák megértése különösen nehéz a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára. A kötelező olvasmányok megválasztását és elolvasásának idői ütemezését is igazítani kell a tanuló aktuális olvasási és nyelvi feldolgozó képességeihez és pszichomotoros tempójához. Részesítsük előnyben a hangoskönyvet vagy a rövidített irodalmi változatokat. A műből készült filmet inkább csak az elolvasást és meghallgatást követően, a feldolgozás gazdagításához használjuk. Alkalmazhatunk változatos vizuális és dramatikus feldolgozási módszereket a megértés ellenőrzésére.

Matematika

A matematikai készségek tekintetében a beszéd-/nyelvfejlődési zavart mutató tanulók teljesítménye széles skálán mozog. Némelyek közülük (általában a társult zavarokat nem mutatók) a matematikai szimbólumok és matematikai gondolkodás terén kiemelkedően teljesítenek. A matematikai kompetenciák elsajátítása esetükben a tipikus fejlődésű tanulókéhoz hasonló ütemben haladhat, mélységét az egyéni fejlődési dinamikát figyelembe vevő tehetséggondozás szabja meg. Más nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók átlagos matematikai képességekkel rendelkeznek, a számolás, számfelismerés, a műveletvégzés, a helyi értékek, később pl. az egyenletek, a kombinatorika, a halmazok, az egyenletek és mértani szerkesztések terén is. Azonban a definíciók, fogalmak megtanulásában, felidőzésében nyelvi feldolgozási és verbális emlékezeti gyengeségük miatt jelentős hátrányban vannak. Szintén hátrányba kerülnek az órai magyarázatok szeriális-verbális feldolgozásában, ezért többszöri ismétlésre, időszakosan felzárkóztatásra lehet szükségük. Az érintett tanulók előrehaladása tipikusan fejlődő társaikéhoz hasonló ütemben csak akkor biztosított, ha a meghatározásokat, definíciókat inkább a praktikus példákon keresztül való alkalmazás során, és nem a szó szerinti felidőzés alapján várjuk el. Minden nyelvfejlődési zavarban érintett tanuló esetében nehézséget okoz a szöveges feladatok megértése, akár szóban, akár írásban jelennek meg. Itt szükség lehet a szöveg nyelvi egyszerűsítésére (akadálymentesítésre). Szintén érdemes gondot fordítani a szöveges példákban gyakran előforduló nyelvi fordulatok gyakorlására, más és más adatokkal való alkalmazására. Csak akkor kaphatunk megfelelő képet a nyelvfejlődési zavart mutató tanuló matematikai készségeiről és tudásáról, ha meggyőződünk arról, hogy megértette a feladatot. A nyelvi zavarok mellé leggyakrabban a diszkalkulia és a figyelem-, illetve aktivitási zavarok társulnak. Ezekben az esetekben a matematikatanulást az egyéb pszichés fejlődési zavarokkal küzdő tanulók SNI irányelvei alapján célszerű megszervezni.

Történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és az állampolgári ismeretek egyes témaköreinek feldolgozásakor nyelvfejlődési zavar esetén előnyben kell részesíteni az aktív tanulást, a szituációkon, dramatikus feldolgozáson, közvetlen tapasztalatszerzésen alapuló ismeretszerzést. Ezek tanulságainak, összefüggéseinek felismerésében a nyelvi zavart mutató tanulók általában nem igényelnek támogatást, ugyanakkor nyelvi feldolgozásuk terén, pl. a törvényszerűségek és az idői egymásutánosság kifejezésében több segítségre és hosszabb időre van szükségük. A feldolgozáskor érdemes egyszerű, célzott kérdésekkel segíteni a nyelvi megfogalmazást. A megértést támogatja a történelmi jellemzőkhöz igazodó feldolgozási technikák (pl. idővonal, gondolattérkép) használata is. A tankönyv leckéinek, valamint az eredeti források önálló feldolgozása során gondot okozhat a társadalmi folyamatokat leíró szövegekben rejlő implicit összefüggések felismerése, a lényegi események kiemelése is. Ezt kapcsolódó filmrészletekkel, magyarázó animációkkal és a legújabb kor esetén családi elbeszélések gyűjtésével segíthetjük. Fontos segítség lehet a digitális tankönyv, melyet felolvasóprogram segítségével is feldolgozhat a tanuló, így több csatornán multiszenzorossá tehető az információfeldolgozás.

Etika/hit- és erkölcsstan

Az erkölcsstan tanításában a pedagógusok személyes példaadása, embertársaikkal szemben tanúsított attitűdje legalább annyit nyom a latba, mint az órán elhangzott mesék, történetek. A beszédfigyatekos tanulók szempontjából nagyon hasznos, ha egy-egy konfliktust, erkölcsi dilemmát szituációs vagy dramatizált játékokkal dolgozunk fel, mivel a gesztusok, téri helyzetek, a hangszín, a hanglejtés nagyban segíti a nyelvi megértést. Emellett az iskolai konfliktusok közösségi megbeszélése, az együttélés mindennapi szituációit felelevenítő drámajátékok, filmrészletek, interaktív színházi előadások segítségével a nyelvi fejlődésükben zavart mutató tanulók az érzelmek és erkölcsi dilemmák átélése útján könnyebben megértik a társadalmi együttélés etikai elveit, írott és íratlan törvényeit, behelyezkedhetnek mások nézőpontjába. Ezzel válthatjuk ki a számukra nyelvileg nehezen feldolgozható elvont filozófiai magyarázatokat.

Környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek gyakorlati példákon, kísérleteken át való megélése, majd megértése elsőbbséget kell hogy élvezzen a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók oktatásában. A jelenségek pontos megfigyelését nemcsak a verbális leírások, hanem rajzok, folyamatábrák, táblázatok és grafikonok, akár rövidfilmek is visszatükrözhetik. Ezek nem befolyásolják a megértés mélységét, viszont megkönnyítik a folyamatok, az ok-okozati összefüggések feldolgozását. Az általánosítás és a jelenségek törvényszerűségeinek absztrahálása nyelvileg nehezebb feladat. A definíciók, törvények pontos nyelvi reprodukálásában jelentősen gyengébben teljesítenek a nyelvi zavart mutató tanulók. Ezek gyakorlása több segítséget igényel, többletidőre és különböző mnemotechnikák alkalmazására van szükség. A törvények alkotó alkalmazásában, az intuitív vagy problémamegoldó gondolkodásban azonban kifejezett tehetséget mutathatnak a nyelvi fejlődési hátránnyal küzdő tanulók is. Törekedni kell tehát arra, hogy főként a látható, tapasztalható világ törvényszerűségeit, gyakorlatban is alkalmazható természettudományos ismereteket tanítsunk az általános iskolai szakaszban. Az „anyag alatti világ” és a makrokozmosz közvetlenül nem megtapasztalható elméleteit inkább a gondolkodás fejlődésének előrehaladtával, a középiskolai időszakban érdemes megismertetni a nyelvi zavart mutató tanulókkal.

Idegen nyelv: élő idegen nyelv

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók a beszédben való gátlásaikon kívül általában nem mutatnak markáns nehézségeket az idegen nyelv tanulása tekintetében (kivéve a beszédfeldolgozásban és a nyelvi képességekben is érintett csoportokat: rezonanciazavar, verbális diszpraxia). Legfeljebb a kiejtésben és a kommunikációs bátorságban térnek el társaiktól. Ezt

érdemes középiskolás korban idegen nyelvi közegben oldani, több hetes ott tartózkodást, diákcsereprogramot biztosítani, ami kedvezően hat a motivációra és a beszédfélelem oldására is.

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók az idegen nyelv tanulásában is markáns hátránnyal indulnak, bár a jelenkor nyitott társadalmában és sokszor a szülők igényeinek megfelelően is több nyelvvvel, de főként az angol nyelvvvel a mindennapjaikban is találkoznak. A magasabb szintű idegen nyelvi tudásig (pl. nyelvvizsga) közülük kevesen jutnak el, mindenképpen érdemes azonban legalább egy idegen nyelvet választani, és a mindennapi beszéd készségeit fejlesztve praktikusán használható kommunikációs kompetenciát felépíteni. A nyelvválasztásban a találkozási gyakoriság (vagyis, hogy a mindennapi életben melyik idegen nyelvvvel találkoznak gyakrabban a diákok, pl. a magyar nyelvben is használt idegen kifejezések, idegen nyelvű filmek, popslágerek, számítógépes játékok) mellett az játszik szerepet, hogy a tanuló milyen típusú nyelvi zavarral küzd. A morfológiai-szintaktikai túlsúlyú zavart mutató tanulók számára, valamint a szótalálási nehézséggel küzdők számára például előnyösebb a sekély morfológiájú és sok rövid szóval operáló angol nyelv. Itt a praktikus nyelvi kifejezésig könnyebb eljuttatni tanulóinkat, csak később, a magasabb szinteken találkoznak bonyolult nyelvi szerkezetekkel. A beszédfeldolgozás és -megértés zavarával küzdő tanulók számára esetleg a német nyelv előnyösebb – ahol hosszabb szavak és világos szerkezetek vannak –, mivel ők a sok rövid szóból álló nyelvtani kötőanyagot ritkán tartalmazó közléseket nehezebben értik meg.

Bármelyik élő idegen nyelvet választjuk, az első három évben a nyelvtanulás mindenképpen lassabb haladással, kisebb lépésekre bontva, több gyakorlással valósulhat meg. Az alsó tagozaton döntően szóbeliséggel találkoznak a tanulók; éljék át az adott nyelv vokális jellemzőit: zenéjét, ritmusát, rímelését, csengését. Erre igen megfelelőek a gyermekversek, dalok, játékok. Egyszerű, a mindennapokban jól használható alapszókincs, néhány mondatos szövegek megtanulására, megértésére érdemes gondot fordítani. Javasolt, hogy az idegen nyelvi írásbeliség kialakítását csak azt követően kezdjük el, mikor az anyanyelven való olvasás-írás készsége már megszilárdult. Ez körülbelül harmadik-negyedik osztályban következik be. Ezt megelőzően is lehet bővíteni a szókincset, képes szótárakkal, rajzos mnemotechnikák segítségével tudjuk leküzdeni az esetleges szótalálási nehézségeket. A nyelvfejlődési zavart mutató gyermekek szókincse egészen középiskolás korig folyamatosan fejlesztést igényel. Az idegen nyelvi szókincs is ennek megfelelően, lassan, sok gyakorlással bővül. A megjegyzést a gyenge verbális munkamemória, a felidézést a szótalálási nehézségek hátráltatják. A multiszenzoros érzékeltetés segít a bevésésben. A mondataalkotást és a párbeszédet létrehozását nehezíti emellett, hogy a nyelvhasználat – akárcsak az anyanyelven – általában kevés rugalmasságot mutat, nehezen alkalmazkodik a változó kontextushoz. Változatos szituációkban, sokféle párbeszédben érdemes adaptálni a megtanult fordulatokat. A nyelvtani viszonyok megértése a nyelvi zavart mutató tanulók esetében később következik be, ezért inkább a 7-8. osztály, valamint a középiskola időszakában válnak képessé a nyelvtan intenzív tanulására. Lényeges, hogy metakogníciójuk, önismeretük fejlődésével a nyelvtanulásban is reális célokat tűzzenek ki maguk elé.

Ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Alapvetően minden tanulónak minden művészeti ágban az alkotás szabadságát, az önkifejezés sikerét és az alkotó folyamat „flow” élményét a legfontosabb megélni. A nyelvfejlődési zavarral küzdők más kifejezési formákban mutathatnak kifejezett tehetséget; ilyenek általában a vizuális művészetek, a kézműves tevékenységek. Ezekben az esetekben már az általános iskolai szakaszban is fontos a tehetséggondozás. Rajzkészségük tipikusan is fejlődhet, ha a nyelvi elmaradáshoz nem társul grafomotoros zavar. Az ének-zene tantárgyban az időbeli egymásutánosság észlelése, a kottaolvasás, a finom akusztikus megkülönböztető készséget igénylő zenei darabok nehézséget okozhatnak a nyelvi fejlődési zavarral vagy az auditív feldolgozási zavarral küzdő tanulók számára. Itt évről évre képességeiknek megfelelő, egyéni célokat kell kitűzni. A dadogóknak és más beszédzavart mutató tanulóknak kifejezetten jól tehet az éneklés, közben általában nem dadognak. Érdemes törekedni rá, hogy az együtt éneklés-zenélés öröme megmaradjon, akkor is, ha más

készségekben a nyelvfejlődési zavarral küzdő gyermekek nem érik el tipikusan fejlődő társaik teljesítményét (pl. kottaolvasás). A nehezített verbális tanulási teljesítmények miatt a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulónak oázis lehet, megnyugvást, kilégzést biztosíthat minden művészeti óra, ha befogadó, alkotó légkör uralkodik, ahol mindenki teljesítményét önmagához méri.

Technika és tervezés, digitális kultúra

A verbalitástól független tanulási folyamatokban tanulóink általában átlagosan teljesítenek. A digitális világ feldolgozása, a problémamegoldó gondolkodás lehet kifejezett erősségük is. A digitális kompetenciák minél jobb elsajátítása nyelvi zavar esetében kiemelkedő jelentőségű, mivel esélyegyenlőséget biztosít. A különböző technológiák segítségével kommunikációs-nyelvi akadálymentesítést érhetünk el (gépírás, felolvasó programok, jegyzetelő programok, digitális átalakító programok), és segíthetjük az önálló tanulás kialakulását.

Fontos, hogy ezek a kompetenciák már az általános iskola felső tagozatának végére tanulóink birtokába kerüljenek, hiszen a tanulnivaló mennyiségének növekedésével még differenciált feladatadás mellett is csak akkor van esélyük lépést tartani, hogyha a tipikus fejlődésű társaikhoz hasonlóan férnek hozzá az ismeretekhez. A megfelelő eszköz kiválasztásában, az eszközhasználat tanításában a gyógypedagógus és az informatikatanár szoros együttműködésére van szükség.

A technológiai lehetőségek kiaknázásával egyenrangúan fontos az etikus és felelősségteljes használat megértése és megvalósítása. További szempont az IKT-használattal kapcsolatban az addiktív magatartásformák elkerülése, a tevékenységrepertoár beszűkülésének megelőzése. Ebben a tekintetben a nyelvfejlődési és a beszédzavarral küzdő tanuló egyaránt veszélyeztetett lehet, ha társas kapcsolatai eleve szűk körűek, kevéssé élők. A tantárgy feladata a biztonságos internethasználat tanítása is. Ezen a területen a tanulók gyenge kommunikációs kompetenciájuk és nyelvi zavaruk miatt szintén veszélyeztetettek.

Testnevelés

A testnevelés több szempontból is kiemelkedő szerephez jut a beszéd-/nyelvi zavarokat mutató tanulók fejlesztésében. A nagyobb fizikai és szellemi megterhelés miatt fontos a jó erőnlét, a megfelelő állóképesség kialakítása. Az alsó szakaszban a mozgáskoordináció, a testtudat, a téri orientáció és az egyensúly fejlődésének nehézségével küzdő tanulók (pl. verbális diszpraxia, nyelvfejlődési zavarhoz társuló tünetek) mozgásfejlesztésére külön gondot kell fordítani. Érdemes nehézségeikhez adaptált, differenciált feladatadással segíteni a fenti készségek fejlődését, főképp az olvasástani időszakában, legalább az első négy osztályban. A verbális diszpraxiás tanulók számára az egyes mozgásszekvenciákat elemi egységekre lebontva, sok ismétlés segítségével érdemes tanítanunk. Várhatóan a megtanult mozgásforma más helyzetre való rugalmas adaptálása is nehézséget jelent az érintett tanulók számára, ezért változatos formában és szituációkban újra meg újra szükséges elővenni a feladatokat.

A rendszeres mozgás segítheti a tanulási helyzetekben felgyülemlett stressz és frusztráció oldását, sikerélményhez juttatva a tanulót, emellett az önértékelés, az önbizalom javulásához is hozzájárulhat.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztési területek

A differenciálás célja, hogy mindenki a saját tempójában, mégis a legeredményesebb fejlődést tudja elérni, teljesítve a személyre szabott követelményeket, fejlesztési célokat.

A differenciálás alapfeltétele a tanuló állapotának részletes megismerése, melyben a szakértői vélemény multidiszciplináris diagnózisa mellett a tanítók, szaktanárok pedagógiai megfigyeléseire is támaszkodunk.

A differenciálás különböző lehetőségei közül lehet választani: A nyelvi zavarral küzdő tanulók fejlesztésében szinte minden esetben szükséges a tartalom szerinti differenciálás (pl. instrukciók, szövegek egyszerűsítése). Szintén gyakori a folyamat szerinti differenciálás (pl. nyelvileg egyszerűbb vagy összetett feladat adása, a nyelvi feldolgozás vagy a gondolkodási műveletek különböző szintjei közötti differenciálás).

A differenciálás a tanulás szervezése során sokféle formában jelenhet meg:

- különböző módokon lehet segíteni az eltérő nyelvi képességekkel rendelkező tanulóknak (pl. az instrukció felolvasása, a kulcsszóra való rámutatás, önálló olvasás elvárása);
- különböző feladatok alkalmazhatók (mindenki a képességeinek megfelelő feladatot kapja ugyanabban a témában);
- ugyanazt a feladatot különböző tevékenységekkel lehet végrehajtani (az egyik csoport szövegből, a másik grafikomból, a harmadik egy filmből gyűjti be ugyanazokat az ismereteket);
- különböző szociális keretek között valósul meg a feladat (páros, csoportos, egyéni munkákkal is egyidejűleg);
- különböző információs csatornák felhasználásával valósítható meg a tanulás (vannak, akiknek a hallás utáni észlelés, vannak, akiknek a látott dolog mond többet);
- különböző célok tűzhetők ki (az egyik tanuló a legfontosabb adatokat, a másik az összefüggéseket, a harmadik a szerző szándékát emeli ki);
- különböző érdeklődés szerint adható az olvasnivaló szövege (hasonló nehézségű olvasmány, minden tanuló az érdeklődését követve választ);
- különböző értékelési formák alkalmazása lehetséges, vagy maguk a tanulók választanak;
- a tananyag feldolgozása egyik tanulónál a készségek, másiknál az ismeretek megszerzésére fókuszál;
- az egy-egy tanulóra fordított időben valósítható meg a differenciálás.

A legfontosabb, hogy a pedagógus tudatosan válasszon differenciálási formát minden feladathoz, a tanuló képességeihez és a feladat jellegéhez mérten megfelelőt.

Értékelés (tanulási eredmény)

Elmondható, hogy a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára a verbális tanulási potenciált igénylő tantárgyakban differenciált tanulási eredmények kitűzése szükséges. Ezek közül a leginkább érintett a magyar nyelv és irodalom, valamint az idegen nyelv.

Ezek értékelése alól általában a szakértői bizottság véleménye alapján mentesítést is kapnak a tanulók.

A szakértői vélemény nyomán intézményigazgatói hatáskörben megszületik az értékelés alóli felmentés.

A gyógypedagógus feladata, hogy a tanulási teljesítmények (olvasás, szövegértés, helyesírás, esetleg matematika) és a nyelvi teljesítmények (fonológiai tudatosság, szókincs, grammatika stb.) terén az évenkénti kontrollméréseket elvégezve, azok mennyiségi és minőségi elemzésével evidenciaalapú fejlesztő diagnózist és fejlesztési tervet állítson fel, majd az eredményeket átbeszélve a pedagógussal a gyermek szükségleteinek és aktuális beszéd-/nyelvi fejlettségének megfelelően az új tanulási célok differenciált kijelölését támogassa.

A szöveges fejlesztő értékelés célja egyrészt az egyéni képességeknek és egyéni előrehaladásnak megfelelő differenciált értékelés, másrészt javaslatokat tartalmaz a továbbhaladásra és a fejlesztés további irányaira vonatkozóan.

A szöveges értékelés jellemzői:

- a konkrét területen elért teljesítményre vonatkozik, sosem minősíti azt, nem címkéz;

- az elért pozitív eredményeket és hiányosságokat egyaránt tárgyilagos formában írja le, nem minősíti azokat;
- viszonyít a kiindulásponthoz, az előző teljesítményhez mérten értékeli a fejlődést;
- mindig megjelöli a következő (proximális) fejlődési zónát, a gyermek számára is érthető formában konkrét javaslatokat tesz, és biztat a továbblépésre.

A fejlesztő értékelés kulcsszerepet tölt be a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló önbizalmának, helyes önértékelésének felépítésében és fenntartásában.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A beszéd fogyatékos SNI tanuló a tanórák mellett a szakértői bizottság javaslatának megfelelő mértékben részt vesz egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokon. A foglalkozások megszervezésekor figyelembe kell venni a szakértői bizottság fejlesztési területekre, az ellátó gyógypedagógus szakirányára és tanuló képességstruktúrájára, viselkedési jellemzőire vonatkozó leírását.

A foglalkozások tartalmát a szakértői véleményben megjelölt területeken végzett vizsgálatok és az iskolai gyógypedagógus által végzett kiegészítő vizsgálatok, esetleg a pedagógus által végzett pedagógiai vizsgálatok alapján felállított egyéni fejlesztési terv határozza meg. A habilitációs-rehabilitációs ellátást végző logopédia szakos vagy szakirányos gyógypedagógus feladata, hogy összehangolja a gyermek képességeihez mérten a fejlesztési szükségleteket a tantárgyi célokkal, és erről rendszeresen konzultáljon a tanuló osztálytanítójával, szaktanáraival.

A habilitációs-rehabilitációs foglalkozások megvalósulhatnak osztálytermen belül és kívül, egyéni vagy kiscsoportos formában egyaránt.

Az együttműködő felek legalább negyedévente közösen tekintenek rá az egyéni fejlesztési terv megvalósulására, értéklik az elért eredményeket, szükség szerint módosítják a középtávú célokat. A rátekintést mindkét fél a pedagógusok kötelező tanórával nem lekötött óraterhe erejéig végzi el. Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a tanuló erősségeit, nehézségeit, a vizsgálati evidenciákra támaszkodva megállapított közép- és rövid távú célokat, a hozzájuk vezető út lépéseit, a fejlesztőeszközöket és a fejlesztés helyszínét.

A fő fejlesztési területek a beszéd fogyatékos SNI tanulók számára a beszéd-/nyelvi képességek fejlesztése, a nyelvi készségekhez szorosan kötődő kognitív funkciók fejlesztése, valamint a tanulási teljesítmények fejlesztése, a reedukáció.

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
- Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.
- Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.
- Ha a tanuló a következő tanév kezdetéig nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestületől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja.
- Az évfolyam megismétlése nem tagadható meg abban az iskolában, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.
- A tanuló kérésére az iskola igazgatója köteles segítséget nyújtani ahhoz, hogy a tanuló a megkezdett tanulmányait másik iskolában folytathassa.

- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát, egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen.
- A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a szülő felé az értesítési kötelezettségének.
- Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyam ismétléssel folytathatja.
- Osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait az egyéni munkarendben tanuló és az a tanuló, akinek engedélyezték, az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Egyéni munkarend

- Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, **tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.**
- Az OH dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget.
- **Az eljárás során a OH megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az igazgatót, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot.**
- A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.
- **A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.**
- **Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.**
- **A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytatók egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulóként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre.**
- **A sajátos nevelési igény miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytató tanulók esetében az e bekezdésben meghatározott időkereten belül kell biztosítani az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat.** Az időkeret az egyes hetek és tanulók között átcsoportosítható.

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A **szóbeli beszámolóknál általános követelmény** a helyes tantárgyi tartalmakon túl:

- nyelvtanilag és stilisztikailag helyes kifejezés és mondatszerkesztés
- évfolyamtól függően a két-három-többmondatos összefüggő el_ adásmód Az **írásbeli munkáknál mindenkor követelmény:**
- az áttekinthető külalak
- a helyesírási szabályok alkalmazása

Arra kell törekedni, hogy félévenként és tantárgyanként minden tanulónak legyen legalább egy szóbeli felelete.

A tanulók értékelésében betöltött súlyukat tekintve csökkenő sorrendben a különböző beszámoltatási formákat így rangsoroljuk:

- témazáró dolgozatok
- felmérő dolgozatok
- szóbeli feleletek
- röpdolgozatok
- rendszeres órai munka
- házi dolgozatok
- egyéb

A SNI-s és BTM-s gyermekek számonkérése a mindenkori érvényes jogszabályok és a szakértői véleményben meghatározottak alapján történik.

A tantárgyi ismeretek számonkérésének és a tanulók beszámoltatásának az alábbi formáit alkalmazzuk:

- szóbeli
- írásbeli
- gyakorlati beszámolás
- digitális mérés

Szóbeli beszámolás fajtái:

- felelet: adott tananyagból, memoriterből
- feladat szóbeli megoldása
- kiselőadás, beszámoló
- gyűjtő- és kutatómunka eredményének ismertetése
- grafikonok, diagramok, statisztikai adatok és egyéb elemzések
- önálló vélemény megfogalmazása
- egyéb tanórai szereplés

Írásbeli beszámoltatás fajtái:

- kompetenciamérés (az alkalmazó tudást méri)
- témazáró dolgozat (egy-egy téma befejezése után)
- felmérő dolgozat (két-három tananyag összekapcsolása)

- diagnosztizáló mérés (adott tananyag megvalósításának sikerességét méri)
- 10 – 20 perces röpdolgozat (írásbeli felelet)
- házi dolgozat

Gyakorlati beszámoltatás:

- egy-egy produkció bemutatása (rajz, egyéb műalkotás, munkadarab, tornagyakorlat, számítógépen végzett munka, stb.)
- kísérletek, mérések elvégzése
- projekt munka (összetett, tanórai kereteken túlmutató, több tantárgyon átívelő egyéni vagy csoportmunka)
- az alsó tagozaton valamennyi készségtárgyból (éneke, rajz, technika, testnevelés) csak gyakorlati beszámoltatást alkalmazunk. A felső tagozatban a készségtárgyak vonatkozásában is – a testnevelés kivételével – mindegyik beszámoltatási forma előfordulhat.
- A tantervi követelményeken túl, figyelembe kell venni a tanuló adottságait,
- képességeihez mért aktivitását, kezdeményező-készségét, érdeklődését.
- Lehetséges a tanulók munkájának csoportos értékelése is.

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A nevelőtestület állásfoglalása szerint a tanulási folyamatban szóbeli, írásbeli és gyakorlati feladatokra egyaránt szükség van. Ezek aránya az egyes tantárgyak jellegéből adódóan eltérő. Annak eldöntése, hogy a tanuló felkészülését milyen jellegű otthoni feladat segíti legjobban egy-egy tananyagnál, a szaktanár, tanító kompetenciája, de köteles figyelembe venni a nevelőtestület által elfogadott alábbi alapelveket.

- Egy tantárgyból kijelölt otthoni szóbeli és írásbeli feladat együtt annyi legyen, hogy átlagos képességű tanulók esetén *fél óránál* többet ne vegyen igénybe.
- A napi felkészülés otthoni (napközis, iskolaotthonos, tanulószoba) ideje nem lehet több 1-1,5 óránál.
- Mivel a tanulók tanulási képességeiket tekintve eltérőek, törekedni kell a differenciálásra a házi feladatok kijelölésekor is.
- Hétvégi pihenőnapokra és szünetekre is adható írásbeli és szóbeli házi feladat, de nem több, mint egyéb esetben.
- Házi feladat adható a készségtárgyakból is (kutató-, gyűjtőmunka, órai feladat befejezése, stb.).
- A házi feladatokat minden esetben ellenőrizni, értékelni kell.
- A házi feladat hiányát szankció kövesse (szaktanár, tanító belátása szerint).
- Sorozatos hiány esetén elégtelen érdemjegy adható.
- A szorgalmi (nem kötelező) házi feladatokat szintén értékelni és jutalmazni kell (a pedagógus belátása szerint).

A tanulókat (versenyre készülőket, a tantárgy iránt aktívan érdeklődőket) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.

A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Iskolánk a csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésekor a következő elveket tartja fontosnak:

- egy csoportba lehetőség szerint a közel azonos képességű és tanulási szemléletű diákok kerüljenek, megteremtve a folyamatos tanítási és tanulási lehetőségeket a

csoport minden tanulója számára

- **nevelési szempontok**
- **a tantárgyból elért eredmény**
- **szülői igény**
- **az optimális létszám**

Egyéb foglalkozások:

- **Tehetséggondozó, felzárkóztató és egyéni foglalkozások**
- **Szakkörök**

A tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt. Szakkörök szervezésének elve, hogy indítását a pedagógus kezdeményezheti az iskola igazgatójánál szeptember 5-ig.

Beindításának feltétele:

- **igazgatói jóváhagyás,**
- **legalább 10 regisztrált fő megléte,**
- **szakköri foglalkozástervezet benyújtása és elfogadása.**

A szakkörrel a tanuló, a pedagógus javaslatára, igazgatói döntéssel eltiltható, amennyiben zavarja és akadályozza a szakköri foglalkozást.

Versenyek, vetélkedők, bemutatók

Az iskolaközösségek által szervezett események, melyekre előzetesen lehet jelentkezni.

Fejlesztő foglalkozások

Az integráltan oktató SNI-s tanulóink, ill. a beilleszkedési, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók szakértői vélemény alapján egyéni ill. kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokon, logopédiai foglalkozásokon vehetnek részt. Ezen foglalkozásokat a megfelelő szakemberek (gyógypedagógus /fejlesztőpedagógus /logopédus) tarthatják. A beilleszkedési, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében a szaktanárok és a tanítók is tarthatnak korrepetálást, ill. felzárkóztató foglalkozást.

Egésznapos oktatás, 16 óra előtt megszervezett foglalkozások

Az iskola a - törvény biztosította keretekben - a szülők igényeinek és elvárásainak alapján szervezi az egész napos iskolai oktatási formát az 1-4 osztályokban, illetve biztosítja a tanulók számára a 16 óra előtt megszervezendő foglalkozásokon való részvételt.

A **délutáni benttartózkodás ideje alatt tanulószobát biztosítunk** a diákok (felső tagozat) számára, de természetesen részt vehetnek a, szakkörökön, sportfoglalkozásokon, előkészítőkön, tehetséggondozó és fejlesztő foglalkozásokon is.

Az iskolaotthonos nevelés és foglalkoztatás, a tanulószoba az iskolai nevelés szerves része. Célja az általános iskola céljával azonos. Célját sajátos, elsősorban tanulási és szabadidős tevékenységek irányítása révén, közvetettebb vezetési módszerekkel, kötetlenebb, társas légkörben valósítja meg. A tanulószobai foglalkozásokon biztosítjuk diákjainknak az otthonos légkört, az önálló tanulás lehetőségét, a differenciált megsegítést, segítséget adunk az egyéni tanulási technikák kialakításában. Ezen kívül irányított szabadidős foglalkozásokat, játékos sport-és mozgáslehetőséget biztosítunk számukra.

A nevelési és oktatási célok megvalósítását segítő tanítási órán kívüli tevékenységek

Iskolánkban a nevelési - oktatási célok megvalósítására az alábbi tanítási órákon kívüli tanulás-szervezési eljárásokat alkalmazzuk:

Hagyományörző tevékenységek

Minden tanév folyamán iskolai ünnepséget, megemlékezést tartunk:

- Tanévnyitó
- Zenei világnap
- 1849. október 6.
- 1956. október 23.
- Elsős avató
- Mikulás-nap, Krampuszvetélkedő
- Karácsony
- Farsang
- Holokauszt emléknapi
- 1848. március 15.
- Anyák napja-most már csak ajándékot készítünk, verset tanulunk, osztálytermi ünnepséget nem tartunk
- Ballagás
- Tanévzáró
- Jótékonysági est szervezése

Diákönkormányzati tevékenységek

A tanulók és tanulóközösségek érdekeinek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkája a 2-8 osztályokban választott küldöttekből álló diák önkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola által megbízott nevelők segítik.

Diákétkeztetés

Tanulók számára – igény esetén – háromszori étkezést biztosít az intézmény. Az étkezési, térítési díjakat a működtető szervezet gazdasági részlegén készpénzben kell befizetni. Az étkeztetés alkalmával lehetőség nyílik helyes, étkezési szokások, a helyes napirend szerinti életvitel kialakítására.

Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások, Szakkörök

Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetségek gondozását, a gyengék felzárkóztatását az egyes tantárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások segítik.

A 7.-8. évfolyamon a továbbtanulás, a középiskolai felvételi sikeressége érdekében felvételi előkészítő foglalkozásokat szervezünk. 7. évfolyam második félév és 8. évfolyam első félévében matematikából és magyarból. A foglalkozásokon való részvétel önkéntes.

Az érdeklődéstől függően minden évfolyamon szervezünk szakköröket, melyek tantárgyakhoz, művészeti ágakhoz kapcsolódnak, melynek célja a tehetséggondozás, felzárkóztatás, képességfejlesztés.

Az ezekhez szükséges óraszámokat az iskolai órakeretből az iskolavezetés döntése alapján biztosítjuk.

Pályaorientációs tanórán kívüli tevékenységek

- középiskolák látogatása
- munkahely látogatások szervezése
- pályaorientációs nap
- pályaválasztási kiállítás

- gyárlátogatás

Iskolai sportkörök

Az iskolai sportkör tagja az iskola minden tanulója. Az iskolai sportkör a tanórai testnevelési órákkal együtt biztosítja a tanulók mindennapi testedzését, valamint a tanulók felkészítését a különféle sportágakban az iskolai és iskolán kívüli sportversenyekre. A mindennapos testmozgás megvalósítását évfolyamonkénti tömegsport foglalkozások megvalósításával segítjük.

Ennek keretében kerül sor a házi sport versenyek, iskolai bajnokságok megszervezésére. Az ehhez szükséges órakeretet az iskolavezetés döntése alapján az iskolai órakeretből biztosítjuk.

Diáksport egyesület

Iskolánkban működik a "Bátor" diáksport egyesület, melybe a belépés önkéntes és tagdíj kötelezettséggel jár. A diáksport egyesület rendelkezik alapító okirattal, működési szabállyal, a cégbíróságon bejegyzett.

Versenyek, vetélkedők

A diákoknak ugyan úgy mint a felnőtteknek szükségük van a megmérettetésre. Tisztában kell lenniük "értékeikkel", képességeikkel. Ennek érdekében több területen szervezünk helyi, körzeti, megyei tanulmányi kulturális és sport versenyeket.

A versenyeken szerzett tapasztalatok, eredmények segítik a tanulók önértékelésének fejlődését, és további ösztönző erőt jelent a későbbi erőpróbákra való felkészülésben.

Intézményünk által szervezett versenyek, vetélkedők saját tanulóink részre:

- "Kis matematikusok" vetélkedője
- Műveltségi vetélkedő
- A szeretet hangja - versmondó délután
- Házi matematika verseny 2-4. évf.
- Helyesíró verseny 2-4. évf.
- Téli örömök rajzpályázat 1-4. évf.
- Ravasz tavasz rajzpályázat óvodásoknak és alsó tagozatosoknak
- Gyermeknap versmondó verseny 1-4. évf.
- Sportdélután alsó tagozatosoknak
- Anyanyelvi vetélkedő
- Sportverseny az azonos évfolyamú osztályok között
- stb.

A versenyek időpontját, felelősét az adott év munkaterve tartalmazza. Ezen versenyek, költségeit (sokszorosítás, ellátás, jutalmazás) az intézmény biztosítja a tankerület segítségével.

Intézményünk által meghirdetett és szervezett körzeti és megyei versenyek, vetélkedők:

- Idegen nyelvi verseny (angol, német) 5-8. évf.
- Helyesírási verseny 2-4. évf.
- A különböző sportágakhoz tartozó versenyek
- A fenti versenyek, vetélkedők szervezését, lebonyolítását, szakmai munkáját intézményünk pedagógusai végzik. ***A verseny költségeinek kiadásai***, (sokszorosítás, ellátás, emléklapok, oklevelek jutalmak)

Intézményünk tanulói az alábbi versenyeken vesznek részt:

A **legtehetségesebb tanulóink** az iskolán kívüli versenyeken is öregbíthetik városunk, iskolánk hírnevét. A szakmai munkaközösségek közös döntése alapján minden tanévben meghatározásra kerülnek azok a **körzeti, megyei, országos felfutású tanulmányi, művészeti és sportversenyek**, melyre készítjük diákjainkat.

Ezen versenyek költségeit -nevezési díj, utazási költség - az iskola biztosítja.

Intézményünk által lebonyolított országos, megyei, regionális versenyek.

- Jedlik Ányos Országos Matematika Fizikaverseny regionális fordulója
- Varga Tamás Országos matematikaverseny megyei és országos döntő
- Diákolimpia körzeti megyei elődöntői, döntői

Projektek

Intézményünkben a projektoktatás "**témáinak "** meghatározásakor **figyelembe** vesszük a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságukat, a helyi adottságokat, és nem utolsósorban azokat a társadalmunkat érintő problémákat, melyekre nagy hangsúlyt kell fektetnünk.

Témahetek

Olyan sajátos tanulás-szervezési eljárás, melynek fókuszában valamilyen valóságos probléma, tennivaló, elvégzendő tevékenység áll. A hagyományos tantárgyi ismereteket ezáltal gyakorlati tevékenységek közé helyezi, a probléma felvetés kapcsán sajátos, sokoldalú megközelítést tesz lehetővé. Célja a tanulók motiválása a hagyományos tanórai, tantárgyi keretek oldásával.

Az adott tanévre vonatkozó projektek témahetek pontos meghatározása az különböző munkaközösségek közös döntése alapján az éves munkatervben történik.

Tanulmányi kirándulások

Az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesülése, a nevelő munka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást szervezhetnek. **A tanulmányi kiránduláson való részvétel javasolt, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.** Célunk, hogy tanulóinkkal megismertessük az ország nevezetességeit, az elméleti ismereteket a gyakorlatban is legyen mód szemléltetni.

Erdei iskola

Az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesítését segítik a táborszerű módon az iskola falain kívül szervezett, több napon keresztül tartó erdei iskolai foglalkozások, melyeken főleg egy-egy komplex téma feldolgozása történik. **Az erdei iskolai foglalkozásokon való részvétel nem kötelező, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük,** a költségek csökkentésére az iskola rendszeresen él pályázati lehetőségekkel.

Táborok

A szabadidő hasznos eltöltése érdekében a szülők tanulók igényeinek figyelembevételével nyári táborok szervezése történhet. A tábor lehet "bentlakásos", ill. csak napközbeni feladatokat ellátó. **A táborok felmerülő költségeit a szülőknek kell fedezniük.** A költségek csökkentése érdekében kihasználjuk a pályázati lehetőségeket, a Talentum alapítvány segítségét.

Szabadidős foglalkozások

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház- és múzeumlátogatások, klubdelutánok, táncos rendezvények,) **A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.**

Iskolai könyvtár

A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti. Biztosítja az iskola nevelői és tanulóinak részére a neveléshez, oktatáshoz szükséges

ismerethordozókat (könyv, folyóirat, megfelelő fejlesztés után floppy és CD lemez.), és a tankönyvek tartós kölcsönzésének lehetőségét.

Lehetőséget biztosít a tanulók önálló ismeretszerzésre neveléséhez, az információk szerzéséhez, felhasználásához. A könyvtárban levő kulturált körülmények fenntartásához szükség van a használók együttműködésére, a könyvtárhasználati szabályok betartására.

Hit- és vallásoktatás

Az Etika/hit és erkölcsstan oktatása a Knt. előírásai szerint órarendi keretben történik.

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünkben a különböző esélyekkel induló, eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű és fejlettségű, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését és fejlesztését együtt-integráltan – végezzük annak érdekében, hogy a társadalmi párbeszéd valamint a társadalmi mobilitás valóságos keretet kapjon a nevelés - oktatás rendszerén belül. Tanulói összetételünket tekintve a hátrányos ill. halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma az évek során jelentősen nőtt. Több éve, több évfolyamon tanítunk sajátos nevelési igényű tanulókat, normál osztályközösségbe integrálva.

Az osztályközösség, az osztálytanítók, osztályfőnökök a gyermek és ifjúságvédelmi felelős, az iskolapszichológus mindannyian tudatosan építik az előítélek csökkentésére alkalmas együttműködő, elfogadó környezetet.

Mindez nagy felkészültséget igényel a pedagógusok részéről: széleskörű módszertani repertoárt egyéni különbségekre figyelő, egyénre szabott pedagógiai eszközök és módszerek használatát.

Az esélyegyenlőség biztosítását az alábbi területekre kiterjedően értelmezzük:

- a nevelésbe/oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása,
- a nevelés/oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás,
- a teljesítmények értékelése,
- a neveléshez/oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele,
- a neveléssel/oktatással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés,
- a pályaválasztási tanácsadáshoz való hozzáférés,
- a nevelésben/oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése, során.

Esélyegyenlőségi célkitűzések intézményünkben:

- Olyan körülmények kialakítása, hogy megvalósuljon
- az egyenlő bánásmód,
- az emberi méltóság tiszteletben tartása,
- a társadalmi szolidaritás.

A fenti célok megvalósítása érdekében folyamatosan figyelemmel kísérjük

- **a településen élők szociális helyzetét**
- a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférését
- a gyermekek/tanulók (HH/HHH ill. SNI) eloszlását az osztályokban
- a gyermekek/tanulók hiányzását
- program kidolgozása az iskolai hiányzások csökkenésére, a lemorzsolódás megállítására
- szülői fórum
- Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős egyéni kapcsolattartása a szülőkkel
- a gyógypedagógiai nevelést, oktatást
- felülvizsgálati kérelmek, időpontok,
- fejlesztő foglalkozások tartása

- rendszeres tájékoztatás a szülő felé
- a lemorzsolódás arányát
- egyéni fejlesztési terv – egyéni fejlesztés
- tanórán kívüli programban való részvétel, mentorálás
- a szülők folyamatos tájékoztatása a tanulók eredményeiről
- a továbbtanulási mutatókat
- növekedjen a HHH tanulók aránya az érettségit adó középiskolákban
- tanulók középiskolában történő nyomon követése
- fejlesztő foglalkozások hatékonyságának növelése
- mentori rendszer működtetése
- új pedagógiai módszerek alkalmazása.
- középiskola felkészítők szervezése
- a tanórán kívüli programokon való részvételt
- az iskolán kívüli segítő programokon való részvételt
- a kompetencia mérések eredményeit
- a HHH tanulók kompetenciamérés eredményeinek kiértékelése, a fejlesztés stratégiájának meghatározása
- a humán-erőforrás hiányát
- az infrastruktúrát és az ahhoz való hozzáférést
- a módszertani képzettséget
- a pedagógusok ismerjék és alkalmazzák a korszerű inkluzív pedagógiát, differenciáló módszertant,
- az intézményi és szervezeti együttműködések (egyházak, kisebbségek, civilszervezetek)
- Szorosabb együttműködés a civil szervezetekkel a HHH gyerekek, tanulók megsegítésére
- TÁMOP 3.1.4 pályázatban vállalt feladatok megvalósítása
- TÁMOP 3.3.7-09/1-2009-0038. Számú Minőségi Oktatás Támogatása, Valamint az Egész Életen Át Tartó Tanulás Elősegítése a Kultúra Eszközeivel Az LHH Kistérségek Esélyegyenlősége Érdekében projektben vállalt tehetséggondozó program megvalósítása
- A TIOP 1.1.1/07/1-2008-0820. számú a Pedagógiai, Módszertani Reformot Támogató Informatikai Infrastruktúra Fejlesztése Projekt Megvalósítása pályázatban vállalt IKT alapú oktatás továbbvitele, bővítése
- EFOP-3.1.5-16-2016-00001 **A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása pályázatban meghatározott feladatok megvalósítása (2. számú melléklet)**
- In Schoole befogadó iskolák
- Partners Hungary „Számít a közösség”
- Szocializációs hátránykompenzáló program beindítása a tanulók számára.

Képesség kibontakoztató és az integrációs felkészítés

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszerének lényege a tapasztalati tanulás és az együttműködés. Ehhez kapcsolódóan jelenik meg a képességek és a hozott tudás, tapasztalat és értékrend szempontjából heterogén intézményi környezet megteremtésének feltételrendszere, amely nem a leszakadók felzárkóztatására épül, hanem az egymástól tanulás pedagógiai erejére. Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszere nem ad meg tanítási tartalmakat, választan-dó tantervet, tankönyvet, nem nevez meg konkrétan alkalmazandó programokat, hanem o-lyan struktúrát vázol fel, melynek követése kikerülhetetlenné teszi az integrációs nevelést.

Az alkalmazás feltételei

Célrendszer megfogalmazása az integráció tükrében:

Integrációs program legfőbb célkitűzése, hogy az eltérő képességű és szociális helyzetű tanulóink együttnevelését – oktatását maradéktalanul megvalósítsuk. Mindennek elérése érdekében a partneri kapcsolatok támogatásával a gyermekek komplex segítségét kívánjuk megvalósítani a készségek fejlesztése, a tanulmányok támogatása, a pedagógusok módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztése, a szabadidő hasznos eltöltése, valamint a családokkal, szülőkkel tartott kapcsolat fejlesztése révén. Fő cél, a tanulók hátrányainak kompenzálása.

Intézményi feladat:

- A tanulók egyéni képességére szabott egyéni fejlesztési tervek készítése, amely alapján kompetenciafejlesztés és az önálló tanulást segítő tanulói fejlesztés történik;
- Az együttműködésen alapuló módszertani elemek alkalmazása tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon;
- A tanulói teljesítményének értékelése;
- Értékelő esetmegbeszélések lebonyolítása;
- A tanuló családjával történő rendszeres kapcsolattartás

Az IPR programnak megfeleltethető tevékenységek megvalósítása történik az:

- egyéni fejlesztési tervek alapján történő képességfejlesztéssel,
- együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazásával a tanulók nevelésében,
- a tanulók fejlődését segítő más szakemberekkel történő együttműködés,
- a tanulók differenciált, fejlesztő értékelése, a családjaikkal történő rendszeres kapcsolattartás, negyedévenkénti személyes találkozás.

Az iskolába való bekerülés előkészítése

Az általános iskolában a felvételi eljárást az elsősök beíratása jelenti, külön felvételeit a jogszabályi előírásoknak megfelelően nem tartunk. Az iskolában integrált osztályok szerveződnek.

Együttműködések – partneri kapcsolatok kiépítése

- szülői házzal
- gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal
- szakmai és szakszolgálatokkal
- középfokú oktatási intézményekkel
- civil szervezetekkel

A pedagógiai rendszer tartalmi elemei

- A tartalmi elemek a hagyományos értelemben vett pedagógiai rendszerek alkotórészeit egészítik ki azokkal a szempontokkal, melyek az együttnevelés pedagógiai esélyeit jelentősen növelik. Az integráció leginkább a tanulásszervezési formákra hat.

Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek

Az önálló tanulást segítő fejlesztés:

- tanulás – a hatékony önálló tanulási módszerek alkalmazása,
- tantárgyi levelezős versenyek,
- önálló ismeretszerzés az iskolai könyvtárban,
- internet hozzáférés biztosítása,
- a számítógépek használata a tanítási órák után,

- önértékelés elsajátíttatása.

Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- tehetséggondozás
- kommunikációs képességeket fejlesztő programok, pályaorientációs programok.

Szociális kompetenciák fejlesztése

- drog – prevenciós programok
- játékterápia,
- drámapedagógia,
- vitakultúra fejlesztése,
- konfliktuskezelési technikák elsajátíttatása,

Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek

- mentori és tutori rendszer működtetése
 - napközi és tanulószoba,
 - iskolai sportkör működtetése
 - ingyenesen igénybe vehető szakkörök
 - művelődést szolgáló szabadidős programok

Multikulturális tartalmak

- multikulturális tartalmak megjelenítése a helyi tantervben (magyar, történelem, ének- zene stb.)
- előítéletek kezelését szolgáló tanórán kívüli programok

Az integrációt elősegítő módszertani elemek

- differenciálás a tanítási órákon
- egyéni, páros és csoportmunka szervezése,
- az egyéni bánásmód elvének az alkalmazása
- kooperatív tanulási technika
- témahetek és projekt szervezése

Műhelymunka – a tanári együttműködés formái

- problémamegoldó fórumok
- esetmegbeszélések mikro – csoportokban
- értékelő megbeszélések

Kompetencia alapú értékelési rendszer

- a szöveges értékelés rendszerének alkalmazása (három havonta kötelező értékelés)
- egyéni fejlődési napló vezetése

A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- sikeres felvételi (továbbtanulás)
- után – követés

Elvárható eredmények:

Az iskolai integrációs program alkalmazása esetén a következő eredményekről kell számot adni, melyek az ellenőrzés szempontjait is jelentik:

- a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az oktatási – nevelési intézményben megfelel a jogszabályban előírtaknak,

- az intézmény képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyermekek fogadására, és együttnevelésre,
- multikulturális tartalmak beépülnek a helyi tantervbe,
- az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel,
- az intézményben létezik tanári együttműködésre épülő értékelési rendszer.
 - várható tanulmányi eredményjavulás,
 - javul a tanulók tanuláshoz való viszonya.

Ezek eredményeként:

- nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó HHH tanulók száma
- csökken az intézményben az iskolarendszerű oktatásból kikerülők száma
- csökken az iskolai hiányzások óraszámja
- csökken a HHH tanulók körében a egyéni munkarendben tanulók száma
- nő az érettségit adó intézményekben továbbtanuló HHH tanulók száma
 - csökken a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók száma,
 - az adott intézményben az országos kompetencia mérések eredményei az országos átlagot meghaladó mértékben javulnak.

Boldogiskola program

A Boldogságórák csökkentik a tanulók szorongását, miközben erősíti önbizalmukat. Így nem csak kiegyensúlyozottabbá válnak a gyerekek, de az iskolában is jobban teljesítenek.

„A program kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az iskolás korosztály számára.”

Iskolánk pedagógiai és nevelési céljai, a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladataink összecsengenek a boldogságprogramban megfogalmazott célokkal:

„A Boldogságórák célja nem az, hogy problémamentes életmodellt állítson a fiatalok elé, hanem, hogy vezérfonalat adjon az iskolásoknak, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tanulmányozására adjon lehetőséget.

”Céljaink:

- tolerancia: egymás elfogadása, a közösségi lét, szolidaritás
- az önismeret fejlesztése
- a nyitottság, a kíváncsiság, a játék és az öröm jogának biztosítása
- a problémamegoldás képességének kifejlesztése
- az egymás iránti segítőkészség, tisztelet, együttérzés élményével való gazdagodás a mindennapi gyakorlatokban
- olyan személyiségjegyek megalapozása, amelyek segítségével sokoldalú, önmegvalósító emberekké válnak, akik érzékenyek, segítőkészek és nyitottak a környezetükre
- a vitakészség fejlesztése, a vitakultúra elemeinek folyamatos alkalmazása
- minél szélesebb körű önkifejezési lehetőségek biztosítása
- a közösségi élet és társadalmi szerepek megismertetése
- a testi-lelki harmónia megteremtésére nevelés
- a harmonikus élet értéként való tiszteletére nevelés
- emberi kapcsolatok pozitív irányú elmélyítése, pozitív töltésű életmód kialakítása
- az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének kialakítása

- az alapvető erkölcsi értékek megismerése, felismerése, tudatosítása.

Boldogságórák

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, amelyek fokról fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit.

Az egyes témakörök sorrendben:

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlása
3. Kapcsolatok ápolása
4. Boldogító jócselekedetek
5. Célok kitűzése és elérése
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömelek élvezete
8. Megbocsátás
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

Minden osztály havonta legalább egy boldogságórát tart, ahol feldolgozza az adott témát. ha lehetőség van rá, a téma anyagát folyamatosan, több órán keresztül javasolt feldolgozni. Felső tagozaton az osztályfőnöki órák, alsó tagozaton beszélgető-és zárókörök anyaga lehet. A témák feldolgozásánál az iskolára az iskolára jellemző tanulás-szervezési eljárásokat alkalmazzuk. Az iskolai munkatervben feltüntetjük a Boldog Iskola Program felelősét, a program és az ezzel kapcsolatos módszertani megbeszélések az alsós és felsős munkaközösség munkatervében is megjelenik.

Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az iskola egészségnevelési elvei

A WHO szerint az egészség: a testi - lelki és szociális jólét állapota és nem csupán a betegség hiánya.

„Egy hatékony iskolai egészségnevelési program az egyik legköltséghatékonyabb beruházás, amit egy nép (állam) csak megtehet annak érdekében, hogy párhuzamosan fejlessze az oktatást és az egészséget. „ (WHO)

Napjainkban mind a családban, mind pedig az oktatási intézményekben nagyobb hangsúlyt kell fektetni az egészséges életmódra való nevelésre. Mindenki felelős saját egészségéért.

Az egészség-megőrzési tevékenység **fő célja**, hogy **képessé tegye az embereket** arra, hogy egyre növekvő **kontrollt szerezzenek saját egészségük felett**, többet **törődjenek az egészségükkel**, és mindehhez **rendelkezzenek a szükséges információkkal és lehetőségekkel**.

Arra kell törekednünk hogy a tanulók felismerhessék az egészség és az egyéni életminőség közötti kapcsolatokat, illetve megértsék a környezet egészségre gyakorolt hatását.

Helyzetelemzés:

Intézményeink tanulóinak 10 %-a jó anyagi körülmények között nevelkedik, átlagosnak tekinthető családban él tanulóink 10 %-a. Hátrányos helyzetű a tanulók 75 %-a, veszélyeztetett 5 %-a.

A kedvezőtlen szociális, gazdasági és erkölcsi hatások, az érték- és normaválság, az egyre több családban érzékelhető életvezetési problémák miatt csökken a feszültségtűrő képesség és ez a

gyerekek életét befolyásolják. Gyakran érzékelhető valamilyen családi helyzetromlásból kialakult neveltségi hátrány. Az előbbieket káros hatása az iskolában a tanulók teljesítmény, viselkedés és kapcsolatzavarainak formájában jelenik meg.

Iskolánk a rendelkezésre álló eszközök és módszerek felhasználásával elősegíti a tanulók és a tantestület egészségének védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.

Együttműködést alakítottunk ki a pedagógiai az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a diákok között, annak érdekében, hogy az iskolában egészséges környezet legyen.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az egészséges étkezésnek, a testedzésnek, a szabadidő hasznos eltöltésének, teret adunk a lelki egészségfejlesztést és tanácsadást programoknak.

Olyan nevelési-oktatási gyakorlatot folytatunk, amely többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot, támogatja az egyéni előrejutást.

Tanulók:

- Tanulóink egyre többet hiányoznak betegség miatt.
- Keveset mozognak és tartózkodnak a friss levegőn, sokat ülnek a számítógép és a TVelőtt.
- A testnevelés óráról való felmentettek.
- A diákok jelentős része rendszertelenül táplálkozik, és egészségtelen ételeket eszik.
- Diákjaink közül sokan – saját elmondásuk szerint- egyáltalán nem, vagy pedig csak keveset reggeliznek
- Tanulóink nagy része (zömében felső tagozatos) a büfében vásárol " hideg ebédet", ahelyett, hogy menzát vennék igénybe.
- Van olyan diákunk, aki dohányzik.
- A diákok egy része már fogyasztott alkoholt.
- Egyre több gyereknél előforduló probléma a fáradtság, kialvatlanság, idegesség, agresszivitás.
- Komoly gond, hogy a kortárs csoportokban felerősödtek a negatív hatások.
- A felnőtt szerepek próbálgatása során jellemző a szülők negatív mintáinak követése és pl. a hibás stresszfeldolgozási módok.
- Egyre fiatalabb korban jelenik meg az alkohol és a drogprobléma. Tolerancia hiánya figyelhető meg a sérült, fogyatékkal élőkkel szemben.

Intézmény:

- Az intézmény biztosítja a nevelő- és az oktatómunka egészséges és biztonságos feltételét, a tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezését.
- Az intézmény orvosi rendelőjében intézményorvos és védőnő végzi a szűrővizsgálatokat és oltásokat, valamint heti négy alkalommal ellátja a panasszal hozzájuk forduló tanulókat.
- A tanulók évi kétszeri ingyenes fogászati szűrést és a szükséges fogászati ellátást az intézmény fogorvosa látja el.
- A tanulók a balesetvédelmi oktatásban a tanév első tanítási napján részesülnek, indokolt és rendkívüli esetben más alkalommal is.
- Intézményünk 2001-től résztvevője az egészségfejlesztési, drogprevenációs országos programnak.
- A prevenciós és egészségfejlesztő tevékenység támogatására kiírt pályázatok lehetőségeit rendszeresen figyelemmel kíséri és kihasználja.

Humán erőforrás:

A humán erőforrás jellemzői: (egészségneveléssel kapcsolatos alapvégzettségek, speciális végzettség, különleges módszer stb.)

- Iskolaorvos
- Iskolai védőnő

- Biológia szakos tanár
- Ifjúságvédelmi felelős
- Iskola pszichológus

Környezeti és tárgyi feltételek

A prevenciós tevékenységhez sok videofilmrel rendelkezik.

A legfrissebb információkat kereső tanulók és tanárok számára Internet elérhetőség áll rendelkezésre a könyvtárban és a számítógépes teremben.

Az intézménynek saját konyhája és ebédlője van.

Célok, alapelvek megfogalmazása

A környezet folyamatos fejlesztése annak érdekében, hogy az intézmény az élet, a tanulás és munka egészséges színtere legyen.

Alapelvei

A tervszerűség, folyamatosság, szervezettség mindenkire terjedjen ki.

- A tevékenység a megelőzés céljait szolgálja.
- Együttműködés alakuljon ki a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, szülők, diákok között.
- Legyen egységben a eredményes tanulmányi munka, valamint a tanulók, pedagógusok egészségének védelme.
- Fontos, hogy az egészségfejlesztés és korszerű egészségnevelés az egészségi állapot erősítésére és fejlesztésére irányuljon.

Ennek érdekében

- az egészséges táplálkozás,
- aktív szabadidő eltöltés
- a mindennapos testmozgás
- a személyi higiénia
- a lelki egyensúly megteremtése
- témahét – Egészségnevelés területén
- felkészítés a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítására
- az egészségkárosító magatartásformák elkerülése
- társas kommunikációs készségek fejlesztése

Az egészségnevelés célcsoportjai

- Tantestület, egészségügyi szakemberek →felelősek
- A tanulók →részesei
- **A szülők** →érintett felek
- az egész iskolát átható szemléletmód kialakításában

Feladatok

- Az egészség értékeinek felismertetése a tanulókkal és a környezetükkel
- Lehetőség biztosítása az egészséges életmód gyakorlására (közétkeztetés, stresszmentes környezet)
- Az egészségkárosító rizikófaktorok csökkentése (dohányzás, alkohol és droprevenciós programok)
- A tanulók megismertetése a leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőivel, és ezek elkerülésének módjával.
- Az optimális intellektuális és érzelmi fejlődés, a testi-lelki és szociális kibontakozás lehetővé tétele.
- A sérült és fogyatékos társak iránti elfogadó és segítőkész magatartás kialakítása,

- fejlesztése.

Egészségfejlesztési programunk megvalósításában kulcsszerepe van a koordinátor tanárnak, a Diákönkormányzat vezetőinek és az iskolai védőnőnek.

Feladata: egészségnevelési, prevenciós programok szervezése, koordinálása, intézmény képvisellete, külső szervezetekkel való kapcsolattartás.

Az intézmény *cselekvési tervének* kidolgozása a munkaközösség-vezetőkkel együttműködve egy-egy tanévre.

Alkalmi munkacsoportok létrehozásának kezdeményezése egy-egy feladat elvégzésére.

Az éves cselekvési terv tartalmazza

- feladatokat,
- feladatok megszervezését,
- célcsoportokat,
- időskálát,
- értékelés módját,
- felelősöket.

A tantestület együttműködik az egészségügyi szakemberekkel és épít a szűrővizsgálatok eredményére, kapcsolatot tart az intézményi védőnő és a család között.

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Az egészségfejlesztés főbb területei:

- testmozgás
- táplálkozás
- lelki egészségvédelem

Testmozgás

A felmérések, különböző szűrővizsgálatok mutatják, hogy sok gyereknél diagnosztizálható valamilyen testtartási rendellenesség, gerincprobléma, statikai lábbetegség. Ezek az elváltozások rendszeres testmozgással, célirányos gimnasztikával megelőzhetők, javíthatók.

Kiemelt fontosságú, hogy a gyerekek életelemévé váljon a mozgás, mert ez az egészséges fejlődésük elengedhetetlen feltétele. ezért a nevelőtestület programot fogadott el, ami a mindennapos intézményi testedzést biztosítja.

A mozgás népszerűsítését szolgálja az „egészség” témahét keretében szervezett labdajátékos versenyek és váltóversenyek is.

A mindennapos intézményi testedzés kivitelezése

A „mai” gyerekeket a sport, a mozgás igénye felé kell fordítani, mert a mozgásra fordított-fordítható idejük igen korlátozott. Nem szabad megfeledkeznünk a sport közösségfejlesztő hatásáról sem. Feladatunk, hogy egyre több gyermeket vonjunk be az iskola sportéletébe. A mindennapos testnevelést felmenő rendszerben a törvény által előírt formában kívánjuk megvalósítani, (2.5 pontban leírtak alapján) 2012. szeptember 01-től.

Iskolánk tanulóinak biztosítjuk a lehetőséget, hogy a hét minden napján részt vehessenek testedzésen.

A program a hét mindennapján tervez mozgást a következő területeken:

- tanóra
- egész napos iskolai oktatás

- napközi otthon
- sportfoglalkozás
- tömegsport
- tánc
- játék
- mazsorett

Tanítási órák

Az egyes évfolyamon megtartott testnevelési foglalkozások számát, a Pedagógiai Program Helyi tantervének óraterve tartalmazza.

Az 1. évfolyamtól kezdődően kiemelt terület a testnevelés tehetséggondozás –(labdarúgás, kézilabda, atlétika, lovaskultúra-oktatás)

Úszás

Testnevelés óra keretében 1. évfolyam részére kötelező úszástanítás, /Órarendbe tervezve/ 2. évfolyamtól tömegsport keretében (igény szerint) úszás lehetőségének biztosítása.

Gyógytestnevelés foglalkozás

Pedagógiai szakszolgálat gyógytestnevelője- orvosi szakvélemény alapján
Fejlesztő csoport - mozgáskoordinációs zavarok

Diák-sportegyesületi csapatok

- atlétika
- kézilabda
- labdarúgás
- játékos sport heti 2-4 órában.

Iskolán kívüli szervezetben

- labdarúgás
- kézilabda
- küzdősportágak
- sakk
- asztalitenisz
- úszás

Az egészségfejlesztő testmozgás hatékony megvalósulása érdekében fontos, hogy:

- minden tanuló vegyen részt a testmozgás-programban,
- minden testmozgási alkalommal történjen meg a keringési- és a légző rendszer megfelelő terhelése,
- minden testnevelési órán legyen gimnasztika, benne a helyes testtartás
- kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légző torna,
- tartsuk be a gerinc- és ízületvédelem szabályait, figyelve a fittség mérések és az izomerősítések testhelyzeteire,
- minden testmozgási alkalom jelentsen örömet és sikerélményt még az eltérő adottságú tanulóknak is,
- a testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesüljenek a testmozgás programban,
- a testmozgás program tanítson életmód-sportokat, életminőség-sportokat is,
- a program játékot és táncot is tartalmazzon.

Táplálkozás

A gyerekek étkeztetése, különös gondot igényel.

Cél

Gyerekek táplálkozásbiztonságának megteremtése. Minden gyermek számára elérhető és

megfelelő minőségű és elegendő mennyiségű táplálék biztosítása. Az egészséges táplálkozás irányelveinek érvényesítése, a hagyományos étkezési szokások egészségkárosító hatásainak kivédése.

Az egészséges táplálkozás megvalósulásának érdekében fontos, hogy:

- a gyerekek nagy része, de leginkább a veszélyeztetettek az intézményi étkeztetésben vegyenek részt,
- az étlap életkornak megfelelő, szakmailag összeállított legyen,
- az étel ízletes, esztétikus formában kerüljön tálalásra,
- a témában a megfelelő ismereteket szerezzék a tanulók,
- szakemberek az osztályfőnöki órák keretein belül is tartsanak felvilágosító órákat,
- külön programok keretein belül is legyen mód arra, hogy a gyerekek és a szülők foglalkozzanak az egészséges táplálkozással, erre példa többek között az „egészség” témahét keretén belül megrendezésre kerülő „vitamin délután”,
- az iskolai BÜFÉ csak olyan ennivalókat és innivalókat árulhat, melyek az egészséges táplálkozást segítik elő.

Lelki egészség védelme – személyiségfejlődés

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékékként való tisztelésére is nevel. Fontos a tanulók felkészítése, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.

Cél

Az egészségkárosító magatartásformák elkerülése. A dohányzás, az alkoholfogyasztás gyermekkori és ifjúsági kipróbálásának lényeges csökkentése és koreltolódása a felnőttkorhoz közeli életszakaszok felé. Az egészség rizikófaktorainak csökkentése érdekében dohányzás, alkohol és drog prevenció programok beépítése a nevelőmunkába. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangneme, a kölcsönös megbecsülés.

Helyes viselkedésformák kialakítása a másik nemmel kapcsolatban.

Lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek

Lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése a lemorzsolódás csökkentése a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése.

Társas kapcsolatok fejlesztése:

Kognitív, érzelmi és szociális megközelítésben történik. Ezek a készségek, képességek ölelik fel a prevenció és intervenció ígéretes területeit. Ez által képes lesz a legkedvezőbb kimenetelű viselkedésformák elsajátítására a különböző társas helyzetekben.

- szociális helyzet felmérése, megértése, problémamegoldása, énkép, önismeret
- érzelmi intelligencia fejlesztése: saját és mások érzeleminak felismerése, kifejezése, szabályozása, kommunikáció
- asszertív készségek, empátia, interperszonális kapcsolatok.

Szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egészség kiemelésére, és megértésére, így prevenció formájában törekszünk az egészséges magatartás kialakítására.

- Ismerje fel a veszélyt és tudjon szembe nézni vele
- tudja számba venni a megoldásokat és lehetőségeket
- elköteleződésre és kitartásra ösztönözzük
- hangsúlyt kapnak a fogalmak tisztázása
- nemet mondás és a döntéshozatali készség fejlesztése

Bántalmazás iskolai erőszak:

- témával kapcsolatos ismeretek átadása: bántalmazás formáiról, jelenségeiről, differenciálásról
- attitűdformálás,
- kívánt magatartás mintákhoz szükséges készségek elsajátítása

Lelki egészség védelme – személyiségfejlődés érdekében fontos, hogy:

- a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeres legyen.
- a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás) kialakulásának megelőzése. Segíteni a krízishelyzetbe jutottakat,
- a családok bevonása a megfelelő esetekben.

Egészségnevelési feladatok

Tanórai foglalkozások

Minden tantárgynak van csatlakozási pontja az egészségfejlesztéshez. A helyi tanterv alapján kidolgozott tanmenetek tartalmazzák az egészségnevelési tananyagot.

A következő témák jelenjenek meg a különböző tantárgyakban az életkori sajátosságokat figyelembe véve:

- egészséges táplálkozás
- a szenvedélybetegségekkel való foglalkozás
- a szexuális felvilágosítás – nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- a serdülőkorral járó változásokkal, szexuális érdeklődés felerősödésével kapcsolatos felvilágosítás az osztályfőnöki órák valamint az egészségnevelési modul és egyéb program keretében
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszer használat)
- a testi higiénia,
- a környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés)
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás)
- a testedzés, a helyes testtartás

Tanórán kívüli foglalkozások

- Projektek, témahetek,
- Osztálykirándulás
- Táboroztatás
- Gyermekhét programjai
- Erdei iskolák
- Egészségnap
- Elsősegélynyújtó Nap

Hétféle intézményi programok

Sportrendezvények, kirándulások, túrák

Tájékoztató fórumok

- Szülői értekezlet, fórum, tájékoztató
- Ez lehet osztályszintű vagy intézményszintű, ez utóbbi esetében színesíti a programot a külső előadó meghívása: pl. orvos, védőnő, rendőrségek bűnmegelőzési osztályának szakembere
- Szakmai tanácskozások, tréningek:
- Elsősorban a tanárok felkészültségének fejlesztését szolgálja.

Módszerek az egészségnevelés számára

- interjúk, felmérések készítése az intézmény közvetlen partnerei és az egészségviszonyáról,
- serdülőkori önismereti csoport – foglalkozások,
- kortárssegítő képzése,
- problémamegoldó gyakorlatok, értékeléssel,
- szituációs játékok,
- részvétel a helyi egészségvédelmi programokon,
- sport, kirándulás, egészségnap szervezése
- az intézményi egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése
- érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony kommunikáció elsajátítása)
- szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése
- az egészséges életmódra nevelés tantárgyakban történő megjelenítése

Lemorzsolódás csökkentése

- Fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások
- Szülőkkel való szoros kapcsolattartás
- Támogató pedagógiai környezettel, tárgyi feltételekkel
- Élményszerű oktatás (Boldogiskola program)
- Differenciált oktatás
- Egyéni bánásmód
- Egyéni tanulási szokások kialakítása

Az iskola környezeti nevelési elvei

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskolánknak biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül **hangsúlyt kapnak** az erkölcsi kérdések és a **környezettudatos életmód**. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyományá válását.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Alapelvek

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelni. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk. Az intézményi nevelés és oktatás tartalma és módszerei az alábbi egyetemes célok elérését segítsék a hosszú távú fennmaradás és fenntarthatóság érdekében.

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- A FÖLD egészséges folyamatainak visszaállítása, harmóniára törekvés
- A bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése
- A fenntartható fejlődés
- A kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések
- A helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései
- Alapvető emberi szükségletek
- Emberi jogok
- Demokrácia
- Elővigyázatosság
- Biológiai és társadalmi sokféleség
- Az ökológiai lábnyom
- Az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- Az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- Rendszerszemléletre nevelés
- Szerves kultúra fontossága a környezeti nevelésben
- Fenntarthatóságra nevelés
- A környezetetika hatékony fejlesztése
- Érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- Tolerancia és segítő életmód
- A környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- Az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- Az egészség és a környezet összefüggései
- Helyzetfelismerés, ok – okozati összefüggések
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség
- Globális összefüggések megértése
- Fogyasztás helyébe életminőség
- Létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák

Tartsuk szem előtt, hogy egy gyereket képezünk minden órán és foglalkozáson, vagyis fontos, hogy a diák fejében egységes rendszer alakuljon ki.

Hosszú távú célok

- **Környezettudatos állampolgárrá nevelés.**

Ennek érdekében diákjainkban kialakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt,
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt,
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát,
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését,
- a rendszerszemléletet,
- és tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését,
- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.

- **A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban. Ilyenek például:**

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás,
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód,
- szintetizálás és analízis,
- problémaérzékenység, integrált megközelítés,
- kreativitás,
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód,
- vitakészség, kritikus véleményalkotás,
- kommunikáció, média használat,
- konfliktuskezelés és megoldás,
- állampolgári részvétel és cselekvés,
- értékelés és mérlegelés készsége.

Az intézmény környezeti nevelési hitvallása

Kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretetét formáljuk, megszilárdítsuk. A 70-es évek óta éppen ezért foglalkozunk tudatosan környezeti neveléssel.

Munkánk az intézményi élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, benne az embert. Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk volt és maradt. A kémia, biológia, földrajz és fizika tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is.

Tanórán, laboratóriumban, természetvédelmi nyári táborban, a nomád táborokban és az erdei iskolákban megismertetjük gyerekeinkkel a természetet, gyakoroltatjuk az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

Helyzetkép, helyzetelemzés

A környezeti nevelés szinterei iskolánkban

Elméleti foglalkozásokon, iskolán belül és kívül

- Tanórákon hozzárendeljük az adott témához a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink komoly elméleti alapokat kapjanak, mert véleményünk szerint így lehet csak okosan, átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért.
- Versenyeken indulnak a gyerekek, ahol a környezet- és természetvédelem fontos téma, így elmélyíthetik elméleti tudásukat.
- Idegen nyelveken fordítási versenyeket szervezünk, ahol gyakran szerepelnek természetvédelemmel foglalkozó cikkek.
- Évente részt veszünk országos környezetvédelmi versenyben.
- Helyi tanterveink összeállításában is fontos helyet kaptak a környezeti nevelési vonatkozások.

Gyakorlati foglalkozásokon, iskolán belül és kívül

Megtanítjuk az egyszerű víz-, talaj- és levegővizsgálati módszereket. Külön kiemelten kezeljük ezek elemzését, a következtetések megfogalmazását, a tapasztalatok hatásainak értékelését.

Különböző tevékenységekben veszünk részt:

- Alapozunk az óvoda – Környezettudatos nevelésére
- Kiállításokat rendezünk jeles alkalmakra: Föld Napján rajz és fotó-kiállítás, nyári táborokról bemutakozó kiállítás, az erdei iskoláról tabló készül.
- Tanulóink sok környezetvédelemmel foglalkozó tevékenységekben vállalnak komoly feladatokat.

Hagyományok ápolása

- Iskolanap szervezése az egész intézményi közösség számára
- A város nevezetességeinek feltérképezése
- Az intézmény hírességeinek élete - kutatás
- Évfolyamonként erdei intézményi programok szervezése, megvalósítása
- Természetvédelmi tábor megszervezése és lebonyolítása
- Környezet-és természetvédelmi versenyeken való részvétel
- Drog-prevenációs program folytatása
- Osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában
- Erdei iskola programja

Szaktárgyi célok

- A szaktárgyi órákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei).
 - A hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szaktárgyi órákon (a környezetszennyezés hatása a természeti-, az épített környezetre, az emberre).
 - Interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok).
 - Természetvédelmi versenyekre felkészítés.
 - Tanórán kívüli szakkörök szervezése.
 - Multimédiás módszerek alkalmazása szaktárgyi órákon.
- A számítógép felhasználása a tanórákon.

A célok, feladatok és sikerkritériumok

Rövidtávú célok	Feladatok	Sikerkritériumok
A környezeti nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg.	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az intézményi élet egészét átfogó környezeti nevelés valósul meg.
Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket.	Projektek kidolgozása. Egy pohár víz. Föld projekt stb.	A széttagolt ismeretek rendszer- szemlélettel összekapcsolódnak, és a gyerekek örömmel készülnek a következő projektre.
A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői.	Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek tartása az adott témában.	A felnőttek rendelkeznek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság alakítása során mintaként szolgálnak.
Az intézmény tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése.	Szelektív hulladékgyűjtés, egyelőre csak a papír folyamatos gyűjtése, tárolásának és elszállításának megszervezése. A helyes vásárlói szokások kialakítása.	Javul az intézmény tisztasága. A tanulók és az intézmény dolgozói szelektíven kezelik a papírhulladékot. Csökken az elszállított szemét mennyisége. Kevesebb a csomagolási hulladék a szemetekben.
Takarékoskodás a vízzel és a villannyal.	Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések – és ezek közlése az intézményújság ill. az intézményrádió „zöld” rovatában.	Nem lesznek nyitva felejtett vagy csöpögő csapok, égve felejtett villanyok. Észrevehetően csökken az intézmény víz- és villanyszámlája.

A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat.	Részvétel pályázatokon; a természetben, környezetben végzett szemlélődés, vizsgálatok, kutatómunka; kiállítások, vetélkedők, előadások szervezése.	Ha ismeri környezetét, jobban szereti, kötődik hozzá és megóvjaa.
Legyenek a tanulók környezetük, szülőföldjük védelmezői.	Faültetés, téli madáretetés.	Változik az osztály közvéleménye, morálja. Kötődik környezete egy darabkához, és ezen keresztül átérzi környezetünk megóvásának fontosságát.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét – megalapozva az élethosszig való tanulást.	Szakkönyvek, folyóiratok, videó-anyag és CD-k beszerzése. Internet hozzáférés biztosítása.	Egyre több gyerek kér feladatot, tart kiselőadást, nyüzsög a könyvtárban, ír cikkeket, tudja használni a szakirodalmat.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

Hagyományos tanórai foglalkozások

Az egyes tantárgyak környezeti nevelési lehetőségei: Projektek, témahetek

Testnevelés

A tanulók:

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket!
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében!
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes!
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek!
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat!
- A tanulóknak tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását.

Magyar nyelv és irodalom

Általános iskola– alsó (6-10 év)

A tanulók:

- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket!
- érzékeljék az anyanyelv gazdagságát, szépségét a szóbeli és írásbeli kommunikáció során!

Általános iskola– felső tagozat

A tanulók:

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását!
- törekedjenek az anyanyelv védelmére!

A tanulókbán:

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés!
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával!
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével!

Idegen nyelv

Tanóra + szakköri keret

A tanulók:

- váljanak érzékenyebbek a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével!
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit!
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit!
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni!
- állampolgári felelősségtudata fejlődjön

A tanulókbán:

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben!
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikációképesége és fedezzék fel ennek lehetőségeit!

Matematika

Tanóra + szakköri órák (Tehetséggondozó program)

A tanulók:

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják!
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával!
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni!
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön!
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait!
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására!
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni!
- Legyenek képesek reális becslésekre!
- Tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni!

A tanulókbán:

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás!
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket!

Fizika

A tanulók:

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára!
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit!
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat!
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit,
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni!

Földrajz

A tanulók:

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről!
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit!
- ismerjék meg a világ globális problémáit!
- ismerjék meg és őrizzék a természeti táj szépségeit!

Biológia

A tanulók:

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit!
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet!
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket!
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat!
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére!
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat!
- A tanulóknak alakuljon ki ökológiai szemléletmód!

Kémia

A tanulók:

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel!
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására!
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére!
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüeljék meg ezek gazdasági hatásait!

Ének-zene

A tanulók:

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát!
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait!
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban!
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét!
- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapi életben egyaránt akusztikus élményt jelentenek!
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni!

Vizuális kultúra

Tanóra + szakkör

A tanulók:

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát!
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit!
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére. Tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira!
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát!
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre!
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket!

Tánc és dráma Tanóra + szakkör A tanulók:

- tudjanak improvizálni természeti jelenségeket a tánc és dráma eszközeivel!
- legyenek képesek adott szituáció megfogalmazására tartásképpen és mozdulatsorok segítségével (árvíz, erdőtűz, stb.!)
- sajátítsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezetnevelési lehetőségeket!

Osztályfőnöki teendők:

A fiatalok osztályközösségi létének keretét általában az **osztályfőnök** teremti meg. Ő a különböző szintű személyes kapcsolatok segítőtje, fejlesztője is. Az átalakuló intézményrendszerben az osztályfőnöki feladatok bővülnek, e tennivalók körül is egyre több a bizonytalanság. Az osztályfőnök személyisége, és elhivatottsága döntő súllyal alakítja a gyerekekben kialakuló, formálódó valóságképet. Munkálkodása nyomán válnak konkrét közösségi tevékenységgé a szaktanárok tanórán túlnövő elképzelései, a különböző intézményi programkínálatok. A tanulók számos attitűdjének alakításán túl a szülők hozzáállását is befolyásolhatja igényessége, értékrendje. A környezeti nevelés szempontjából nem meghatározó az osztályfőnök szaktárgyi hovatartozása. Az általános tájékozottsága, problémafelismerő és -feldolgozó képessége segítheti abban, hogy ezt a sokszínű témakört a környezethez való viszony alakítására, egyben pedagógiai céljaira használni, alkalmazni tudja.

A környezet megóvására, szépítésére, otthonossá tételére, igényes gondos alakítására való nevelésen túl a mindennapi problémák felismerése, életmódminták elemzése, a megoldások keresése is kiváló lehetőséget nyújt az együttes tevékenységek során a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére.

Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó, de a hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit, például a fogyasztói társadalom problémáinak felismerését és megoldását segíti az iskolában. Ilyenek a táplálkozási szokások, az intézményi büfé kínálata, a szükségtelen túlcsomagolás, a szemét kezelése, anyag- és energiatakarékosság az iskolában. A közös tanulmányi kirándulások, vetélkedők, különböző akciókban való közös részvétel is kiegészítheti és összefűzheti az egyes szaktárgyakat.

Az osztályfőnöki órák témájának kínálata akkor hatékony, ha az legalább egy, de inkább négy évre tervezett sokszínű szocializációs program. Tervezése az osztályban tanító valamennyi pedagógus együttgondolkodását kívánja meg.

Módszerek

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket (téma hetek, projektek) kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani.

Néhány munkánk során alkalmazott módszer-csoport:

Játékok

- Szituációs
 - Memóriafejlesztő
 - Kombinációs
 - Érzékelést fejlesztő
 - Ráhangolást segítő
 - Bizalomerősítő
 - Kapcsolatteremtést segítő
 - Drámapedagógia
- Riport módszer**
- Kérdőíves felmérés
 - Direkt riportok
 - Fotóriport

Projekt módszer

- Analízis – akció projektek

Aktív, kreatív munka

- Természetvédelmi és fenntartási munkák
- Madárvédelmi feladatok
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Rend- és tisztasági verseny

Közösségépítés

- Csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében

Művészi kifejezés

- Vizuális művészet a környezeti nevelésben
- Irodalmi alkotások
- Zeneművészet
- Táncművészet
- Népművészet
- Esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- A tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

A speciális nevelést igénylő gyerekek esetében alkalmazható módszerek:

Az 1-4. évfolyamot felölelő szakaszban nagyobb hangsúlyt szükséges fordítani a tanuláshoz nélkülözhetetlen funkciók fejlesztésére. Differenciált eljárásokkal, tartalmakkal és oktatásszervezési megoldásokkal, terápiákkal kell alkalmazkodni a tanulók között meglévő nagyobb eltérésekhez. A képességfejlesztésben hangsúlyosan jelen kell lennie a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.

A nevelés, oktatás második szakaszában, 5-8. évfolyamban, a megismerési módszerek további fejlesztése, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetek, ismeretek, elsajátított tanulási szokások fejlesztése a cél. Előtérbe kerül a verbális szint, de differenciált módon jelen van a manipulációs, és a képi szint is. Új elemként jelentkezik a belépő tevékenységformák megfogalmazása valamennyi tantárgyban. Ezek jelzések arra vonatkozólag, hogy milyen tanulási szituációkat kell létrehozni a kívánt fejlődés eléréséhez, a különböző képességcsoportok kialakításához, korrigálásához.

Iskolán belüli együttműködés

Tanárok: Az intézmény minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az intézményi környezeti nevelés – oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. Az együttműködés irányítója: a természettudományi munkaközösség (II.) vezetője.

Diákok: Az intézmény minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az intézményi diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt különösen érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoportnak.

Tanárok és diákok: A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el. Iskolánkban nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában az erdei iskoláknak, a témanapoknak, a hulladékgyűjtési akcióknak, valamint a nyári táboroknak. A diákok és tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát intézményi környezet létrehozásában és megőrzésében is.

Iskolapszichológus: Az iskolapszichológus felméréseivel, és azok elemzésével segíti környezeti nevelési munkánkat. A továbbiakban rendszeressé kívánjuk tenni ezeket a vizsgálatokat, hogy munkánk hatékonyságáról is tájékoztatást kapjunk.

Tanárok és szülők: Az intézményi környezeti nevelésünk területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az intézmény harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Ez egyrészt megvalósul azon keresztül, hogy az iskolánkban elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók, másrészt az egyes környezeti nevelési programjaink anyagi fedezetét – a lehetőségeiket figyelembe véve – biztosítják a családok.

Alkalmazottak: Az intézmény adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az intézményi adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentsük a felesleges papírfelhasználást (pl.: féloldalas papírok használata, kicsinyített és kétoldalas fénymásolás, digitális információáramlás), folyamatosan gyűjtjük a hulladék papírt és a kifogyott nyomtató patront.

Példamutató, ha a tanulók látják, hogy az intézmény épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószeret használunk. Ezek felkutatása és beszerzése az intézmény gazdasági vezetőjének feladata. Az intézményi szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztéséhez a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

Iskolai büfé: Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó tényezője az intézményi büfé kínálata. Fontos, hogy továbbra is megőrizzük ezt a helyzetet, hogy a büfé nem egy nagyvállalat része, hanem az iskolánkra szabottan működő önálló egység. Kívánatos, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék és gyümölcs kínálat. Időszerűvé vált annak felmérése újra, hogy az egészséges táplálkozás érdekében mi legyen a büfé kínálata. A tanulók és a tanárok körében ezt az intézményi diákönkormányzat, a szülők között az intézmény szülői munkaközössége végzi el. Az eredmény ismeretében az intézményvezetés megbeszélést folytat a büfé működtetőjével.

Iskolán kívüli együttműködés

Fenntartó: Mivel a fenntartó meghatározza az általa működtetett intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az intézmény egész életén

belül – a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az intézmény igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az intézményi környezeti nevelési programokat.

Környezeti nevelés: Iskolánk számára kiemelkedően fontosak a múzeumok, a vadas-parkok, (Nyíregyháza) a természetvédelmi oktatóközpont és a nemzeti parkok meglátogatása (Bátorliget ököcentrum).

Az erőforrások áttekintéséhez használható táblázat

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Igazgatóság	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. Aktívan részt vesz az egyes programokban.	Hiteles személyiségek a pedagógusok és a diákság számára. Hasznosítható kapcsolatrendszer.
Tanárok	Kidolgozzák és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.	Valamennyi szakos belátja, hogy minden tanár feladata a környezeti nevelés.
Környezeti nevelési munkacsoport (munkaközösség) Természettudományi munkaközösség	Elkészíti a pedagógiai programnak megfelelően az éves tervet, segíti és koordinálja annak megvalósítását. Dokumentációs és értékelő munkát végez, pályázatokat ír, kapcsolatot teremt a külső támogatókkal.	Lehetőséget ad a különböző szakmacsoportok programjainak összehangolására (témahét, versenyek, akciók, kiállítások, jeles napok eseményei stb.)
Osztályfőnöki közösség	Évfolyamokra lebontva foglalkozik az egészségneveléshez kötődő környezeti nevelési tartalmak feldolgozásával.	Lehetőség van az aktualitások azonnali „kibeszélése” osztályközösségi szinten.
Diákönkormányzatot segítő és a mentálhigiénés tanár	Tagjai a környezeti nevelési munkacsoportnak. Lehetőségük van a környezeti nevelés egészségnevelési területeinek erősítésére.	Napi kapcsolat a diákokkal, az egyedi problémák azonnali kezelése.
Iskolaorvos Iskolai Védőnő	Előadások tartása az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról. Segíti a tanárok munkáját terepgyakorlatokon, erdei iskolában.	Szakmai kompetencia, személyes ráhatás.
Adminisztratív dolgozók	Támogatják a tanári munkát az egyes programok háttérének biztosításával.	Részt vállalnak a szelektív hulladékgyűjtésben, takarékosságban.
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek	Zöldítési program, szelektív

	biztosítása, ökológia terem, laborok, vizesblokkok, világítási hálózat karbantartása, hőszigetelés, stb.	hulladékgyűjtés, komposztálás.
Diákok	A tervezett éves programban sokoldalúan vesznek részt (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önálló kutatások és kezdeményezések.	Valamennyi diák érintett, nagy a jelentősége a helyi értékek felkutatásának. Partnerség a felnőtt résztvevőkkel. A fő hangsúly a szemléletformáláson van.
Szülők	Előadások tartása, szemléltetőeszközök gazdagítása, anyagi támogatás, külső erőforrások felkutatása.	Tevékeny részvétel a programokban, az ő szemléletük is formálódik, a környezeti nevelés túlmutat az intézmény falain.

Ökoiskola program

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium és a Vidékfejlesztési Minisztériumközösén hozta létre az Ökoiskola”címet a fenntarthatóság elveinek, a környezettudatosság és a fenntartható fogyasztás és fejlődés oktatási intézményekben történő minél hatékonyabb megjelenése érdekében. Iskolánk 2019-ben elnyerte az Ökoiskola címet. A cím azoknak a nevelési-oktatási intézményeknek az elismerését szolgálja, melyek átgondoltan, intézményesítetten, rendszerszerűen foglalkoznak a környezettudatosság, a fenntartható fogyasztás és fejlődés pedagógiájának gyakorlati megvalósításával, a környezeti neveléssel. Az „Ökoiskola” cím adományozása kapcsolódik az ENSZ „A fenntarthatóságra oktatás” 2005–2014 évtizedének programjához. Az „Ökoiskola” cím pályázati rendszerének kimunkálása az ENSI (Iskolai Környezeti Kezdeményezések) nemzetközi hálózat több évtizedes tapasztalatai alapján történt.

A cím elnyerésének előnyei:

- A nemzetközi kritériumokkal összhangban kialakított magyar "Ökoiskola" kritériumrendszer az iskola megkülönböztető minőségjelzője, mely vonzóvá teszi az iskolát a szülők számára, és pozitív külső visszajelzést nyújt az iskola munkájáról a fenntartó számára.
- Az állami kezdeményezésre létrejövő hálózat iskolái nagyobb eséllyel vesznek részt a környezeti nevelési, a fenntarthatóság pedagógiájával kapcsolatos pályázatokon.
- A cím elnyerője az Ökoiskolák Hálózatának tagja lesz, hazai és nemzetközi kapcsolatrendszere bővül, a Hálózat programjai segítik szakmai fejlődését.
- A címet elnyerő iskola tanulói részt vehetnek a Vidékfejlesztési Minisztérium Ökoiskoláknak szervezett környezet-és természetvédelmi tárgyú programjain, rendezvényein, pályázatain.

Az iskola a lehetőségeihez mérten törekszik az ökoiskolai célok megvalósítására, s távlati céljának tekinti az ökoiskolai kritériumok minél szélesebb körű teljesítését. Iskolánk a környezeti nevelés terén rendelkezik már olyan hagyományokkal, melyek kifejezetten a környezeti nevelést szolgálják. Az épületeink, tárgyi feltételrendszerünk, az iskola technikai felszereltsége, a szükséges eszközök adottak. A tanulók mindannyian részt vesznek a fenntarthatóságra nevelésben, természetesen a fejlettségüknek és tudásuknak megfelelő helyzetekben és szintereken. A környezeti nevelés szempontjából az iskola „nyitott”, azaz szerves, integráns részét képezi a településnek. A környezeti nevelés megtervezésekor kiemelt figyelmet fordítunk a település természeti és társadalmi-kulturális jellegzetességeire, adottságaira; a helyi értékek és gondok feltérképezésére. Ezeket a helyi értékeket, adottságokat az iskolai programba (és konkrétan a

tantervekbe) beépítjük mind a tanítás tartalmát, mind a hozzá rendelt tevékenységrendszerrel illetően. Célul tűzzük ki, hogy kialakítjuk tanulóinkban azokat az új, környezettel kapcsolatos magatartási és életviteli mintákat, melynek során a társadalom környezetért felelős személyiségeivé válhatnak. Ennek céljából fontos biztosítanunk mindenki számára azt a lehetőséget, hogy elsajátíthassa a környezet megvédéséhez szükséges tudást, készséget, értékrendszert, pozitív érzelmi hozzáállást, elkötelezettséget. A környezeti nevelés élethosszig tartó folyamat, nemcsak az iskolában folyik, hanem az élet más színterein is. A környezeti problémák igazából soha nem helyi jellegűek, mindig tágabb környezetre hatnak, mégis érzelmileg fontos, hogy a környezeti nevelés helyi problémákra, a helyi természeti-társadalmi jellemzők megismerésére támaszkodjon, miközben megglátatja ezek globális összefüggéseit. „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan”- Sir Patrick Geddes skót várostervező híressé vált gondolata a mi iskolánkban is követendő mottóvá vált. Célunk olyan emberek nevelése, akik a természetes és a társadalmi környezet szépségeire nyitottak, ezeket tudják értékelni, majd a természettel harmonikusan tudnak együtt élni, életvitelüket harmonikusan tudják vezetni, ezért a nevelésnek a valóságos életben kell gyökereznie.

A jövő problémái sok esetben még előreláthatatlanok, ezért fontos feladata a környezeti nevelésnek a kreativitás, az önálló ismeretszerzés és kritikus, problémamegoldó gondolkodás képességének kialakítása, fejlesztése.

Konkrét céljaink és feladataink:

- A gyermekekben hajlandóságot ébresztünk az aktív részvételre, kialakítjuk a tenni akarást a problémák megoldására, kifejlesztjük az eredményes konfliktuskezelés cselekvő képességét, aktivitást és jó együttműködést.
- Érzékennyé tesszük a gyerekeket a harmonikus környezet szépségeinek befogadására, élvezetére.
- Segítjük a környezeti folyamatok, összefüggések megértését, az egészség és környezettudatos életvitel kialakítását, lehetővé tesszük a természet teljességének, osztatlan egységének megérzését, az ehhez kötődő pozitív emóciók megélését, a környezetérzékenység javulását.
- Célunk az egészség megőrzésében is tudatosan és felelősségteljesen gondolkodó személyiségek kialakítása és megerősítése.
- Megvalósítjuk a helyes döntések meghozatalához szükséges ismeretek átadását, a magatartások, viszonyulások, értékrend, pozitív jövőkép és környezeti etika kialakulásához nélkülözhetetlen élmény-helyzetek biztosítását.
- Lehetővé tesszük a problémák, jelenségek sokoldalú megközelítésének, látásmódjának kialakítását.
- Felkészítjük a gyerekeket, hogy ha lehetőségük van választani, dönteni akkor a környezetkímélő termékeket, technológiákat részesítsék előnyben.
- Kialakítjuk a gyerekekben a károsodásokat megelőző gondolkodást, megismertetjük a gyerekekkel a takarékos és mértékletes életvitel lehetőségeit. A jelenségek természettudományos összefüggéseit bemutató tantárgyak kiemelt szerepet töltenek be a helyi tantervünkben.
- A környezeti nevelést beépítjük a természettudományokon kívüli tantárgyakba, ez lehetővé teszi, hogy az összetett és bonyolult környezeti jelenségeket, folyamatokat könnyebben megértsük több tudomány eredményeinek felhasználásával, a sokoldalú megközelítéssel.
- Valóságos természeti és humán környezet megtapasztalását biztosító programokat szervezünk rendszeresen: témahét, jeles napok megünneplése, terepi foglalkozások a természetismeret és az egészségnevelés tantárgy, ill. szakkörök keretében.
- Amennyiben pályázati lehetőségünk van erdei iskola szervezését is szorgalmazzuk.
- Konkrét természetvédelmi és környezetvédelmi oktatást valósítunk meg a felsőbb évfolyamokon a természetismereti tantárgyak keretében.

- Az ökológiai szemlélet tükröződik a természetes életközösségek sokféleségének megfigyelésével, a környezetben bekövetkező változások nyomon követésével, az élőhelyek megővésével, a megfelelő irányítással történő természetvédelmi tevékenységgel.

A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei , a tanulók jutalmazásának elvei

Az intézmény pedagógiai munkájának egyik legfontosabb eszköze a gyermek, a tanuló jutalmazása.

Lehetőleg minden olyan teljesítményt el kell ismerni, dicsérni és jutalmazni, amely az átlagos kötelességteljesítés szintjét meghaladja, ennek figyelemmel kísérése és alkalmazása minden pedagógus alapvető feladata.

Fontos elem, hogy a jutalmazás dicséret megítélése nyilvános legyen, átlátható szabályok szerint történjen, s maga a jutalmazás is megkapja a jelentőségéhez mért nyilvánosságot.

• Azt a tanulót, aki képességeihez mérten

- példamutató magatartás tanúsít,
- folyamatosan kiváló vagy jó tanulmányi eredményt ér el,
- az osztály vagy az iskola érdekében közösségi munkát végez,
- iskolai vagy iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális versenyeken, vetélkedőkön, bemutatókon, előadásokon vesz részt,
- egyéb módon hozzájárul az iskola jó hírvének megőrzéséhez – az iskola jutalomban részesíti.

• Az iskolában – tanév közben elismerésként a következő jutalmazási formák adhatók:

- szaktanári dicséret,
- napközis nevelői dicséret,
- osztályfőnöki dicséret,
- nevelőtestületi dicséret,
- intézményegység-vezetői dicséret (tagintézmény-vezetői),
- igazgatói dicséret.

A dicséretnek lehetnek szóbeli és írásbeliek, dokumentálásuk a naplóba és az ellenőrzőben történik.

• Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő tanulmányi, közösségi munkát végző tanulók tanév végén

- kiváló tanulmányi munkáért,
- szaktárgyi teljesítményért,
- a versenyeken nyújtott kimagasló teljesítményéért,
- példamutató magatartásért,
- kiemelkedő szorgalmáért,
- a közösségben végzett munkájáért – **dicséretben részesíthetők.**(igazgatói, tantestületi)
- Minden tanév végén az iskola legeredményesebb tanulójának - tanulmányi ill. sport területen -"Az év tanulója", "Az év sportolója" címet adományozza.

A dicséretről szóló **oklevelet, könyv vagy egyéb jutalmat** – iskolai vagy osztályközösség előtt adjuk át a tanulónak.

A tantárgyi dicséretet és a nevelőtestületi dicséretet a bizonyítványban (törzskönyvben + osztálynaplóban) is jelezzük. Tantárgyi dicséret – **szöveges minősítése: a beírt jegy mellé**

„D”(dicséretes) betű kerül a törzslapra, naplóba és a bizonyítványba.

Három vagy annál több tantárgyból kapott szaktárgyi dicséret alapján a tanuló: nevelőtestületi dicséretben részesül. **"Kiemelkedő tanulmányi munkájáért, tantestületi dicséretben részesült."**

A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget **csoporthoz dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.** (Pl. jutalomkirándulás, színházlátogatás, sportszer, játék, könyv, egyéb tárgyak).

Azokon az évfolyamokon, amelyekben egyelőre nincs kötelezően választandó erkölcs- vagy hitoktatás, a korábbiakban kialakult módon és feltételekkel biztosítjuk a hitoktatás lehetőségét. A jutalmak odaítéléséről – a pedagógusok javaslata mellett, figyelembe vehető az osztályközösség ill. a Diákönkormányzat javaslata is.

A tanulók fegyelmezésének elvei

Alkalmazásuknál érvényesítjük a fokozatosság elvét, és alaposan mérlegelünk. Csak akkor van értelme, ha az elkövetett hibák, vagy hiányosságok megszüntetéséhez vezet, ha formálja az egyént és a szervezetet.

- **Ha a tanuló a Házirendet megszegi, fegyelmező intézkedésben vagy fegyelmi büntetésben részesíthető.**
- Elmarasztalás jár a **Házirend megszegésén túl a szüneti, iskolán kívüli fegyelemsértésért, a társadalmi tulajdon elleni vétségért, a vállalt feladat hanyag végzéséért.**
- A fegyelmező intézkedések mértékét az osztályfőnök, a nevelőtestület vagy az iskola vezetője határozza meg.
 - A fegyelmező intézkedés alkalmazásánál érvényesítjük a **fokozatosság és mérlegelés elvét, mely arányban van az elkövetett hibával,** amelytől azonban indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.
 - A fegyelmező intézkedés az **osztálynaplóba** és az **ellenőrzőbe** is beírásra kerül.

Fegyelmező intézkedések

- Szóbeli figyelmeztetés - Négyszemközt vagy osztály – esetleg iskolai közösség előtt.
- Írásbeli figyelmeztetés
- Írásbeli intés
- Megbízatus, más juttatás visszavonása
- Írásbeli megrovás

Az **Írásbeli figyelmeztetés, Írásbeli intés, Írásbeli megrovás** lehet:

- szaktanári, tanítói
 - napközis (tanszobás) nevelői,
 - osztályfőnöki,
 - intézményegység-vezetői,
 - igazgatói
 - tantestületi
- A fokozatosság elvének alkalmazásával – első alkalommal – **szóbeli figyelmeztetés,** további rendetlen magatartás után – **írásbeli figyelmeztetés,** majd ezt követően **írásbeli intés,** majd **írásbeli megrovás** adható.
 - A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a büntetési fokozatok betartásától el kell tekinteni, s a tanulót azonnal legalább az „osztályfőnöki megrovás” büntetésben kell részesíteni. Súlyos kötelességszegésnek minősülnek az alábbi esetek:

- az agresszió, a másik tanuló megverése, bántalmazása;
 - az egészségre ártalmas szerek (dohány, szeszecsetal, drog) iskolába hozatala, fogyasztása;
 - a szándékos károkozás;
 - az iskola nevelői és alkalmazottai emberi méltóságának megsértése;
 - ezeken túl mindazon cselekmények, melyek a büntető törvénykönyv alapján bűncselekménynek minősülnek.
- Ha a tanuló a kötelességeit súlyosan megszegi, ellene a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény rendelkezései alapján **fegyelmi eljárás indítható**.
 - A tanuló a fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal **fegyelmi büntetésben részesíthető. A tanuló büntetését, fegyelmi büntetését írásba kell foglalni, azt a szülő tudomására kell hozni.** (Ellenőrző, Osztálynapló) Az intézkedést a szülővel alá kell íratni.
 - **A tanuló gondatlan vagy szándékos károkozása esetén a tanuló szülője – kártérítésre kötelezhető.** A kártérítés pontos mértékét a körülmények figyelembe vételével az intézmény vezetője határozza meg.

Projektoktatás

„Kevésbé az a fontos, hogy mit tanulnak a gyerekek az iskolában, inkább az, hogyan tanulják, mert ez meghatározza a tudásuk felhasználását egész életük során.”

/Max Plancot/

A **hatékony tanulást elősegítő módszerek**, eszközök kivétel nélkül feladat-, illetve tevékenységorientáltak.

Alkalmazásuk jelentős mértékben növeli a tanulói aktivitást, a tanulók önállóságát; szabadságot, választási lehetőségeket biztosít a tanulási folyamat megismerési és kivitelezési folyamatában; minden esetben feltételezi a tanulói produktum bemutatását, értékelését; lehetővé teszi a bemutatott produktum korrekcióját; egyúttal motivál a minőségibb munkára, s hozzájárul a tanulók személyiségfejlődéséhez.

A projekt sajátossága, hogy kettős funkciójú:

- *egyrészt* egy tanulási egység, melynek középpontjában a valós életben felmerülő az emberek többségét érintő kihívás, probléma áll, melynek megoldása felelős, együttműködésre képes, magatartást kíván;
- *másrészt* a tanuló tanulás során létrejött produktum, projekt magában hordozza az elsajátított tanulás további alkalmazását, gazdagítását, újabb produktumok alkotását.
- A projektoktatás elméletileg minden tanulási egység elsajátítására alkalmas, nélkülözhetetlen viszont azokban a komplex témakörökben, ahol a célkitűzésekben olyan összefüggések megértése, olyan magatartásformák elsajátítása a feladat, amelyek a *megismerési folyamatban a konkrét tapasztalatszerzést feltételezik.*

A projektoktatás kiválóan alkalmas a tanulás tanulására és ezáltal az élethosszig tartó tanulás megalapozására.

Intézményünkben a projektoktatás "**témáinak** " meghatározásakor **figyelembe** vesszük a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságukat, a helyi adottságokat, és nem utolsósorban azokat a társadalmunkat érintő problémákat, melyekre nagy hangsúlyt kell fektetnünk.

Projektjeink:

- **Hagyományokra, ünnepkörökre épülő projektek:**
 - Karácsonyi ünnepkör
 - Húsvéti ünnepkör
 - Farsang
- **Környezettudatos életmód, környezetvédelem**
- **Egészségnevelés, egészségvédelem**
- **Tanulmányi kirándulások, osztálykirándulások**
- **Erdei iskola**

- ***Nyári táborok***

Iskolánk éves munkatervében rögzítjük, hogy az egyes tanulói közösségek, mely projekt megvalósításában vesznek részt. Egy-egy közösség döntése alapján a felsoroltakon kívül más projekt is megvalósítható.

A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGE MÓDOSÍTÁSA, NYILVÁNOSSÁGA

I. A pedagógiai program érvényességi ideje

- Ezen pedagógiai program érvényességi ideje négy tanévre – azaz 2020. szeptember 1. napjától lép életbe.

II. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

- A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- A szakmai munkaközösségek évenként értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.
- A nevelőtestületnek minden tanév végén értekezlet formájában el kell végeznie a pedagógiai program teljes – minden fejezetre kiterjedő – felülvizsgálatát, értékelését, és szükség esetén ezen pedagógiai programot módosítani kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.
- Külső felülvizsgálat: a törvényi szabályozásnak megfelelő időben és módon történik.

III. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola igazgatója;
- a nevelőtestület bármely tagja;
- a nevelők szakmai munkaközösségei;
- a szülői munkaközösség;
- az iskola működtetője,
- az iskola fenntartója.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az igazgató jóváhagyásával válik érvényessé.

A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, vagy a működtetőre a jogszabályi előírásokon felül többletkötelezettség hárul, be kell szerezni a fenntartó, illetve a működtető egyetértését.

IV. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

- Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető.
- Elolvasható az iskola honlapján. Az iskolai honlap internet címe: www.okt-nybt.sulinet.hu, illetve a facebook oldalán: <https://www.facebook.com/Nyirbator.kettanyelvu/>
- Megtalálható az iskolai könyvtárban.
- Megismerhető az év eleji szülői értekezleten történő tájékoztatás útján
- A pedagógiai programról minden érdeklődő tájékoztatást kérhet az iskola igazgatójától, igazgatóhelyettesétől, valamint az iskola pedagógusaitól a nevelők fogadó óráján vagy – ettől eltérően – előre egyeztetett időpontban.

Mellékletek:

1.melléklet: A tanulmányok alatti vizsga szabályai

2.melléklet: Tantárgyi kerettantervek

3.melléklet:

1.melléklet

A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI

Vizsgaszabályzatunk célja a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64.§-ában foglalt felhatalmazás alapján a tanulók tanulmányok alatt tett vizsgái lebonyolítási rendjének szabályozása.

A fenti jogszabályban foglalt szabályozás szerint a pedagógiai programban kell meghatározni a tanulmányok alatti vizsga:

- követelményeit, részeit (írásbeli, szóbeli, gyakorlati)
- az értékelés rendjét.

A helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hozza.

A tanulmányok alatti vizsgák célja:

- Azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény Pedagógiai programja szerint nem lehetett meghatározni;
- a pedagógiai programban meghatározottaknál rövidebb idő alatt (tanév összevonással) szeretné a követelményeket teljesíteni.

A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz:

- osztályozó vizsgákra,
- különbözeti vizsgákra,
- javítóvizsgákra,
- pótló vizsgákra vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira;

- akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

A vizsgaszabályzat határozatlan időre szól, módosítása jogszabályváltozás esetén szükséges.

A vizsgákkal kapcsolatos jogszabályi előírások:

- Minden vizsga írásbeli vagy szóbeli, vagy gyakorlati vizsgarészből állhat az iskola Pedagógiai programja alapján.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételtető.
- Tanulmányok alatti vizsgát a független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.

- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti vizsga - ha azt az iskolában szervezik - vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes megyeközponti járási hivatal bízza meg.
- Szülő kérése alapján az osztályozó vizsga időpontja az iskola által kijelölt időponttól eltérhet.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében;

- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat az Nkt. 3. melléklete szerint taníthatja.

A vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő. Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért. Az igazgató e feladata ellátása során

- Dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.

Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, a vizsga befejezését követően a vizsgáztató pedagógus által értékelhetően kell elkészíteni.

A tanulmányok alatti vizsgán a mentesítésre jogosult tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.

A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az intézmény nem a Pedagógiai programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.

Osztályozó vizsga

Az intézményosztályozó vizsgáit a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző vagy az azt követő két hétben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (6) bekezdésben meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,

- a tanuló a félévi, illetőleg év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát.

A szabályosan megtartott osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Ha a szabályosan megtartott osztályozó vizsgán ha a tanuló minősítése elégtelen, a tanulónak a tanévet ismételnie kell.

Osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg.

Iskolaváltoztatás, iskolán belüli magasabb szintű tanulmányok folytatása vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az intézmény a különbözeti vizsga letételét.

Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet az intézmény a megkezdni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanított, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.

Iskolán belül a környezetvédelmi osztályból akkor lehetséges az emeltszintű osztályba való átvétel, ha az igazgató által kijelölt időpontban a tanuló sikeres különbözeti vizsgát tesz.

A különbözeti vizsga kötelezettsége a tanulók átvételekor is érvényes, amennyiben a tanuló valamely tantárgyat nem tanult az előző iskolájában vagy tanult, de a szintfelmérő eredménye 65% alatti lett.

Javító vizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén - legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet.

A tanulót a vizsga eredményéről azonnal tájékoztatni kell.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

Független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsga

A független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a megyeszékhely szerinti járási hivatal szervezi.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben

meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a járási hivatalnak.

A járási hivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

A vizsgákra vonatkozó szabályok:

- Tanulmányok alatti vizsgát független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.
- Az iskolában tartott tanulmányok alatti vizsga esetén az igazgató, a független vizsgabizottság előtti vizsga esetén az illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal vezetője kiskorú vizsgázó esetén a törvényes képviselő írásbeli kérelmére engedélyezheti, hogy a vizsgázó az előre meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató bízza meg.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében:

- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat taníthatja. A vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő.

Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért.

Az igazgató e feladata ellátása során:

- dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig – alapfokú művészeti iskolában, művészeti szakgimnáziumban húsz óráig – tarthat.

Írásbeli vizsga

- Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, a vizsga befejezését követően a vizsgáztató pedagógus által értékelhetően kell elkészíteni (különösen a rajz, számítástechnikai program formájában).
- Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák és ne segíthessék.
- A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket. A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.
- Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.
- A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet az intézménynek kell biztosítani.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.
- Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló idő tantárgyanként maximum hatvan perc.
- Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottság szakvéleményével megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet,

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani. A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.

- Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát.
- A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.
- Az iskola igazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását,

továbbá minden olyan tény, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását.

- A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.
- Az iskola igazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosokat tartalmazó feladatlapokkal együtt a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól.
- A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja és a vizsgairatokhoz mellékeli.
- Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.
- Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola igazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola igazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és dönt:

- a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az a) pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga

- Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.
- A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdje a vizsgát, amelybe beosztották.
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt ha az szükséges.
- Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.
- Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően.
- A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.
- Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.
- A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.
- A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.
- A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során

önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett.

- A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.
- Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele.
- Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.
- Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

Sajátos nevelési igényű tanulók vizsgaszabályzata

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le.

Ha a vizsgázónak engedélyezve lett, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie.

- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár felügyelete mellett készíti el dolgozatát.
- A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.
- Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti.
- A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.
- A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az igazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.
- A gyakorlati vizsgarész szabályait akkor kell alkalmazni, ha a tantárgy helyi tantervben meghatározott követelményei eltérő rendelkezést nem állapítanak meg.
- A gyakorlati vizsgafeladatokat – legkésőbb a vizsgát megelőző két hónappal – az iskola igazgatója hagyja jóvá.
- A gyakorlati vizsgarészt akkor lehet megkezdeni, ha a vizsgabizottság elnöke meggyőződött a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétéről.
- A gyakorlati vizsgarész megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsgarész rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsgarész helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.

- A gyakorlati vizsgafeladatok végrehajtásához a vizsgázónak az adott tantárgynál helyben meghatározott idő áll a rendelkezésére. Ebbe az időbe a vizsgafeladatok ismertetésének ideje nem számít bele.
- A gyakorlati vizsgarész végrehajtásához rendelkezésre álló idő feladatok szerinti megosztására vonatkozóan a vizsgafeladatok leírása tartalmazhat rendelkezéseket.
- Nem számítható be a vizsgafeladatok végrehajtására rendelkezésre álló időbe a vizsgázónak fel nem róható okból kieső idő.
- A gyakorlati vizsgarészt – a vizsgafeladatok számától függetlenül – egy érdemjeggyel kell értékelni.
- Az értékelésben fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, születési helyét és idejét, a vizsgamunka tárgyát, a végzett munka értékelését és a javasolt osztályzatot.
- Az értékelést a tantárgyat tanító szaktanár írja alá.
- A vizsgázó gyakorlati vizsgarészre kapott érdemjegyét a vizsgamunkára, a vizsga helyszínén készített önálló gyakorlati alkotásra vagy a vizsga helyszínén bemutatott gyakorlatra kapott osztályzatok alapján kell meghatározni.

A tanulmányok alatti vizsgák szervezésének legfontosabb ismérvei

A vizsgabizottság minimum három főből áll:

- elnök
- kérdező tanár
- ellenőrző tanár

Az általuk ellátandó feladatok:

Az elnök

- felel a szabályok betartásáért,
- ellenőrzi a vizsgázók adatait, vezeti a jegyzőkönyvet,
- ha kell szavazást rendel el.

Kérdező tanár (ok)

- csak megfelelő tanári végzettséggel lehet,
- lehetőség szerint ne az kérdezze a tanulót, aki vizsgára küldte.

Az igazgató felel a vizsgák szabályos lebonyolításáért.

Ellenőrző tanár lehetőség szerint szakos tanár felel a vizsga szabályszerűségéért.

Írásbeli vizsgák általános szabályai:

- a tanteremben minden padban csak egy diák ülhet,
- a feladatlapot az iskola pecsétjével kell ellátni, fel kell tüntetni a tantárgy megnevezését, a tanuló nevét és a dátumot,
- a vizsgán használható segédeszközöket a szaktanár tájékoztatása alapján a tanuló hozza magával.

Az írásbeli vizsga javítása

- a szaktanár az adott vizsganapon piros tollal kijavítja az írásbeli dolgozatot
- ha a szaktanár arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközöket használt, - rávezeti a feladatlapra és értesíti az igazgatót.

Gyakorlati vizsga általános szabályai:

- a gyakorlatot vezető tanárnak kötelező a vizsgázót tájékoztatni a gyakorlati vizsga rendjéről,
- a gyakorlati vizsgarész a vizsga feladatok számától függetlenül egy érdemjeggyel kell értékelni.

Szivacskezilabda kerettanterv 1-4. évfolyam számára

Célok, feladatok

A szivacskezilabdázás legfőbb célja, hogy a játékon keresztül minél több gyermek fedezhesse fel a kézilabdázás élményét, és tanulja meg a játék alapjait a szabadidős vagy a későbbiekben a versenyszerű kézilabdázás érdekében. A játéktevékenység és oktatásmódszertani szemlélete az életkori sajátosságokhoz illeszkedik. A játékot és a játékosságot kiemelt eszköznek tekinti, amely segítségével örömteli és izgalmas tanulási lehetőséget kínál minden gyermek számára.

Az egyszerűsített szabályrendszer és a szivacskezilabda tulajdonságai együttesen biztosítják, hogy a sportág félelem nélküli, szórakoztató tevékenységgé váljon az alsó tagozatos tanulók számára. A játéktevékenység a legfőbb motiváció a tanulók számára, amely segítségével autentikus körülmények között, társas mezőben kezdődik meg a sportág alapjainak elsajátítása. Az egyéni és társas felelősségvállalás, a sportszerű magatartás és az egészséges versenyszellem kialakítása, szabályozása együttesen alapozzák meg a játékhoz szükséges morális fejlődést. Mindezeket túl a kézilabda játékokban megjelenő, egyéni és társas problémamegoldást kívánó helyzetek a motoros szférán túl kiválóan fejlesztik a szociális, emocionális és kognitív képességeket.

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak elsajátítása a legfontosabb cél. Ebből fakadóan az alapkészségek mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, melyek a hatékony és gyors mozgástanulás, továbbá a bonyolultabb sportági mozgások alapjait jelentik.

A szivacskezilabda tevékenységek során a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások mellett hangsúlyosan fejlődnek a manipulatív mozgások. A labda elfogása, dobása a lábak munkájával a kézilabda játékok sajátos készségcsoportját képezik, amelyek tanulása hozzájárul a kinezetikus érzékelés fejlődéséhez.

A gyakorlás során mindkét kéz ügyességét szükséges fejleszteni, s törekedni kell arra, hogy a vizuális információfeldolgozás a végrehajtások mentén egyre hatékonyabbá váljon. Az egyéni szerepjátékok, illetve a különböző szabályjátékok alkalmazása jól tudatosítható környezetet teremt a kreativitás, felfedezéssel mozgástanulás és az ezeket kísérő önálló, alkotó gondolkodás fejlesztéséhez.

A szivacskezilabda oktatási szemlélete szerint fontos, hogy minden tanulónak azonos mennyiségű idő álljon a rendelkezésre a gyakorlás és a játék során. Ehhez illeszkedően kerül a kiesős, sok várakozással járó tanulásszervezési formákat. Emellett figyelembe kell venni, hogy minden tanuló minden játékpozícióban rendszeresen tapasztalatot szerezzen.

Az 1-4. osztály tantervében az alapvető természetes mozgáskészségek fejlesztése és azok a kézilabda játékhoz illeszkedő feladatok kontextusában történő alkalmazása hatja át a tematikai egységeket. Az egyéni és társas labdás és labda nélküli ügyességfejlesztés feladatmegoldásai segítik a testtel és a térrel kapcsolatos érzékelési funkciók fejlődését, a játékhoz szükséges alapvető készségek és képességek fejlesztését és kialakítását. A társas együttműködés szabályainak és lehetőségeinek tanulása egyre tudatosabbá, célorientáltabbá teszi az egyes mozgások végrehajtását, amelyek segítségével a kisjátékok, a kreatív játékok és a mérkőzésjátékok is egyre élményszerűbben, eredményesebben játszhatók.

A kooperatív jellegű, együttműködést igénylő játékok és feladatok megteremtik a motoros és pszichés alapját a későbbi, időkenyészert alatti, versenyjellegű tevékenységeknek. A versenyek ebben az életkorban mindig a tanulás és fejlődés eszközeként jelennek meg, nem válhatnak kizárólagos céllá.

A foglalkozások során külön kiemelt fejlesztési területet jelentenek a kisjátékok, a kreatív játékok

és a mérkőzésjátékok. A kisjátékokban megvalósuló alkalmazó gyakorlás feladathelyzeteket teremtve, változatos térbeli, szabálybeli és létszámmal zajló játékokban fejti ki pótolhatatlan fejlesztő hatásait. Szabályozott feltételek mellett sokszoros mozgástanulási lehetőség alakul ki minden tanuló számára. A kreatív játékok hozzájárulnak a szivacskezilabda játék taktikai alapjai megértéséhez, a játéktevékenységben történő egyre tudatosabb és motivált részvételhez, végső soron a kognitív képességek fejlődéséhez.

A mérkőzésjátékok az életkori sajátosságokhoz illeszkedő létszámmal, célfelülettel, játéktérrel és szabályrendszerrel kontrollált versenyszituációkba ágyazva teszik teljessé a pedagógiai hatásrendszerét.

A fenti alapelvek és fejlesztési feladatok megvalósítása során kiemelt jelentőségű, hogy a tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és a kézilabdázáshoz fűződő pozitív attitűdbázist, és fejlesztik a tanulók teljes személyiségét.

A kerettanterv minden tanuló számára heti két órában kívánja biztosítani a hatékony és eredményes szivacskezilabda tanulást.

A játéktevékenység során jelölt játékosok száma minden esetben csak a mezőnyjátékosokra vonatkozik. Kapus – ha a játékban van – plusz egy játékosként értendő.

A szivacskezilabda mérkőzések pályaméretei az 1-2. osztályban 20 méter hosszú és 10 méter széles téglalap. A kapuelőtér vonal a kapu közepéből, a kapufák vonaláig húzott 5,5 méter sugarú félkörív, amelyeket a kapu szélességének megfelelően egy egyenes vonal köt össze. A kapu az alapvonal közepén áll, mérete: 150-160 centiméter magas és 240-250 centiméter széles. A javasolt játékidő 2x10 perc.

3-4. osztályban a játéktér téglalap alakú terület, amelynek hossza 28 méter, szélessége 15 méter. A kapuelőtér vonal a kapu közepéből, a kapufák vonaláig húzott 6 méter sugarú félkörív, amelyeket a kapu szélességének megfelelően egy egyenes vonal köt össze. A kapu az alapvonal közepén áll, mérete: 150-160 centiméter magas és 240-250 centiméter széles. A javasolt játékidő 2x15 perc.

A mérkőzésjátékokhoz, illetve a szivacskezilabda foglalkozásokhoz használandó szivacskezilabda mérete minden esetben szabadon választható a csapatok tudásszintjéhez és kézméretéhez igazítva. Amennyiben az iskolában nem áll rendelkezésre a javasolt pályaméret, a játéktér méretei és a játék szabályai – így például a csapatok létszáma – hozzáigazítandók az elérhető lehetőségekhez.

A kerettanterv minden tanuló számára, a mindennapos testnevelés kiváltható óráinak részeként, heti két órában kívánja biztosítani a szivacskezilabda tanulást.

1 – 2. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyéni labda nélküli és labdás ügyességfejlesztés	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	A mozgásfejlődés során kialakult természetes mozgáskészségek elemi szintű alkalmazása egyszerű körülmények között. Alapvető ismeretek a saját testtel, a téri irányokkal kapcsolatban. Tapasztalat a labda tulajdonságairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A test- és térérzékelés fejlődése a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások koordinációjának javulásával. A természetes mozgások alapvető mozgásmintáinak megismerése – különös tekintettel a manipulatív alap készségekre –, melyek biztosítják a későbbi sportspecifikus készségek alapjait. A kéz és a labda kapcsolatának kialakítása, a labdaérzékelés fejlesztése a vizuális információfeldolgozás hatékonyságának növelésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Testérzékelést és térérzékelést fejlesztő mozgásos feladatok, játékok labda nélkül és labdával

Természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásformák végrehajtása és koordinációs fejlesztési céllal végzett játékos feladatok, szerep- és szabályjátékok:

mozgás helyben, a saját tér érzékelésének játékos feladatai;
testérzékelést, egyensúlyozást fejlesztő hely- és helyzetváltoztató mozgások, szabadgyakorlati alapformák, képességfejlesztő gyakorlatok;
helyváltoztatás az általános térben fokozatosan növekvő sebességgel (különböző sebességtartományokban) az ütközések elkerülése nélkül;
helyváltoztatás különböző kötött és kötetlen útvonalakon (egyenes vonalon, cikk-cakkban, hullámvonalon, egyéb útvonalakon);
járások, futások, oldalazások lassú, közepes, gyors tempóban;
gyors megindulások, megállások, irányváltoztatások;
menekülés és üldözés egyszerű fogójátékokban;
területváltó, területre irányuló, valamint a helyezkedést előkészítő feladatok, játékok;
szökkenések, két- és egylábás szökdelések és ugrások talajon és alacsony akadályok fölött;
gördülések, gurulások, tompítások, esések egyszerű feladatai;
kúszások, mászások, utánzófeladatok;
a vizuális és auditív ingerek, valamint a mozgás összehangolásának játékos feladatai, játékai;
a védekező alapmozgás gyakorlatai;
saszé és keresztlépések előkészítő feladatai;
játékos általános, erőfejlesztő gyakorlatok hangsúlyosan saját testsúllyal.

Egyéni labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok és játékok helyben és haladással – labdafogás, gurítások, dobások és elkapások

a szivacs labda egykezes fogásmódja, tartása különböző helyzetekbe emelve, lendítve;

a szivacs labda emelése a test különböző mélységi, szélességi, hosszúsági tengelyeihez viszonyítva, a test melletti, fej feletti területeken;

alapvető két- és egykezes gurítások és dobásformák megismerése és gyakorlása különböző labdákkal, eszközökkel;

dobások különböző labdákkal a dobástávolság, a dobóerő és a dobás ívének egy szempontú variálásával;

célba dobások különböző távolságokról, különböző méretű labdákkal nagy célfelületekre;

dobások helyből, a stabil dobó terpesz kialakításával;

az egykezes felsődobás technikájának kialakítása;

a beugrásos lövés és előkészítő feladatai;

rövid, egyenes vonalú, illetve íves pályán való felkészítés gyakorlatai;

a labda elkapásának (elfogásának) alapvető formái (guruló, pattanó, levegőben különböző magasságban érkező labdák) a kéz és az ujjak szerepének a hangsúlyozásával;

saját, dobott és gurított labda elkapása;

alapvető lábmunkatechnikák megismerése alaphelyzetből.

Egyéni labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok és játékok helyben és

Matematika:
számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások

Környezetismeret:
testünk, életműködéseink, tájékozódás

Vizuális kultúra:
tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció

Technika:
anyagok és alakításuk

<p><i>haladással – labdavezetések:</i> labdapattintások helyben különböző erő kifejtéssel; labdapattintások helyben, alaptechnika mindkét kézzel; helyben történő labdavezetési és labdakontroll gyakorlatok különböző magasságban, változó kiinduló helyzetekben; lassú sebességű labdavezetések egyenes vonalon, köríven; labdavezetések álló akadályok között, később fokozatosan gyorsabban mozgó társak között az ütközések elkerülésével; labdavezetések és labdakontroll gyakorlatok a mozgássebesség fokozatos növelésével; labdavezetések sokféle alakzatban; labdavezetések különböző tempóban zenei aláfestéssel; labdavezetések önállóan alkotott útvonalakon (például számokon, betűkön stb.); labdavezetések irány- és ritmusváltoztatással; egyszerű cselezések labdával és labda nélkül álló akadályokkal szemben; egyéb labdaérzékelő gyakorlatok lábbal és a test különböző részeivel.</p> <p>1.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS <i>Általános ismeretek</i> Az alkalmazott természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásformák elnevezései. A manipulatív alapkészségek elnevezései. A tanórák alapvető szabályai, szokások ismerete. A tanult mozgásvégrehajtások tanulási szempontjainak megismerése. Az alkalmazott eszközök felismerése, balesetmentes használata. A dobások vezető műveletei, tanulási szempontjai. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete. A testi higiéniára és folyadékpótlásra vonatkozó alapismeretek.</p> <p><i>Taktikai ismeretek előkészítése</i> a játéktér határainak érzékelése és kihasználása; a labda elfogására és megszerzésére irányuló taktikai cselekvések támadásban és védekezésben; a későbbi 1-1 elleni játékhelyzetek megoldását segítő védekező és támadó lábmunka alapjai; meneküléshez és üldözéshez kapcsolódó tudatosság (elszakadás, irány- és ritmusváltás a térben).</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> A mozgásműveltség elemeinek elsajátítása során a tanulóknak világos képet kell kapniuk a pozitív testképről. Ennek mentén a tanulók megismerik az önismeret fogalmát, továbbá képessé válnak saját testi határaik megélésére, azon határok átlépésére, amelyek elősegítik az önértékelés, fejlődését. A testnevelés órákon végzett állandó tudatosítás eredményeként a tanulóknak tudatosul, hogy a rendszeres testmozgás, a mozgásos játékok befolyásolják az aktuális játékkedvüket, mozgékonyaságukat, aktivációs energia szintjüket.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>testrészek, irányok, mozgásút vonal, sebesség, ütközések elkerülése, cikk-cakk vonal, hullámvonal, alacsony-magas súlyponti helyzet, védekező alaphelyzet, szivacs labda és használati szabályai, gurítás, dobás, elkapás, elfogás, labdavezetés, felugrás, elugrás, beugrás, átadás, passz, felkészítés, dobásív,</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A társas együttműködés alapjai	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a páros és csoportos mozgásos tevékenységekkel, játékokkal kapcsolatban. Az életkornak megfelelő társas felelősségtudat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szivacskezilabdához szükséges alapvető társas magatartásformák megértése, a közös feladat-végrehajtás és játék alapélményének megteremtése. A páros és csoportos technikai és taktikai alapok elsajátítása. A támadó, védő szerepek előkészítése a kooperatív viselkedésformák és az egészséges versenyszellem megteremtésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Egyéni labdás és labda nélküli ügyességfejlesztés feladatai (1. tematikai egység célszerű anyagából) páros és társas együttműködést igénylő tanulási helyzetekben.</i></p> <p><i>Páros és csoportos labdás és labda nélküli ügyességfejlesztő dobásgyakorlatok és játékok helyben és haladással:</i></p> <p>egyszerű kooperatív futójátékok, szerep- és szabályjátékok a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások változatos gyakorlására;</p> <p>dobáspontosságra és sikeres együttműködésre törekvő kooperatív feladatok, játékok sokféle eszköz felhasználásával;</p> <p>dobások különböző irányból és formában érkező labdaátvételt követően;</p> <p>labdadobások, átadási (passz) gyakorlatok különböző alakzatokban;</p> <p>játékos passzgyakorlatok meghatározott társhoz vagy meghatározott sorrendiséggel;</p> <p>árnyék- és tükörgyakorlatok labdával a társ(ak) követésével;</p> <p>guruló, pattanó és a levegőből érkező labda elfogása, majd továbbítása társnak vagy társaknak helyből, valamint lassú (később fokozatosan gyorsuló) mozgást követően;</p> <p>átadási gyakorlatok a pálya szélességi- és hossz tengelyében csoportokban, pontszerzési lehetőséggel;</p> <p>alapvédekezés és a szemből érkező lövés és átadás akadályozásának feladatai;</p> <p>kontrollált sor- és váltóversenyek;</p> <p>páros és csoportos küzdőfeladatok, játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p><i>Alapismeretek</i></p> <p>A páros és csoportos feladatmegoldásokra vonatkozó magatartási szabályok. A feladatkezdő és befejező jelzések ismerete.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i></p> <p>a pozíciótartás alapismeretei támadásban;</p> <p>az együttműködés alapismeretei szélességben és mélységben;</p> <p>támadó-védő szerepek alapfeladatai szélességben és mélységben;</p> <p>kapus poszt alapfeladatainak ismerete;</p> <p>1-1 elleni játék alapismeretei támadó és védő szerepekben.</p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, látványok megfigyelése</p>

<p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> Az életkori sajátosságokból fakadóan a tanulók valódi csoporthoz való tartozásának élménye még nem jellemző. Ezért a testnevelésóra keretei között a tanulóknak tudatosított, közösen – osztályban, csoportban – megélt pozitív élmények adják a csoporthoz tartozás élményének alapját. Ennek eredménye a fokozódó kooperatív magatartás kialakulása, a társas felelősség és a közös sikerekre törekvés megjelenése. Az énközpontú világvélemény fokozatos lebomlása zajlik. A társas felelősség kialakulásához vezető úton az esetleges versenyszituációk állandó kontrollja meghatározó tényező.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vezető, követő, menekülő, üldöző, támadó, védő, zavarás, ütközés, párharc, együttműködés, mezőnyjátékos, kapus, szélesség, mélység, keresztpassz, segítségadás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisjátékok	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	A manipulatív eszközhasználati formák elemi ismerete. Tapasztalat a labdás játékokról, a labda használatának lehetőségeiről.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az alapvető technikai elemek játékhelyzetben történő gyakorlása, és ennek részeként az elemi szintű taktikai feladatok megoldása. Az összjáték lehetőségének, szerepének felismerése a játékhelyzetekben, csökkentett létszám, terület és egyszerűsített szabályok mellett.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Játékok, játékos feladatok csökkentett létszámmal, kisebb területen, egyszerűsített szabályokkal.</i> 1:1 elleni játékok; 2:1 elleni játékok; 2:2 elleni játékok; 3:1 elleni játékok; 3:2 elleni játékok: pontszerzők a játék fázisainak tudatosítása figyelembe vételével; labdatartó játékok; védővel szemben, nagyméretű célfelületekre történő pontszerzési lehetőséggel; labdabirtoklás védővel (védőkkel) szemben, rögzített célfelület (például kapu, vonal) nélkül; labdabirtoklás védővel (védőkkel) szemben, célfelülettel (például különböző méretű kapu(k)ra, vonalra, területre); „cicajátékok”; többkapus játékok különböző formájú és méretű területeken megkötések mellett.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS <i>Alapismeretek</i> A szélesség és mélység fogalmának megértése. A helyezkedés és a</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás</p>

<p>labdacentrikus védekezés alapjainak megértése. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> Az 1:1 elleni játékban az alábbi játékhelyzetek megoldása: a támadónak a labda birtoklása és a célfelület elérése, gólszerzés; a védőnek a labda megszerzése, a célfelület elérésének, a gólszerzésnek megakadályozása.</p> <p>A 2:1; 2:2; 3:1; 3:2 elleni játékokban az alábbi játékhelyzetek megoldásai: támadásban a labda megszerzésére, megkapására, átvételére, megtartására, birtoklására, továbbítására irányuló tevékenység; védekezésben nyomásgyakorlás a labdás ellenfélre vagy helyezkedés a labda és a saját kapu, célfelület közé; labdavesztés esetén a labda azonnali visszaszerzésére irányuló törekvés és az ellenfél megakadályozása a gólszerzésben (a támadó és a célfelület közé történő helyezkedés).</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> A kisjátékok során a tanulók számára örömet, jó érzést okozó feladatok sokszori, sikeres végrehajtása adja az alapját, hogy megtapasztalják és átéljék a játékhelyzetek és feladatok után a játék és az élmény kapcsolatát, a kellemes érzéseik okait. A kisjátékok olyan tanulási környezetet eredményeznek, mely fokozza a játékba kapcsolódás lehetőségét, a tanulási esélyeket kiegyenlíti, s ezzel hozzájárul a motivált részvételhez. A kisjátékok közbeni kontrollált versenyhelyzetek hozzájárulnak a sportszerű magatartásformák kialakulásához, a társak megbecsüléséhez és az eredményközpontúság helyett a játékelmény hangsúlyozásához.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdabirtoklás, védekezés, támadás, sportszerűség, győztes, vesztes, gólszerzés, gólszerzés megakadályozása, összjáték, sáncolás, üres terület</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kreatív játékok</p>	<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanulóknak tapasztalata van az önálló, fantáziára építő játékok kitalálásában, egyszerű játékfeladatok és szabályok kialakításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A kreatív játékok alkalmazásával a tanulók előzetes mozgás- és játéktapasztalataira építve az önálló alkotó gondolkodás és a játékintelligencia fejlesztése. Tapasztalatszerzés a játékszabályok, megkötések, illetve a játéktevékenység egyes elemeinek megalkotásában.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>4.1. MOZGÁSMŰVELTSÉG - Páros és társas labdás feladatalkotások, kreatív mozgássorok létrehozása labdával vagy labda nélkül – zenére is. - Futójátékok, fogójátékok közbeni szerepek megválasztása, kitalálása. - Előre meghatározott futó- vagy fogójátékok egy-egy szabályának</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p>	

<p>módosításai (ház, megfogás, szabadítás, létszám, eszköz, terület stb.) irányított keretek között. - Kisjátékok és mérkőzésjátékok tanulók általi módosítása egy szempont figyelembevételével: labdák száma; a pont (gól)szerezés lehetősége; a játéktéren való haladás; célfelület helye, mérete, száma; területkorlátozások.</p> <p>4.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS <i>Alapvető ismeretek</i> A játékok módosítási lehetőségeinek elnevezései, a játékok megnevezései, a játékszabályok megismerése és alkalmazása.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> A játékszabályok, a terület, a létszám, a megkötések és a célfelületek egy szempont szerinti módosításának következményei felismerése.</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> A problémamegoldó gondolkodás viszonylag fejletlen, ezért a tanulók egy probléma megoldása során nem képesek több szempontból vizsgálni a szituációt. A játékszabályok módosítása kooperatív tanulásszervezéssel valósítandó meg, amely növeli a csoportkohéziót és a kevésbé ügyes tanulókat is nagyfokú sikerben részesít. A tudatos játéktevékenység nagyfokú tanulói figyelmet igényel, amely egyszerre egy játékelem tanulását teszi lehetővé. A tanulók egy szempont figyelembe vételével képessé válnak a feladatok kreatív megoldására.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, tárgy- és környezetkultúra</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>játékfeladat, játékmegkötés, szabályalakítás, játékösszetevők, önálló alkotás, ötletes megoldás, szabályalkotás</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Mérkőzés játékok</p>	<p>Órakeret 28 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A mérkőzésjátékok alapszabályainak megismeréséhez szükséges alapvető ismeretek, illetve a játékhoz szükséges alapmozgások elemi szintű végrehajtása (futás, ugrás, irányváltoztatás, labda átvétel, dobás).</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékot alkotó mozgások, mozdulatok alkalmazásának első tapasztalatainak megszerzése kontrollált versenyhelyzetekben. A játékélmény megtapasztalása és a tevékenységorientált, kontrollált versenyjátékok elfogadásán, megértésén és alkalmazásán keresztül a játékhoz kapcsolódó érzelmi kötődés kialakítása. A 3:3 elleni játék alapjainak elsajátítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kontrollált versenyjellegű mérkőzésjátékok 3-3 ellen:</i> különböző, könnyítést és sikerélményt célzó megkötések, szabálymódosítások alkalmazásával; különböző játéktér mérettel és formával;</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p>	

<p>kapuk számának, méretének, elhelyezésének változtatásával; gólszerzés módjainak megkötéseivel; az eredményszámítás meglétével (van vagy nincs); az eredményszámítás módjának változtatásával.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS <i>Alapvető ismeretek</i> A 3:3 elleni mérkőzésjáték alapszabályai. A védekezés és támadás alapismeretei, szabálytalanságok. A játék fő fázisainak feladatmegoldásaival kapcsolatos elemi ismeretek.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> Mérkőzés játékokban az alábbi játékhelyzetek megoldása: támadónak a labda birtoklása és a célfelület elérése, gólszerzés; a védőnek a labda megszerzése, a célfelület elérésének, a gólszerzésnek megakadályozása; támadásban a labda megszerzésére, megkapására, átvételére, megtartására, birtoklására, továbbítására irányuló tevékenység; védekezésben nyomásgyakorlás a labdás ellenfélre vagy helyezkedés a labda és a saját kapu, célfelület közé; labdavesztés esetén a labda azonnali visszaszerzésére irányuló törekvés és az ellenfél megakadályozása a gólszerzésben (a támadó és a célfelület közé történő helyezkedés).</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> Az önálló feladatmegoldás, a kompetencia tudat teljes megélése érdekében a kontrollált versenyhelyzetek és a tanuló önmagához mért fejlődésének hangsúlyozása történik mind a készségfejlődésben, mind a játéktudatosság fejlődésében. Ez által serkenthető a kooperatív magatartás kialakulása, amelynek következtében fokozatosan létrejön a társakkal és a pedagógussal való együttműködés, a szabálykövetés és a sportszerű magatartás.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>kapuelőtér vonal, oldalvonal, alapvonal, középvonal, félidő, szünet, szabaddobás, büntetődobás, középkezdés, bedobás, figyelmeztetés, kiállítás, kizárás, labdatartás, zavarás, együttműködés csapaton belül, megegyezés, elfogadás, szabályszegés, szabálykövetés, indulat, vita, játékvezető</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Egyéni labda nélküli és labdás ügyességfejlesztés A tanuló legyen képes a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások, valamint a kézilabdázáshoz szükséges manipulatív alapkészségek (dobás és elkapás, elfogás) kontrollált végrehajtására. Ismerjen többféle labdatípust és tudjon velük egyszerű ügyességi feladatokat magabiztosan végrehajtani. Legyen képes a futás sebességének célszerű változtatására valamint testessel, irányváltoztatással történő szabályozott végrehajtására. Tudja elkülöníteni a térbeli irányokat és ütközés nélkül bemozogni az általános teret. Ismerje a mellső, alsó és felső dobások végrehajtását, a felső egykezes hajítás technikai alapjait. Tudjon védekező alaphelyzetben célszerűen mozogni a játéktéren. Tudatosan alkalmazza a labdavezetés, labdaátvétel és a dobás alaptechnikáit kitámasztással és beugrással végrehajtva. A társas együttműködés alapjai</p>

	<p>A tanuló legyen képes egy vagy két társával felelősségteljesen gyakorolni, feladatot megoldani. Tudjon folyamatosan, kis hibaszázalék mellett átadási (passz) gyakorlatokat végrehajtani. Vegyen részt tudatosan, nagyfokú sikeresség mellett a futó-, fogójátékokban és célbadobó játékokban. Tudjon egyszerű döntéshelyzetet megoldva (például 2-1 elleni játékban) gólszerzésre törekedni. Ismerje a támadó és védő alapfeladatokat.</p> <p>Kisjátékok</p> <p>A tanuló ismerje a helyezkedés és a labdacentrikus védekezés alapjait kisjátékok közben. Támadásban ismerje fel a kedvezőbb játékhelyzetben lévő társat, és törekedjen megjátszására.</p> <p>Védekezésben gyakoroljon nyomást az ellenfél labdás játékosára és törekedjen a labda visszaszerzésére. Értse az üres terület fogalmát, és mozgásával, döntéseivel igyekezzen annak kihasználására (például befutás, passz). A játékokra, mint tanulási lehetőségekre tekintsen, és törekedjen az eredményekből fakadó győzelem és vereség érzelmi hatásainak szabályozására.</p> <p>Kreatív játékok</p> <p>A tanuló váljon képessé pedagógus segítségével a kisjátékok vagy a mérkőzésjátékok szabályait 1-2 szempont alapján célszerűen módosítani, megváltoztatni.</p> <p>Mérkőzésjátékok</p> <p>A tanuló értse a 3-3 elleni szivacskezilabda játék alapszabályait és fogadja el azokat. Legyen képes játék közben tudatosan a labda megszerzésére törekvő mozgásokat végrehajtani, védekezésben tudatosan a labda és a saját kapuja közé helyezkedni. Tudjon tudatosan úgy helyezkedni támadásban, hogy ha labdát kap, akkor közvetlenül gólt tudjon szerezni. Ismerje a mérkőzésjátékokban a játékosok alapfeladatait támadásban, védekezésben és labdabirtoklás váltáskor. Legyen képes, minden – játékban használatos – pozícióban játszani a játékot.</p>
--	--

3-4. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyéni labda nélküli és labdás ügyességfejlesztés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A természetes mozgáskészségek alapvető mozgásmintáinak ismerete és végrehajtása, alkalmazásuk a térben, különböző játékhelyzetekben. A menekülés és üldözés tudatos alkalmazása fogójátékokban. A manipulatív alapkészségek (kiemelten a gurítások, dobások, elkapások, labdavezetések) kontrollált végrehajtása gyakorlólé helyzetben. A felső egykezes hajítás kontrollált végrehajtása kitámasztással és beugrással. Mozgás védekező alaphelyzetben. Tapasztalat a tér, a test mozgásának viszonylatában, különböző sebességtartományokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A test- és térérzékelés, az egyensúlyozás és a kinesztetikus érzékelés fejlődése a változatos, egyéni ügyességi szinthez igazodó labdás és labda nélküli feladatmegoldások segítségével. A labdaérzékelés fejlesztése a vizuális információfeldolgozás hatékonyságának további növelésével. Az alapkészségek egyre sportágspecifikusabb technikai végrehajtása	

	időkényszer alatt is. A természetes manipulatív alapkészségek végrehajtási mintáinak változó körülmények közötti alkalmazása. Az általános relatív erőszint és a gyorsasági koordináció fejlődése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGASMŰVELTSÉG <i>Testérzékelést és térérzékelést fejlesztő mozgásos feladatok, játékok labda nélkül és labdával.</i> Természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásformák, valamint kombinációik végrehajtása, koordinációs fejlesztési céllal végzett játékos feladatok, szabályjátékok: mozgás helyben, a saját test- és tér érzékelésének játékos feladatai; testérzékelést, egyensúlyozást fejlesztő hely- és helyzetváltoztató mozgások, szabadgyakorlati alapformák, képességfejlesztő gyakorlatok; járások, futások, oldalazások váltakozó sebességgel, különböző súlyponti helyzetben; helyváltoztatás az általános térben fokozatosan növekvő sebességgel (különböző sebességtartományokban) mozgó akadályok (társak) között; gyors megindulások, megállások, irányváltoztatások (labdával is) előzetes és utólagos mozgásokkal kombinálva, feladathelyzetben is; menekülés és üldözés összetett fogójátékokban; területváltó, valamint a helyezkedést előkészítő feladatok, játékok; szökkenések, szökdelések és ugrások váltakozó szinteken és magasságban; irányváltoztatások, fordulatok menekülés és üldözés komplex akadálypályákon és összetett fogójátékokban; haladás a térben kombinált futó-ugró-dobó feladatokkal; futó-és ugróiskolai feladatok; gördülések, gurulások, tompítások, esések egyszerű feladatai; kúszások, mászások, utánzófeladatok; a vizuális és auditív ingerek, valamint a mozgás összehangolásának játékos feladatai, játékaik nehezített körülmények között; a védekező, támadó alapmozgás és a lábmunkatechnikáik gyakorlatai alaphelyzetből és megelőző más mozgásformákból; fordulatok, a sasszé és keresztlépések feladatai változó körülmények között; játékos, általános és speciális erőfejlesztő gyakorlatok hangsúlyosan saját testsúllyal.</p> <p><i>Egyéni labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok és játékok helyben és haladással – labdafogás, gurítások, dobások és elkapások:</i> a szivacs labda emelése a test különböző mélységi, szélességi, hosszúsági tengelyeihez viszonyítva, a test melletti, fej feletti területeken zavaró társ mellett is; alapvető két- és egykezes gurítás- és dobásgyakorlatok gyakorlása szivacs labdával; dobások különböző labdákkal és eszközökkel a dobástávolság, a dobóerő és a dobás ívének többszemponú variálásával; célba dobások növekvő távolságokról, különböző méretű labdákkal csökkenő méretű célfelületekre; dobások helyből és előzetes mozgásból a stabil dobó terpesz kialakításával;</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció</p> <p><i>Technika:</i> anyagok és alakításuk</p>

az egykezes felsődobás technikai végrehajtása sokféle előkészítő mozgásból (labdaátvételtől, cselektől) és feladathelyzetben; szemből, oldalról, rézsútosan hátulról érkező labda biztos elfogása és zökkenőmentes továbbítása;

labdaadogatási (átadási) gyakorlatok növekvő mozgási sebességgel különböző lépéskombinációkkal a kidobást megelőzően;

a beugrásos lövés és előkészítő feladatai;

rövid, egyenes vonalú, illetve íves pályán való felkészítés gyakorlatai;

a váll vonalának és az alatti dobásfajták technikai képzése, rávezető gyakorlatai;

különböző irányból és magasságból érkező labdák elfogása, majd dobó helyzetbe való felkészítése;

dobások társtól átvett labdával labda nélküli és labdás lendület szerzést követően célra, felületre kitámasztásból és beugrást követően;

a labda elkapásának (elfogásának) alapvető formái (guruló, pattanó, levegőben különböző magasságban érkező labdák), előzetes és utólagos mozgáskombinációkban;

saját, dobott- és gurított labda elkapása és dobása;

dobások önszöktetést követően - különböző feladatok végrehajtásával - beugrásos lövésformával végrehajtva (kiinduló helyzet változtatása, futás közbeni feladatok, labdavezetés közbeni feladatok stb.);

felugrásos lövés előkészítő gyakorlatai különböző kényszerítő és rávezető gyakorlatokkal.

Egyéni labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok és játékok helyben és haladással – labdavezetések:

labdapattintások helyben folyamatos és váltakozó erő kifejtéssel;

helyben történő labdavezetési és labdakontroll gyakorlatok különböző magasságban, változó kiinduló helyzetekben;

közepes- és nagysebességű labdavezetések különböző mozgásútvonalakon;

labdavezetések álló akadályok között, később fokozatosan gyorsabban mozgó társak között az ütközések elkerülésével;

labdavezetések a vizuális kontroll csökkentésével;

labdavezetések és labdakontroll gyakorlatok a sebesség fokozatos növelésével;

labdavezetések sokféle alakzatban;

labdavezetések különböző tempóban zenei aláfestéssel; labdavezetések önállóan alkotott útvonalakon (például számokon, betűkön stb.);

labdavezetések, indulócselekkel, irány- és ritmusváltoztatással árnyék- és üldözőfeladatokkal;

cselezések labdával és labda nélkül védővel (társsal) szemben játékhelyzetben;

egyéb labdaérzékelő- és zsonglőr gyakorlatok lábbal és a test különböző részeivel.

1.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Alapvető ismeretek

Az alkalmazott természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásformák elnevezései. Az új technikai elemek (kiemelten felugrásos lövés) vezető művelete és tanulási szempontjai. A tanórák alapvető szabályai, szokások.

<p>A különböző mozgásvégrehajtások, technikák tanulási szempontjainak megismerése. A testi képességekkel, továbbá a gyakorlatok helyes végrehajtásaival kapcsolatos alapvető ismeretek (például erő, állóképesség, hajlékonyság, gyorsaság, koordináció, gerinc- és ízületvédelem). A testi higiénéjával, fáradással és a folyadékpótlással összefüggő ismeretek.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> a labda megszerzésére és megkapására irányuló cselekvések támadásban és védekezésben; védekező és támadó lábmunka tudatossága játékhelyzetekhez igazítva; meneküléshez és üldözéshez kapcsolódó tudatosság (elszakadás és cselezés a térben).</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> A tanuló elfogadja a külső visszajelzés információit az önértékelés sérülése nélkül, és képes a mozgásműveltség fejlesztése érdekében egyénre szabott, saját célokat kitűzni, elérni és felismeri egyéni sajátosságait, erősségeit, gyengeségeit. Megkezdődik a belső figyelem kialakulása. A helyes technikai végrehajtásra való tudatos törekvés során kialakul a tanuló akaratlagos figyelme saját testére, mozgására, melynek eredményeként képes pontosan és tantárgyi terminológia szerint megérteni, meghatározni, tudatosítani a mozgás tanulása közbeni és általi testi érzéseket, érzeteket.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>irányváltoztatások, mozgásútvonala, sebességváltoztatások, súlyponti helyzet, alaphelyzet, tanulási szempont, önálló gyakorlás, technikai elem</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A társas együttműködés alapjai</p>	<p>Órakeret 32 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szivacskezilabdához szükséges alapvető társas magatartásformák ismerete. Tapasztalat a páros és csoportos feladatmegoldásokkal, önálló gyakorlással kapcsolatban. Az életkornak megfelelő társas felelősségtudat. Páros és csoportos labdás koordinációfejlesztő játékos gyakorlatok és játékok. A támadó, védő szerepek ismerete, tapasztalat a gyakorlás során betöltött szerepükről. A labda elfogásának és dobásának, valamint az átadási gyakorlatok tanulási szempontjainak, alkalmazásának ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A szivacskezilabdához szükséges alapvető társas magatartásformák formálása, a sportszerű, közös játék alapélményének további mélyítése. A kooperatív viselkedésformák, a társas felelősség további formálása kontrollált versenyszituációkban is. Párban vagy csoportban végezhető labdás ügyességfejlesztés fokozott pontosságra, összehangoltabb együttműködésre törekedve. A páros és csoportos technikai és taktikai alapok elsajátítása a játékban történő eredményes alkalmazás érdekében támadásban és védekezésben egyaránt.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>2.1. MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Egyéni labdás és labda nélküli ügyességfejlesztés feladatai (1. tematikai egység célszerű anyagából) páros és társas együttműködést igénylő tanulási helyzetekben.</i> <i>Páros és csoportos labdás és labda nélküli ügyességfejlesztő</i></p>	<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria,</p>	

<p><i>dobásgyakorlatok és játékok helyben és haladással:</i> kooperatív futójátékok, szerep- és szabályjátékok a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások változatos gyakorlására; dobáspontosságra és sikeres együttműködésre törekvő kooperatív feladatok, játékok sokféle eszköz felhasználásával; dobások társnak labdával végzett lendületvételt követően; dobások társnak különböző irányból, magasságban és az azt megelőző labdaátvételt követően; labdadobások, átadási (passz) gyakorlatok különböző alakzatokban és formációkban; játékos passzgyakorlatok meghatározott társhoz vagy meghatározott sorrendiséggel; játékos passzgyakorlatok döntéskényszerrel járó szituációkban; árnyék- és tükörgyakorlatok labdával a társ(ak) követésével; guruló, pattanó és a levegőből érkező labda elfogása, majd továbbítása társnak vagy társaknak (páros, hármas, négyes csoportokban történő szervezéssel) talajról és felugrást követően; átadási gyakorlatok a pálya szélességi- és hossz tengelyében csoportokban, pontszerzési lehetőséggel; labdaelütést és „halászást” megérettetű gyakorlatok; alapvédekezés és a szemből érkező lövés és átadás akadályozásának feladatai; a támadás és elszakadás páros és társas feladatai, játéka; kontrollált sor- és váltóversenyek komplex feladatmegoldást igénylő helyzetekben; páros és csoportos küzdőfeladatok, játékok.</p> <p>2.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p><i>Alapismeretek</i> A páros és csoportos feladatmegoldásokra vonatkozó magatartási szabályok. Az önálló gyakorláshoz kapcsolódó ismeretek. A vezető és követő szerepek felelőssége, feladatai. A döntéshozatal és a célszerű feladatmegoldásokkal összefüggő egyéni és társas felelősség szempontjai.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> a pozíció tartás alapismeretei támadásban; az 1-1 elleni játék lehetőségei; támadásban két játékos együttműködése, helyezkedése pozíció tartással és váltással; támadásban három, négy játékos együttműködése pozíció tartással, enyhé mélységi osztottsággal; támadó-védő szerepek alapfeladatai szélességben és mélységben kiegészülve a beálló pozíció ismeretével; kapus poszt alapfeladatainak ismerete védekezésben és támadásban egyaránt.</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> Az előző évfolyamok nevelő munkájának és mozgásfeladatainak köszönhetően a tanulók valódi csoporthoz való tartozásának élménye erősödik. Továbbra is kulcsfontosságú, hogy a testnevelésóra keretei között a tanulóknak tudatosított, közösen – osztályban, csoportban –</p>	<p>mérés, tesztek</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, látványok megfigyelése</p>
---	--

megélt pozitív élmények domináljanak. Ennek eredménye a fokozódó kooperatív magatartás kialakulása, a társas felelősség és a közös sikerekre törekvés erősödése. Folytatódik az énközpontú világgép átalakulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezető, követő, menekülő, üldöző, támadó, védő, zavarás, ütközés, párharc, együttműködés, mezőnyjátékos, kapus, védő, támadó, szélesség, mélység, keresztpassz; periférikus látás, takarás, emberfogás, elszakadás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisjátékok	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív alapkészségek (kiemelten gurítás, elkapás, dobás és labdavezetés) kisjátékokban történő alkalmazásáról. A lapszintű játéktapasztalat az 1:1, 2:1, 2:2, továbbá a 3:1, 3:2, 3:3 elleni játékokban. Tudatos játéktevékenység a tanult cicajátékokban, labdatartásokban, pontszerzőkben. Képes a tanult technikai elemek kisjátékok közötti alkalmazására.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az alapvető technikai elemek bővülő játékhelyzetekben történő gyakorlása, és ennek részeként egyszerű taktikai feladatok megoldása. Az összjáték lehetőségének, szerepének felismerése a játékhelyzetekben, csökkentett létszám, terület és egyszerűsített szabályok mellett. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése döntéskényszerrel járó létszámtöbbletben zajló játékokkal. A játék fázisaihoz illeszkedő feladatok tudatosítása és gyakorlása az egyre eredményesebb és önállóbb feladatmegoldások érdekében. Poszt-specifikus taktikai alapfeladatok gyakorlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>3.1. MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Játékok, játékos feladatok csökkentett létszámmal, kisebb területen, egyszerűsített szabályokkal.</i> 1:1 elleni játékok; 2:1 elleni játékok; 2:2 elleni játékok; 3:1 elleni játékok; 3:2 elleni játékok; 3:3 elleni játékok; 4:2 elleni játékok; 4:3 elleni játékok; szélességben és mélységben osztott területen (például sávok); pontszerzők a játék fázisainak tudatosítása figyelembe vételével; labdatartó játékok; védővel (védőkkel) szemben, csökkenő méretű célfelületekre történő pontszerzési lehetőséggel; labdabirtoklás védővel (védőkkel) szemben, rögzített célfelület (például kapu, vonal) nélkül; labdabirtoklás védővel (védőkkel) szemben, célfelülettel (például különböző méretű kapu(k)ra, vonalra, területre); „cicajátékok”; többcsapatos játékok; többkapus játékok különböző formájú és méretű területeken fokozatosan nehezedő megkötések mellett.</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése</p>

<p>3.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p><i>Alapismeretek</i></p> <p>A helyezkedés és a labda centrikus védekezés alapjainak megértése. Az egysoros területvédekezés egyszerű formái, valamint az emberfogásos védekezés elemi ismeretei. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerű magatartás tudatos felvállalása.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i></p> <p>Létszám azonos, illetve létszámfölényes (hátrányos) játékokban az alábbi játékhelyzetek megoldásai:</p> <p>a támadónak a labda birtoklása és a célfelület elérése, gólszerzés; a védőnek a labda megszerzése, a célfelület elérésének, a gólszerzésnek megakadályozása; támadásban a labda megszerzésére, megkapására, átvételére, megtartására, birtoklására, továbbítására irányuló tevékenység; védekezésben nyomásgyakorlás a labdás ellenfélre vagy helyezkedés a labda és a saját kapu, célfelület közé, valamint a labda elhalászása; labdavesztés esetén a labda azonnali visszaszerzésére irányuló törekvés és az ellenfél megakadályozása a gólszerzésben (a támadó és a célfelület közé történő helyezkedés).</p> <p>A halászás lehetőségének felismerése.</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i></p> <p>A kisjátékok során a tanulók tapasztalati alapon értik meg a különböző játékfeladatokat, amelyek hozzásegítik őket a további motivált és koncentrált gyakorláshoz, tanuláshoz. A játékban kiütköző egyéni különbségek (erősségek és gyengeségek) kezelése és elfogadása folyamatos nevelési feladatot jelent, amely biztosítja az egészséges versenyszellem és a játékelmény dominanciájának erősödésén keresztül a minden tanuló számára kínált sikeres részvétel lehetőségét. A kisjátékok közbeni kontrollált versenyhelyzetek hozzájárulnak a sportszerű magatartásformák kialakulásához, a társak megbecsüléséhez és az eredményközpontúság helyett a játékelmény hangsúlyozásához.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdabirtoklás, védekezés, támadás, sportszerűség, győztes, vesztes, gólszerzés, gólszerzés megakadályozása, összjáték, betörés, sáncolás, üres terület, szabaddobás, döntéshelyzet, áttörés, pozíció, visszazárás, elszakadás, leválás, halászás</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kreatív játékok</p>	<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanulóknak tapasztalatuk van az egyszerű szabályokon alapuló játékok egy szempont szerinti változtatásában. Ismerik a szabályváltoztatás alapvető lehetőségeit.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-</p>	<p>A kreatív játékok alkalmazásával a tanulók előzetes mozgás- és játéktapasztalataira építve az önálló alkotó gondolkodás és a játékind intelligencia fejlesztése. Tapasztalatszerzés a játékszabályok,</p>	

fejlesztési céljai	megkötések, illetve a játéktevékenység egyes elemeinek megalkotásában. A tanulói módosítások következtében a játéktevékenységgel összefüggő döntéshozatali mechanizmusok fejlesztése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <ul style="list-style-type: none"> - Páros és társas labdás feladatalkotások, kreatív mozgássorok létrehozása labdával vagy labda nélkül – zenére is. - Futójátékok, fogójátékok közbeni szerepek megválasztása, kitalálása. - Előre meghatározott futó- vagy fogójátékok egy vagy több szabályának módosításai (ház, megfogás, szabadítás, létszám, eszköz, terület stb.) irányított keretek között. - Kisjátékok és mérkőzésjátékok tanulók általi módosítása 1-3 szempont figyelembevételével: labdák száma, mérete, fajtája; a pont (gól)szerezés lehetősége; a játéktéren való haladás; a játéktér formája; a labdaszerzés módja; a labdabirtoklás módja; esélykiegyenlítő variációk (például joker játékos, átállás, speciális eredményszámítás); célfelület helye, mérete, száma; területkorlátozások; egyéb eszközök bekapcsolása. <p>4.2. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p><i>Alapvető ismeretek</i> A játékok módosítási lehetőségeinek elnevezései, a játékok megnevezései, a játékszabályok, megkötések megismerése, módosítása és alkalmazása.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> A játékszabályok, a terület, a létszám, a megkötések és a célfelületek egy-három szempont szerinti módosításának következményei felismerése (például játékdinamika, könnyítés, nehezítés, elemi taktikai szempontok).</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i> A problémamegoldó gondolkodás egyre fejlettebb, amelyhez erőteljesen hozzájárul a játékszituációkból adódó sikeres és sikertelen megoldásokban szerzett tapasztalat. A játékszabályok módosítása kooperatív tanulásszervezéssel valósítandó meg, amely növeli a csoportkohéziót és a kevésbé ügyes tanulókat is nagyfokú sikerben részesít. A tudatos játéktevékenység nagyfokú tanulói figyelmet igényel, amely egyszerre egy játékelem tanulását teszi lehetővé. A tanulók egy-három szempont figyelembe vételével képessé válnak a feladatok kreatív megoldására. A változatos döntéshozatali szituációk eredményeként a tanulók döntéshozó képessége javul. A testnevelés órai szituációkban a döntéshozatalból fakadó helyzetek (vita, helyes megoldás, tervezés, stb.) kezelése és a döntés melletti érvelés is tudatosan fejlődik.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, tárgy- és környezetkultúra, kifejezés, alkotás</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékmegkötés, szabályalakítás, szabályalkotás, játékösszetevők, önálló alkotás, ötletes megoldás, döntéshozatal
----------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mérkőzés játékok	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	A 3:3 elleni mérkőzésjátékok alapszabályainak és a poszt-specifikus alapfeladatainak ismerete támadásban és védekezésben. A játékhoz szükséges alapmozgások fokozatosan gyorsuló végrehajtása (futás, ugrás irányváltoztatás, dobás és labdaátvétel).	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A játékot alkotó mozgások és mozdulatok alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok gyarapodása kontrollált, társas versenyhelyzetekben. A játékélmény megtapasztalása és a tevékenységorientált, kontrollált versenyjátékok elfogadásán, megértésén és alkalmazásán keresztül a játékhoz kapcsolódó érzelmi kötődés kialakítása. A 4:4 elleni játék alapjainak elsajátítása a játék fázisai figyelembevételével támadásban és védekezésben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>5.1. MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kontrollált versenyjellegű mérkőzésjátékok 4:4 ellen:</i> különböző, könnyítést és sikerélményt célzó megkötések, szabáymódosítások alkalmazásával; különböző játéktér mérettel és formával; kapuk számának, méretének, elhelyezésének változtatásával; gólszerzés módjainak megkötéseivel; az eredményszámítás meglétével (van vagy nincs); az eredményszámítás módjának változtatásával; a játékos cserék módja; egyéb eszközök bekapcsolása; esélykiegyenlítés módja; eredményszámítás megléte (van vagy nincs); eredményszámítás módja.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS <i>Alapvető ismeretek</i> A 4:4 elleni mérkőzésjáték alapszabályai, a szabálytalanságok. A védekezés és támadás poszt-specifikus alapismeretei (irányító, beálló, átlövő). A játék fő fázisainak feladatmegoldásaival kapcsolatos ismeretek. A mérkőzés, illetve házibajnokság-szervezés ismeretei. Tapasztalatok gyűjtése a játékvezetésben, csapatszervezésben.</p> <p><i>Taktikai ismeretek</i> Mérkőzés játékokban az alábbi játék helyzetek megoldásai: támadásban a labda megszerzésére, megkapására, átvételére, megtartására, birtoklására, továbbítására és a célfelület elérésére irányuló tevékenység; védekezésben nyomásgyakorlás a labdás ellenfélre és labdaszerzésre irányuló tevékenység, helyezkedés a labda és a saját kapu, célfelület közé;</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció</p>

<p>labdavesztés esetén a labda azonnali visszaszerzésére irányuló törekvés és az ellenfél megakadályozása a gólszerzésben (a támadó és a célfelület közé történő helyezkedés).</p> <p>létszám előnyös vagy hátrányos helyzetben történő támadó, védő tevékenység megoldási lehetőségeinek, feladatainak ismerete; minden (szivacskezilabdában használt) pozícióban való elégséges játékkismeret technikában és taktikában.</p> <p><i>Személyiségfejlesztési szempontok</i></p> <p>Az önálló feladatmegoldás, a kompetenciatudat teljes megélése érdekében továbbra is a kontrollált versenyhelyzetek és a tanuló önmagához mért fejlődésének hangsúlyozása történik mind a készségfejlődésben, mind a játéktudatosság fejlődésében. A mérkőzésjáték-szituációk lehetőséget biztosítanak annak megtanítására és érzékeltetésére, hogy küzdeni akarás nélkül nem lehet érvényesülni sem a sportban, sem az életben. Azt azonban fontos megértetni és megláttatni a tanulókkal, hogy hol a határa az agressziónak, amely átlépése esetén azonnal be kell avatkozni. A mérkőzések eredményei kapcsán előkerülő érzelmi állapotok, a sikerek és a kudarckok kezelése, a düh és a túlfűtöttség tudatos kontrollja, önszabályozási mechanizmusainak kialakítása fontos személyiségfejlesztési feladatok ebben az életkorban is.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>kapuelőtér vonal, oldalvonal, alapvonal, középvonal, félidő, szünet, szabaddobás, büntetődobás, középkezdés, bedobás, figyelmeztetés, kiállítás, kizárás, játékvezető, labdatartás, zavarás, együttműködés csapaton belül, sportszerűség, megegyezés, elfogadás, szabályszegés, szabálykövetés, indulat, vita, konfliktus</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Egyéni labda nélküli és labdás ügyességfejlesztés</p> <p>A tanuló legyen képes a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások, valamint a kézilabdázáshoz szükséges manipulatív alapkészségek (dobás és elkapás, elfogás, labdavezetés) kontrollált végrehajtására időkénszer alatt is. Ismerjen többféle labdatípust és tudjon velük összetett ügyességi feladatokat is végrehajtani. Legyen képes a futás, az irányváltoztatás, a cselezés, a védekező mozgás és egyéb haladási módok sebességének és irányának a feladat (játék) ritmusához, illetve az adott játékhelyzethez történő célszerű igazítására. Tudatosan alkalmazza nehezített körülmények között is a labdavezetés, labdaelfogás és a dobás alaptechnikáit kitámasztással, beugrással és felugrással.</p> <p>A társas együttműködés alapjai</p> <p>A tanuló legyen képes csoportban önállóan, versenyjelleű körülmények között is felelősségteljesen és sportszerűen gyakorolni, feladatot megoldani. Tudjon folyamatosan, kis hibaszázalék mellett átadási (passz) gyakorlatokat végrehajtani döntéseket igénylő szituációkban is. A támadó és védekező feladatok mellett legyen képes a labdavesztésre és labdaszerzésre is gyorsan, célszerűen reagálni. Legyen képes együttműködni 1-3 társsal (és a kapussal) a labda birtoklása, a támadások vezetése és befejezése, valamint a támadások megakadályozása érdekében. Tudjon egyszerű</p>
---	---

döntéshelyzetet megoldva (például 2-1 elleni játékban) gólszerzésre törekedni.

Kisjátékok

A tanuló váljon magabiztossá a helyezkedés és a labda centrikus védekezés technikai és taktikai alapjainak alkalmazására (például védekező alaphelyzet, mélységi kilépés, sánc, halászás) kisjátékok közben. Gyakoroljon nyomást az ellenfél labdás játékosára és törekedjen a labda visszaszerzésére a védőtársakhoz igazodva. Támadásban ismerje fel a kedvezőbb játékhelyzetben lévő társat és törekedjen megjátszására. Legyen képes tudatosan üres terület kialakítani, s ezzel a társat kedvezőbb helyzetbe hozni. Tudjon létszámfőlényes és létszámhátrányos helyzetben helyezkedni és a játékhelyzethez igazodni. A játékokra, mint tanulási lehetőségekre tekintsen, és törekedjen az eredményekből fakadó győzelem és vereség érzelmi hatásainak szabályozására.

Kreatív játékok

A tanuló váljon képessé pedagógus segítsége mellett a kisjátékok vagy a mérkőzésjátékok szabályait 1-3 szempont alapján célszerűen módosítani, megváltoztatni. Értse a játék összetevői módosításának hatását a játék jellemzőire, ritmusára.

Mérkőzésjátékok

A tanuló értse a 4-4 elleni szivacskezilabda játék alapszabályait és fogadja el azokat. Legyen képes játék közben tudatosan és poszt-specifikusan a labda megszerzésére vagy megtartására törekvő mozgásokat végrehajtani. Ismerje a mérkőzésjátékokban a játékosok alapfeladatait támadásban, védekezésben és labdabirtoklás váltáskor. Legyen képes, minden – játékban használatos – pozícióban játszani a játékot.

Poszt-specifikus tudásszint elvárások

Kapus – Ismerje a védéshez szükséges alaphelyzetet, valamint helyezkedéssel tudja folyamatosan követni a labdát. Törekedjen a teljes testfelület tudatos használatára a hárítások közben.

Helyezkedéskor vegye figyelembe az előtte álló védők pozícióját, és ettől függően módosítsa helyzetét. Ismerje a mezőnybekerülésre vonatkozó szabályokat. Vegyen részt a támadások előkészítésében (kijátszás, indítás).

Mezőnyjátékosok – Ismerje a labdás és labda nélküli lendületszerzés alapformáit, valamint az egyszerű cseleket labdával (indulócsel, lövőcsel) és labda nélkül a lövő kézzel ellentétes oldalra is. Tudja megjátszani mélységben, a beálló pozícióban lévő, valamint szélességben a mellette lévő csapattársát. Legyen képes végrehajtani szélességben labdás helycserét a mellette álló társával. Ismerje az egyéni védekezés során használt helyes alaphelyzetet (lábak, karok helyzete, súlyponti helyzet). A játékhelyzetnek megfelelően tudjon beavatkozni a játékba a kapuelőtér közelében, valamint a kilépéseket követően. Ismerje az egyéni védekezési technikákat, úgy, mint a labda elütését a támadó közelében, a labda elhalászását, valamint az egyéni sáncolás technikáját talajon és levegőben. Tudjon az egyszerű helyzetekben társának segítséget nyújtani.

Beálló pozícióban – Helyezkedése közben törekedjen a megjátszható területek elfoglalására. Legyen képes a lövő kézzel ellentétes oldalra

	történő befordulással beugrásból kapura löni. Tudjon a lövést követően sérülésmentesen talajra érkezni.
--	---

**Nyírbátori Magyar - Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
4300 Nyírbátor, Zrínyi u. 48.**

Nevelési és Pedagógiai Program

1.sz. melléklete

**A TIOP 1.1.1/07/1-2008-0820. SZÁMÚ
- A PEDAGÓGIAI, MÓDSZERTANI REFORMOT TÁMOGATÓ
INFORMATIKAI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSA
A 2011/2012-ES TANÉVTŐL**

A Nyírbátori Magyar – Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Nevelési és Pedagógia Programjának módosítását a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) keretében meghirdetett „A Pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése TIOP -1.1.1 /07/1-2008-0820. számú pályázatban vállalt eszközjellel és tartalmi fejlesztési kötelezettségek tették szükségessé.

A Nevelési és Pedagógiai Programunkban meghatározott célok között szerepel – a minőségi oktatás és az esélyteremtés biztosítása – minden gyermek és tanuló számára.

A TIOP 1.1.1. projekt célja az iskolarendszerű oktatás informatikai fejlesztése, az Intelligens iskola létrehozása. A program nemcsak az informatikai készségek, hanem – a többi közismereti tárgyba beépülő Infokommunikációs Technológia (IKT) – támogatású pedagógiai módszertan által – a többi kulcskompetencia fejlesztéséhez szükséges infrastruktúrát is biztosítja.

Következménye:

- **Minden iskola számára egységes alapinformatikai infrastruktúra biztosítása,**
- **A kompetencia alapú oktatás elterjesztésnek megsegítése**
- **A területi különbségek mérséklése.**

A minőségi, – esélyteremtő nevelés – oktatás terén feladataink:

- **Az élethosszig tartó tanulás kulcskompetenciáinak fejlesztése,**
- **Az egyenlő hozzáférést biztosító IKT infrastruktúra megteremtése,**
- **A kulcskompetenciák egyénre szabott fejlesztése és megerősítése,**
- **A kompetencia alapú oktatás módszertanának és eszközeinek, eljárásainak széleskörű elterjesztése,**
- **Az iskolarendszerben meglévő szelektív hatások mérséklése, az inkluzív környezet megteremtésével,**
- **A pedagógusok módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztése – a továbbképzések, önképzések által,**
- **A digitális (IKT) tudás és alkalmazás széleskörű elterjesztése a mindennapi gyakorlatban történő alkalmazással,**

- **A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációját elősegítő programok megvalósítása az IKT eszközök alkalmazásával, melynek során a lemorzsolódás és kirekesztődés megelőzését támogató személyközpontú, egyéni utakat támogató környezetet biztosítunk.**

A TIOP 1.1.1/07/1-2008-0820. számú pályázat támogatásával

- Az iskola számítógép állománya korszerűbbé vált – a pedagógiai, mérés – értékelési, valamint adminisztrációs feladatok igényeinek megfelelően,
- iskolai munkaállomások számottevő növelése
- a tantermek 40 %-a – ellátott Internet hozzáféréssel és interaktív prezentációs eszközökkel
- tantermi csomag = interaktív tábla + projektor + számítógép (laptop)
- Web alapú szolgáltatás kialakítása
- alkalmazás szerver csomag = szerver + tűzfal + szünetmentes tápegység + alkalmazás szintű szerver szoftver + központi portál
- Mérés – értékelési program futtatásának lehetősége a szükséges eszközpark biztosításával
- Szavazó csomag = 1 csomag – 30 db szavazógépet tartalmaz
- A sajátos nevelési igényű tanulók – különösen a gyengén látók, hallássérültek, mozgássérültek, tanulási nehézséggel küzdők – integrált oktatását segítő speciális IKT eszközökhöz jut az iskola.
- Kiegészítő SNI – IKT csomag

A TIOP 1.1.1/07/1-2008-0820. számú projekt keretében beszerzett informatika eszközök és megvalósítandó tevékenységek – az általános iskolai egységekben

- **Iskolai munkaállomás csomag (PC) feladat-ellátási helyenként 10 tanuló / számítógép**
- **Beszerezésre került a két általános iskolai egységben:**
 - **99 db asztali számítógép**
 - **Megvalósítandó tevékenységek**
- Digitális tartalmak óráközi használata – a tantárgyi óraszámok minimum 30 %-ában

- Csoportos vagy egyéni feladatmegoldás
- Elektronikus számonkérés
- Szaktárgyi oktatás
- **Tantermi csomag** – interaktív tábla + projektor + számítógép
- **Beszerezésre került a két iskolai egységben**

27 db Tantermi csomag

○ **Megvalósítandó tevékenységek**

- Digitális tartalmak óráközi használata (interaktív tananyag tantárgyi órák 30 %-a)
- Digitális tartalmak – egyéni fejlesztése (interaktív tananyag fejlesztése)
- Csoportmunka alkalmazása (tevékenységközpontú oktatásszervezés)
- Elektronikus mérés – értékelés használata (órai feleltetés, dolgozatírás stb.)
- Kapcsolódás (adatgyűjtés) az elektronikus adminisztrációs rendszerben
- **Szavazó csomag** – 1 csomagban – 30 db szavazógép
- **Beszerezésre került a két iskolai egység számára 2 db Szavazócsomag (intézményegységenként 1-1 db)**
- **Vállalt tevékenységek**
- Órai elektronikus mérés és értékelés alkalmazása (ütemezés szerinti %-ban) a tanult ismeretek – megértéseinek ellenőrzése, számonkérése (diagnosztikus mérések)
- Csoportmunka eredményességének ellenőrzése a szavazószett segítségével
- IKT eszközökkel támogatott órai feladatmegoldás ellenőrzése
- **Alkalmazás szerver csomag**
- **Beszerezésre került – 1 db szerver csomag (Zrínyi úti Intézményegység)**
- **Vállalt tevékenységek**
- Intézményi online tartalom -, kommunikációs, adminisztrációs és üzemeltetési szolgáltatás fejlesztése (iskolai portál és alapinfrastruktúra fejlesztése)
- Kapcsolódás és adatgyűjtés az elektronikus adminisztrációs rendszerek központi alkalmazásához
- Intézmények közötti, valamint tanár – diák – szülők közötti kapcsolattartás fejlesztése

➤ **Kiegészítő SNI – IKT csomag**

- **Beszerzésre került 2 db SNI csomag – mindkét iskolai egységben 1-1 db.**

- **Vállalt tevékenységek.**

- Mindkét intézményegységben – integráltan oktatjuk a sajátos nevelési igényű tanulókat.
- Az SNI kiegészítő IKT csomag – elsősorban a Hallássérült és Mozgássérült SNI tanulók oktatását segíti, de lehetőség adódik más fogyatékkal rendelkező, vagy tanulási nehézséggel – zavarral küzdő tanulók megsegítésére is (alkalmazása - ütemezés szerinti %- ban).

A TIOP 1.1.1. projekt által előírt kötelezettségek teljesítése

➤ **Beszerzésre került feladat-ellátási helyenként 1-1 db kötelezően előírt WIFI csomag.**

➤ **Pedagógus továbbképzésen vett részt – a pályázat előírásainak megfelelően**

- 10 órás szervezett (akkreditált) felhasználói képzésen vett részt 90 fő pedagógus,
- 11 fő pedagógus önképzés során sajátította el az IKT alkalmazásának módszereit,

➤ **A képzés tartalma**

- **Az iskolai egységekben beüzemelt eszközök használatának bemutatása, elsajátítása**

- Bekapcsolás, alapvető felhasználói ismeretek megszerzése, digitális tartalmak keresése, digitális tartalom felhasználása – a különböző tantárgyakhoz és feladatokhoz,
- Ismeretátadás, gyakoroltatás, számonkérés példákkal, üzembiztonsági ismeretek.

➤ **Egy éven belül – intézményegységenként 1-1 fő 30 órás – akkreditált továbbképzésen vesz részt.**

- **A képzés tartalma:**

Az infokommunikációs technológiák oktatásban történő alkalmazása, az IKT módszerének megismerése, a SULINET Digitális Tudásbázis (SDT) használata.

- **Egy tanéven belül kötelesek vagyunk – feladat-ellátási helyenként – az elnyert tantermi csomagok 50 %-ának megfelelő Bemutató órát tartani – a kollégák és szülők számára.**

Zrínyi úti Intézményegység: 9 óra

Fáy úti Intézményegység: 5 óra

A Bemutató órák tematikáját az Éves Munkaterv tartalmazza. Dokumentálás: Jelenléti ív - Fotó

- **Az intézmény elkészíti Informatikai stratégiáját – egy éven belül – az infokommunikációs technológiák fejlesztésére és alkalmazására.**

A TIOP 1.1.1. projekt befejezése és fenntartási kötelezettsége

- **A TIOP 1.1.1. projekt befejezésének határideje: 2010. december 31.**
- **A TIOP 1.1.1 projekt fenntartásának kötelezettségei**
 - A projekt befejezéséről számított 5 évig – a támogatásból beszerzett eszközöket rendeltetésszerűen használjuk, el nem adható.
 - Az eszköz üzembe helyezését követően 5 évig – a meghatározott és vállalt tevékenységeket – fenntartjuk, és saját költségen ellátjuk.
 - A projekttel kapcsolatos dokumentumokat elkülönítetten nyilvántartjuk és 2020. december 30-ig megőrizzük.

A TIOP 1.1.1. projekt megvalósítása és fenntartása

A Projekt neve	A mutató neve	maximálisan elvárt célérték	A célérték elérésének időpontja	Fenntartási időszak	Dokumentálás
TIOP-1-1-1/07/1-2008-0820. SZÁMÚ A PEDAGÓGIAI, MÓDSZERTANI REFORMOT TÁMOGATÓ INFORMATIKAI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE PROJEKT	IKT eszközökkel rendelkező tanterem aránya az összes tanteremhez képest	40 %	2011. december 31.	2016/2017.	Informatikai stratégia
	IKT eszközökkel tartott tanítási órák aránya az összes óra számához képest.	30 %	A fenntartási időszakban belül meg kell valósítani	2016/2017.	Tanórai tanmenet A számítógép adathordozója Egyéb adathordozó
	IKT alapú órai mérés értékelés aránya az összes órai mérés értékeléshez képest.	30 %	A fenntartási időszakon belül meg kell valósítani	2016/2017.	Osztálynapló Tanári tanmenet Adathordozó
		5 %		2011/2012.	
		10 %		2012/2013.	
		15 %		2013/2014.	
		20 %		2014/2015.	
		25 %		2015/2016.	
		30 %		2016/2017.	

	IKT	30 %		2016/2017.	SNI tanulók – Beírási és Osztálynapló Osztálynapló Tanmenet Adathordozó
	eszközökkel	5 %	A fenntartási időszakon belül meg kell valósítani	2011/2012.	
	oktatott SNI	10 %		2012/2013.	
	tanulók	15 %			
	aránya az	20 %			
	összes SNI	25 %			
	tanulóhoz	30 %			
	viszonyítva				
	IKT	Min.	A fenntartási időszakon belül kell meg- valósítani.	2016/2017.	Kimutatás – Jegyzői nyilatkozat – HHH Gyermekvédelmi határozat - HH
	eszközökkel	30 %			
	oktatott				
	halmozottan				
	hátrányos	Max.			
	helyzetű	100 %			
	tanulók				
	aránya az	30 %	A fenntartási időszakon belül kell megvalósítani.	2011/2012.	Osztálynapló Tanmenet Adathordozók
	összes	50 %		2012/2013.	
	hátrányos	70 %		2013/2014.	
	helyzetű	90 %		2014/2015.	
	tanulók	100 %		2015/2016.	
	számához	100 %		2016/2017.	
	viszonyítva				

A TIOP 1.1.1/07/1-2008-0820. projekt dokumentálása

- A projekthez kapcsolódó logó használata
- Nyílt napok Meghívó + Szülői jelenléti ív
- IKT alkalmazása a tanítási órákon
 - Tanári tanmenet
 - Osztálynapló
 - Számítógép adathordozó
 - Egyéb adathordozó

2. számú melléklet

Oktatási Hivatal
H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14.
Telefon: (+36-1) 374-2100
www.oktatas.hu

Akkreditált pedagógus továbbképzés esetén a továbbképzési program címe:	Az iskolai lemorzsolódás megelőzését célzó komplex intézményfejlesztés támogatása a köznevelési intézményekben szervezetfejlesztéssel 2.
Műhelysorozat neve:	ILMT Intézményfejlesztési Koordinációs Műhelysorozat 2.
Műhelyalkalom száma:	2.
Produktum neve:	Javaslat az intézményi dokumentumok (kiemelten a Pedagógiai Program) ILMT alapú módosítására melléklet*
típusa*: *mérőldkö dokumentum esetén a feladatellátási hely intézményfejlesztési alátámasztó dokumentuma is egyben	mérőldkö dokumentum
az akkreditált pedagógus-továbbképzés esetén a záró portfólió része:	igen/ <u>nem</u>
Képzés kódja:	2a2_18_2tanev
POK:	pony
FEH azonosító:	1200915007
Feladatellátási hely neve:	Nyírbátori Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
A kitöltő neve:	Kovácsné Molnár Nóra
A kitöltött dokumentum fájl elnevezési rend szerinti fájl neve:	fa_2a2_18_2tanev_2_pny1200915007kmm_2

Az ILMT Koordinációs Műhelyre járó intézményi mikrosoporttag feladata, hogy az intézményi alapidokumentumok (Pedagógiai Program, Szervezeti és Működési Szabályzat, Házi rend, Éves munkaterv) ILMT alapú módosítását, az egyes intézményfejlesztési területeken elkészült javaslatok összesítését koordinálja. Az egyes intézményfejlesztési területeken elkészült javaslatokat az adott műhelyre járó kolléga megküldi a Koordinációs Műhelyre járó intézményi mikrosoporttagnak. A dokumentum végső formáját a Nevelőtestületi Nap 2. után nyeri el. Március 31-ig az Intézményi Mikrosoport által egyeztetett összegző Javaslatot... szükséges feltölteni az e-learning felületre.

EFOP-3.1.5-16-2016-00001

A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása

A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása

EFOP-3.1.5-16-2016-00001

Nyírbátori Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola

Javaslat az intézményi dokumentumok (kiemelten a Pedagógiai Program) ILMT alapú módosítására

OM azonosító	200915	Feladatellátási hely sorszáma	007
Feladatellátási hely neve	Nyírbátori Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola		
Feladatellátási hely címe	4300 Nyírbátor, Zrínyi utca 48.		
FEH azonosító	1200915007		
ILMT szolgáltatási csomag megnevezése	Belépő Intézményfejlesztés		

	Intézményfejlesztési terület	Beépítendő indikátor	Beépítendő konkrét tevékenységek	Érintett intézményi alapkokumentum és annak módosításra javasolt része (fejezet)
1.	ESÉLYEGYENLŐSÉG / MÉLTÁNYOS OKTATÁSSZERVEZÉS	Biztosítjuk az intézmény szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, kiemelten: a tanulószobai és napközis foglalkozás, a szakkörök és a diákkörök, a szervezett kulturális / szabadidős és szülői programok, könyvtár/informatikai eszközök használata esetében.	1. A tanulószobai, a napközi foglalkozás és az informatikai hozzáférések segítségével az iskolában megfelelő pedagógiai környezetet kínálunk a családi háttér kompenzálására a tanulás, a házi feladat elkészítéséhez.	Pedagógiai program 1.6. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység
			2. A tanév elején tájékoztatjuk a szülőket, diákokat az iskolai könyvtárból kölcsönözhető, illetve ott megtekinthető könyvek, egyéb ismeretterjesztő lapok, kiadványok – az iskolában biztosított internet- hozzáférés, –, az iskola által szervezett kulturális programok (mozi, színház, kiállítás stb. látogatása) lehetőségeiről és feltételeiről.	Éves munkaterv IX. A tanév feladatai
			3. A tanulók érdeklődésének megfelelő programok szervezése.	Éves munkaterv IX. A tanév feladatai

2.	ESÉLYEGYENLŐSÉG / MÉLTÁNYOS OKTATÁSSZERVEZÉS	Érvényesítjük améltányos és befogadó tanulási környezet és kommunikáció fenntartását.	1. Az osztály- / csoportszervezés módjáról, az egyéni fejlesztés lehetőségeiről (adott évfolyamokra, tantárgyakra vonatkozóan) minden évfolyamra egységes elveket fogalmazunk meg.	Pedagógiai program 2.11 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei
			2. Olyan stimuláló környezetet kívánunk nyújtani a gyerekeknek – akiknek ez otthon nem adatik meg –, amely a továbbtanulás fontosságára inspirálja őket, és hatására a tanulás érdekessé, fontossá válik számukra.	Pedagógiai program 1.4.2 Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai
3.	SZERVEZET - FEJLESZTÉS	Kiemelt figyelmet fordítunk a belső partnerség kialakítására, a szakmai együttműködés és az egymástól tanulás erősítésére.	A munkatársak közötti szakmai együttműködés fejlesztése, gyakorlatközösségek, munkacsoportok működtetése, melyek tevékenységükkel a közösségfejlesztést és a lemorzsolódás megelőzését támogatják: <ul style="list-style-type: none"> • Tehetséggondozó/támogató munkacsoport • Boldogságóra programot alkalmazó munkacsoport • Mérés-értékelési munkacsoport 	Pedagógiai Program I./1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai I./5. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai Éves munkaterv IX. A tanév feladatai

4.	PARTNERKAPCSO- LATOK FEJLESZTÉSE (A)	Az iskolai lemorzsolódás megelőzése érdekében a kulcsfontosságú partnereinkkel való együttműködésünket írásban is rögzítjük.	A korai iskolaelhagyás megelőzésében kulcsfontosságú partnereinkkel (óvoda, Család és Gyermejkölési Központ) ILMT alapú partneri együttműködési megállapodást kötünk, melyben rögzítjük az együttműködés célját, tartalmát, a kapcsolódó feladatokat és azok felelőseit, és a megállapodást évente felülvizsgáljuk.	Pedagógiai Program: Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel
5.	PARTNERKAPCSO- LATOK FEJLESZTÉSE(B)	Az iskolafokok, konkrétan az alsó-felső tagozat átmenetét támogató fejlesztéseinket, tevékenységeinket tudatosan, tervszerűen hajtjuk végre	<p>A sikeres óvoda-iskola, és kiemelten az alsó-felső tagozat átmenetének segítségét támogató programok kialakítása, az esélyegyenlőségi kihívásokhoz igazodóan.</p> <p>Az átmenetet támogató programok megvalósulási folyamatát havi rendszerességgel áttekinthetjük, értékeljük szükség esetén kiigazítjuk tervünket.</p>	<p>Pedagógiai program: Az iskolai nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai</p> <p>A szülők-tanulók-pedagógusok és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái.</p> <p>A szakmai munkaközösségek együttműködése, kapcsolattartásának rendje.</p>

